

Univerza
v Ljubljani
Fakulteta
*za gradbeništvo
in geodezijo*

*Janova 2
1000 Ljubljana, Slovenija
telefon (01) 47 68 500
faks (01) 42 50 681
fgg@fgg.uni-lj.si*

Podiplomski program Gradbeništvo
Komunalna smer

Kandidat:
Tomaž Černe

Informacijski sistem za podporo gospodarjenju z javnimi zelenimi površinami v urbanem okolju

Magistrska naloga št. 208

Mentor:
izr. prof. dr. Albin Rakar

Somentor:
doc. dr. Marijan Žura

Ljubljana, 22. 4. 2009

Univerza
v Ljubljani
Fakulteta
za gradbeništvo
in geodezijo

Jamova 2, p.p. 3422
1115 Ljubljana, Slovenija
telefon (01) 47 68 500
faks (01) 42 50 681
fgg@fgg.uni-lj.si

**PODIPLOMSKI
ŠTUDIJ
GRADBENIŠTVA**

Komunalna smer

Kandidat:

TOMAŽ ČERNE, univ.dipl.inž.geod.

**Informacijski sistem za podporo gospodarjenju z javnimi zelenimi
površinami v urbanem okolju**

Magistrsko delo štev.: 208

Information System Support of Public Green Area Management

Master of Science Thesis No.: 208

Komisija za zagovor:

Mentor:

izr.prof.dr. Albin Rakar

Predsednik komisije:

izr. prof. dr. Maruška Šubic Kovač

Somentor:

doc.dr. Marijan Žura

Član:

doc.dr. Ilka Čerpes, UL FA

Datum zagovora: 22.4.2009

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisani **Tomaž Černe** izjavljam, da sem avtor magistrskega dela z naslovom
**»INFORMACIJSKI SISTEM ZA PODORO GOSPODARJENJU Z JAVNIMI
ZELENIMI POVRŠINAMI V URBANEM OKOLJU«.**

Ljubljana, marec 2009

Tomaž Černe

BIBLIOGRAFSKO – DOKUMENTACIJSKA STRAN IN IZVLEČEK

UDK:	004.6:659.2:711.25(043.3)
Avtor:	Tomaž Černe
Mentor:	izr. prof. dr. Albin Rakar
Somentor:	doc. dr. Marijan Žura
Naslov:	Informacijski sistem za podporo gospodarjenju z javnimi zelenimi površinami v urbanem okolju
Obseg in oprema:	206 str., 11 pregl., 41 sl.
Ključne besede:	javne površine, javne zelene površine, grajeno javno dobro, geografski informacijski sistem, gospodarjenje, upravljavske akcije, poslovni procesi, podatkovni model

Izvleček

V magistrskem delu podajamo strokovne osnove za vzpostavitev informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Področje evidenc javnih zelenih in drugih javnih površin ter informacijskih sistemov za gospodarjenje z njimi je v Sloveniji slabo razvito. Večina del o evidenci in informacijskem sistemu javnih površin je nastala v 80. letih prejšnjega stoletja. Takrat zasnovani informacijski sistem smo nadgradili z aktualnimi razmerami in predpisi na tem področju, metodami modeliranja informacijskih sistemov ter možnostmi sodobne informacijske tehnologije. Ker zagovarjamo tezo, da je pri vzpostavitvi informacijskega sistema potrebno zagotoviti racionalnost in informacijski sistem prilagoditi upravljavskemu, smo posebno pozornost posvetili lastnostim javnih zelenih površin, nalogam občin in upravljavskim akcijam, v katerih občine potrebujejo podatke o javnih zelenih površinah. Na podlagi tega smo opisali poslovne procese, ki naj jih podpira informacijski sistem ter predlagali podatkovni model informacijskega sistema. Zaradi stroškov pridobitve podatkov smo predlagali optimizacijo nastavitve podatkov evidence javnih zelenih površin, pri kateri se naslanjamo predvsem na obstoječe topografske podatke. V sklepnih ugotovitvah smo podali predloge za uspešno implementacijo informacijskega sistema v delo občin, ki obsegajo podporne ukrepe države, sprejem ustreznih občinskih predpisov ter vzpostavitev skupnih informacijskih sistemov občin. Trdimo, da je informacijski sistem brez sprememb v podatkovnem in procesnem modelu uporaben tudi za vodenje podatkov drugih javnih površin (cest, pločnikov, kolesarskih stez, ulic in hodnikov, trgov, parkirišč). Podatke o javnih površinah potrebujemo za ureditev lastništva, prostorsko načrtovanje, nadzor nad posegi ter za izvajanje gospodarske javne službe »urejanje in čiščenje javnih površin«. Za uspešno vzpostavitev evidence in informacijskega sistema javnih površin predlagamo ustanovitev skupnih lokalnih geodetskih služb občin.

BIBLIOGRAPHIC DOCUMENTALISTIC INFORMATION

- UDC:** 004.6:659.2:711.25(043.3)
- Author:** Tomaž Černe
- Supervisor:** Assoc. Prof. dr. Albin Rakar
- Co-Supervisor:** Assist. Prof. dr. Marijan Žura
- Title:** Informacijski sistem za podporo gospodarjenju z javnimi zelenimi površinami v urbanem okolju
- Notes:** 206 p., 11 tab., 41 fig.
- Keywords:** public areas, public green areas, built national assets, geographic information system, management, management actions, business processes, data model

Abstract

The Master's thesis provides expert bases for the information system setup of public green area management. The sphere of public green area and other public area records and the information systems for their management is slowly developing in Slovenia. The majority of works on public area records and its information system was created in 1980's. The information system devised in that period is here upgraded with the present-day circumstances and regulations in this area, methods of information system modelling and possibilities of modern information technology. Since our thesis proposes that in setting up the information system it is necessary to ensure rational management and to adjust the information system to the managerial one, special attention is paid to the characteristics of public green areas, the tasks of municipalities, and the management actions of municipalities which include public green area data. This forms the basis for our description of business processes which are to be supported by the information system and for our proposal of the information system data model. Owing to high costs of data acquisition, the data setup optimisation of public green area records is suggested, founded primarily on the existing topographic data. The concluding statements include proposals for a successful implementation of the information system in the municipality work, which are comprised of national support measures, adoption of appropriate municipal regulations and establishment of common municipal information systems. It is our firm belief that the information system – without any changes in its data and processing model – is suitable for the data management of other public areas as well (roads, pavements, bicycle lanes, streets and corridors, squares, car parks). Public area data are needed for the ownership formalisation, spatial planning, supervision over activities affecting the environment, and performing public utility service of 'public area setting and cleaning'. In order for the setup of public area records and its information system to be successful, we suggest that common local surveying services of municipalities are to be established.

ZAHVALA

Za strokovne nasvete pri izdelavi magistrskega dela se zahvaljujem mentorju, izrednemu profesorju dr. Albinu Rakarju, somentorju, docentu dr. Marijanu Žuri, in članici komisije za zagovor, docentki dr. Ilki Čerpes.

Za debate in praktične nasvete s področja informatike se zahvaljujem sodelavcem pri podjetju IGEA d.o.o..

Za podatke in informacije s področja gospodarjenja z javnimi površinami se zahvaljujem Stašku Vešligaju in Alenki Ušen iz Mestne občine Maribor, Rudiju Vuzemu in Goranu Semečniku iz Mestne občine Velenje, Gregorju Požeku iz Občine Črnomelj, Marku Demšarju in Juditi Olič iz Občine Železniki ter Stanetu Vidmarju iz Mestne občine Ljubljana.

Za potrpljenje se zahvaljujem ženi Jani in sinčkom Lanu, Galu in Jušu. Jani se še posebej zahvaljujem za lektoriranje besedila. Ker je razumela mojo zagnanost, me podpirala in bodrila, ji posvečam to delo.

KAZALO VSEBINE

KAZALO PREGLEDNIC	X
KAZALO SLIK	XI
KAZALO PRILOG	XIII
1.0 UVOD	1
1.1 OPREDELITEV PROBLEMA	1
1.2 NAMEN IN CILJI MAGISTRSKEGA DELA	7
1.3 DELOVNI POSTOPEK IN METODA DELA	12
1.3.1 Ozadje magistrske naloge	12
1.3.2 Uporabljena metodologija	13
1.4 POVZETEK DEL S PODROČJA INFORMACIJSKIH SISTEMOV ZA GOSPODARJENJE Z JAVNIMI ZELENIMI POVRŠINAMI	15
1.4.1 Uvod	15
1.4.2 Raziskovalne naloge	17
1.4.2.1 Povračila za gospodarjenje z objekti in napravami skupne komunalne rabe (Klemenčič T., Rakar A., 1985)	17
1.4.2.2 Informacijski sistem v komunalnem gospodarstvu – sumarne ugotovitve in predlogi (Bogataj M., 1986)	20
1.4.3 Projekti	21
1.4.3.1 Opredelitev kriterijev za kataster površin v javni rabi na območju mesta Ljubljane (Rakar A., 1992)	21
1.4.3.2 Richtlinien für die Aufstellung einer Grünflächendatei im Garten- und Friedhofsamt der Stadt Bonn (Smernice za ugotavljanje namembnosti zelenih površin v vrtnarski in pokopališki dejavnosti mesta Bonn)	22
1.4.4 Predpisi	23
1.4.4.1 Zakonu o urejanju, vzdrževanju in varstvu zelenih površin v naseljih (Uradni list SRS, št. 37-313/73) 23	
1.4.4.2 Navodilo o evidentiranju in ocenitvi javnih površin ter izkazovanju stroškov, potrebnih za njihovo vzdrževanje (Uradni list SRS, št. 29/1985)	25
2.0 ANALIZA STANJA NA PODROČJU GOSPODARJENJA Z JAVNIMI ZELENIMI POVRŠINAMI	26
2.1 NEKATERE LASTNOSTI JAVNIH ZELENIH POVRŠIN V URBANEM OKOLJU	26
2.1.1 Tipološka opredelitev zelenih površin	26
2.1.1.1 Vrtovi	29
2.1.1.2 Parki	30
2.1.1.3 Pokopališča	30
2.1.1.4 Otroška igrišča	31
2.1.1.5 Zelene površine ob prometnih površinah	32
2.1.1.6 Obvodne zelene površine	32
2.1.1.7 Zelene površine v stanovanjskih naseljih	33
2.1.1.8 Zelene površine v in ob poslovnih in industrijskih conah	33
2.1.1.9 Zelene površine ob javnih stavbah in drugih javnih površinah	34

2.1.1.10	Parkovni gozd v urbanem okolju.....	34
2.1.1.11	Nezazidane površine namenjene gradnji	35
2.1.1.12	Ostale zelene površine.....	36
2.1.2	<i>Stvarnopravna opredelitev javnih zelenih površin</i>	<i>37</i>
2.1.2.1	Javna zelena površina kot nepremičnina	37
2.1.2.2	Javne zelene površine kot dobrine v javni rabi.....	41
2.1.2.3	Javna zelena površina kot naravno in grajeno javno dobro	43
2.1.3	<i>Javne zelene površine kot del stvarnega premoženja lokalnih skupnosti.....</i>	<i>45</i>
2.1.4	<i>Javne zelene površine v sistemu lokalnih javnih gospodarskih služb.....</i>	<i>49</i>
2.1.5	<i>Javne zelene površine kot del javnih cest.....</i>	<i>53</i>
2.1.6	<i>Javne zelene površine v prostorskih aktih občine</i>	<i>59</i>
2.1.7	<i>Sklep – opredelitev javne zelene površine, ki je predmet obravnave v magistrski nalogi</i>	<i>60</i>
2.2	NALOGE OBČIN NA PODROČJU GOSPODARJENJA Z JAVNIMI ZELENI MI POVRŠINAMI.....	63
2.2.1	<i>Varstvo obstoječih javnih zelenih površin.....</i>	<i>63</i>
2.2.1.1	Ureditev in ohranjanje lastništva na javnih zelenih površinah.....	64
2.2.1.2	Ohranjanje namembnosti obstoječih javnih zelenih površin ter določanje posebnih varovalnih režimov javnih zelenih površin.....	64
2.2.1.3	Določanje pogojev in načinov posebne rabe javnih zelenih površin	68
2.2.1.4	Prepovedovanje, sankcioniranje in zaračunavanje škode zaradi poškodovanja javnih zelenih površin.....	70
2.2.2	<i>Zagotavljanje vzdrževanja obstoječih javnih zelenih površin</i>	<i>71</i>
2.2.2.1	Zagotavljanje izvedbe del, ki so potrebna za vzdrževanje javnih zelenih površin.....	72
2.2.2.2	Zagotavljanje sredstev za vzdrževanje javnih zelenih površin	75
2.2.2.2.1	Določanje višine amortizacije javnih zelenih površin	75
2.2.2.2.2	Zagotavljanje sredstev za tekoče (redno) vzdrževanje javnih zelenih površin	77
2.2.2.2.3	Metodologija za določitev stroškov povezanih z rednim vzdrževanjem zelenih površin	81
2.2.2.2.4	Zagotavljanje sredstev za obnavljanje (investicijsko vzdrževanje) javnih zelenih površin	83
2.2.2.2.5	Zagotavljanje sredstev za upravljanje javnih zelenih površin	83
2.2.2.3	Nadzor nad izvajanjem vzdrževanja javnih zelenih površin.....	84
2.2.3	<i>Vodenje evidence o javnih zelenih površinah.....</i>	<i>84</i>
2.3	UPRAVLJAVSKE AKCIJE, POVEZANE Z GOSPODARJENJEM Z JAVNIMI ZELENI MI POVRŠINAMI	86
2.3.1	<i>Uvod.....</i>	<i>86</i>
2.3.2	<i>Varstvo javnih zelenih površin</i>	<i>87</i>
2.3.2.1	Izdelava in izvedba programa ureditve stvarnopravnega stanja zemljišč, na katerih se nahajajo javne zelene površine.....	87
2.3.2.2	Vključitev javnih zelenih površin v prostorske akte občine	90
2.3.2.3	Izdaja dovoljenj za posege na javne zelene površine.....	91
2.3.2.3.1	Izdaja projektnih pogojev in soglasij na projektne rešitve.....	92
2.3.2.3.2	Izdaja dovoljenja za posege na javne zelene površine zaradi vzdrževanja komunalne infrastrukture.....	93
2.3.2.3.3	Izdaja dovoljenja za posebno rabo javnih zelenih površin	93
2.3.2.4	Nadzor nad izvedbo posegov ter rabo javnih zelenih površin	94
2.3.2.5	Izdelava načrta vzdrževanja javnih zelenih površin	95
2.3.2.5.1	Izdelava letnega proračuna vzdrževanja javnih zelenih površin.....	95

2.3.2.5.2.	Izdelava načrta vzdrževanja javnih zelenih površin za izvedbo del	95
2.3.2.5.3.	Izdelava načrta vzdrževanja za sklenitev koncesijske pogodbe oziroma oddajo del po postopku javnega naročanja	96
2.3.2.6	Nadzor nad izvedbo vzdrževalnih del.....	97
2.3.3	<i>Vzdrževanje evidence javnih zelenih površin</i>	97
2.4	ORGANIZACIJA GOSPODARJENJA Z JAVNIMI ZELENI MI POVRŠINAMI	98
2.5	STANJE NA PODROČJU GOSPODARJENJE Z JAVNIMI ZELENI MI POVRŠINAMI V NEKATERIH OBČINAH ..	100
2.5.1	<i>Občina Železniki.....</i>	100
2.5.2	<i>Občina Črnomelj.....</i>	101
2.5.3	<i>Mestna občina Velenje</i>	103
2.5.4	<i>Mestna občina Ljubljana.....</i>	106
2.5.5	<i>Mestna občina Maribor.....</i>	109
3.0	IDEJNI NAČRT INFORMACIJSKEGA SISTEMA ZA GOSPODARJENJE Z JAVNIMI POVRŠINAMI	115
3.1	UVOD.....	115
3.2	NAMEN INFORMACIJSKEGA SISTEMA	118
3.2.1	<i>Namen evidence javnih zelenih površin</i>	118
3.2.2	<i>Namen informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami</i>	119
3.3	POSLOVNI PROCESI, KI JIH PODPIRA INFORMACIJSKI SISTEM ZA GOSPODARJENJE Z JAVNIMI ZELENI MI POVRŠINAMI	120
3.3.1	<i>Izdaja projekt nih pogojev za projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja.....</i>	122
3.3.1.1	Vhodni podatki in dokumenti	122
3.3.1.2	Izhodni podatki in dokumenti	122
3.3.1.3	Začetni dogodek	122
3.3.1.4	Diagram procesa	123
3.3.1.5	Opis procesa	123
3.3.2	<i>Izdaja soglasja na projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja.....</i>	125
3.3.2.1	Vhodni podatki in dokumenti	125
3.3.2.2	Izhodni podatki in dokumenti	125
3.3.2.3	Začetni dogodek	125
3.3.2.4	Diagram procesa	126
3.3.2.5	Opis procesa	126
3.3.3	<i>Izdaja soglasja za poseg, za katerega gradbeno dovoljenje ni potrebno</i>	127
3.3.3.1	Vhodni podatki in dokumenti	127
3.3.3.2	Izhodni podatki in dokumenti	127
3.3.3.3	Začetni dogodek	127
3.3.3.4	Diagram procesa	128
3.3.3.5	Opis procesa	128
3.3.4	<i>Izdaja dovoljenja za posebno rabo javne zelene površine.....</i>	129
3.3.4.1	Vhodni podatki in dokumenti	129
3.3.4.2	Izhodni podatki in dokumenti	129
3.3.4.3	Začetni dogodek	130

3.3.4.4	Diagram procesa	130
3.3.4.5	Opis procesa	130
3.3.5	<i>Prezem javne zelene površine po posegu ali posebni rabi</i>	<i>132</i>
3.3.5.1	Vhodni podatki in dokumenti	132
3.3.5.2	Izhodni podatki in dokumenti	132
3.3.5.3	Začetni dogodek	132
3.3.5.4	Diagram procesa	133
3.3.5.5	Opis procesa	133
3.3.6	<i>Inšpekcijski nadzor nad javnimi zelenimi površinami</i>	<i>135</i>
3.3.6.1	Vhodni podatki in dokumenti	135
3.3.6.2	Izhodni podatki in dokumenti	135
3.3.6.3	Začetni dogodek	135
3.3.6.4	Diagram procesa	136
3.3.6.5	Opis procesa	137
3.3.7	<i>Izdelava predloga proračuna za vzdrževanje javnih zelenih površin</i>	<i>138</i>
3.3.7.1	Vhodni podatki in dokumenti	138
3.3.7.2	Izhodni podatki in dokumenti	138
3.3.7.3	Začetni dogodek	138
3.3.7.4	Diagram procesa	139
3.3.7.5	Opis procesa	139
3.3.8	<i>Izdelava izvedbenega načrta vzdrževanja javnih zelenih površin</i>	<i>141</i>
3.3.8.1	Vhodni podatki in dokumenti	141
3.3.8.2	Izhodni podatki in dokumenti	141
3.3.8.3	Začetni dogodek	141
3.3.8.4	Diagram procesa	142
3.3.8.5	Opis procesa	142
3.3.9	<i>Nadzor nad vzdrževanjem javnih zelenih površin</i>	<i>144</i>
3.3.9.1	Vhodni podatki in dokumenti	144
3.3.9.2	Izhodni podatki in dokumenti	144
3.3.9.3	Začetni dogodek	144
3.3.9.4	Diagram procesa	145
3.3.9.5	Opis procesa	145
3.3.10	<i>Vzdrževanje evidence javnih zelenih površin</i>	<i>146</i>
3.3.10.1	Vhodni podatki in dokumenti	146
3.3.10.2	Izhodni podatki in dokumenti	147
3.3.10.3	Začetni dogodek	147
3.3.10.4	Diagram procesa	147
3.3.10.5	Opis procesa	148
3.4	PODATKOVNI MODEL INFORMACIJSKEGA SISTEMA ZA GOSPODARJENJE Z JAVNIMI ZELENI MI	
	POVRŠINAMI	150
3.4.1	<i>Uvod</i>	<i>150</i>
3.4.2	<i>Diagram logičnega entitetno-relacijskega modela baze podatkov</i>	<i>152</i>
3.4.3	<i>Opisi entitetnih tipov in entitet</i>	<i>154</i>
3.4.3.1	Območje	154

3.4.3.2	Prvine in oprema	154
3.4.3.3	Postopki	159
3.4.3.4	Dokumenti	161
3.4.3.5	Načrt vzdrževanja	162
3.4.3.6	Poročila o izvedbi	164
3.4.3.7	Dela na objektih	165
4.0	VZPOSTAVITEV EVIDENCE JAVNIH ZELENIH POVRŠIN	168
4.1	DOLOČITEV PODATKOV IN OBMOČJA NA KATERIH SE PODATKE ZAJEMA	168
4.2	PREGLED OBSTOJEČIH PODATKOVNIH VIROV	169
4.3	ODLOČITEV O METODI ZAJEMA	172
4.4	ZAJEM PODATKOV	174
5.0	SKLEPNE UGOTOVITVE	176
5.1	UVOD	176
5.2	SPREJEM OBČINSKIH PREDPISOV	178
5.3	SPODBUDE DRŽAVE	180
5.4	RAZŠIRITEV UPORABE INFORMACIJSKEGA SISTEMA NA VSE JAVNE POVRŠINE	182
5.5	OPTIMIZACIJA VODENJA OBSTOJEČIH TOPOGRAFSKIH BAZ OBČIN	185
5.6	VZPOSTAVITEV SKUPNEGA INFORMACIJSKEGA SISTEMA OBČIN	188
6.0	POVZETEK	195
7.0	SUMMARY	197
VIRI		200
CITIRANI VIRI		200
DRUGI VIRI		202
PREDPISI		203
SPLETNI VIRI		205
PRILOGE		206

KAZALO PREGLEDNIC

<i>Preglednica 1: Opis atributov tabele Območje</i>	<i>154</i>
<i>Preglednica 2: Opis atributov tabele Objekti.....</i>	<i>156</i>
<i>Preglednica 3: Opis atributov šifranta Atributi objekta.....</i>	<i>157</i>
<i>Preglednica 4: Opis atributov šifranta Zaloga vrednosti atributov</i>	<i>158</i>
<i>Preglednica 5: Opis atributov tabele Vrednosti</i>	<i>159</i>
<i>Preglednica 6: Opis atributov tabele Postopki.....</i>	<i>161</i>
<i>Preglednica 7: Opis atributov tabele Dokumenti.....</i>	<i>162</i>
<i>Preglednica 8: Opis atributov tabele Načrt vzdrževanja</i>	<i>164</i>
<i>Preglednica 9: Opis atributov šifranta Dela na načrtu.....</i>	<i>164</i>
<i>Preglednica 10: Opis atributov tabele Poročila o izvedbi</i>	<i>165</i>
<i>Preglednica 11: Opis atributov tabele Dela na objektih.....</i>	<i>167</i>

KAZALO SLIK

<i>Slika 1: Povezava med standardi, normativi in stroški vzdrževanja objektov in naprav skupne komunalne rabe.....</i>	<i>18</i>
<i>Slika 2: Elementi povračila za gospodarjenje s komunalnimi objekti in napravami skupne rabe.....</i>	<i>19</i>
<i>Slika 3: Vrtovi v urbanem okolju.....</i>	<i>29</i>
<i>Slika 4: Park.....</i>	<i>30</i>
<i>Slika 5: Pokopališče.....</i>	<i>30</i>
<i>Slika 6: Otroško igrišče.....</i>	<i>31</i>
<i>Slika 7: Zelena površina ob prometnici.....</i>	<i>32</i>
<i>Slika 8: Obvodna zelena površina.....</i>	<i>33</i>
<i>Slika 9: Zelena površina v stanovanjskem naselju.....</i>	<i>33</i>
<i>Slika 10: Zelena površina ob poslovni coni.....</i>	<i>34</i>
<i>Slika 11: Zelena površina ob javni stavbi.....</i>	<i>34</i>
<i>Slika 12: Parkovni gozd v urbanem okolju.....</i>	<i>35</i>
<i>Slika 13: Nezazidano stavbno zemljišče.....</i>	<i>35</i>
<i>Slika 14: Vegetacija na drugih javnih površinah.....</i>	<i>36</i>
<i>Slika 15: Prikaz zemljiškega katastra na DOF 1:5000 (Geodetska uprava RS, 2008).....</i>	<i>39</i>
<i>Slika 16: Prikaz zemljiškega katastra na DOF 1:5000 (vir: Geodetska uprava RS, 2008).....</i>	<i>40</i>
<i>Slika 17: Podatki BCP in podatki o zelenicah ob cesti (MOM, 2005).....</i>	<i>57</i>
<i>Slika 19: Kartografski del občinskega prostorskega načrta (Ministrstvo za okolje in prostor, 2008).....</i>	<i>65</i>
<i>Slika 20: Zazidalna situacija iz občinskega podrobnega prostorskega načrta (www.radovljica.si, 2008).....</i>	<i>66</i>
<i>Slika 21: Območja javnih površin v občini Črnomelj (Občina Črnomelj, 2008).....</i>	<i>103</i>
<i>Slika 22: Območja javnih zelenih površin v Mestni občini Velenje (Mestna občina Velenje, 2008).....</i>	<i>106</i>
<i>Slika 23: Uporabniški vmesnik Javnega informacijskega sistema prostorskih podatkov Mestne občine Ljubljana (http://urbinfo.gis.ljubljana.si/web/profile.aspx?id=MOL_Urbanizem@Ljubljana, 2008).....</i>	<i>108</i>
<i>Slika 24: Uporabniški vmesnik za iskanje prvin in opreme javnih zelenih površin (Mestna občina Maribor, 2008).....</i>	<i>112</i>
<i>Slika 25: Prikaz podrobnih podatkov o prvinah in opremi javnih zelenih površin (vir: Mestna občina Maribor, 2008).....</i>	<i>113</i>
<i>Slika 26: Prikaz podatkov o lokaciji prvin in opreme javnih zelenih površin (vir: Mestna občina Maribor, 2008).....</i>	<i>114</i>
<i>Slika 27: Osnovni elementi BMPN notacije.....</i>	<i>121</i>
<i>Slika 28: Diagram procesa izdaje projektnih pogojev za izdelavo projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja.....</i>	<i>123</i>
<i>Slika 30: Diagram procesa izdaje soglasja za poseg na javne zelene površine, za katerega gradbeno dovoljenje ni potrebno.....</i>	<i>128</i>
<i>Slika 31: Diagram procesa izdaje dovoljenja za posebno rabo javne zelene površine.....</i>	<i>130</i>
<i>Slika 32: Diagram procesa prevzema javne zelene površine po posegu ali posebni rabi.....</i>	<i>133</i>

<i>Slika 33: Diagram procesa inšpekcijskega nadzora nad javnimi zelenimi površinami.....</i>	<i>136</i>
<i>Slika 34: Diagram procesa izdelave predloga proračuna za vzdrževanje javnih zelenih površin</i>	<i>139</i>
<i>Slika 35: Diagram procesa izdelave izvedbenega načrta vzdrževanja javnih zelenih površin.....</i>	<i>142</i>
<i>Slika 36: Diagram procesa nadzora nad vzdrževanjem javnih zelenih površin</i>	<i>145</i>
<i>Slika 37: Diagram procesa spremembe podatkov o javnih zelenih površinah v primeru, da podatke spreminja občina</i>	<i>147</i>
<i>Slika 38: Diagram procesa spremembe podatkov o javnih zelenih površinah v primeru, da podatke spreminja izvajalec gospodarske javne službe</i>	<i>148</i>
<i>Slika 39: Osnovni elementi diagrama podatkovnega modela.....</i>	<i>152</i>
<i>Slika 40: Dlančnik s programske opreme za zajem podatkov o prvinah in opremi javnih zelenih površin</i>	<i>174</i>
<i>Slika 41: Arhitektura informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami</i>	<i>192</i>

KAZALO PRILOG

<i>Priloga A: Šifrant vrst območij javnih zelenih površin</i>	<i>206</i>
<i>Priloga B: Šifrant prvin in opreme javnih zelenih površin.....</i>	<i>207</i>
<i>Priloga C: Šifrant atributov prvin in opreme javnih zelenih površin</i>	<i>208</i>
<i>Priloga D: Šifrant vrst upravnih postopkov pri gospodarjenju z javnimi zelenimi površinami</i>	<i>216</i>
<i>Priloga E: Šifrant vrst dokumentov pomembnih za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami.....</i>	<i>217</i>
<i>Priloga F: Šifrant vzdrževalnih del glede na vrsto prvin in opreme.....</i>	<i>220</i>
<i>Priloga G: Logični entitetno-relacijski diagram baze podatkov informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami.....</i>	<i>228</i>

1.0 Uvod

1.1 *Opredelitev problema*

Po ustavi in zakonih ima občina pomembne funkcije in pristojnosti. V izvorni pristojnosti občine so mnoge funkcije, ki so vitalnega pomena za življenje in delo njenih prebivalcev in se lahko učinkoviteje obvladujejo na lokalnem, kot bi se na državnem nivoju.

Občina v skladu z Zakonom o lokalni samoupravi – ZLS (Uradni list RS, št. 72/1993) za zadovoljevanje potreb svojih prebivalcev opravlja naslednje naloge:

- upravlja občinsko premoženje;
- omogoča pogoje za gospodarski razvoj občine;
- načrtuje prostorski razvoj in zagotavlja javno službo gospodarjenja s stavbnimi zemljišči;
- ustvarja pogoje za gradnjo stanovanj in skrbi za povečanje najemnega socialnega sklada stanovanj;
- ureja, upravlja in skrbi za lokalne javne službe;
- pospešuje službe socialnega varstva, za predšolsko varstvo, za osnovno varstvo otroka in družine, za socialno ogrožene, invalide, ostarele;
- skrbi za varstvo zraka, tal, vodnih virov, za varstvo pred hrupom, za zbiranje in odlaganje odpadkov in opravlja druge dejavnosti varstva okolja;
- ureja in vzdržuje vodovodne in energetske komunalne objekte;
- ustvarja pogoje za izobraževanje odraslih, ki je pomembno za razvoj občine in kvaliteto življenja njenih prebivalcev;
- pospešuje vzgojno-izobraževalno, informacijsko-dokumentacijsko, društveno in drugo dejavnost na svojem območju;
- pospešuje razvoj športa in rekreacije;
- pospešuje kulturno–umetniško ustvarjalnost, omogoča dostopnost do kulturnih programov, zagotavlja splošno izobraževalno-knjižnično dejavnost ter v skladu z zakonom skrbi za kulturno dediščino na svojem območju;
- gradi, vzdržuje in ureja lokalne ceste, javne poti, rekreacijske in druge javne površine;
- v skladu z zakonom ureja promet v občini ter opravlja naloge občinskega redarstva;
- skrbi za požarno varnost in organizira reševalno pomoč;

- o opravlja druge zadeve lokalnega pomena.

Poleg javnih zadev lokalnega pomena mestna občina opravlja še naloge, ki se nanašajo na razvoj mesta, in sicer (22. člen ZLS):

- o skrbi za smotrni razvoj na območju mesta kot celote;
- o skrbi za mestne prometne naprave in mestne javne zgradbe;
- o določa namembnost mestnega prostora in usklajuje rabo prostora z mejnimi občinami;
- o ureja mestni promet;
- o zagotavlja delovanje informacijsko-dokumentacijskih, kulturnih, znanstvenih, socialnih, varstvenih in zdravstvenih ustanov, ki imajo pomen za širšo lokalno skupnost ali za republiko;
- o zagotavlja varstvo naravnih in kulturnih spomenikov na območju mesta, ki so lokalnega pomena;
- o določa posebne davke v skladu z zakonom za opravljanje funkcij mesta;
- o ustanavlja službe za širše območje na področju vzgoje, izobraževanja, poklicnega usposabljanja, socialnega skrbstva in otroškega varstva ter druge službe javnega pomena.

Infrastrukturni objekti, naprave, omrežja in javne površine, ki so v lasti občine ter predani v upravljanje javnim zavodom, javnim podjetjem, koncesionarjem in drugim kot tudi premoženje, s katerim upravlja občina sama, so materialna podlaga za delovanje občine oziroma za zagotavljanje javnih dobrin lokalnega pomena.

Občina mora po ZLS upravljati občinsko premoženje, ki je javno premoženje, s skrbnostjo dobrega gospodarja. V javnem interesu je, da občina z občinskim premoženjem gospodari tako, da se premoženje ne zmanjšuje in se s tem ohrani materialna podlaga, ki je potrebna za zagotavljanje dobrin javnega pomena za bodoče rodove. To je bistvena naloga občine kot javnopravne institucije. Premoženje, s katerim upravlja, je občina dolžna obnavljati tako, da služi zagotavljanju tistih temeljnih materialnih potreb občanov, ki jih ni mogoče zadovoljevati na trgu.

Predpogoj za razvoj občine, tako z vidika individualnega standarda kot z vidika razvoja gospodarstva in javnega standarda, je ureditev javne infrastrukture in lokalnih javnih služb. Odločitve o režimu zagotavljanja lokalnih javnih služb in vlaganjih v javno infrastrukturo morajo biti dolgoročno načrtovane in morajo upoštevati temeljna načela upravljanja z

občinskim premoženjem (načelo dobrega gospodarjenja), ker imajo odločitve v tem segmentu daljnosežne posledice. Razvoj infrastrukture predstavlja po oceni evropske unije enega najbolj multiplikativnih faktorjev hitrejšega gospodarskega in družbenega razvoja (Perko V. et al, 2004).

Potrebe po izboljšanju javnega standarda in pomanjkanje javnih sredstev za njegovo realizacijo zahtevajo jasno postavljene dolgoročne cilje, strategijo in razvojno politiko občine kot samoupravne skupnosti. Vse to velja tudi za javne površine, ki jih štejemo za dobrine javnega pomena, katerih zagotavljanje je izključno v pristojnosti lokalne skupnosti. Urejanje javnih površin je namreč v skladu z Zakonom o varstvu okolja (uradno prečiščeno besedilo) – ZVO-1-UPB1 (Uradni list RS, št. 39/2006) obvezna lokalna gospodarska javna služba.

Čeprav urejanje javnih površin kot obvezno lokalno gospodarsko javno službo določa ZVO-1, lahko trdimo, da imajo še posebej javne zelene površine poleg okoljevarstvene še druge pomembne funkcije. Javne zelene površine v urbanem okolju opravljajo poleg ekološke še sociološko in estetsko funkcijo¹.

Sociološka funkcija zelenih površin se izraža skozi njihov rekreacijski in komunikacijski pomen. Rekreacija in komunikacija sta osnovni človekovi dejavnosti, ki jima človek namenja vedno več časa. Športne in rekreacijske površine, sprehajalne poti, ureditve trgov kot točke socialnih stikov in komunikacije, so elementi zelenega sistema, ki spodbujajo socialne stike. Pri sociološki, oziroma bolj sociološko-ekonomski funkciji zelenih površin, je potrebno poudariti tudi preferenčno vrednotenje bivalnega okolja, saj ljudje želijo in bolj cenijo bivanje v zelenem okolju. Cena stavbnih zemljišč v bližini mestnega parka, parkovnega gozda ali vodne površine je višja od tistih, kjer je zelenih površin manj. Živeti v mestu in hkrati ohraniti stik z naravo je ideal bivanja.

Estetska funkcija zelenih površin se povezuje predvsem s kvaliteto bivalnega okolja. Zelene površine imajo tako imenovano mesnočlenitveno, oblikovalsko in reprezentančno funkcijo. Rahljajo gradbene strukture, preprečujejo monotonost in popestrijo kolorit. Pomembno pa je

¹ Funkcije zelenih površin so povzete iz strokovnih zasnov za izdelavo urbanistične zasnove mesta Maribor, ki jih je izdelal Zavod za urbanizem Maribor leta 1996

še vzpostavljanje primernega krajinskega okvirja in ureditve okolice mesta oziroma prostora neposredno ob mestu.

Ekološki pomen zelenih površin se kaže predvsem v njihovi sposobnosti regulacije klime. Vegetacija je namreč vir svežega zraka, nižja temperature zaradi visokega deleža pozidanih (asfaltnih in betonskih) površin in predstavlja zaščito pred vetrovi. Zelene površine absorbirajo izpušne pline ter na splošno zmanjšujejo vpliv posledic, ki nastajajo zaradi onesnaževanja okolja. Omeniti je potrebno tudi pomen zelenih površin pri vzdrževanju stabilnih ekosistemov v mestih.

Za učinkovito, pravilno in transparentno opravljanje nalog s področja upravljanja občinskega premoženja, skrbi za varstvo okolja, vzdrževanja in urejanja javnih poti, trgov in ulic ter rekreacijskih in drugih javnih površin naj bi bile občinam v pomoč evidence, v katerih so zbrani podatki o vrsti, obsegu, lokaciji ter drugi podatki o javnih površinah oziroma njihovih sestavinah. Ena od pomembnih značilnosti takšnih sodobnih evidenc je ta, da vsebujejo tudi prostorske podatke. Prostorski podatki so podatki o pojavih, ki so neposredno ali posredno vezani na prostor na površini zemlje. Zaradi značilnosti prostorskih podatkov je vodenje in vzdrževanje prostorskih evidenc zahtevna naloga, ki zahteva posebna znanja. Še zahtevnejša naloga je zagotoviti uporabo informacij, ki izhajajo iz prostorskih podatkov, in sicer z dveh vidikov – katere informacije lahko iz podatkov izpeljemo (oziroma bi jih morali izpeljati) in kako te informacije pravilno interpretiramo in uporabimo pri sprejetju posamezne določitve oziroma posredovanju naprej.

Dejstvo torej je, da občine poleg samih evidenc potrebujejo tudi ustrezne informacijske sisteme, ki zagotavljajo učinkovito vzdrževanje prostorskih evidenc in uporabo informacij, ki izhajajo iz njihovih podatkov. Tako naletimo na problem izgradnje ustreznih informacijskih sistemov, ki bodo zagotovili možnosti za uporabo in s tem tudi vzdrževanje prostorskih podatkov ter tako večkratno povrnili stroške vzpostavitve prostorskih evidenc. Uspešen razvoj in nato tudi uporaba informacijskega sistema je zato odvisna predvsem od dobrega poznavanja namena in ciljev informacijskega sistema. Informacijski sistem mora podpirati poslovne procese, za katere je razvit. Še posebej v fazi strateškega načrtovanja razvoja informacijskega sistema je pomembno, da tako naročnik kot tudi bodoči razvijalec informacijskega sistema dobro poznata procese, katerih opravljanje bo informacijski sistem podpiral. V tej fazi je še posebej pomembno, da preučita problemsko področje čim bolj široko

in pri tem upoštevata tudi druge sisteme, na katere lahko razvoj informacijskega sistema vpliva. Le tako lahko vzpostavimo večnamenski informacijski sistem, ki bo povrnil stroške svojega razvoja. Pri tem imamo v mislih pravilen razvoj oziroma vzpostavitev vseh delov informacijskega sistema. Na tem mestu velja posebej poudariti, da je potrebno pri tem na informacijski sistem gledati širše kot le na bazo podatkov in programsko opremo, potrebno za njeno uporabo in vzdrževanje. Celovit in uspešen informacijski sistem mora biti vpleten v delo občinskih organov procesno. Pri tem pa velikokrat naletimo na ovire v obliki nejasno definiranih procesov in organizacijskih ter komunikacijskih težav med subjekti, ki jih bo informacijski sistem tangiral. To pomeni, da je potrebno v implementacijo informacijskega sistema včasih vključiti tudi delno reorganizacijo organa, v katerega vpeljujemo informacijski sistem ali/in predhodno ureditev ali celo prvo vzpostavitev procesov.

Na podlagi empiričnih izkušenj in dostopnih analiz informacijske opremljenosti slovenskih občin² lahko ugotovimo, da je stopnja razvoja informacijskih sistemov na področju gospodarjenja z objekti in napravami skupne komunalne potrošnje³ v slovenskih občinah na splošno nizka. Večina občin nima vzpostavljenih evidenc javnih površin, še manj pa evidenc informacijskih sistemov, s pomočjo katerih bi se te evidence uporabljale v procesu gospodarjenja z njimi. Tega stanja ni bistveno spremenil niti Zakon o urejanju prostora – ZUREP-1 (Uradni list RS, št. 110/02), ki je določal vzpostavitev katastra gospodarske javne infrastrukture. V Pravilniku o vsebini in načinu vodenja zbirke podatkov o dejanski rabi prostora (Uradni list RS, št. 09/04), kjer sta vsebina in način vodenja katastra gospodarske javne infrastrukture podrobneje določena, ni predvidenega vodenja podatkov o javnih površinah, z izjemo podatkov o javnih cestah. Skupna lastnost zakona in pravilnika je, da določata vzpostavitev evidenc, ne pa tudi uporabe evidenc pri upravljaljskih akcijah povezanih z njihovimi podatki. To dejstvo je še posebej zanimivo, saj predvsem javne zelene površine predstavljajo pretežni del površin, ki zagotavljajo normalno življenje občanov in predstavljajo v materialnem smislu veliko vrednost. Velik strošek pa predstavlja tudi njihovo vzdrževanje.

² Strategija uvajanja elektronskega poslovanja v lokalne skupnosti (E-občine) (2003). Ljubljana: Ministrstvo za informacijsko družbo. Pridobljeno 11.4.2006 s spletne strani Ministrstva za informacijsko družbo (<http://mid.gov.si>)

³ Definicijo objektov in naprav skupne komunalne potrošnje podajamo v poglavju 1.2.

Kot je bilo že omenjeno, so stroški razvoja informacijskega sistema, ki vsebuje tudi prostorske podatke, relativno visoki. Velik del stroškov celotnega informacijskega sistema predstavlja strošek pridobitve potrebnih podatkov, to je tistega dela informacijskega sistema, ki ga praviloma predpisujejo veljavni predpisi. Ker predpisi ne dajejo poudarka na obveznosti uporabe teh podatkov, večinoma ti niso zajeti in vključeni v informacijski sistem. Na drugi strani pa lahko ugotovimo, da tudi stroški vzdrževanja javnih površin v večjih mestih predstavljajo kar precejšnjo vsoto. Stroške vzdrževanja javnih zelenih površin je iz podatkov proračunov občin težko natančno povzeti, saj so ponavadi vodeni na več proračunskih postavkah (vzdrževanje javnih površin, javna snaga, vzdrževanje cest in podobno). Na podlagi dosegljivih podatkov je na primer Mestna občina Maribor v letu 2005 za redno in investicijsko vzdrževanje zelenih površin namenila okoli 1,7 milijona, Mestna občina Velenje 0,3 milijona, Mestna občina Ljubljana pa 3,8 milijona evrov.

Ker je torej področje razvoja in uporabe informacijskih sistemov za gospodarjenje z objekti in napravami skupne komunalne potrošnje v slovenskih občinah na splošno precej zanemarjeno, bomo v magistrskem delu poskušali podati pravilne usmeritve za izgradnjo informacijskega sistema, ki bo ustrezal predvsem uporabi podatkov na področju gospodarjenja⁴⁵ z javnimi zelenimi površinami v občini.

⁴ V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je gospodarjenje definirano kot uporabljanje ali upravljanje materialne dobrine. Termin upravljati pa je definiran kot odločati o uporabi, izkoriščanju, vzdrževanju določene dobrine.

⁵ Iz slovarja slovenskega knjižnega jezika smo prevzemali definicije posameznih pojmov, če ustreznih definicij oziroma obrazložitev nismo našli v drugih virih – predvsem Statistični letopis Republike Slovenije ali v področni zakonodaji. Smatramo, da to kaže na relativno neraziskanost fenomena, ki ga obravnavamo v magistrski nalogi.

1.2 Namen in cilji magistrskega dela

Teoretične zasnove informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi površinami so bile v Sloveniji vzpostavljene predvsem v 80. letih prejšnjega stoletja⁶. Nekako v tem času se je v Sloveniji v skladu z Zakonom o katastru komunalnih naprav – ZKKN (Uradni list SRS, št. 27/74) vzpostavljala tudi kataster komunalnih naprav.

Kataster komunalnih naprav je bil po tem zakonu nastavljen za celotno območje občine in so ga vodili v dveh nivojih:

1. Prvi nivo podatkov je vodil in vzdrževal občinski geodetski organ in se je imenoval zbirni kataster komunalnih naprav. V zbirnem katastru komunalnih naprav so bili podatki o primarnem in sekundarnem omrežju vseh komunalnih naprav s pripadajočimi podatki. Zbirni kataster je programirala in vzdrževala občina.
2. Drugi nivo podatkov se je imenoval obratni kataster komunalnih naprav (kataster komunalnih in drugih organizacij). Obratni kataster je za svoje potrebe vodila organizacija, ki je upravljala komunalne vode.

Zakon o katastru komunalnih naprav je med drugim določal tudi vodenje podatkov o ulicah, javnih cestah in trgih, medtem ko vodenje podatkov o javnih zelenih površinah v skladu z zakonom ni bilo obvezno. Zakon pa je določal, da se po sklepu občinske skupščine v katastru komunalnih naprav lahko evidentirajo tudi podatki o drugih komunalnih objektih, kot so zelene površine ter podobno. Z Zakonom o katastru komunalnih naprav so bili predpisani enotni tehnični normativi za vodenje podatkov o komunalnih omrežjih in napravah za območje celotne Slovenije, določen pa je bil tudi organ, ki je moral zakon izvrševati. Podatke je za območje celotne občine vodil za geodetske zadeve pristojni občinski geodetski organ v tako imenovanem zbirnem katastru komunalnih naprav. Ker vodenje podatkov o zelenih površinah ni bilo obvezno temveč prepuščeno odločitvi posamezne občine, je to pomenilo, da za območje celotne Slovenije ni bil določen enoten sistem ter tehnični normativi in organ, ki bi ga zakon obvezal za zagotovitev vodenje te evidence.

⁶ Povzetki glavnih del so predstavljeni v 3. poglavju.

Obveznost vodenje podatkov o javnih zelenih površinah pa je bila kasneje določena na podlagi Zakona o komunalnih dejavnostih (Uradni list SRS, št. 8/1982, 32/1989, 42/1989, Uradni list RS, št. 8/1991, 32/1993-ZGJS, 32/1993-ZVO, 44/1997-ZSZ), ko je bilo sprejeto Navodilo o evidentiranju in ocenitvi javnih površin ter izkazovanju stroškov, potrebnih za njihovo vzdrževanje. Obveznost vzpostavitve in vodenja te evidence je bila naložena komunalni delovni organizaciji, ki je gospodarila s temi površinami. Evidenco, ki je bila vzpostavljena na podlagi tega navodila, bi lahko za področje javnih površin smatrali za obratni kataster tiste delovne organizacije, ki je gospodarila z javnimi površinami. Pod predpostavko, da bi občinski geodetski organ na podlagi sklepa občinske skupščine vzpostavil in vodil podatke o zelenih površinah v zbirnem katastru komunalnih naprav, bi torej lahko, če bi bili podatki o zelenih površinah v zbirnem katastru ustrezno vodeni, komunalna delovna organizacija te podatke uporabila kot osnovo za vzpostavitev evidence javnih zelenih površin, na podlagi katere bi bilo možno te površine oceniti in izkazovati stroške za njihovo vodenje. Seveda ta ugotovitev mogoče še bolj velja v obratni smeri. To bi pomenilo, da bi imeli podatke, ki sta jih tedaj potrebovali tako občina kot tudi komunalna delovna organizacija. Zanesljive podatke o tem, ali je katera od občin v okviru zbirnega katastra komunalnih naprav vodila tudi podatke o javnih zelenih površinah na podlagi določb Zakona o katastru komunalnih naprav, je danes težko pridobiti. Prav tako je težko pridobiti podatek o tem, ali je katera komunalna delovna organizacija vzpostavila evidenco javnih površin v skladu z Navodilom o evidentiranju in ocenitvi javnih površin ter izkazovanju stroškov, potrebnih za njihovo vzdrževanje. Ker odgovor na to vprašanje ni tema magistrske naloge, ga nismo posebej iskali. Na podlagi empiričnih spoznanj lahko ugotovimo, da nekatere občine sicer razpolagajo s podatki o zelenih površinah, vprašanje pa je, ali ima katera od njih vzpostavljeno ažurno evidenco, na podlagi katere bi lahko določila stroške za njihovo vzdrževanje in jih plačevala izvajalcu gospodarske javne službe za izvajanje del in nalog, povezanih z vzdrževanjem zelenih površin. To seveda ni presenetljivo, saj je bila vzpostavitev te evidence naložena komunalnim delovnim organizacijam za njihove potrebe in ne občinam. Komunalne delovne organizacije pa so danes večinoma samostojne gospodarske družbe in niso del občinskih uprav.

Dejstvo je, da so občine na podlagi Zakona o katastru komunalnih naprav v 80. letih prejšnjega stoletja pričele z evidentiranjem objektov in omrežij predvsem s področja komunalne infrastrukture (vodovod in kanalizacija). Zakon o katastru komunalnih naprav pa

se ni nikoli dosledno izvajal, po letu 1990 se je njegovo izvajanje praktično ustavilo. Glavni razlogi za neizvajanje zakona o katastru komunalnih naprav so:

1. Kataster komunalnih naprav je bil opredeljen kot tehnična evidenca o komunalnih napravah, ki je zasnovana na enotnem sistemu z enotnimi tehničnimi normativi. Njegova funkcija je bila predvsem inventarizacija teh naprav. Komunalni kataster ni omogočal njihove valorizacije, zato ni postal izhodiščna osnova za računanje urbanih stroškov v pogledu komunalnega opremljanja stavbnih zemljišč v naseljih. Zaradi tega ni bil uporaben v prostorskem, še predvsem v urbanističnem in komunalnem planiranju (Klemenčič T., 1997).
2. Uporaba podatkov katastra komunalnih naprav ni bila nikoli uradno predpisana. Zemljiški kataster se vzdržuje zaradi uradnosti njegovih podatkov, saj na primer noben prenos lastninske pravice na zemljišču ni možen, če zemljišče v zemljiškem katastru ni evidentirano. Isto velja za kataster stavb. Čeprav je bil kataster komunalnih naprav uradna evidenca, pa nobeno potrdilo ali drug uradni dokument ni bil sankcionirano vezan na njegove podatke (Rakar A., 1995).
3. Poudarek katastra komunalnih naprav je bil na zagotovitvi podatkov o lokaciji objektov. Zato je bil glavni cilj projekta izdelava zbirnega katastra komunalnih naprav, ki ga je vodila geodetska služba. Zbirni kataster komunalnih naprav ni bil uporaben za komunalna podjetja, ki so bila sicer dolžna zanj prispevati podatke, prav tako pa tudi ne za urbaniste in prostorske planerje. Komunalna podjetja so zato zbirni kataster komunalnih naprav uporabljala le za odkrivanje in odpravljanje napak na podzemnih vodih (Rakar A., 1995).

Medtem ko je bilo vodenje podatkov o komunalnih objektih in omrežjih za občine vsaj zakonsko obvezno, pa to za javne zelene površine ni veljalo. Čeprav je bilo tudi vodenje podatkov dela javnih površin (cest, ulic in trgov) po Zakonu o katastru komunalnih naprav zakonsko obvezno, tega občine niso dosledno izvajale. Še najbolj to velja za vodenje podatkov o javnih zelenih površinah, ki so bile zgolj fakultativna vsebina katastra komunalnih naprav. Mogoče so evidenco javnih površin, katere sestavni del so bili tudi podatki o javnih zelenih površinah ter njim pripadajoči opremini in prvinah, za svoje potrebe vodile tedanje komunalne delovne organizacije, ki so z njimi gospodarile. Podatki o komunalnih objektih in napravah, ki so bili sicer družbena lastnina, so bili tudi knjigovodsko vodeni v knjigah komunalnih delovnih organizacij. Te so vsaj računovodsko obračunavale amortizacijo. Nekdanje komunalne delovne organizacije so se večinoma preoblikovale v podjetja, medtem ko je bilo lastništvo javnih površin ter njihove opreme in prvin preneseno na občino. Skupaj s

prenosom lastništva pa na občine niso bile prenesene ne evidence javnih površin, ne natančen popis javnih površin, njihove opreme in prvin, s tem pa tudi ne vrednost, ki jo je v last dobila občina.

Nov zagon je evidentiranje objektov in omrežij komunalne infrastrukture pridobilo po letu 2003, ko sta Zakon o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 110/02), kasneje pa tudi Zakon o prostorskem načrtovanju (Uradni list RS, št. 33/07) določila vzpostavitev katastra gospodarske javne infrastrukture in geodetski upravi Republike Slovenije naložila vodenje zbirnih podatkov iz katastrov gospodarske javne infrastrukture v centralni podatkovni bazi za območje celotne Republike Slovenije. Podatke v zbirni kataster gospodarske javne infrastrukture posredujejo neposredno investitorji. Občine in ministrstva pa morajo vzpostaviti kataster gospodarske javne infrastrukture vsaka za svoje področje. V podzakonskih predpisih, s katerimi je podrobneje določena vsebina zbirnega katastra komunalnih naprav, vodenje podatkov o javnih zelenih površinah ni določeno. Vzpostavitev podatkov zbirnega katastra gospodarske javne infrastrukture Geodetska uprava Republike Slovenije zaenkrat uspešno izvaja in tudi skrbi za promocijo uporabnosti evidence ter poskuša proces, ki bi zagotovil njeno vzdrževanje, zagotoviti predvsem preko upravnih postopkov pridobitve gradbenega in uporabnega dovoljenja, pa tudi evidentiranja lastništva na gospodarski javni infrastrukturi.

Tako ostaja edini veljavni predpis, ki bi določal obveznost vodenja podatkov o javnih površinah (in s tem seveda tudi zelenih površinah), Navodilo o evidentiranju in ocenitvi javnih površin ter izkazovanju stroškov, potrebnih za njihovo vzdrževanje. Ta predpis se ne izvaja več. Razlogi za to so najverjetneje naslednji:

1. navodilo je izdano na podlagi Zakona o komunalni dejavnosti, ki ni več veljaven in v uporabi;
2. subjekt, ki je evidenco v skladu s tem navodilom dolžan voditi (komunalna delovna organizacija), ne obstaja več;
3. komunalna podjetja, ki so nekakšni nasledniki izvajanja dejavnosti bivših komunalnih delovnih organizacij niso lastniki javnih površin ter njihove opreme in prvin in zato za vodenje takšne evidence o teh površinah, ki bi odgovarjal potrebam lastnika, niso zainteresirane;

4. čeprav so občine lastniki javnih površin in so dolžne zagotavljati izvajanje javne gospodarske službe njihovega urejanja in vzdrževanja, jih noben predpis ne zavezuje k vodenju takšne evidence;
5. občine sredstva za delo izvajalcev gospodarske javne službe urejanja in vzdrževanja javnih površin plačuje iz proračuna, pri čemer ni nikjer predpisan način planiranja in obračunavanja stroškov za njihovo vzdrževanje, ki bi bil za občine obvezen;
6. Zakon o urejanju prostora in Zakon o prostorskem načrtovanju ne predvidevata vodenja podatkov o javnih zelenih površinah v uradni evidenci.

Namen magistrskega dela je zato izdelati predlog načrta vzpostavitve in delovanja informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami, na podlagi katerega bi občine lahko izvedle prvo vzpostavitev evidence javnih zelenih površin in jo pričele uporabljati. S tem bodo zagotovljeni pogoji za njeno vzdrževanje. Ker predpisi, ki bi občine k temu eksplicitno zavezovali, ne obstajajo, je potrebno informacijski sistem zasnovati tako, da bo občina zainteresirana za njegovo vzpostavitev z namenom dobrega gospodarjenja z zelenimi površinami. To pomeni, da se bodo zaradi vzpostavitve evidence dolgoročno zmanjšali stroški vzdrževanja zelenih površin, oziroma bo možno zagotoviti optimalno storitev za občane ob stroških, ki so enaki današnjim. Torej mora biti informacijski sistem namenjen predvsem obvladovanju oziroma upravljanju stroškov vzdrževanja javnih zelenih površin. Koncept vzpostavitve evidence javnih zelenih površin je Institut za komunalno gospodarstvo pri FGG postavil že pred osamosvojitvijo Republike Slovenije. Seveda se je v času po osamosvojitvi spremenila družbena ureditev in z njo pomen lastnine. Vzpostavljena je bila lokalna samouprava, današnje občine so manjše kot pred osamosvojitvijo Republike Slovenije in imajo drugačne pristojnosti in naloge. Izvajalci gospodarskih javnih služb so večinoma spremenjeni v podjetja, ki jih občina iz občinskega proračuna plačuje za vzdrževanje javnih površin, za gospodarjenje z njimi pa je odgovorna občina. Vzpostavljene so tudi digitalne evidence, ki so bile včasih v analogni obliki, priča pa smo tudi velikemu napredku v razvoju informatike in telekomunikacij. Zato je potrebno zasnovati informacijskega sistema, ki je bila postavljena v 80. letih prejšnjega stoletja, prilagoditi sedanji organizaciji lokalne samouprave, načinu izvajanja gospodarskih javnih služb vzdrževanja javnih površin ter novi informacijski tehnologiji. Potrebno je upoštevati tudi že vzpostavljene digitalne baze podatkov. Ne glede na družbeno-politične in tehnološke spremembe, pa je bilo v 80. letih prejšnjega stoletja, kot tudi danes, pri vzpostavitvi kateregakoli informacijskega sistema potrebno zagotoviti racionalnost in informacijski sistem prilagoditi upravljavskemu. Ne glede

na spremembe družbene ureditve so namreč za kvalitetne in pravočasne odločitve potrebne ustrezne informacije.

Cilji magistrske naloge so v skladu z namenom naslednji:

1. analizirati veljavno ureditev na področju gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami, opredelitev načina in organizacije izvajanja javne gospodarske službe za vzdrževanje javnih zelenih površin in opredelitev upravljavskih akcij povezanih z vzdrževanjem javnih zelenih površin;
2. opredeliti potrebne podatke o javnih zelenih površinah ter način njihove uporabe pri gospodarjenju z njimi;
3. predlagati način prve vzpostavitve evidence javnih zelenih površin ter optimizacijo njenega vzdrževanja;
4. izdelati idejni načrt informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami;
5. izdelati predlog za zagotovitev trajnih pogojev za optimalno delovanje informacijskega sistema.

1.3 Delovni postopek in metoda dela

1.3.1 Ozadje magistrske naloge

Magistrska naloga je logično nadaljevanje snovi, ki je bila obravnavana skozi seminarske naloge v sklopu podiplomskega študija komunalne smeri. V času podiplomskega študija sem v sklopu različnih predmetov uspel povezati svoje vsakdanje delo z vsebino študija. V seminarških nalogah je bil tako opisan način uvedbe GIS⁷-a v organizacijo, stroški in koristi GIS-a z ekonomskega vidika ter preučene strokovne osnove za vzpostavitev katastra gospodarske javne infrastrukture. Osnova za magistrsko nalogo je nastala skozi seminarsko nalogo pri predmetu Temelji urbane in komunalne ekonomike, ki je bila izdelana leta 2003. V tej seminarški nalogi so bila združena spoznanja iz nalog pri drugih predmetih in nadgrajena s teoretičnim znanjem s področja urbane in komunalne ekonomike ter praktičnimi izkušnjami pri vzpostavitvi evidence zelenih površin v Mestni občini Maribor.

⁷ GIS je kratica za geografski informacijski sistem.

1.3.2 Uporabljen metodologija

Magistrska naloga je nastala po metodologiji, ki se načeloma uporablja pri razvoju informacijskih sistemov. Zelo na splošno lahko faze razvoja večjega informacijskega sistema razdelimo na:

- analitično fazo;
- fazo načrtovanja;
- fazo izvedbe.

Medtem ko sta fazi načrtovanja in izvedbe bolj področje informatike in programiranja, pa lahko smatramo analitično fazo za vsebinski del razvoja informacijskega sistema.

Z analitično fazo moramo vzpostaviti dialog med uporabnikom informacijskega sistema in načrtovalcem oziroma sistemskim analitikom. Pri izdelavi analize poskušamo odgovoriti na vprašanje, kaj se dogaja v realnem svetu oziroma okolju, za katerega želimo razviti informacijski sistem. V vsakem primeru se je potrebno zavedati, da se ponavadi najhujše in najusodnejše napake pripetijo prav v tej začetni fazi, ker se vlečejo naprej v naslednje faze razvoja in se množijo. Zaradi tega se lahko povečajo stroški izgradnje sistema, po drugi strani pa se lahko zmanjša uporabnost sistema. V najslabšem primeru se lahko izkaže, da je bil razvoj na napačnih predpostavkah zasnovanega informacijskega sistema z vidika stroškov in uporabnosti neupravičen.

V magistrski nalogi se posvečamo predvsem analitičnemu delu, v katerem smo podrobneje opredeliti vzroke za vzpostavitev katastra zelenih površin. Opisali smo vsebinski del gospodarjenja z zelenimi površinami, v katerem smo poskusili teoretično in praktično podrobno opredeliti izhodišča za vse bistvene zahteve, ki bi jih moral izpolnjevati informacijski sistem za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Na podlagi rezultatov analitičnega dela smo v fazi načrtovanja izdelali strateški idejni načrt sistema, ki predstavlja izhodišče za podrobnejše načrtovanje, izvedbo in implementacijo informacijskega sistema v različna okolja. Faze izvedbe v magistrskem delu nismo obravnavali, namesto nje smo podali usmeritve za vzpostavitev ustreznih pogojev za delovanje informacijskega sistema. V skladu s tem je magistrska naloga sestavljena iz treh zaporednih, med seboj povezanih delov.

Prvi del magistrskega dela tako predstavlja analitično fazo razvoja informacijskega sistema. V njem so opisani pomen javnih zelenih površin, pojem javna zelena površina z različnih vidikov, naloge občin pri gospodarjenju z javnimi zelenimi površinami, način financiranja vzdrževanja javnih zelenih površin ter način vodenja podatkov javnih zelenih površinah na primeru petih občin. Poseben poudarek je na opredelitvi upravljaljskih akcij s področja gospodarjenja z zelenimi površinami, na primer izdelava letnega načrta vzdrževanja, spremljanje realizacije vzdrževanja, izdaja soglasij za posege na zelene površine in izvajanje inšpekcijskega nadzora. V tem delu magistrskega dela želimo podati pravilne usmeritve za izgradnjo informacijskega sistema, ki bo ustrezal predvsem uporabi podatkov na področju gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami na občinskem nivoju.

V drugem delu smo, upoštevaje ugotovitve analitične faze razvoja informacijskega sistema, izdelali idejni informacijski načrt sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Idejni informacijski načrt obsega opredelitev namena informacijskega sistema (glede na ugotovitve analitične faze) ter procesni in podatkovni model sistema. Zasnova informacijskega sistema je takšna, da je uporabna za izvedbo informacijskega sistema v različnih okoljih in pogojih (lokalni dejavniki in predpisi, informacijska tehnologija, organizacija načina vzdrževanja javnih površin in podobno). Ker predstavlja najvišji strošek vzpostavitve informacijskega sistema prav zajem potrebnih podatkov, smo v sklopu načrta informacijskega sistema obravnavali možnosti optimizacije prve pridobitve potrebnih podatkov, in sicer tako, da bodo ti uporabni na čim več področjih delovanja občine. Posebej smo opisali primer Mestne občine Maribor, ki je še posebej zanimiv zaradi tega, ker ima občina že vzpostavljeno digitalno lokalno topografsko bazo, ki pa ne zadošča uporabi na področju gospodarjenja z javnimi površinami.

V tretjem delu smo podali še usmeritve pomembne za implementacijo in zagotovitev trajnega delovanja informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Obravnavali smo predvsem možne načine stimuliranja občin za vzpostavitev informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi površinami, zagotovitev uradnosti podatkov, optimiziranja vzdrževanja podatkov ter možnosti izgradnje skupnega sistema za več občin.

1.4 Povzetek del s področja informacijskih sistemov za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami

1.4.1 Uvod

V tem poglavju so predstavljene ugotovitve nekaterih pomembnejših del s področja razvoja informacijskih sistemov za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. V Sloveniji je na tem področju največ raziskav izvedel Inštitut za komunalno gospodarstvo na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo v Ljubljani. Vsa preučena dela v ospredje postavljajo uporabo evidence in ne njene tehnične izvedbe. Kljub temu, da je večina del nastala še pred osamosvojitvijo Republike Slovenije in v sistemu samoupravljanja ter prevlade družbene lastnine nad privatno, lahko ugotovimo, da je možno postavljene koncepte ustrezno novelirati in jih uporabiti tudi v sedanji družbeni ureditvi, ki izenačuje pomen javne in zasebne lastnine.

Za lažje razumevanje predstavljenih del in možnosti primerjave tedanjih razmišljanj in konceptov s sedanjostjo je pomembno uvodoma na poenostavljen način opisati razlike in podobnosti med tedanjo⁸ in sedanjo organiziranostjo izvajanja komunalne dejavnosti. Do leta 1991 so bile vse komunalne naprave in objekti ter javne površine družbena lastnina. Gospodarjenje z njimi je bilo zaupano komunalnim delovnim organizacijam. Gospodarjenje v komunalnih dejavnostih je v tedaj veljavnem Zakonu o komunalnih dejavnostih (Uradni list SRS, št. 8-350/82) obsegalo:

- opravljanje dejavnosti;
- gospodarno izkoriščanje objektov in naprav;
- njihovo vzdrževanje in rekonstrukcijo;
- razvoj komunalne dejavnosti, ki vključuje tudi razširjeno reprodukcijo komunalne dejavnosti.

Odnos komunalnih organizacij do komunalnih objektov in naprav je bil še najbolj podoben sedanjemu pojmu lastništva osnovnih sredstev, s katerimi so gospodarila. Zaradi tega so komunalne delovne organizacije do komunalnih objektov in naprav imele podoben odnos, kot

⁸ Po tedanjo organiziranost smatram organiziranost na podlagi ustave iz leta 1974 in ne prejšnjih ustav.

ga ima današnje podjetje do svojih osnovnih sredstev. Ta trditev za same javne površine seveda velja le delno. Pri gospodarjenju so bile komunalne organizacije usmerjane tudi politično s strani delegatov uporabnikov in drugih delovnih organizacij v okviru komunalnih skupnosti, v katerih so imele delegate tudi same. Takšen način soodločanja uporabnikov komunalnih storitev in izvajalcev komunalnih storitev je bil značilnost sistema samoupravljanja, ki je bil določen z ustavo iz leta 1974. Način gospodarjenja in višino sredstev potrebnih za izvajanje dejavnosti so komunalne delovne organizacije opredelile v programih za gospodarjenje s komunalnimi objekti in napravami skupne rabe, ki je bil znotraj komunalne skupnosti usklajen in vključen v samoupravni sporazum o temeljih plana komunalne skupnosti⁹. Ta program je obsegal:

- program, vrste in obseg komunalnih storitev;
- program nalog, ki se bodo uresničevale skupno z drugimi komunalnimi skupnostmi in program drugih nalog, s katerimi se zagotavljajo komunalne storitve;
- program naložb v modernizacijo in razširitev materialne osnove komunalnih dejavnosti;
- obseg potrebnih sredstev za uresničitev dogovorjenega programa komunalnih storitev in drugih nalog skupnosti.

Najbližje pojmu organizacija združenega dela je danes pojem podjetje. Z ukinitvijo pojma družbena lastnina je bilo lastništvo komunalnih objektov in naprav, kot tudi javnih površin, preneseno na občine. Komunalni objekti in naprave ter javne površine so večinoma pridobile status grajenega javnega dobra. Ker so občine lastniki komunalnih objektov in naprav ter javnih površin, je gospodarjenje z njimi zaupano njim. Bivše komunalne organizacije združenega dela so se preoblikovale v javna ali zasebna podjetja. Občine največkrat zagotovijo komunalno oskrbo tako, da dela, ki so potrebna za njeno zagotovitev, oddajo podjetjem, ki so za to ustanovljena in usposobljena. Bistvena razlika med današnjim sistemom in sistemom pred letom 1991 na področju komunalnih dejavnosti je torej ta, da so za gospodarjenje s komunalnimi objekti in napravami ter javnimi površinami zadolžene občine in ne podjetja, ki izvajajo komunalno dejavnost. Občine določajo, na kakšen način se bo opravljala dejavnost, zagotavljajo, da se komunalne naprave in objekti ter javne površine izkoriščajo gospodarno, določajo in zagotavljajo sredstva, potrebna za njihovo vzdrževanje in rekonstrukcijo. Občine tudi skrbijo za razvoj komunalnih objektov in naprav, tako da

⁹ Podrobnejša in bolj strokovna opredelitev in primerjava družbeno-političnega sistema pred osamosvojitvijo RS in današnjim stanjem presega avtorjevo kompetenco in ni namen tega dela.

načrtujejo njihov razvoj s prostorskega in ekonomskega vidika ter zagotavljajo sredstva za gradnjo novih oziroma izboljšavo obstoječih komunalnih objektov in naprav. Samoupravno usklajevanje med uporabniki in izvajalci storitev se je preoblikovalo v proces demokratičnega odločanja, katerega temelj so lokalne volitve. Na volitvah uporabniki storitev (občani) izvolijo svoje predstavnike na politične položaje v občini. Občina je gospodar, ki je dolžan zagotavljati komunalno oskrbo. Spremenil pa se je sam način izvedbe, saj je le ta predana podjetjem (izvajalcem). Torej je vloga podjetij, ki vzdržujejo javne zelene površine, drugačna kot je bila vloga komunalnih organizacij med letoma 1974 in 1991. Iz napisanega izhaja, da je informacijski sistem za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami namenjen občinam in ne podjetjem, ki operativno opravljajo dela, potrebna za njihovo urejanje in vzdrževanje.

1.4.2 Raziskovalne naloge

1.4.2.1 Povračila za gospodarjenje z objekti in napravami skupne komunalne rabe (Klemenčič T., Rakar A., 1985)

Delo Povračila za gospodarjenje z objekti in napravami skupne komunalne rabe je nastalo v letu 1984. Delo je rezultat raziskovalne naloge, katere naročnik je bil Odbor za komunalne raziskave pri Zvezi komunalnih skupnosti Slovenije, izvajalec pa Inštitut za komunalno gospodarstvo pri FAGG¹⁰. Neposredni povod za raziskavo so bila določila Zakona o komunalnih dejavnostih iz leta 1982, ki je določal, da je potrebno najkasneje v letu 1985 dotedanji prispevek za vzdrževanje posameznih objektov in naprav nadomestiti s povračilom za gospodarjenje z objekti in napravami skupne komunalne rabe.

Vsebina in rezultati raziskave so bistvenega pomena za razumevanje problematike informacijskega sistema za gospodarjenje s komunalnimi objekti in napravami. Pri tem mislimo predvsem na:

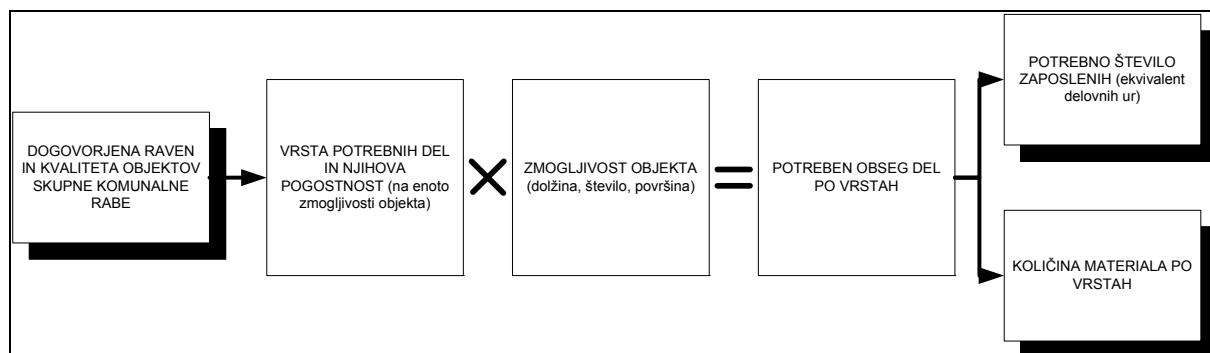
- razloge za trenutno stanje informacijskih sistemov na področju komunalnega gospodarstva (takratnega in sedanjega);
- temeljna izhodišča za informacijski sistem za gospodarjenje z objekti in napravami skupne komunalne rabe.

¹⁰ FAGG je kratica za takratno Fakulteto za arhitekturo, gradbeništvo in geodezijo.

V delu so obravnavane skupne značilnosti opravljanja in financiranja dejavnosti skupne komunalne rabe, pod katero spadajo tudi javne zelene površine. Predstavljena je tudi analiza načina financiranja dejavnosti skupne komunalne rabe od osvoboditve leta 1945 do uvedbe delavskega samoupravljanja ter podrobneje obravnavan problem enostavne in razširjene reprodukcije delovnega procesa in fiksnih fondov na področju skupne komunalne rabe. Izpostavljen je problem inventarizacije in valorizacije fiksnih fondov na področju javnega zelenja in parkov ter prometnih površin. Zaradi teh razlogov so bila v prispevkih za gospodarjenje z objekti in napravami skupne komunalne rabe sredstva amortizacije premalo ali celo niso bila obračunana. Predlagano je, da bi bilo potrebno izračunavati vsaj tako imenovano evidenčno amortizacijo, s katero bi dobili popolnejši vpogled v potrebe in možnosti za enostavno reprodukcijo delovnega procesa in fiksnih fondov. S temi podatki bi bilo možno izdelati bolj transparenten program gospodarjenja, ki bi bil boljša podlaga za določanje višine povračila, ki bi ga potrdili s samoupravnim sporazumom.

V delu je predstavljen predlog meril in kriterijev za obračunavanje povračil za gospodarjenje s komunalnimi objekti in napravami skupne rabe. Osnova za ugotavljanje višine povračila na področju kolektivne komunalne proizvodnje se ugotavlja na podlagi standardov, ki določajo pogoje, ki jih morajo izpolnjevati objekti in naprave, s katerimi se določena storitev zagotavlja ter normativi, na podlagi katerih te standarde dosežemo.

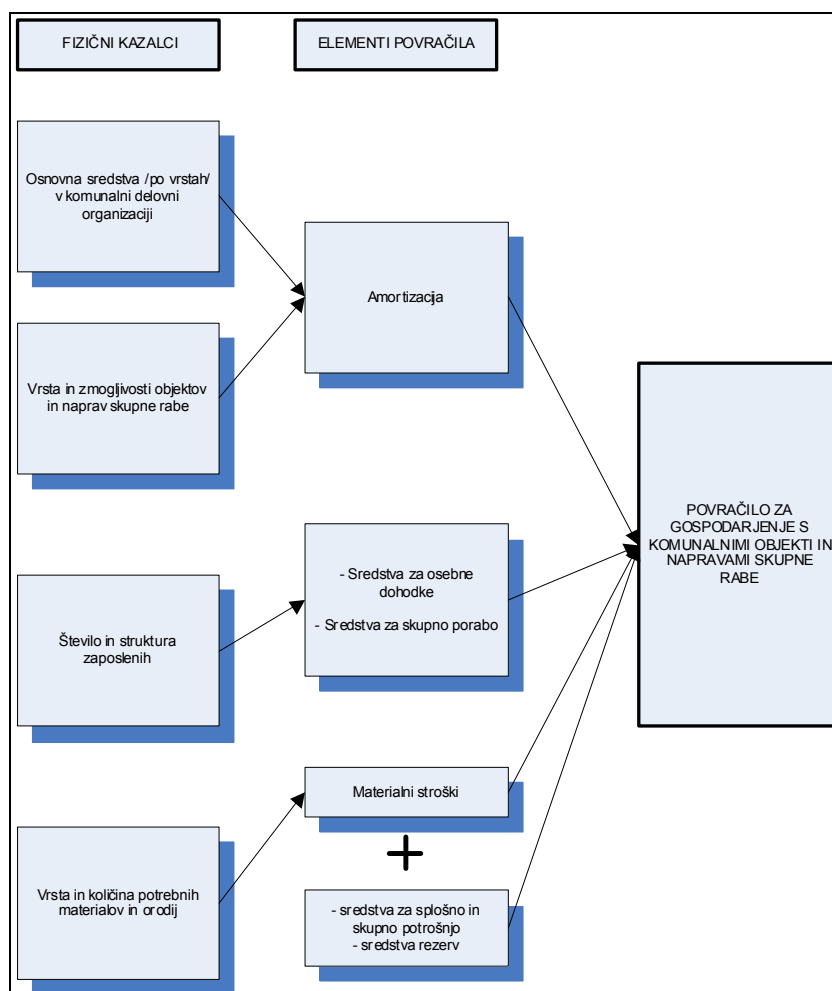
Povezava med standardi in normativi je prikazana na spodnji shemi:

Slika 1: Povezava med standardi, normativi in stroški vzdrževanja objektov in naprav skupne komunalne rabe

Figure 1: Relation between standards, norms and the maintenance costs of municipal utilities common consumption

Zgornja shema je vsebinsko in ilustrativno pomembna za določanje dela elementov povračila (rednega vzdrževanja). K tem elementom je potrebno dodati še amortizacijo objektov in naprav skupne komunalne rabe in amortizacijo osnovnih sredstev v komunalnih delovnih organizacijah. Vsi elementi so tako prikazani na spodnji shemi:

Slika 2: Elementi povračila za gospodarjenje s komunalnimi objekti in napravami skupne rabe

Figure 2: Elements of reimbursement for the management of municipal utilities of common consumption

Do elementov povračila pridemo s pomočjo navedenih skupin fizičnih kazalcev, ki jih lahko ekonomsko ovrednotimo kot stroške. Osnovo za določanje posameznih vrst stroškov predstavljajo dogovorjena raven in kvaliteta objektov in naprav skupne komunalne rabe in iz nje izhajajoči normativi. V srednjeročnih planih gospodarjenja z objekti in napravami skupne komunalne rabe bi bilo zato potrebno določiti naslednje fizične elemente:

1. Vrsto, obseg in zmogljivost komunalnih objektov in naprav skupne rabe, ki so predmet gospodarjenja v komunalnih delovnih organizacijah,
2. Pomembnejšo strojno opremo, ki je potrebna za opravljanje storitev na področju kolektivne komunalne potrošnje,
3. Vrsto potrebnih del, njih zahtevnost in pogostost,
4. Potrebno število delavcev za opravljanje storitev kolektivne komunalne potrošnje.

Na podlagi navedenih ugotovitev je kot prvi poskus sistematizacije izdelan seznam elementov po skupinah za področje javnih zelenih površin.

1.4.2.2 Informacijski sistem v komunalnem gospodarstvu – sumarne ugotovitve in predlogi (Bogataj M., 1986)

Delo Informacijski sistem v komunalnem gospodarstvu je nastalo v letu 1986. Delo je rezultat usmerjenega raziskovalnega programa Komunalno gospodarstvo, ki se je izvajal v okviru »Posebne raziskovalne skupnosti za graditeljstvo«. Ena od raziskovalnih nalog v tem programu je bila tudi naloga »Informacijski sistem v komunalnem gospodarstvu«, ki jo je izvajal Inštitut za komunalno gospodarstvo pri FAGG.

Cilj, ki mu je sledila raziskava, je bil razvoj celovitega sistema ustreznih informacij, ki jih potrebujemo za uspešno planiranje in upravljanje v komunalnem gospodarstvu. Sistem naj bi podajal ustrezne informacije za podporo odločanju na vseh nivojih, od komunalne delovne organizacije in krajevne skupnosti, preko občine do regije, do republike ter nazadnje do federacije. Zaradi tega je postavljena teza, da je potrebno informacijski sistem graditi na vseh nivojih, ki so med seboj povezljivi. Informacijski sistem komunalnega gospodarstva mora biti povezljiv tudi z drugimi informacijskimi sistemi in uporabljati večnamenske podatkovne baze. Prav tako so avtorji zavzeli stališče, da je večina podatkov, ki jih predlagajo v načrtu informacijskega sistema na nek način že zbrana, zato je naloga informacijskega sistema predvsem ureditev metodologije zbiranja in predelave podatkov v ustrezne informacije. S tem sam sistem ne bo povečal stroškov pridobivanja podatkov, ampak jih bo bistveno pocenil.

V delu je predlagano, naj se informacijski sistem v komunalnem gospodarstvu gradi v treh zaključenih in med seboj povezanih celotah:

1. informacijski sistemi komunalnih oskrbovalnih sistemov;

2. informacijski sistemi komunalnih delovnih organizacij;
3. informacijski sistem stavbnih zemljišč.

Ker v množico stavbnih zemljišč sodijo tudi javne površine, je v delu obravnavan način povezave informacijskega sistema upravljavca javnih površin z informacijskim sistemom stavbnih zemljišč. Predlagano je, da se stavbna zemljišča, ki so opredeljena kot javne površine, podrobneje razdelijo v skladu z Navodilom o evidentiranju in ocenjevanju javnih površin ter izkazovanju stroškov, potrebnih za njihovo vzdrževanje (Uradni list SRS 29/1985). Podatki, ki se vodijo za javne površine, so prevzeti po tem navodilu, pri čemer podrobnejše podatke o prvinah in opremi vodijo delovne organizacije, ki upravljajo javne površine. Delovne organizacije vodijo tudi podatke o vzdrževanju in stroških vzdrževanja prvin in opreme.

1.4.3 Projekti

1.4.3.1 Opredelitev kriterijev za kataster površin v javni rabi na območju mesta Ljubljane (Rakar A., 1992)

Neposreden povod za opredelitev kriterijev za kataster zelenih površin je bila osamosvojitve RS in začetek priprave nove ustave in nekaterih resornih zakonov, ki so že v svojih tezah prinašali nekatere bistvene novosti na področje javnih površin.

Delo je nastalo kot nadaljevanje oziroma neke vrste recenzija projekta, ki je za rezultat podal predlog razmejitve javnih in funkcionalnih površin na ožjem urbanem območju mesta Ljubljane iz oktobra 1990. Predlog razmejitve je po naročilu in plačilu Komunalne skupnosti ljubljanskih občin izdelal takratni Institut za geodezijo in fotogrametrijo. Predlog razmejitve je bil mišljen kot prva faza širšega projekta, katerega končni cilj bi bil vzpostavitev katastra javnih in funkcionalnih površin na območju mesta Ljubljane. Prav zaradi prihajajočih sprememb ustave in zakonodaje je bilo potrebno preveriti izdelan koncept katastra javnih površin, preveriti uporabnost že doseženih rezultatov za nadaljnje delo in koncept novelirati.

V delu so tako najprej postavljena izhodišča za vzpostavitev katastra zelenih površin, ki mora biti izdelan tako, da bo služil izvajanju upravljavskih akcij in pri tem podpirati tudi ekonomski vidik upravljanja. Vse upravljalvske akcije so našteje in na kratko opisane. Podane so

strokovne osnove in izhodišča ter nekatere natančnejše opredelitve v zvezi z nastavitvijo katastra, ki naj bo nastavljen po metodologiji in kriterijih Geografskih informacijskih sistemov (GIS). Opredeljeni so pogoji, ki morajo biti izpolnjeni, da je možno kataster sploh nastaviti, predlagano območje, za katerega se kataster nastavi ter podani kriteriji za lastninsko razmejitve prometnih, zelenih in rekreacijskih površin.

V skladu z ugotovitvami in definicijami namena, vsebine in obsega katastra prometnih, zelenih in rekreacijskih površin je podano mnenje glede predloga razmejitve javnih in funkcionalnih površin na ožjem urbanem območju mesta Ljubljane iz leta 1990. V predlogu razmejitve javnih in funkcionalnih površine je bilo preveč poudarka na grafičnem delu elaborata, ki pa vsebuje le agregatne podatke o prometnih, zelenih in rekreacijskih površinah. Pri tem je zaradi načina grafičnega prikaza površine nemogoče razdeliti na njihove sestavne dele (na primer ceste razdružiti na vozišče, kolesarsko stezo in pločnik). Elaborat iz leta 1990 ne podaja in zato tudi ne sledi konceptualni zasnovi katastra površin v javni rabi na območju mesta Ljubljane. Elaborat ne upošteva takrat (in v času recenzije) veljavnih predpisov, in sicer Zakona o katastru komunalnih naprav, Zakona o urejanju naselij in drugih posegih v prostor ter aktualne občinske odloke.

1.4.3.2 Richtlinien für die Aufstellung einer Grünflächendatei im Garten- und Friedhofsamt der Stadt Bonn (Smernice za ugotavljanje namembnosti zelenih površin v vrtnarski in pokopališki dejavnosti mesta Bonn)

Slovenski prevod naslova tega dela je Smernice za ugotavljanje namembnosti zelenih površin v vrtnarski in pokopališki dejavnosti mesta Bonn. Delo je nastalo marca 1986.

Neposreden povod za nastanek smernic je bil obseg zelenih površin v mestu Bonn, ki je bilo do leta 1991 prestolnica tedanje Zvezne republike Nemčije. Pred tem je bilo mesto Bonn manjše mesto, katerega pomen je narasel z razdelitvijo Nemčije na vzhodno in zahodno. Berlin, glavno mesto Nemčije, je ostalo v vzhodni Nemčiji in za glavno mesto Zahodne Nemčije je bil določen Bonn. Mesto je bilo potrebno zaradi nove funkcije opremiti z novo infrastrukturo ter javnimi površinami. Nova infrastruktura je bila seveda za prvotne potrebe mesta predimenzionirana in je pomenila za mesto velike stroške, ki jih je delno krila tudi zvezna vlada. Tako je mesto Bonn skrbelo v letu 1986 za okoli 1600 mestnih zelenih površin, katerih skupna površina je obsegala okoli 600 hektarjev. Stroški vzdrževanja takšnega obsega

zelenih površin so bili seveda zelo visoki. Ker mesto ni imelo enotne in ažurne evidence, ni bilo možno natančno oceniti njihovega obsega ter prikazati stroškov za njihovo vzdrževanje.

Cilji vzpostavitve evidence javnih zelenih površin je bila zato vzpostavitev zanesljivih kart zelenih površin, ki bodo podlaga strokovne službe vzdrževanja zelenih površin za:

- organizacijo vzdrževalnih del;
- planiranje potrebnih kadrov;
- ekonomično določitev in razdelitev vozil, strojev in naprav za vzdrževanje zelenih površin;
- izdelavo načrtov gospodarjenja z zelenimi površinami.

V smernicah je natančno podana metodologija za zajem podatkov o zelenih površinah. Predpisana je pristojnost posameznih služb v projektu zajema podatkov, sestava ekip in njihov delovni čas, oprema za zajem podatkov in obrazci za njihovo vpisovanje ter način obdelave in kontrole prejetih podatkov. Sumarne rezultate terenskega zajema podatkov so vnašali v predpisane obrazce, ki so jih posredovali v pregled nadzornim službam.

Glavni namen zajema podatkov je bil izračun stroškov vzdrževanja zelenih površin. V gradivu kartografski del evidence ni predstavljen, saj je poudarek na podatkih o količinah sestavin in prvin posamezne zelene površine, ki so seveda pomembni predvsem za vzdrževanje. Glede na to, da se je vpisovalo tudi oceno o intenzivnosti vzdrževanja posamezne površine pomeni, da je imelo mesto Bonn že pred izvedbo meritev izdelane standarde in normative za vzdrževanje zelenih površin, ki so jih popisovalci morali upoštevati. Popisovalci ali pa nekateri člani skupin, ki so izvajale popis, so bili strokovno usposobljeni in pooblaščen za sprejem odločitev o intenzivnosti vzdrževanja zelene površine glede na njen namen.

1.4.4 Predpisi

1.4.4.1 Zakonu o urejanju, vzdrževanju in varstvu zelenih površin v naseljih (Uradni list SRS, št. 37-313/73)

Zakon o urejanju, vzdrževanju in varstvu zelenih površin v naseljih ni več veljaven in se ne uporablja več. Njegova veljava je prenehala s sprejemom Zakona o urejanju naselij in drugih

posegih v prostor (Uradni list SRS, št. 18/1984). Povzetek zakona, ki ga predstavljam v nadaljevanju, je prevzet iz dela Komunalno gospodarstvo (Klemenčič T., 1980).

Zakon je veljal za ureditvena območja naselij, za katera je bilo določeno, da se urejajo z urbanističnim ali zazidalnim načrtom. Z urejanjem, vzdrževanjem in varstvom zelenih površin se namreč v naseljih ustvarjajo optimalni življenjski pogoji za prebivalce, zavaruje se naravno ravnotežje v prostoru in ohranjajo se njegove značilne krajinske kvalitete. Za zelene površine je zakon štel predvsem:

- javne parke, nasade, drevorede in zelenice;
- skupine gozdnega drevja na površini do 5 arov;
- gozdove s posebnim namenom in tista zemljišča, ki se po Zakonu o gozdovih štejejo za gozdne površine;
- posamezne skupine dreves in posamezno za naravno okolje pomembno drevje;
- zelene površine v stanovanjskih naseljih;
- zelenice ob javnih komunikacijah in vodnih površinah, ob spomeniških in zgodovinskih objektih ter posameznih turističnih in drugih javnih objektih;
- kopališča, športna in otroška igrišča, šolske vrtove in pokopališča.

Zakon je določal tudi obveznost urejanja in vzdrževanja zelenih površin. Zelene površine, ki so družbena lastnina, urejajo in vzdržujejo organi ter organizacije združenega dela in druge organizacije, ki upravljajo zeleno površino. Če zelena površina ni v upravljanju organa ali organizacije, skrbi za njeno urejanje in vzdrževanje za komunalne zadeve pristojni upravni organ občinske skupščine. Občinska skupščina pa lahko poveri urejanje in vzdrževanje zelene površine ustrezni organizaciji združenega dela ali krajevni skupnosti, za zeleno površino v stanovanjski soseski pa samoupravni stanovanjski skupnosti. Gozdove v družbeni lastnini in gozdove, na katerih obstaja lastninska pravica, urejajo in vzdržujejo organizacije združenega dela, ki z njimi gospodarijo po Zakonu o gozdovih.

Glede na to, da je bil leta 1974 v veljavi poseben zakon, ki je urejal področje zelenih površin, lahko ugotovimo, da je bilo temu področju posvečena večja skrb kot danes. Res pa je, da zakon ni določal načina financiranja njihovega urejanja in vzdrževanja ter obveznost vodenja podatkov o javnih zelenih površinah. Slednje je bilo urejeno z sprejemom Navodila o evidentiranju in ocenitvi javnih površin ter izkazovanju stroškov, potrebnih za njihovo vzdrževanje.

1.4.4.2 Navodilo o evidentiranju in ocenitvi javnih površin ter izkazovanju stroškov, potrebnih za njihovo vzdrževanje (Uradni list SRS, št. 29/1985)

Navodilo o evidentiranju in ocenitvi javnih površin ter izkazovanju stroškov, potrebnih za njihovo vzdrževanje je 24.6.1985 na podlagi Zakona o komunalnih dejavnostih (Uradni list SRS, št. 8/1982, 32/1989, 42/1989, RS, št. 8/1991, 32/1993-ZGJS, 32/1993-ZVO, 44/1997-ZSZ) sprejel Republiški komite za varstvo okolja in urejanje prostora. Čeprav Zakon o komunalnih dejavnostih ne velja od 02.07.1994, pa Navodilo o evidentiranju in ocenitvi javnih površin ter izkazovanju stroškov, potrebnih za njihovo vzdrževanje, ni razveljavil noben kasnejši zakon ali podzakonski predpis, in je zato še vedno veljavno. Za izvajanje navodila je odgovorno Ministrstvo za okolje in prostor.

Navodilo upošteva ugotovitve in usmeritve iz raziskave Povračila za gospodarjenje z objekti in napravami skupne komunalne rabe, ki je podrobneje predstavljeno v prejšnjih poglavjih. Glavni namen evidence je namreč evidentiranje in izkazovanje stroškov za vzdrževanje javnih površin, na podlagi katerih je možno izračunati potrebno višino povračila za njihovo vzdrževanje. Navodilo podaja tudi natančen in domišljen podatkovni model evidence. Ker v času nastanka navodila še niso bili v široki uporabi računalniški sistemi, sta oblika in način vodenja prilagojena vodenju v analogni obliki. Evidenca, vzpostavljena na podlagi navodila, je obsegala grafični prikaz in popisni list. V popisnem listu so se vodili za vsako posamezno javno površino osnovni podatki. Podroben popis opreme in prvin na javni površini se je vodil v knjigi prvin in opreme na javnih površinah, med drugim tudi njena vrednost, revalorizacija in popravki vrednosti. Za evidentiranje javnih površin so se uporabljale enotne šifre skupin in podskupin javnih površin ter njihovih prvin in opreme.

Določila navodila so neposredno uporabljiva tudi v današnjem času. Pri tem je potrebno poudariti le, da je danes za nastavitev evidence in ugotovitev stroškov vzdrževanja javnih površin odgovorna občina. Občina lahko vzpostavitev evidence in njeno ažuriranje prepusti podjetju, ki izvaja vzdrževanje zelenih površin ali pa to nalogo zaupa drugemu podjetju, ki ne izvaja gospodarske javne službe. Vendar mora za to delo v obeh primerih zagotoviti sredstva. Ne glede na način vzpostavitve evidence in vzdrževanje občanom za pravilnost evidence in za višino sredstev, ki jih namenja za vzdrževanje javnih površin, odgovarja občina. Sredstva za vzdrževanje javnih zelenih površin so namreč javna.

2.0 Analiza stanja na področju gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami

2.1 Nekaterne lastnosti javnih zelenih površin v urbanem okolju

V nadaljevanju bomo poskušali opredeliti pomembnejše lastnosti površin in objektov, katerih podatki bodo zbrani in vodeni v podatkovni bazi javnih zelenih površin. Te podatke bomo pri gospodarjenju z javnimi zelenimi površinami uporabljali preko informacijskega sistema.

Na prvi pogled je pojem javna zelena površina lahko razložiti. To so vse površine v mestu, ki jih pokriva trata ali drug rastlinski material, in imajo predvsem okrasno ali pa rekreativno funkcijo ter jih lahko uporabljajo vsi. Vsakdo lahko takoj ugotovi, da gre za parke in druge zelenice. Pod javne zelene površine bi lahko uvrstili tudi pokopališča, okolice šol in vrtcev ter podobno. Že težja je odločitev o tem, ali so potemtakem javne zelene površine tudi posamezne ploščadi, trgi in okolice kulturnih spomenikov, ki sicer niso prekriti s trato, so pa okrašeni z drevjem, posameznimi koriti s cvetjem in podobno. Seveda to velja tudi za ulice in hodnike za pešce ter podobno. Izkaže se, da je javne zelene površine težko ločiti od ostalih javnih površin. Zato želimo v tem poglavju opredeliti pojem javna zelena površina z različnih vidikov, in sicer s tipološkega, s stvarnopravnega, z vidika izvajanja dejavnosti njihovega vzdrževanja in z vidika njihove opredelitve v prostorskih aktih. Na podlagi teh opredelitev bomo poskušali določiti kriterije za javno zeleno površino ter kriterije za določitev objektov, katerih podatke je potrebno hraniti in obdelovati v informacijskem sistemu za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Neposredno bomo tako tudi osvetlili problematiko gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami v Sloveniji.

2.1.1 Tipološka opredelitev zelenih površin

Zelene površine se nahajajo v naseljih, v katerih opravljajo ekološko, sociološko in estetsko funkcijo, kar je opisano že v uvodu. V statističnem letopisu Republike Slovenije iz leta 2007 je naselje opredeljeno kot strnjena ali nestrnjena skupina stavb, ki sestavljajo naseljeno zemljepisno enoto (mesto, trg, vas, industrijsko in rudarsko naselje, zdravilišče itd.), imajo skupno ime, lastni sistem oštevilčenja stavb ter določeno območje, ki ga tvori en ali več statističnih okolišev. Takšna določitev naselja je administrativna in se uporablja predvsem v

upravnih postopkih in za potrebe državne statistike. Zelene površine se pojavljajo v tistih naseljih ali delih naselij, v katerih je potrebna njihova ekološka, sociološka ali estetska funkcija. To pomeni, da o njih govorimo v primeru večjih strnjenih skupin stavb, v katerih je potrebno posebej urediti in ozeleniti odprti prostor¹¹. Zelene površine zato najdemo v tistih naseljih ali njihovih delih, ki opravljajo tako imenovane urbane funkcije, to so funkcije uprave, izobraževanja, zdravstva, kulture in podobno. To so predvsem mesta¹². Vendar pa se zelene površine poleg v mestih pojavljajo tudi v naseljih, ki niso mesta, a so tam prav tako potrebne zaradi izboljšanja ekoloških in socioloških pogojev bivanja (na primer industrijska naselja ali njihovi deli) ali estetskih pogojev bivanja (na primer naselja, v katerih je razvita turistična dejavnost). V agrarnih naseljih oziroma vaseh je zelenih površin malo.

Osnovna značilnost zelenih površin je prisotnost vegetacijskih prvin (Goriup, 1983). Njihova namembnost ni natančno opredeljena in je lahko mnogovrstna (Balantič, 2007). Zelene površine so ena izmed naravnih prvin v naselju. Naravne prvine so lahko ostanki prvobitnih naravnih prostorov (kot so močvirja, gozdovi, vodni in obvodni prostori, klifi ter renaturirani in sekundarni biotopi), ali pa ustvarjeni elementi, ki se pojavljajo v oblikovanih prostorih mestne krajine (drevesa, zelenice, cvetje, zemlja, skale) (Šuklje, 2000). Zelene površine, ki jih obravnavamo v magistrskem delu prištevamo večinoma k slednjim.

Pri tipološki opredelitvi zelenih površin v povezavi z namenom magistrskega dela je posebej pomembno dejstvo, da imamo pri njihovem vzdrževanju opravka predvsem z vegetacijo. Ne glede na to, ali je zelenje (drevesa, zelenice, grmovnice in podobno) locirano v parku, ob cesti, na trgu ali pa ob kakšnem objektu v naselju, je njegov namen enak. Opravlja funkcijo izboljševanja življenjskega okolja prebivalcev mesta. Ob cesti oziroma kakšnem drugem infrastrukturnem objektu (na primer železnici) zelenje opravlja funkcijo absorpcije izpušnih plinov in hrupa ter vizualno izboljšuje prostor. Da pa bi to funkcijo opravljalo, mora biti primerno vzdrževano. Primerno vzdrževanje dreves ob cesti pomeni zagotavljanje ustreznega

¹¹ Odprti prostor mesta so tista območja, ki niso zasedena z zazidavo in imajo ploskovni značaj (Ogrin, 1982). V Uredbi o prostorskem redu Slovenije je odprti prostor opredeljen kot prostor, načrtovan za pešce, dostopen vsem ljudem, ki generira javno in kulturno življenje v mestu.

¹² Po Zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o lokalni samoupravi je mesto večje urbano naselje, ki se po velikosti, ekonomski strukturi, prebivalstveni gostoti, naseljenosti in zgodovinskem razvoju razlikuje od drugih naselij (Uradni list RS, št. 57/94). Naselij, ki imajo status mesta je v Sloveniji trenutno 67 (statistični letopis RS 2007).

zdravstvenega stanja dreves, hkrati pa je pomembno, da drevo ne ovira osnovne funkcije ceste ali ne ogroža varnosti cestnega prometa. V sklopu zelenih površin (na primer parkov, pokopališč in podobno) pa se poleg vegetacije nahajajo tudi drugi objekti, ki jih imenujemo urbana oprema (na primer klopi, koši za smeti, vodometi in podobno) ter druge sestavine (na primer poti in druge utrjene površine, vodne površine in podobno). Samo preko urbane opreme in drugih sestavin zelena površina (na primer mestni park) opravlja svojo funkcijo, ki je poleg ekološke tudi rekreacijska in sociološka.

Zelene površine je težko natančno teoretično in formalno določiti. Na podlagi do sedaj napisanega lahko strnemo, da so zelene površine ustvarjena naravna prvina v odprtem prostoru naselja. Pri opredelitvi pojma zelena površina se moramo nasloniti na njihovo namembnost, opremljenost in prvine, ki zagotavljajo opravljanje funkcij zelenih površin. Seveda bomo za zeleno površino šteli na primer tudi zelene ureditve ob cesti (drevesa in zelenice), pa čeprav so sestavni del cestnega sveta. Izraz zelena površina pomeni prvine in opreme, ki so med seboj funkcionalno povezane v zaključeno in prepoznavno celoto. Na podlagi obstoječe literature ter izkušenj pri popisu zelenih površin v Mestni občini Maribor smo poskusili sestaviti šifrant prvin in opreme zelenih površin. Šifrant je v prilogi B.

V magistrskem delu bo izraz zelena površina pomenil funkcionalni sklop prvin in opreme, kot so zelenice ter druga vegetacija, poti v parku, urbana oprema na zelenicah ter tudi rastlinski material, ki se pojavlja na drugih površinah, ki niso zelenice. Za vsebino informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami namreč ni prvotnega pomena formalna opredelitev pojma zelena površina, temveč je v ospredju opredelitev tistih prvin in opreme vseh javnih površin, katerih vzdrževanje zahteva posebna dela, znanje in strokovni nadzor. Zato pod pojmom zelena površina razumemo tudi posamezna drevesa ali cvetlična korita na ostalih površinah. Drevesa in cvetlična korita sicer ne moremo smatrati za površino¹³, ampak so le posebne prvine oziroma oprema ostalih javnih površin. Te posamezne prvine in opremo je smiselno združiti v posamezne kategorije funkcionalnih sklopov oziroma

¹³ Ker se v magistrski nalogi ukvarjamo z geografskim informacijskim sistemom, smo pri definiciji površine obremenjeni z načinom predstavitve določenih pojavov v računalniškem modelu realnosti. Po slovarju slovenskega knjižnega jezika je površina opredeljena kot del zemeljskega površja, ki mu lahko opredelimo določen namen. V računalniškem modelu površino vedno predstavimo z obodnim poligonom. Ker je model poenostavljena podoba stvarnosti, se moramo pri vizualizaciji prostorskih podatkov držati kartografskih pravil, da je model razumljiv uporabnikom. Zato objekte, katerih površina je v določenem merilu majhna, predstavimo kot točke. Če bi torej govorili le o površinah, potem določenih objektov, ki sicer sestavljajo zeleni sistem mesta, a se ne nahajajo na površinah, ki so na primer pokrite s travo v geografskem informacijskem sistemu, ne bi vodili.

zaključenih območij. S kategorizacijo teh območij lahko opredelimo njihov pomen za mesto in na podlagi tega posredno določimo obveznosti in način njihovega vzdrževanja - torej tudi stroške. Na podlagi šifrantov javnih zelenih površin iz obstoječe literature, pregleda nekaterih novejših občinskih odlokov oziroma njihovih osnutkov¹⁴, ki urejajo vzdrževanje javnih zelenih površin ter izkušenj pri popisu zelenih površin v Mestni občini Maribor ugotovimo, da je smiselno prvine in opremo zelenih površin združiti v funkcionalne sklope oziroma območja zelenih površin, ki so na kratko opisani v nadaljevanju. V tipološki definiciji zelenih površin jih še ne ločujemo na javne in zasebne. Zato samo s tipološko definicijo ne moremo dobro določiti lastnosti vseh površin ter njihovih prvin in opreme, katerih podatke bomo vodili v informacijskem sistemu za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami.

2.1.1.1 Vrtovi

Vrtovi so negovane površine z rastlinjem (pogosto ne okrasnim), ki niso namenjene javni uporabi in so pogosto ograjene. Včasih na večjih nezazidanih površinah v ali tik ob mestu nastane veliko vrtov, ki se zlijejo v strnjena vrtničarska območja, znotraj katerih ljubiteljsko obdelujejo vrtove prebivalci mesta. Posebej v takšnih primerih so na njih postavljeni manjši pomožni objekti za shranjevanje orodja, pogosto pa preraščajo v nekakšna nelegalna barakarska naselja, kar velja za negativen pojav. Vrtovi in vrtničarska območja imajo predvsem sociološki pomen.

Slika 3: Vrtovi v urbanem okolju

Figure 3: Kitchen gardens in urban environment

¹⁴ Odlok o načinu opravljanja gospodarske javne službe vzdrževanja parkov, nasadov, zelenic ter vseh drugih zelenih površin na območju Mestne občine Murska Sobota (pridobljeno iz spletne strani Mestne občine Murska Sobota, dne 10.2.2008 URL: <http://www.murska-sobota.si>), Odlok o urejanju zelenih površin v Mestni občini Novo mesto (Uradni list RS, št. 85/2002), Odlok o urejanju, varstvu in vzdrževanju zelenih površin v Občini Jesenice (Uradni list RS št. 72/97 in Uradni list RS št. 2/2006)

2.1.1.2 Parki

Parki so večje negovana površine z drevjem in okrasnim rastlinjem ter urbano opremo, navadno v mestih. Namenjene so rekreaciji, imajo pa tudi izrazit estetski, ekološki in izobraževalni pomen. Na teh površinah najdemo praktično vso opremo in prvine iz priloge B. V primeru parka smatramo za zeleno površino celotno območje parka, skupaj z vsemi prvinami in opremo.

Slika 4: Park

Figure 4: Park

2.1.1.3 Pokopališča

Pokopališča so ograjeni prostori, namenjeni pokopavanju mrtvih. Ponavadi so parkovno urejena, tako da lahko v njih najdemo skoraj vso opremo in prvine zelenih površin kot v parkih. V primeru pokopališča smatramo za zeleno površino celotno območje pokopališča, skupaj z vsemi prvinami in opremo.

Slika 5: Pokopališče

Figure 5: Graveyard

2.1.1.4 Otroška igrišča

Otroško igrišče je prostor, namenjen igri otrok. Tipično za otroška igrišča je, da se na njih nahajajo igrala za otroke, poleg teh pa še zelenice, drevesa in druga urbana oprema (koši za smeti in stojala za kolesa), na večjih otroških igriščih pa tudi poti. V primeru otroškega igrišča smatramo za zeleno površino celotno območje igrišča ter seveda vse prvine in opremo.

Slika 6: Otroško igrišče

Figure 6: Children's playground

2.1.1.5 Zelene površine ob prometnih površinah

Gre za zelenice (tako imenovane komunalne zelenice), grmovnice, žive meje in drevesa, ki so zasajene ob prometnih površinah. Drevesa so ob prometnih površinah (predvsem cestah) ponavadi zasajena v nizu, ki ga imenujemo drevored. Od ostalih površin jih loči to, da so locirane ob objektih, ki so za okolje moteči. Zato je njihov pomen predvsem ekološki in estetski. V primeru cest za zeleno površino smatramo le obcestno vegetacijo.

Slika 7: Zelena površina ob prometnici

Figure 7: Urban roadside green area

2.1.1.6 Obvodne zelene površine

Gre predvsem za vegetacijo (trato, drevesa, grmovnice in drugo obvodno rastlinje) ter urbano opremo na bregovih vodotokov. Namen vegetacije je predvsem zaščita pred erozijo bregov in ustvarjanje ustreznih biotopov, v primeru hortikulturnih ureditev pa imajo takšne zelene površine tudi rekreacijski in estetski pomen. V primeru obvodnih zelenih površin smatramo za zeleno površino celotno urejeno obrežje z vsemi prvinami in opremo.

Slika 8: Obvodna zelena površina

Figure 8: Urban riverbank green area

2.1.1.7 Zelene površine v stanovanjskih naseljih

Gre predvsem za zelenice z drevesi in grmovnicami. Te zelene površine imajo ekološki, predvsem pa sociološki pomen za stanovalce posameznega stanovanjskega naselja.

Slika 9: Zelena površina v stanovanjskem naselju

Figure 9: Green area within urban settlement

2.1.1.8 Zelene površine v in ob poslovnih in industrijskih conah

K tej skupini štejemo predvsem zelenice z drevesi in grmovnicami. Njihov pomen je izrazito ekološki in estetski, saj so namenjene predvsem blaženju negativnih vplivov proizvodnih dejavnosti..

Slika 10: Zelena površina ob poslovni coni

Figure 10: Green area at the business zone

2.1.1.9 Zelene površine ob javnih stavbah in drugih javnih površinah

Gre predvsem za zelenice z drevesi in grmovnicami ter nasade trajnic ali enoletnic ob šolah oziroma šolskih dvoriščih, športnih igriščih in stadionih, kopališčih, pokopališčih ter domovih za ostarele. Njihov pomen je predvsem estetski, delno pa tudi ekološki in sociološki.

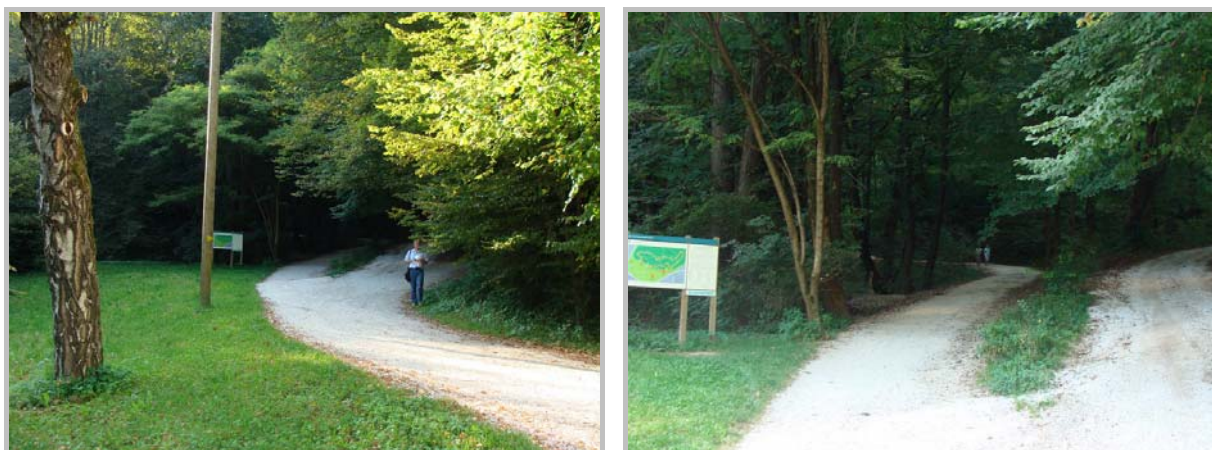
Slika 11: Zelena površina ob javni stavbi

Figure 11: Green area on public premises

2.1.1.10 Parkovni gozd v urbanem okolju

Gozd je zemljišče, poraslo z drevjem v obliki sestaja, ki zavzema neko večjo površino. Dreves v gozdu načeloma ni potrebno posebej vzdrževati, izvaja se le sanitarna sečnja ali sečnja v primeru, da ogrožajo sprehajalce na gozdnih poteh. Vegetacija v gozdu uspeva brez večjih ali pogostejših človekovih posegov. Za zeleno površino ga štejemo, če se nahaja v

urbanem okolju in je opremljen s pešpotmi ter drugo urbano opremo tako, da omogoča rekreacijo prebivalcem mesta. Pogosto so v takšnih gozdovih urejene tudi učne poti, na katerih so postavljene table z opisi posameznih drevesnih vrst in drugega rastlinja. V takšnem primeru ima tudi izobraževalno funkcijo. Gozd v urbanem okolju izvaja predvsem ekološko in varstveno funkcijo, saj na strmih pobočjih nad strjenimi naselji preprečuje erozijo, hkrati pa izboljšuje zrak in klimatske razmere.

Slika 12: Parkovni gozd v urbanem okolju

Figure 12: Urban Forest

2.1.1.11 Nezazidane površine namenjene gradnji

To je različna vegetacija, s katero so pokrita zemljišča v mestih, ki so predvidena za gradnjo, pa se le ta še ni izvedla. Na teh zemljiščih ni posajene trate in niso posebej negovana. Ponavadi se takšna vegetacija kosi le občasno, s čimer se preprečuje njeno zaraščanje v gozd. Te površine nimajo posebnega namena, saj so le prehodne narave.

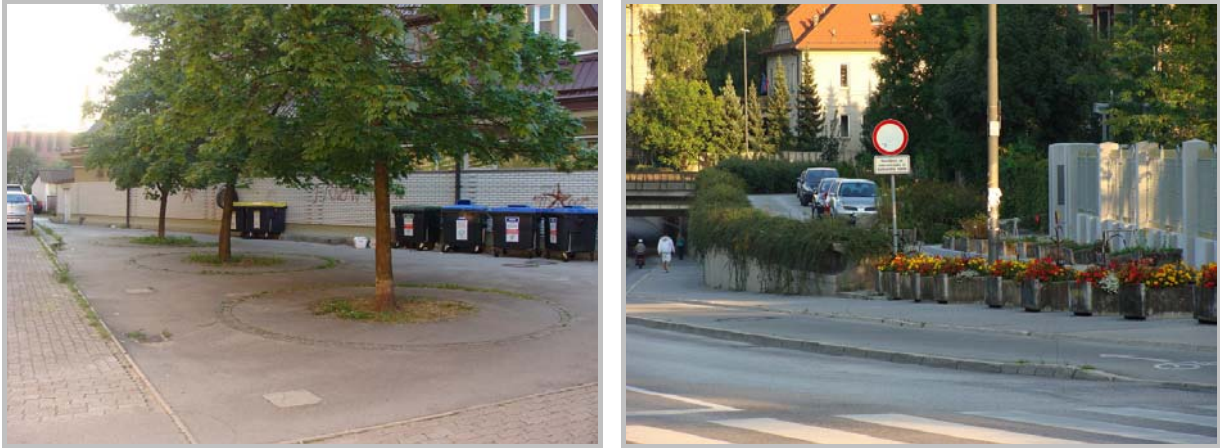

Slika 13: Nezazidano stavbno zemljišče

Figure 13: Unbuilt Building land

2.1.1.12 Ostale zelene površine

To je rastlinski material – na primer posamezna drevesa, korita za rože in manjše komunalne zelenice, ki se nahajajo na vseh ostalih površinah, ki so namenjene uporabi vsem (trgi, ulice, parkirišča, tržnice in podobno). Namen tega rastlinskega materiala je predvsem estetski.

Slika 14: Vegetacija na drugih javnih površinah
Figure 14: Vegetation on other public open areas

2.1.2 Stvarnopravna opredelitev javnih zelenih površin

2.1.2.1 Javna zelena površina kot nepremičnina

Stvarno pravo obsega pravne norme, ki urejajo stvarne pravice. Vsebina stvarne pravice je neposredna pravna oblast nad določeno stvarjo. Če se ukvarjamo z nepremičninskim pravom je ta stvar nepremičnina. Za opredelitev javnih zelenih površin s stvarnopravnega vidika je potrebno najprej ugotoviti, ali zelene površine lahko opredelimo kot nepremičnine. V skladu s Stvarnopravnim zakonikom (Uradni list RS, št. 87/2002) je nepremičnina prostorsko odmerjen del zemeljske površine, skupaj z vsemi sestavinami. Povedano drugače, nepremičnina je predvsem zemljiška parcela z vsemi sestavinami. V skladu z Zakonom o evidentiranju nepremičnin (Uradni list RS, št. 47/2006) je parcela strnjeno zemljišče, ki leži znotraj ene katastrske občine in je v zemljiškem katastru označeno kot parcela s svojo parcelno številko. Sestavina nepremičnine je vse, kar se v skladu s splošnim prepričanjem šteje za del določene nepremičnine in ne more biti samostojen predmet stvarnih pravic, dokler se ne loči od glavne stvari. Sestavina se lahko nahaja pod, na ali nad zemljiško parcelo in je z njo trajno spojena. To pomeni, da sestavin nepremičnin od njih ne moremo ločiti, ne da bi jih poškodovali. Pritiklina nepremičnine pa je premičnina¹⁵, ki je v skladu s splošnim prepričanjem namenjena gospodarski rabi ali olepšanju nepremičnine. Pritiklino lahko od nepremičnine tudi odstranimo, a s tem zmanjšamo oziroma spremenimo možnosti za gospodarsko rabo nepremičnine.

Če govorimo o stvarnopravni opredelitvi zelenih površin, bi torej morali izhajati iz predpostavke, da so zelene površine nepremičnine, torej zemljiške parcele z vsemi sestavinami, ter pritikline teh nepremičnin. Te sestavine in pritikline so v Navodilu o evidentiranju in ocenitvi javnih površin ter izkazovanju stroškov, potrebnih za njihovo vzdrževanje, imenovane z besedo prvine in oprema. Pri tem so sestavine predvsem drevesa pa tudi drugo rastlinje, ki ga je brez poškodbe nemogoče odstraniti, ter seveda poti, vodne površine in podobno, saj so z nepremičnino trajno spojene. Pritikline pa so, na primer, otroška igrala, klopi, koši za smeti, stojala za kolesa in podobno, saj omogočajo rabo zelene

¹⁵ V slovarju slovenskega knjižnega jezika je premičnina definirana kot stvar, ki po svoji naravi lahko spremeni mesto oziroma položaj.

površine glede na njen namen (to je parku ali otroškemu igrišču) in jih je z nepremičnine možno odstraniti. S stvarnopravnega vidika pravni režim, ki določa posamezno nepremičnino ali njen del kot javno površino, velja tudi na vseh sestavinah in pritiklinah.

Tehnične lastnosti zemljiških parcel (lega, oblika, površina, raba) se vodijo v zemljiškem katastru. Podatki o lastnikih, stvarnih pravicah in drugi podatki, ki opredeljujejo pravne režime na nepremičninah (razpolaganje in obremenitve, predkupna pravica, zaznamek javnega dobra in podobno), pa se vodijo v zemljiški knjigi. V preteklem obdobju družbene lastnine je bil pomen sprotnega evidentiranja sprememb podatkov v zemljiški knjigi in zemljiškem katastru podcenjen. Zato številne spremembe, ki so bile v resnici izvršene, v preteklih desetletjih niso bile evidentirane. Niso redki primeri, ko podatki v zemljiški knjigi in zemljiškem katastru ne odražajo dejanskega in pravnega stanja nepremičnin. Posledica tega je tudi ta, da v zemljiškem katastru in zemljiški knjigi pogosto niso ažurno vodeni podatki o tehničnih lastnostih in pravnih režimih nepremičnin, ki so v naravi javne zelene površine.

Če bi želeli javno zeleno površino v celoti opredeliti kot nepremičnino skladno s Stvarnopravnim zakonikom, bi naleteli na metodološki problem. Določena prvina ali oprema zelene površine vedno leži na parceli, kar pomeni, da je sestavina ali pritiklina te nepremičnine. A to še ne pomeni, da lahko smatramo za zeleno površino celo zemljiško parcelo. Za primer vzemimo drevo ali cvetlično korito, ki stoji na betonski ploščadi, ki je v zemljiškem katastru vodena kot samostojna parcela ali pa obcestna zelenica, ki leži na cestni parceli. Samo zaradi posameznega drevesa ali zelenice namreč celotne ploščadi ali ceste, ki je v zemljiškem katastru vodena kot ena parcela, ne moremo smatrati za zeleno površino. Nazoren primer je predstavljen na spodnji sliki:

Slika 15: Prikaz zemljiškega katastra na DOF 1:5000 (Geodetska uprava RS, 2008)

Figure 15: Digital cadastral map data on DOF 1:5000 (Surveying and Mapping Authority of the Republic of Slovenia, 2008)

Na sliki 15 so z zeleno črto označene meje zemljiških parcel, torej nepremičnin. Primer prikazuje situacijo na križišču Ceste v Mestni log in Tbilisijske ceste v Ljubljani. Lastnica parcele je Republika Slovenije. V zemljiškem katastru je vrsta rabe parcele označena kot travnik. V naravi se na parceli nahajajo kategorizirana lokalna cesta in obcestne zelenice, na katerih so drevesa. Nekatere zelenice nimajo določene svoje zemljiške parcele, zato jih ne moremo smatrati kot samostojne nepremičnine, nedvoumno pa jih smatramo za zelene površine. Dodatno je problematika obcestnih zelenih površin obrazložena v poglavju 2.1.5.

Drug nazoren primer je predstavljen na spodnji sliki:

Slika 16: Prikaz zemljiškega katastra na DOF 1:5000 (vir: Geodetska uprava RS, 2008)

Figure 16: Digital cadastral map data on DOF 1:5000 (Surveying and Mapping Authority of the Republic of Slovenia, 2008)

Tudi na sliki 16 so z zeleno črto prikazane zemljiške parcele. Predstavljen je primer Slomškovega trga v Mariboru, kjer je levo od Slomškove katedrale javni park, ob sami Slomškovi katedrali pa so na ploščadi zasajena posamezna drevesa. V zemljiškem katastru je ploščad razdeljena na dve zemljiški parceli, katerih vrsta rabe je pot oziroma cesta, lastnik obeh pa je mestna občina Maribor. Obe zemljišči oziroma nepremičnini nista v celoti javni zeleni površini.

Posamezna sestavina ali pritiklina nepremičnine ima, dokler je namenjena rabi te nepremičnine, enake stvarnopravne lastnosti oziroma enak stvarnopravni režim kot zemljišče, na katerem leži. To so lastnosti, ki jih morajo nepremičnine izpolnjevati, da zelene površine, ki so urejene na njih, štejemo za javne zelene površine. Takšne nepremičnine morajo biti v splošni rabi oziroma javne. Vse ostale zelene površine so zasebne zelene površine in jih v magistrskem delu ne bomo obravnavali.

2.1.2.2 Javne zelene površine kot dobrine v javni rabi

Z opredelitvijo javnih površin kot dobrin v javni rabi bomo opredelili, katere pogoje mora izpolnjevati nepremičnina, da jo lahko skupaj z vsemi sestavinami smatramo kot javno površino. Že v tipološki definiciji smo nakazali, da so na nek način lahko javne vse zelene površine, ne glede na lastništvo in pravni režim, ki na njih velja. Zelena površina oziroma predvsem vegetacija lahko v urbanem okolju opravlja svojo ekološko, včasih pa tudi estetsko funkcijo ne glede na to, da je v privatni lasti in da je dostop do nje omejen le lastniku oziroma tudi javnosti pod posebnimi pogoji (na primer plačilu). A v tem primeru ne moremo govoriti o javni zeleni površini v pravem pomenu besede. Zasebne zelene površine za namen magistrske naloge namreč niso zanimive, saj občina z njimi ne gospodari, čeprav lahko določi posebne pogoje za njihovo vzdrževanje. Zanimajo nas samo tiste zelene površine, ki so v javni rabi.

Za opredelitev dobrin v javni rabi je potrebno najprej obrazložiti pojem lastnine oziroma lastninske pravice. V skladu s Stvarnopravnim zakonikom pomeni lastninska pravica pravico imeti stvar v posesti, jo uporabljati in uživati na najobsežnejši način ter z njo razpolagati. Omejitve uporabe, uživanja in razpolaganja lahko določi samo zakon. Lastninska pravica se spričo razvoja družbenega življenja in njegovega gospodarskega in kulturnega prepletanja ter odvisnosti dopolnjuje s socialno funkcijo, na čemer temelji tudi novodobna socialna država. V to se vključujejo tudi moderne zahteve komunalnih dejavnosti, ekologije in urejanja prostora ter reševanje problema družbenih stroškov. Z drugimi besedami to pomeni, da se lastninska pravica s časom spreminja. Medtem ko se lastnina na nepremičninah še vedno v sorazmerno veliki meri obravnava kot absolutna, pa je lastnina na nepremičninah zaradi njihove absolutne omejenosti vse bolj podrejena omogočanju njihove socialne, ekonomske in ekološke funkcije.

Lastno lastnini je, da ima svojega titularja (nosilca) in zato individualen značaj. Titular lastninske pravice je lahko zasebnik (fizična oseba) oziroma druga pravna oseba zasebnega prava (gospodarska družba, društvo, banka in podobno) ali pa pravna oseba javnega prava, to je predvsem občina ali država, lahko pa tudi javni zavod, javno podjetje in podobno. V prvem primeru govorimo o zasebni lastnini, v drugem pa o javni. Vendar pa samo dejstvo, da je določena nepremičnina v javnem lastništvu, še ne pomeni, da gre za dobro v splošni oziroma javni rabi.

V slovenski strokovni literaturi zato ne najdemo povsem enotne opredelitve dobrine v javni rabi. Najpogosteje se srečujemo z naslednjimi opredelitvami pojmov (Rus, 2003):

- dobrine ali storitve, ki omogočajo uveljavljanje javnega interesa,
- dobrine, ki so namenjene skupni rabi,
- stvari ali dobrine v javni lasti,
- stvari ali dobrine, do katerih je zagotovljen enak dostop.

Pojem dobrina v javni rabi se zato pogosto uporablja pomešano, in sicer:

- Kot dobrina izven pravnega prometa in gre resnično za dobrino, ki je v javni rabi in neomejeno na razpolago. Zato se lastninska pravica na njej ne uporablja. Torej so namenjene splošni rabi, rabi vsakogar pod enakimi pogoji (Virant, 1996). Takšne dobrine imajo status javnega dobra.
- Kot dobrina, katere javna raba je opredeljena preko javnega interesa in je zato skupnosti dostopna, vendar njeno rabo opredeljuje javnopravna oseba kot njen lastnik. Takšno lastnino lahko občina ob upoštevanju predpisov tudi proda, kar pomeni, da niso javno dobro v pravem pomenu besede.

Zakonsko definicijo pojma javno dobro je določil Stvarnopravni zakonik (UL RS, št. 87/2002). Ta določa, da je javno dobro stvar, ki jo v skladu z njenim namenom ob enakih pogojih lahko uporablja vsakdo¹⁶. Stvarnopravni zakonik določa, da zakoni določijo, katera stvar je javno dobro in kakšni so pogoji za njegovo uporabo. Za javno dobro veljajo posebni pogoji upravljanja, saj mora biti za to vrsto premoženja zagotovljeno, da je pod enakimi pogoji dostopno vsem.

V magistrskem delu bomo obravnavali tiste zelene površine, ki so v lasti občine in jih lahko v skladu z namenom, ki ga je opredelila občina, uporabljajo vsi. Vse takšne zelene površine bomo smatrali za javne zelene površine, in sicer ne glede na to, ali imajo nepremičnine, na katerih se nahajajo, formalno pridobljen status javnega dobra (in so izven pravnega prometa) ali ne.

¹⁶ To pomeni, da je v splošni rabi.

2.1.2.3 Javna zelena površina kot naravno in grajeno javno dobro

Javno dobro se v slovenski zakonodaji deli na dve veliki podvrsti, in sicer naravno javno dobro in grajeno javno dobro. Če je nastanek javnega dobra rezultat naravnih dogodkov in je torej nastalo po naravni poti, je to naravno javno dobro. Nastanek naravnega javnega dobra lahko človek le ugotovi, ne more pa ga načrtovati ali nanj vplivati (Virant, 1996). Če pa je nastanek javnega dobra posledica človekovega poseganja v prostor, je to grajeno javno dobro.

Pojem naravno javno dobro je opredeljen v Zakonu o varstvu okolja (ZVO-1-UPB1) (Uradni list RS, št. 20/06). Naravno javno dobro je po tem zakonu opredeljeno kot del okolja, na katerem je z zakonom vzpostavljen status javnega dobra.

Ker javne zelene površine v urbanem okolju večinoma niso rezultat naravnih dogodkov oziroma niso naravni pojav, so grajeno javno dobro. Seveda pa bi, pod predpostavko, da bi javne zelene površine opredelili izključno kot grajeno javno dobro, lahko izpustili gozdove v urbanem okolju. Ti so nedvoumno javne zelene površine, pa čeprav večinoma niso rezultat človekovega poseganja v prostor, oziroma so se jih večji posegi (pozidava) izognili. Na tem mestu pa je potrebno posebej opozoriti, da se lahko dogodi, da določene sestavine in pritikline nepremičnine, ki je po dejanski rabi gozd (na primer Rožnik ali Golovec v Ljubljani), niso naravno javno dobro. Nekatero prvine, ki omogočajo, da prebivalci mesta gozd uporabljajo za rekreacijske namene (na primer poti), niso naravni pojav, medtem ko sam gozd je. Pomembnejše je, da se gozd nahaja v urbanem okolju, da so zemljišča, na katerih se nahaja gozd javno dobro, ter da opravlja predvsem ekološko in rekreacijsko funkcijo. Posebej za slednjo mora biti primerno opremljen s potmi in drugo urbano opremo, ki imajo status grajenega javnega dobra, gozd, v katerem se nahajajo, pa status naravnega javnega dobra.

Pojem grajeno javno dobro je opredeljen v Zakonu o graditvi objektov (ZGO-1-UPB1) (Uradni list RS, št. 14/05). Zakon določa, da so grajeno javno dobro zemljišča, namenjena takšni splošni rabi, kot jo glede na namen njihove uporabe določa zakon oziroma predpis, izdan na podlagi zakona in na njih zgrajeni objekti, če so namenjeni splošni rabi. Zakon o graditvi objektov loči dve vrsti grajenega javnega dobra:

- o grajeno javno dobro državnega pomena je grajeno javno dobro, ki sodi v omrežje gospodarske javne infrastrukture državnega pomena in javna površina na njih;

- o grajeno javno dobro lokalnega pomena je grajeno javno dobro, ki sodi v omrežje gospodarske javne infrastrukture lokalnega pomena in javna površina na njih, kakor tudi objekti ali deli objektov, katerih uporaba je pod enakimi pogoji namenjena vsem, kot so cesta, ulica, trg, pasaža in druga javna prometna površina lokalnega pomena, tržnica, igrišče, parkirišče, pokopališče, park, zelenica, športna oziroma rekreacijska površina in podobno.

Nepremičnina v skladu z ZGO-1 dobi status grajenega javnega dobra z ugotovitveno odločbo, ki jo na podlagi sklepa pristojnega občinskega organa po uradni dolžnosti izda pristojna občinska uprava. Na podlagi odločbe se status grajenega javnega dobra vpiše v zemljiško knjigo. Za ureditev razmer za nazaj ZGO-1 vsebuje določbe o uskladitvi predpisov o grajenem javnem dobru. V ZGO-1 je tako določeno, da ima zemljišče, na katerem je zgrajen objekt, ki se ga po določbah tega zakona lahko šteje za grajeno javno dobro lokalnega pomena, pridobljen status, če je z dnem uveljavitve Zakona o lastninjenju nepremičnin v družbeni lastnini (ZLNLD) imela na njem pravico uporabe občina. Opredelitev javnega dobra namreč v skladu z veljavno zakonodajo ne opredeljuje lastništva, temveč definira le poseben status nepremičnine. Pogoj, da se lahko za nepremičnino vpiše zaznamba statusa javnega dobra lokalnega pomena je v skladu z ZGO-1 namreč ta, da je nepremičnina v lasti občine. V zemljiški knjigi se javno dobro zabeleži z zaznambo. Zaznamba je glavni vpis, s katerim se opravi vpis oziroma izbris pravnih dejstev, za katera zakon določa, da se vpisujejo v zemljiško knjigo. Zaznamba javnega dobra se dovoli na podlagi dokončne oziroma pravnomočne odločbe pristojnega organa o določitvi takega statusa nepremičnini, izbriše pa se na podlagi enake odločbe o prenehanju statusa javnega dobra.

Grajeno javno dobro lokalnega pomena se na podlagi različnih zakonov deli na cestno javno dobro, javne površine, ki ne sodijo v cestno javno dobro in grajeno javno dobro, ki predstavlja infrastrukturne objekte in naprave (Čeh S. Et al, 2005). Cestno javno dobro so javne ceste kot jih določa Zakon o javnih cestah. To so prometne površine splošnega pomena za cestni promet, ki jih lahko vsak prosto uporablja na način in pod pogoji, določenimi s predpisi, ki urejajo javne ceste in varnost prometa na njih. Infrastrukturni objekti so objekti in omrežja, ki so neposredno namenjena izvajanju gospodarskih javnih služb s področja prometa, energetike, komunalnega gospodarstva, upravljanja z vodami in gospodarjenja z drugimi vrstami naravnega bogastva ali varstva okolja, kakor tudi druga omrežja in objekti v javni rabi. Javne

površine, ki ne sodijo v cestno javno dobro in niso infrastrukturni objekti, so tržnica, igrišče, parkirišče, pokopališče, park, zelenica, športna oziroma rekreacijska površina in podobno.

Javne zelene površine so torej predvsem del grajenega javnega dobra, ki ne predstavlja infrastrukturnih objektov in naprav. Pojavljajo se tudi v sklopu cestnega javnega dobra. V primeru urbanih gozdov pa so javne zelene površine lahko tudi naravno javno dobro.

2.1.3 Javne zelene površine kot del stvarnega premoženja lokalnih skupnosti

Ena od najpomembnejših podlag uresničevanja lokalne samouprave je opredelitev in oblikovanje premoženja lokalnih skupnosti ter zagotovitev trajnih in zadostnih finančnih virov za njeno delovanje. Premoženje občine se lahko pojavlja v vseh oblikah, ki jih poznamo pri drugih poslovnih subjektih ali fizičnih osebah. V osnovi pa z ekonomskega vidika premoženje občine delimo na finančno premoženje in stvarno premoženje. Finančno premoženje zajema denar, pravice, kapitalske naložbe lokalne skupnosti in se pretežno pretaka skozi občinski proračun. Stvarno premoženje pa sestavljajo občinske premičnine in nepremičnine. Pri javnih zelenih površinah nas seveda zanima samo stvarno premoženje.

Ob uvedbi lokalne samouprave je bil postavljen osnovni okvir, ki je opredelil, kaj sestavlja osnovno premoženje občine. V prvih letih po uvedbi lokalne samouprave premoženje občin še ni bilo v celoti opredeljeno. Občine so postopoma s sistemskimi zakoni prejemale v posest in upravljanje posamezne dele premoženja ali pa so se ti s posameznimi zakoni prenašali na državno raven. Tako stanje je oteževalo učinkovito upravljanje premoženja in s tem onemogočalo občinam izpolnjevanje osnovnega poslanstva. Do leta 1991 so bila zemljišča, ki jih danes smatramo za javne zelene površine, v družbeni lasti. Današnje občine so lastništvo nad nepremičninami po ukinitvi družbene lastnine dobile na podlagi različnih zakonov. Najpomembnejši je Zakon o lastninjenju nepremičnin v družbeni lastnini (Uradni list RS, št. 44/97), ki določa, da vse nepremičnine, na katerih so imele pravico uporabe občine, preidejo v last občin, če ni bilo drugače določeno z drugimi zakoni. Drugi zakoni, povezani s prenosom javnih zelenih površin v last občine, so še na primer Zakon o lastninjenju kulturnih spomenikov v družbeni lastnini - ZLKSDL (Uradni list RS, št. 89/1999 in 107/1999 popr.), Zakon o lastninskem preoblikovanju podjetij – ZLPPC (Uradni list RS, št. 55/1992), Zakon o gospodarskih javnih službah – ZGJS (Ul. RS, št. 32/93) in drugi. Kljub temu, da so javne površine prešle v last občine že na podlagi zakonov, se pogosto lastništvo v zemljiški knjigi ni

uredilo do danes. V zemljiški knjigi je tako še vedno kot lastnik vpisano »družbena lastnina v splošni rabi«, »javno dobro«, »družbena lastnina« ali občina oziroma njen pravni predhodnik (na primer bivša občina v primeru delitve občin).

Že v poglavju 2.1.2.1., kjer smo poskušali javne zelene površine opredeliti kot nepremičnine, smo ugotovili, da je takšna definicija z vidika gospodarjenja z njimi pomanjkljiva. Pri gospodarjenju z javnimi zelenimi površinami ni v ospredju gospodarjenje z nepremičninami, temveč gospodarjenje z njihovimi sestavinami in pritiklinami. Zemljišča sama po sebi tudi ne potrebujejo posebnega vzdrževanja, poleg tega pa se podatki o nepremičninah vodijo v zemljiškem katastru, katastru stavb in zemljiški knjigi. Pri gospodarjenju z javnimi zelenimi površinami imamo opravka predvsem s tistimi sestavinami in pritiklinami nepremičnin, ki določeno javno površino ali samo njen del z vidika dejanske rabe opredelijo kot zeleno površino, oziroma so sestavni del zelenega sistema mesta. Zelene površine so lahko v nekaterih primerih stvarno premoženje občine kot nepremičnine v skladu s Stvarnopravnim zakonikom, včasih pa smatramo za zelene površine le posamezne sestavine in pritikline drugih javnih površin. V kontekstu javnih zelenih površin lahko zemljišča in njihove sestavine štejemo za nepremično premoženje, pritikline pa tudi za premično premoženje.

Glede na ugotovitve iz prejšnjih poglavij lahko nepremično premoženje občine delimo na:

- grajeno javno dobro;
- javno gospodarsko infrastrukturo;
- upravno premoženje.

Zelene površine oziroma tiste prvine in opremo javnih površin najdemo predvsem na nepremičninah, ki so grajeno javno dobro. Izjemoma pa tudi na nepremičnini, ki nima statusa javnega dobra, a se je občina odločila, da je v javni uporabi, torej dostopna vsem. Vsekakor pa velja pravilo, da naj bi bile javne površine v lasti občine. Ker enak pravni režim velja tudi na pritiklinah teh nepremičnin, naj bi bila v lasti občine tudi vsa urbana oprema na teh nepremičninah. Odklon od tega pravila pa smo ugotovili in nazorno predstavili v poglavju 2.1.2.1. Obcestna zelena površina na sliki 15 ni v lasti občine, temveč je v lasti države, a jo občina kljub temu vzdržuje¹⁷.

¹⁷ Vir: Razpisna dokumentacija za oddajo javnega naročila storitev »vzdrževanje javnih zelenih površin na območju Mestne občine Ljubljana« iz leta 2007

Občina mora s premoženjem upravljati kot dober gospodar, ker je to premoženje dobila v last kot oseba javnega prava zato, da lahko z njim zagotavlja javne funkcije. Zato veljajo za upravljanje in razpolaganje z občinskim premoženjem posebna pravila, ki jih lahko zajamemo v tri osnovna načela:

- načelo dobrega gospodarja;
- načelo ohranjanja in obnavljanja premoženja;
- načelo omejenega razpolaganja s premoženjem.

Načelo dobrega gospodarja zahteva, da občina s svojim premoženjem gospodari skrbno in vestno ter tako, da ga ohranja za prihodnje rodove. Načelo ohranjanja vrednosti premoženja se uresničuje z vrsto predpisov, ki opredeljujejo pogoje upravljanja javnega premoženja in predpisujejo vodenje evidenc o tem premoženju. Poleg tega morajo biti vsi prihodki, pridobljeni od prodaje občinskega premoženja, usmerjeni nazaj v naložbe in ne v tekočo proračunsko porabo. Načelo omejenega razpolaganja z občinskim premoženjem izhaja iz osnovne vloge lokalne skupnosti, ki ji je premoženje poverjeno zato, da z njim zagotavlja javne službe in uresničuje dejavnosti, ki so v javnem interesu. To načelo je še posebej poudarjeno pri uporabi javnih zelenih površin, saj mora z njimi zagotavljati izboljševanje življenjskih razmer v urbanem okolju, kar pomeni, da jih mora ohranjati ter da morajo biti ustrezno urejene. To funkcijo občina opravlja bolje kot privatni sektor, zato so javne zelene površine tudi v njeni lasti in izpolnjujejo pogoje za pridobitev statusa javnega dobra.

Občinsko premoženje lahko gledamo z dveh vidikov, ki sta pomembna pri odločitvah o njegovem upravljanju (Stopar, 2004):

- premoženje kot vir financiranja;
- premoženje kot osnova za opravljanje javnih služb.

Javne površine so lahko vir financiranja lokalnih skupnosti, če lokalna skupnost dovoljuje njihovo posebno rabo (na primer izvedbo javnih prireditev, postavljanje kioskov in podobno), za kar lahko zaračunava takso. To velja za javne zelene površine, ki imajo pridobljen status javnega dobra. Pod z zakonom določenimi pogoji lahko občine svoje upravno premoženje oziroma njegove dele tudi prodajo ali jih dajo v najem in prihodke namenijo za financiranje osnovnih nalog občine. Seveda pa raba ali odprodaja premoženja, s katero lahko občina pridobi finančna sredstva, ne sme (oziroma ne bi smela) zmanjševati oziroma onemogočiti

izvajanje osnovne funkcije javnih zelenih površin. Ta je izboljševanje življenjskih razmer v urbanem okolju. Javne zelene površine niso neposredna materialna osnova za opravljanje javnih služb, temveč se preko njihovega zagotavljanja in vzdrževanja zagotavlja varstvo okolja, zato so v javnem interesu.

Ker smo javne zelene površine opredelili kot stvarno premoženje občine, je občina dolžna pri upravljanju z njimi upoštevati tudi Zakon o stvarnem premoženju države, pokrajin in občin (ZSPDPO) (Uradni list RS, št. 14/2007). Iz tega zakona in njegovih podzakonskih aktov izhajajo posebna pravila in naloge pri ravnanju s stvarnim premoženjem. Ravnanje s stvarnim premoženjem po tem zakonu pomeni pridobivanje, razpolaganje, upravljanje in najemanje tega premoženja. Pridobivanje stvarnega premoženja občine pomeni po tem zakonu vsak prenos lastninske pravice na določenem stvarnem premoženju na občino. Razpolaganje s stvarnim premoženjem pomeni vsak prenos lastninske pravice na drugo fizično ali pravno osebo, zlasti pa to pomeni prodajo, odsvojitve na podlagi menjave ali drug način odplačne ali neodplačne odsvojitve stvarnega premoženja ter vlaganje stvarnih vložkov v pravne osebe zasebnega in javnega prava. Upravljanje s stvarnim premoženjem pomeni zlasti skrb za pravno in dejansko urejenost, investicijsko vzdrževanje, oddajanje v najem, obremenjevanje s stvarnimi pravicami, dajanje stvarnega premoženja v uporabo in podobno. Občine so dolžne pripraviti letni načrt pridobivanja in razpolaganja z nepremičnim in premičnim premoženjem, ki ga sprejme občinski svet na predlog občinske uprave. Občine morajo vzpostaviti evidenco premičnega in nepremičnega premoženja, ki je v njihovi lasti ali pa v lasti oseb javnega prava, katerih ustanoviteljice so. Evidenca nepremičnega premoženja obsega podatke o nepremičnini iz zemljiškega katastra, stvarnih bremenih nepremičnine iz zemljiške knjige, uporabi nepremičnine in njeni knjigovodski vrednosti. Evidence nepremičnega premoženja se povežejo z zemljiško knjigo, zemljiškim katastrom in katastrom stavb ter z drugimi evidencami. Evidence premičnega premoženja države, samoupravnih lokalnih skupnosti in oseb javnega prava se vodijo v skladu s predpisi, ki urejajo materialno in finančno poslovanje upravljavcev premičnega premoženja. V tem delu se ta zakon povezuje z Zakonom o računovodstvu – ZR (Uradni list RS, št. 23/1999) in Zakonom o javnih financah – ZJF (Uradni list RS, št. 79/99, 124/00, 79/01 in 30/02), v skladu s katerim se vrednost premoženja občine izkazuje s premoženjskimi bilancami.

Zakon o javnih financah pri sestavi premoženjske bilance ločuje neposredne in posredne uporabnike občinskega proračuna. Neposredni uporabniki so občinski organi ali organizacije

ter občinska uprava, posredni uporabniki pa so javni skladi, javni zavodi in agencije, katerih ustanovitelj je občina. Neposredni uporabniki občinskega proračuna pripravijo premoženjsko bilanco in jo v zakonsko določenem roku predložijo za finance pristojnemu organu občinske uprave, ki jo predloži ministrstvu, pristojnemu za finance. Občine v svojo premoženjsko bilanco vključijo tudi premoženjsko bilanco posrednih uporabnikov občinskega proračuna, ki jo sicer pripravijo neposredni uporabniki sami. Premoženjska bilanca občine obsega sumarne podatke o vrednosti nepremičnin ter drugih osnovnih sredstev, torej tudi opreme in prvin javnih zelenih površin. Vrednost vegetacije se v premoženjske bilance ne vpisuje.

Na tem mestu je potrebno omeniti, da so v lasti občine tudi zelene površine oziroma njihove prvine in oprema, ki jih občina odda v upravljanje javnemu zavodu (na primer osnovni šoli, vrtcu in podobno), saj je le ta posredni uporabnik občinskega proračuna. Vendar sredstva za njihovo vzdrževanje zagotavlja upravljavec iz svojega proračuna. Ponavadi nepremičnine, katerih upravljavec je javni zavod, niso grajeno javno dobro, saj niso v javni uporabi oziroma o njihovi uporabi odloča njihov upravljavec. Občina na gospodarjenje s tem premoženjem vpliva le kot ustanovitelj javnega zavoda in ne neposredno.

2.1.4 Javne zelene površine v sistemu lokalnih javnih gospodarskih služb

Vzdrževanje zelenih površin spada med tako imenovane skupne komunalne storitve. Skupne komunalne storitve (Klemenčič T., 1997) so tiste, pri katerih ima občina oziroma druge javnopravne ustanove, ki predstavljajo uporabnike na določenem področju, pretežen interes, in katerih uporabo plačujejo te ustanove iz svojih, praviloma proračunskih sredstev. Teh storitev, za razliko od individualnih, ni mogoče zaračunati posameznemu potrošniku zaradi tehničnih in socialnih razlogov. Tehnični razlogi so v tem, da ni možno določiti količino storitev, ki jih je posameznik potreboval¹⁸. V obstoječi literaturi nismo našli socialnih razlogov, sklepamo pa, da bi z obračunavanjem po uporabi veliko breme nosili predvsem finančno šibki sloji prebivalstva, kot so otroci in starejši ljudje, ki se na teh površinah največ nahajajo oziroma jih uporabljajo. Drug močan razlog proti temu je tudi poseganje v zasebnost

¹⁸ Z razvojem satelitskih sistemov za določanje lokacije se tehnične ovire za to zmanjšujejo. Kot primer vzemimo razvoj sistemov za satelitsko cestninjenje, s pomočjo katerega je moč na podlagi lokacije ugotoviti kdaj, koliko kilometrov in po kateri cesti smo se peljali, ter na podlagi tega posamezniku zaračunati cestnino. Tak sistem se bo uporabljal le za obračunavanje uporabe avtocest. S tehničnega vidika bi bilo možno tak sistem že danes uporabiti tudi za določanje individualne uporabe javnih zelenih površin.

oziroma varstvo osebnih podatkov, ki je z zakonom omejeno. Pod skupno komunalno potrošnjo zato štejemo uporabo vseh javnih površin.

Zakon o gospodarskih javnih službah – ZGJS (Ul. RS, št. 32/93) v 68. členu določa, da se do določitve gospodarskih javnih služb z zakoni za javne službe štejejo zadeve posebnega družbenega pomena s področij materialne infrastrukture, ki se opravljajo v okviru gospodarskih dejavnosti in druge dejavnosti oziroma zadeve, katerih financiranje in oblikovanje cen je potekalo preko sistema samoupravnih interesnih skupnosti materialne proizvodnje oziroma sistema financiranja javne porabe. Ker je bil ZGJS sprejet že leta 1993, so danes javne gospodarske službe že določene. V nadaljevanju želimo podrobneje opredeliti tiste gospodarske javne službe, v sklopu katerih se vzdržujejo javne zelene površine oziroma njihove prvine in oprema.

Zaradi posebnosti vzdrževanja sestavin in prvin javnih zelenih površin ter njihove posebne vloge v mestu (predvsem ekološke), je bila javna služba urejanja in vzdrževanja javnih zelenih površin do leta 2004 posebej zakonsko določena v Zakonu o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 32/93). Obvezne lokalne javne službe po tem zakonu so bile:

1. oskrba s pitno vodo;
2. odvajanje in čiščenje komunalnih odpadnih in padavinskih voda;
3. ravnanje s komunalnimi odpadki;
4. odlaganje ostankov komunalnih odpadkov;
5. javna snaga in čiščenje javnih površin;
6. urejanje javnih poti, površin za pešce in zelenih površin;
7. pregledovanje, nadzorovanje in čiščenje kurilnih naprav, dimnih vodov in zračnikov zaradi varstva zraka.

V letu 2006 pa je stopil v veljavno nov Zakon o varstvu okolja (ZVO-1-UPB1) (Uradni list RS, št. 20/06). Obvezne občinske gospodarske javne službe varstva okolja po tem zakonu pa so:

1. oskrba s pitno vodo;
2. odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode;
3. zbiranje in prevoz komunalnih odpadkov;
4. odlaganje ostankov predelave ali odstranjevanja komunalnih odpadkov in
5. urejanje in čiščenje javnih površin.

Sedaj veljavni zakon o varstvu okolja torej ne določa več obveznost zagotavljanja posebne gospodarske javne službe urejanje javnih poti, površin za pešce in zelenih površin. Zakon je obvezno gospodarsko javno službo »javna snaga čiščenje javnih površin« ter obvezno gospodarsko javno službo »urejanje javnih poti, površin za pešce in zelenih površin« združil v gospodarsko javno službo »urejanje in čiščenje javnih površin«. V skladu z Zakonom o gospodarskih javnih službah (Uradni list RS, št. 32/1993) občine za lokalne gospodarske javne službe določijo:

1. vrsto in obseg javnih dobrin ter njihova prostorska razporeditev;
2. pogoje za zagotavljanje in uporabo javnih dobrin;
3. pravice in obveznosti uporabnikov;
4. vire financiranja gospodarskih javnih služb in način njihovega oblikovanja;
5. vrsto in obseg objektov in naprav, potrebnih za izvajanje gospodarske javne službe, ki so lastnina lokalne skupnosti ter del javne lastnine, ki je javno dobro in varstvo, ki ga uživa;
6. druge elemente, pomembne za opravljanje in razvoj gospodarske javne službe.

Zaradi posebnosti pri izvajanju gospodarskih javnih služb glede na vrsto javnih dobrin, ki se v gospodarskih javnih službah izvajajo, pa občine v odlokih podrobneje opredelijo način izvajanja lokalnih gospodarskih javnih služb. V občinskih odlokih, v katerih so opredeljene lokalne gospodarske službe s področja varstva okolja in način njihovega izvajanja pod kategorijo »urejanje in čiščenje javnih površin«, pogosto najdemo različna imena za gospodarsko javno službo skupne komunalne rabe, v sklopu katere se vzdržujejo zelene površine¹⁹. Spodaj naštevamo nekaj primerov:

- urejanje in vzdrževanje javnih zelenih površin;
- urejanje javnih poti, poti za pešce in zelenih površin;
- urejanje javnih poti, površin za pešce in zelenih površin, pešpoti in drugih javnih poti ter otroških igrišč;
- urejanje ulic, trgov in cest, ki niso razvrščene med državne ceste;
- urejanje zelenih površin, javnih poti, javnih površin in površin za pešce;
- urejanje javnih tržnic, čiščenje javnih površin in javna snaga;
- urejanje in čiščenje javnih zelenih površin.

¹⁹ Primeri so povzeti iz odlokov o gospodarskih javnih službah v Mestni občini Maribor, Mestni občini Velenje, Mestni občini Ljubljana, Občini Železniki in Občini Črnomelj

Iz zgornjih primerov je razvidno, da je samo iz naziva javne gospodarske službe težko razločiti tiste, v sklopu katerih se vzdržujejo tudi ali samo javne zelene površine. Ker vzdrževanje vegetacije zahteva posebna znanja in izkušnje s področja botanike, dendrologije in hortikulture, občine pogosto izvajajo javno gospodarsko javno služno urejanja in vzdrževanja javnih zelenih površin kot samostojno gospodarsko javno službo. V tej gospodarski javni službi se vzdržujejo večinoma parki skupaj z vsemi sestavinami in pritliklinami ter vegetacija (zelenice, drevesa, grmovnice, cvetje in podobno), ki so sestavni del drugih javnih površin. Poleg čiščenja površin imamo namreč na področju zelenih površin opraviti predvsem z vzdrževanjem in nego rastlin. Vseeno pa v primeru, da ni natančno določene vrste in lokacije prvin in opreme, ki se vzdržuje v tej javni gospodarski službi, prihaja do nejasnosti glede tega, katera oprema in prvine javnih površin se vzdržujejo in katera dela se opravljajo v okviru izvajanja posamezne gospodarske javne službe. Slednje velja predvsem za ločevanje med urejanjem, vzdrževanjem in čiščenjem. Če je gospodarska javna služba urejanje in vzdrževanje javnih zelenih površin določena kot samostojna gospodarska javna služba, ostaja vprašanje, ali se v tej javni gospodarski službi izvaja tudi čiščenje zelenic in poti, praznjenje košev v parkih in podobno. V praksi se zato lahko pojavijo nejasnosti, iz katere obvezne lokalne javne gospodarske službe varstva okolja je potrebno zagotoviti sredstva za njihovo vzdrževanje. Teh nejasnosti ni, če ima občina vzpostavljeno evidenco prvin in opreme, ki se vzdržuje v sklopu posamezne javne gospodarske službe ter določena dela, ki se na teh prvinah in opremi izvajajo v sklopu te gospodarske javne službe.

Posamezne sestavine in prvine zelenih površin, lahko najdemo tudi pri izvajanju drugih lokalnih javnih služb, ki niso lokalne javne službe s področja varstva okolja, oziroma njihovi proizvodi in storitve niso skupne komunalne storitve.

V Zakonu o vodah (ZV-1) (Uradni list RS, št. 67/2002) je vzdrževanje vodnih in priobalnih zemljišč določeno kot obvezna državna gospodarska javna služba. Vendar občina zagotavlja tudi košnjo in urejanje rečnih brežin v urbanih naseljih, če so ti sestavni del zelenega sistema mesta. S tem občina zagotavlja višji standard urejenosti rečnih bregov tako, da ti opravljajo tudi estetsko, rekreacijsko in ekološko funkcijo. V sklopu gospodarske javne službe vzdrževanja vodnih in priobalnih zemljišč se namreč zagotavlja le košnja in odstranjevanje prekomerne zarasti na bregovih. To pomeni, da občine kljub temu, da je vzdrževanje vodnih

in priobalnih zemljišč obvezna gospodarska vodna služba, urejajo obvodne zelene površine v sklopu lokalne gospodarske javne službe urejanje in čiščenje javnih površin.

V tipološki opredelitvi javnih zelenih površin smo definirali, da so zelene površine tudi pokopališča. Pokopališča se vzdržujejo v sklopu izvajanja obvezne lokalne gospodarske javne službe urejanja pokopališč in izvajanja pogrebne dejavnosti, ki se izvaja na podlagi Zakona o pokopališki in pogrebni dejavnosti ter o urejanju pokopališč (Uradni list SRS, št. 34/1984). Pokopališča tipološko spadajo med zelene površine. Vendar pa se vzdrževanje zelenja na območju pokopališč izvaja v sklopu obvezne lokalne gospodarske službe urejanja pokopališč in ne posebne gospodarske javne službe urejanja in vzdrževanja javnih površin. Storitve javne gospodarske službe urejanja pokopališč in izvajanja pogrebne dejavnosti plačujejo namreč najemniki grobov, kar pomeni, da gre za individualno komunalno rabo.

Izvajanje obvezne lokalne javne gospodarske službe vzdrževanja lokalnih javnih cest je določena v Zakonu o javnih cestah (uradno prečiščeno besedilo) (ZJC-UPB1) (Uradni list RS, št. 33/2006). V sklopu te lokalne gospodarske javne službe se vzdržujejo sestavine javnih cest, torej cestni svet, brežine cest, kolesarske steze in podobno. Na teh površinah in med elementi ceste je pogosto zasajena trava, drevesa, grmovnice in cvetje. Občine lahko vzdrževanje te vegetacije zaupajo izvajalcu obvezne gospodarske javne službe vzdrževanja lokalnih cest, pogosto pa zaradi posebnosti vzdrževanje obcestne vegetacije izvajajo v sklopu gospodarske javne službe urejanja in čiščenja javnih zelenih površin. Če razmerja med izvajanjem teh dveh gospodarskih služb niso jasno urejena, se lahko pojavijo nejasnosti glede tega, iz katere obvezne lokalne javne gospodarske službe je potrebno zagotoviti sredstva za njihovo vzdrževanje ter izvajalcu katere gospodarske javne službe ta sredstva nameniti. Zaradi posebnosti pri vzdrževanju javnih cest in vodenju njihove evidence ter povezanosti med javnima gospodarskima službama vzdrževanje javnih cest in vzdrževanje javnih zelenih površin smo temu namenili naslednje poglavje.

2.1.5 Javne zelene površine kot del javnih cest

Kot smo omenili že v prejšnjih poglavjih, obstajajo določene nejasnosti glede opredelitve javnih zelenih površin in javnih cest ter gospodarske javne službe, v sklopu katere se vzdržujejo obcestne zelene površine.

Javne lokalne ceste so tako kot javne zelene površine javne površine, njihovo vzdrževanje pa spada tako kot vzdrževanje javnih zelenih površin med komunalne storitve skupne rabe. Javne lokalne ceste pa se ne vzdržujejo v sklopu obvezne javne gospodarske službe s področja varstva okolja, temveč v sklopu obvezne lokalne javne gospodarske službe urejanja javnih cest. Posebna povezanost javnih cest in javnih zelenih površin nastane zaradi tega, ker se znotraj cestnega sveta, najpogosteje na brežinah ceste, med voziščem in površinami za pešce in kolesarje, v otokih, v krožiščih ter na počivališčih in avtobusnih postajališčih, pogosto nahajajo zelenice, drevoredi in cvetlične gredice. Za razliko od javnih zelenih površin so posebni pravni status in način njegove pridobitve, kategorizacija javnih cest ter pravila za določanje meja javnih cest določena v Zakonu o javnih cestah (Uradni list RS, št. 29/1997). Zakon o javnih cestah določa, da je javna cesta tista prometna površina, ki jo je pristojni organ v skladu z merili za kategorizacijo javnih cest razglasil za javno cesto določene kategorije in jo lahko vsak prosto uporablja na način in ob pogojih, določenih z zakonom in z drugimi predpisi. Cestni svet je največ 2 m širok zemljiški pas, merjen od črte, ki jo sestavljajo na podlagi predpisov o projektiranju javnih cest in njihovih elementov določene končne točke prečnega profila cestnega telesa z napravami za odvodnjavanje in brežinami ceste. Pri avtocestah je cestni svet 2 m širok zemljiški pas merjen od varovalne ograje. Zakon tudi določa, da so javne ceste javno dobro in so zato izven pravnega prometa. Na njih ni mogoče pridobiti lastninske pravice s priposestvom ali drugih stvarnih pravic. Zakon tudi eksplicitno določa sestavine javne ceste, ki so:

1. cestno telo, to je del javne ceste, ki ga sestavljata nasip in voziščna konstrukcija;
2. cestni objekti, ki so mostovi, viadukti, podvozi, nadvozi, prepusti, predori, galerije, podporne in oporne konstrukcije ter podhodi in nadhodi;
3. naprave za odvodnjavanje ceste;
4. brežine ceste in bankine;
5. prometne površine zunaj vozišča, kot so počivališča, parkirišča, avtobusna postajališča in obračališča, prostori in objekti za tehtanje in nadzor prometa;
6. površine za pešce in kolesarje na cestišču ceste;
7. priključki na cesto v širini cestnega sveta;
8. prometna signalizacija in prometna oprema;
9. cestne naprave in druge ureditve, namenjene varnosti prometa, zaščiti ceste ter zemljišč in objektov vzdolž ceste pred vplivi prometa na njej;
10. naprave za evidentiranje prometa.

Ker v magistrskem delu obravnavamo informacijski sistem za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami, moramo posebej opisati pomembno razliko med lokalnimi javnimi cestami in ostalimi javnimi površinami glede obveznosti vodenja podatkov o javnih cestah. Obveznost vodenja podatkov o javnih cestah je namreč določena kar v dveh zakonih, in sicer v Zakonu o prostorskem načrtovanju (Uradni list RS, št. 33/07) in Zakonu o javnih cestah.

Zakon o prostorskem načrtovanju določa vzpostavitev zbirnega katastra gospodarske javne infrastrukture, ki ga vodi Geodetska uprava Republike Slovenije na podlagi podatkov, ki jih posredujejo investitorji. Na podlagi tega zakona je bil izdan Pravilnik o vsebini in načinu vodenja zbirke podatkov o dejanski rabi prostora (Uradni list RS, št. 09/04), ki podrobneje določa vsebino in način vodenja zbirnega katastra gospodarske infrastrukture. V zbirnem katastru gospodarske javne infrastrukture Geodetska uprava Republike Slovenije vodi osnovne podatke o vseh vrstah komunalne infrastrukture, ki po klasifikaciji spadajo med inženirske gradbene objekte. To so vodovodno, kanalizacijsko, cestno, toplovodno in energetska omrežje, elektronske komunikacije in drugi objekti, ki so v javni rabi. V zbirnem katastru gospodarske javne infrastrukture je poudarek na zagotavljanju podatkov o lokaciji omrežij in objektov gospodarske javne infrastrukture. Za javne ceste se v zbirnem katastru evidentira podatek o lokaciji osi javne ceste, ki se vodi v obliki linij. Te so sestavljene iz daljic, ki med seboj povezujejo lome linije. Lokacije lomov linij so določene s koordinatami v državnem koordinatnem sistemu. Za vsako linijo se vodi podatek o natančnosti določitve lokacije ter o vrsti, upravljavcu in dolžini ceste oziroma cestnega objekta.

Podatki o lastnostih cest se vodijo na podlagi Zakona o javnih cestah oziroma Pravilnika o načinu označevanja javnih cest in o evidencah o javnih cestah in objektih na njih (Uradni list RS, št. 49/1997). V pravilniku je natančno določeno vodenje evidence o javnih cestah in objektih na njih ter način zbiranja tehničnih in drugih podatkov za te evidence. Evidence o javnih cestah in objektih na njih se imenuje banka cestnih podatkov (v nadaljevanju BCP) in obsega opisne, številčne, grafične, slikovne in druge podatke o javnih cestah in objektih na njih, s katerimi se zagotavlja pregled nad stanjem javnih cest in objektov na njih. Podatki BCP se uporabljajo za upravljanje, graditev, vzdrževanje in varstvo javnih cest in prometa na njih ter tudi za potrebe uradne statistike, upravnih organov ter drugih pravnih in fizičnih oseb. BCP za lokalne ceste je dolžna voditi občinska uprava. Podatki se v BCP zbirajo na podlagi investicijske in projektne dokumentacije (projektov izvedenih del), situacij temeljnih topografskih načrtov v merilu 1:5000 ali 1:10000 in drugih uradnih kartografskih gradiv,

slikovnih gradiv, filmskih in videoposnetkov, posebnih meritev ter posebnih popisnih obrazcev o stanju javnih cest in objektov na njih, ki jih določi Direkcija Republike Slovenije za ceste. Podatke o spremembah stanja javnih cest in objektov na njih morajo zagotoviti občine na predpisanih popisnih obrazcih najkasneje v 30 dneh po izvedbi teh del in jih zavesti v BCP. Za potrebe ovrednotenja meril za zagotovljeno porabo občine v delu, ki se nanaša na financiranje občinskih cest, kot to določa 20. člen Zakona o financiranju občin (Uradni list RS, št. 80/94), mora občinska uprava najkasneje do 15. julija tekočega leta posredovati Direkciji Republike Slovenije za ceste banko cestnih podatkov o občinskih cestah po stanju sredi leta.

Podatki o javnih cestah in objektih na njih morajo biti zbrani in izkazani tako, da je iz njih razvidna umestitev posameznih sestavnih delov ceste v prostoru (na primer. stacionaža, lega glede na os ceste in podobno). To je zagotovljeno tako, da so podatki v BCP povezani s cestnim omrežjem preko oznake ceste, odseka ceste in z oddaljenostjo od izhodišča odseka (stacionažo). Preko stacionaže so podatki povezljivi tudi z lokacijskimi grafičnimi podatki občinskih cest, ki so vpisani v zbirnem katastru gospodarske javne infrastrukture. V zbirnem katastru gospodarske javne infrastrukture se torej vodi podatek o lokaciji ceste, v BCP pa podrobni podatki o lastnostih ceste in o objektih na cesti. Preko oznake ceste in oddaljenosti od izhodišča odseka imajo tako vsi podatki BCP določeno tudi lokacijo v državnem koordinatnem sistemu. Pri pregledu podatkov, ki se vodijo v BCP na podlagi pravilnika, ugotovimo, da se podatki o sestavinah in prvinah zelenih površin v BCP in v zbirnem katastru gospodarske javne infrastrukture ne vodijo. Podatki o drevesih, gredicah in drugih sestavnih zelenega sistema mesta, ki jih štejemo v sklop občestnih zelenih površin v BCP niso predpisani in obvezni. Ker je način vodenja podatkov v BCP zelo primeren za vodenje podatkov o objektih ob cestah, so nekatera javna podjetja, ki vzdržujejo javne ceste (poznamo primer javnega podjetja Nigrad, ki vzdržuje občinske ceste v Mestni občini Maribor) v sklopu BCP nastavila tudi podatke o občestnih zelenicah. Podatki se vodijo tako, da se za vsako zelenico vodi podatek o stacionaži začetka in konca zelenice, oddaljenost zelenice od osi ceste ter širina zelenice. Tako lahko na podlagi računalniške združitve lokacijskih podatkov o osi ceste ter podatkov o javnih zelenicah ter vizualizacije teh podatkov dobimo naslednjo sliko:

Slika 17: Podatki BCP in podatki o zelenicah ob cesti (MOM, 2005)

Figure 17: Road data bank and Urban roadside green area data (City of Maribor, 2008)

Na sliki 17 so vizualizirani podatki BCP, ki so jim dodani podatki o zelenicah. Podatek zbirnega katastra gospodarske javne infrastrukture je podatek o osi ceste, za katerega se v atributnem delu vodi podatek o oznaki ceste. Podatek o začetku in koncu zelenice ter oddaljenosti srede zelenice od osi ceste pa je podatek BCP. Če vizualiziramo še podatek o širini zelenice, dobimo naslednjo sliko:

Slika 18: Podatki BCP in podatki o zelenicah ob cesti – zelenice so predstavljene kot poligoni (MOM, 2005)

Figure 18: Road data bank and roadside green area data –roadside green areas are visualized as polygons (City of Maribor, 2008)

Če pozorno pogledamo sliko 18 na digitalnem ortofoto posnetku v merilu 1: 1000 ugotovimo, da so podatki zadovoljive kvalitete. Problem takšnega vodenja podatkov pa je:

1. Način vodenja podatkov v BCP je ustrezen le za objekte, ki ležijo v ožjem pasu in vzporedno s cesto in zato lahko njihovo lokacijo ter dimenzije povežemo z osjo ceste.
2. Ker v BCP ni obvezno vodenje podatkov o vseh prvinah in opreми obcestnih zelenih površin, je pričakovati, da se ti podatki vodijo na različne načine ali sploh ne. Iz zgornjega primera na primer vidimo, da se vodijo podatki o obcestnih zelenicah, ne pa tudi podatki o drevesih, gredicah in podobno.
3. Podatke o zelenih površinah ob cestah je za svoje potrebe nastavilo podjetje, ki ceste vzdržuje in ne občina, ki vzdrževanje plačuje. Če podjetje, ki opravlja javno gospodarsko službo vzdrževanja javnih lokalnih cest, ne vzdržuje tudi obcestne vegetacije, podatkov o tej vegetaciji v BCP ne bo vodilo.

Iz vsega naštetega ugotavljamo, da je vodenje podatkov o zelenih površinah v BCP sicer možno, a zaradi lastnosti linijskih objektov primerno samo za občestne zelene površine. Seveda pa vodenje podatkov o zelenih površinah v BCP ni primerno za javne parke in druge javne površine, ki ne ležijo ob javnih cestah. Ker je takšen način vodenja podatkov možen le za posebno vrsto javnih zelenih površin, ga ne moremo uporabiti na področju celotne občine. Zato BCP ne moremo smatrati kot evidenco, v kateri se vodijo podatki o javnih zelenih površinah.

2.1.6 Javne zelene površine v prostorskih aktih občine

Pogoje za posege v prostor občine predpisujejo v prostorskih aktih. S prostorskimi akti se določajo usmeritve v zvezi s posegi v prostor, vrste možnih posegov v prostor ter pogoji in merila za njihovo izvedbo. Zelene površine naselja so v skladu z Zakonom o prostorskem načrtovanju »površine namenjene preživljanju prostega časa, predvsem rekreaciji in športu na prostem, parki ter druge javne zelene površine, ki so namenjene izboljšanju kvalitete bivanja v naselju«. Isti zakon tudi določa, da se z razvojem naselij ne sme slabšati kakovost življenjskega okolja in se morajo v čim večji meri ohranjati zelene površine naselja. V prostorskih aktih občine lahko:

1. načrtujejo nove zelene površine;
2. določijo pogoje za posege na obstoječe zelene površine ali pa
3. določijo zelenim površinam novo namembnost..

Novo namembnost lahko občina določi zelenim površinam le pod pogojem, da s tem ne poslabša kakovosti življenja v naselju. Prostorska akta občine sta v skladu z Zakonom o prostorskem načrtovanju občinski prostorski načrt (OPN) in občinski podrobni prostorski načrt (OPPN). Oba prostorska akta sta podlaga za pripravo projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja.

Občinski prostorski načrt je temeljni prostorski akt občine, s katerim se za območje celotne občine določi namenska raba prostora ter prostor razdeli na enote urejanja prostora, v katerih se določijo pogoji za posege v prostor. Podlaga za načrtovanje zelenih površin v prostorskem načrtu občine je urbanistični načrt naselja. V prostorskem načrtu občine ali podrobnem prostorskem načrtu občine se na podlagi urbanističnega načrta, ki je izdelan za naselje,

določijo tudi javne površine in druge oblike javnega dobra ter zelene površine naselja. V prostorskem načrtu občine, katerega vsebina in oblika je določena v Pravilniku o vsebini, obliki in načinu priprave občinskega prostorskega načrta ter pogojih za določitev območij sanacij razpršene gradnje in območij za razvoj in širitev naselij (Uradni list RS, št. 99/07), se za **obstoječe** in **ново načrtovane** zelene površine lahko določi naslednje podrobnejše namenske rabe zemljišč:

1. površine za oddih, rekreacijo in šport, ki so namenjene oddihu, rekreaciji in športom na prostem;
2. parki kot urejena območja odprtega prostora v naselju;
3. površine za vrtičkarstvo, ki so namenjene prstočasni kmetijski dejavnosti;
4. druge urejene zelene površine, kot so zeleni pasovi z zaščitno oziroma drugo funkcijo;
5. pokopališča, ki so namenjena površinam za pokop in spominu na umrle.

Vse zgoraj naštetje kategorije zelenih površin, ki jih občine določijo v občinskem prostorskem načrtu spadajo pod osnovno namensko rabo **območja stavbnih zemljišč**. To pomeni, da so zelene površine v urbanem okolju opredeljene kot stavbna zemljišča.

V občinskem prostorskem načrtu se posebej določi le namenska raba večjih kompleksov javnih zelenih površin. Podrobneje se lahko njihova vsebina in lokacija posameznih sestavin javnih površin (zelenice, drevesa, poti in drugi objekti), ki sicer niso določene v občinskem prostorskem načrtu, določijo v podrobnem občinskem prostorskem načrtu kot spremljajoča ureditev načrtovanih objektov. Ker je urejanje občine z občinskimi podrobnimi prostorskimi načrti bolj izjema kot pravilo, prostorski akti niso evidenca, iz katere bi lahko prevzeli podatke o vseh javnih zelenih površinah v občini.

2.1.7 Sklep – opredelitev javne zelene površine, ki je predmet obravnave v magistrski nalogi

V poglavjih od 2.1.1 do 2.1.6 smo pojem javna zelena površina opredelili iz različnih zornih kotov, in sicer:

1. tipološko, v kateri smo opredelili pojavne tipe zelenih površin;
2. opisali smo stvarnopravne lastnosti zemljišč, na katerih se nahajajo javne zelene površine;
3. opisali smo način opredelitve javnih zelenih površin v prostorskih aktih občine;

4. določili smo lokalne gospodarske javne službe, v sklopu katerih občine zagotavljajo vzdrževanje javnih zelenih površin in
5. posebej obravnavali javne zelene površine kot del občinskih javnih cest ter vodenje njihovih podatkov v sklopu vodenja podatkov o občinskih javnih cestah.

Na podlagi ugotovitev iz prejšnjih poglavij zaključujemo, da se bomo v magistrskem delu ukvarjali s tistimi javnimi površinami, ki izkazujejo določeno mero naravnosti, kar pomeni, da so vsaj delno prekrte z vegetacijo, ter obenem izpolnjujejo naslednje pogoje:

1. locirane morajo biti v strnjem naselju (pogoj urbanosti), kjer opravljajo ekološko, sociološko ali estetsko funkcijo, hkrati pa ne smejo ovirati drugih urbanih dejavnosti in morajo biti zato urejene na poseben način;
2. so v lasti občine oziroma v lasti njenih pravnih predhodnikov, tako da izpolnjujejo pogoje za vpis lastninske pravice občine oziroma so s pogodbo med lastnikom in občino predane v upravljanje občine;
3. so v javni rabi, kar pomeni, da so pod enakimi pogoji namenjene vsem uporabnikom, pri čemer ni nujno, da imajo pridobljen status naravnega oziroma javnega dobra, izpolnjujejo pa pogoje, da ta status po zakonitem postopku pridobijo;
4. njihovo vzdrževanje financira občina neposredno iz občinskega proračuna;
5. niso predane v upravljanje javnim zavodom (na primer osnovne šole in vrtci, javni športni objekti, domovi za ostarele in podobno) oziroma - njihovo urejanje in vzdrževanje ni financirano iz proračunov posrednih uporabnikov občinskega proračuna;
6. vzdržujejo se v sklopu obvezne lokalne javne gospodarske službe urejanja in čiščenja javnih površin na podlagi Zakona o varstvu okolja ali vzdrževanja občinskih javnih cest na podlagi Zakona o javnih cestah;
7. v prostorskih načrtih občine, ki bodo izdelani v skladu z Zakonom o prostorskem načrtovanju, bo za njih določena osnovna namenska raba stavbno zemljišče.

Na podlagi zgornjih omejitev lahko določimo, da se bomo v magistrski nalogi omejili predvsem na naslednje tipe javnih zelenih površin, ki izpolnjujejo prej naštet pogoje:

1. javni parki;
2. otroška igrišča;
3. zelenje ob javnih stavbah in drugih javnih površinah (pokopališčih, kopališčih, stadionih in podobno);
4. parkovno urejene vodne brežine;

5. zelene površine v stanovanjskih naseljih;
6. zelenje ob poslovnih in industrijskih conah;
7. parkovni urejeni gozd v urbanem okolju;
8. ostala vegetacija na javnih površinah v urbanem okolju.

2.2 Naloge občin na področju gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami

V prejšnjem poglavju smo opredelili vsa osnovna izhodišča, na podlagi katerih lahko definiramo naloge občin na področju gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami. **Pod gospodarjenjem bomo razumeli odločanje o uporabi, izkoriščanju in vzdrževanju določene dobrine.** Vse naloge, ki jih bomo opisali, mora občina izvajati s ciljem dobrega gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami. To pomeni, da z njimi gospodari tako, da se premoženje ne zmanjšuje in se s tem ohrani materialna podlaga, ki je potrebna za zagotavljanje dobrin javnega pomena za bodoče rodove²⁰. Občina mora dobro gospodariti z javnimi zelenimi površinami zato, da trajno zagotovi kvalitetno življenjsko in delovno okolje za prebivalce urbanega naselja. Zato je obvezna lokalna gospodarska javna služba vzdrževanja javnih površin tudi določena v zakonu, ki ureja varstvo okolja v Republiki Sloveniji. Naloge, ki jih mora občina opravljati kot dober gospodar javnih zelenih površin, smo združili v dva glavna sklopa:

1. Zagotavljanje varstva obstoječih javnih zelenih površin in
2. Zagotavljanje vzdrževanja obstoječih javnih zelenih površin.

Trdimo, da je učinkovito izvajanje obeh sklopov nalog možno le, če ima občina vzpostavljeno evidenco javnih zelenih površin, na katerih izvaja potrebne naloge. Vodenje evidence javnih površin zato smatramo za posebno nalogo, ki je potreben pogoj za izvajanje vseh drugih. V nadaljevanju so posamezne naloge podrobneje opisane.

2.2.1 Varstvo obstoječih javnih zelenih površin

Da bi občina zagotovila varstvo obstoječih javnih zelenih površin, mora izvajati naslednje naloge:

1. Urediti in ohraniti lastništvo občine na nepremičninah, na katerih so urejene javne zelene površine,

²⁰ V magistrski nalogi zato ne obravnavamo širitev oziroma razširjeno reprodukcijo javnih zelenih površin, ki bi obsegala načrtovanje in financiranje ureditve novih javnih zelenih površin.

2. Trajno ohraniti namembnost obstoječih javnih zelenih površin ter določiti posebne varstvene režime javnih zelenih površin, ki so kulturna in naravna dediščina oziroma spomeniki,
3. Določiti posebne pogoje glede posebne rabe javnih zelenih površin ter glede poseganja na javne zelene površine zaradi graditve objektov in vzdrževanja komunalne infrastrukture,
4. Nadzirati spoštovanje predpisov in izvajati sankcije ter zaračunavati povračila škode za poškodovanje in uničenja javnih zelenih površin.

2.2.1.1 Ureditev in ohranjanje lastništva na javnih zelenih površinah

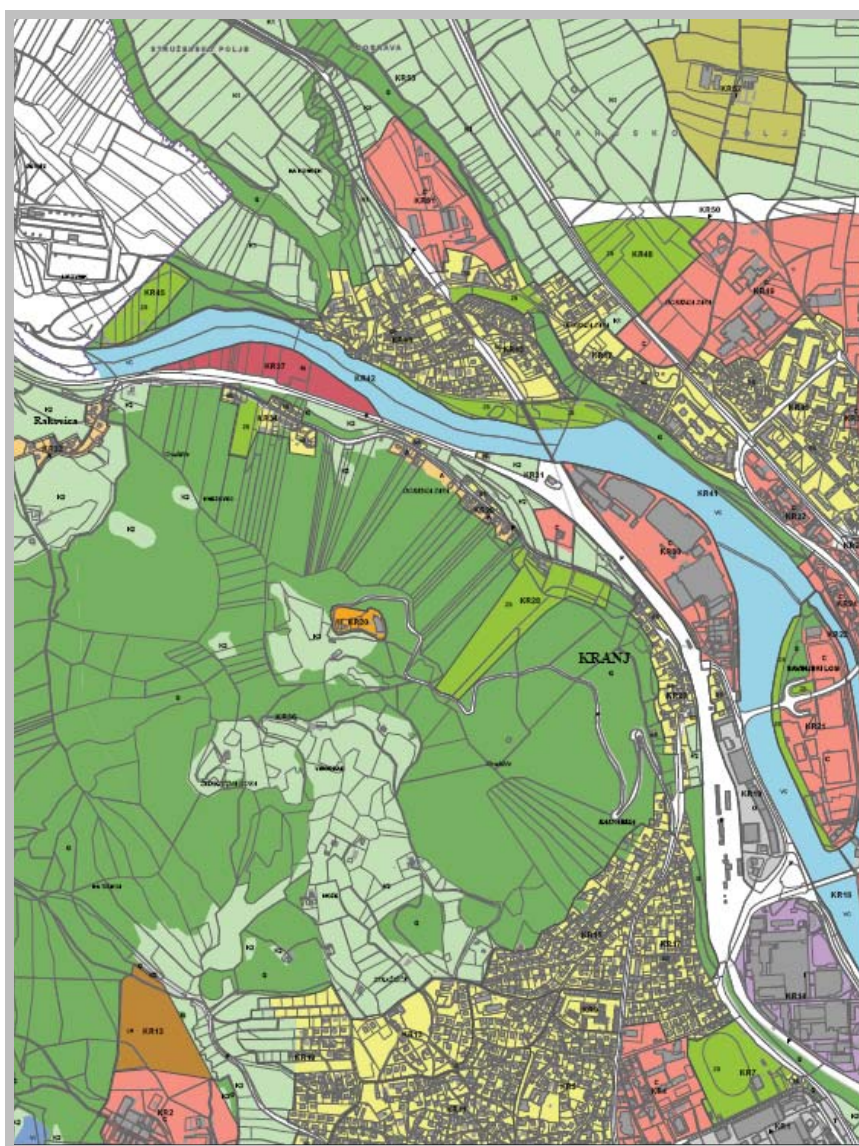
Premoženje občine, ki v naravi predstavlja javne zelene površine oziroma njihovo opremo in prvine, je občini poverjeno zato, da z njim zagotavlja ohranjanje in izboljševanje življenjskih in delovnih razmer v urbanem okolju. To funkcijo občina opravlja bolje kot zasebni sektor, zato so javne zelene površine v njeni lasti. Prvi in osnovni pogoj, ki mora biti izpolnjen, da se ne zmanjšuje obseg javnih zelenih površin je ta, da ostanejo v lastništvu občine. V primeru, da nepremičnine, na katerih so urejene javne zelene površine, niso v lastništvu občine, pa je naloga občine, da taka zemljišča pridobi v svojo last. Odtujevanje zemljišč, na katerih se nahajajo javne zelene površine, je najučinkoviteje preprečeno, če ta zemljišča pridobijo status javnega dobra, ki se kot zaznamba vpiše v zemljiško knjigo. S tem je dosežen tako imenovan konstitutivni in publicitetni²¹ učinek takšnega vpisa. V skladu s Stvarnopravnim zakonikom je priposestvovanje takšnega zemljišča oziroma njegovega dela onemogočeno oziroma pravno nično. Prodaja takšnega zemljišča je možna le pod pogojem, da pristojni občinski organ sprejme dva sklepa, in sicer sklep o odvzemu statusa javnega dobra ter sklep o odprodaji nepremičnine.

2.2.1.2 Ohranjanje namembnosti obstoječih javnih zelenih površin ter določanje posebnih varovalnih režimov javnih zelenih površin

Kot smo že omenili v poglavju 2.1.6, kjer obravnavamo opredelitev javnih zelenih površin v prostorskih aktih občine, se namembnost zemljišč določa v prostorskih aktih. Zakon o prostorskem načrtovanju določa, da se z razvojem naselij ne sme slabšati kakovost

²¹ Konstitutivni učinek pomeni, da določeno dejstvo obstaja samo, če je vpisano v uradno evidenco. Publicitetni učinek pa pomeni, da se ne more nihče sklicevati, da za določeno dejstvo ni vedel, če je vpisano v uradno evidenco.

življenjskega okolja in se morajo v čim večji meri ohranjati zelene površine naselja. Zato se praviloma za javne zelene površine ob spremembah prostorskih aktov določi namembnost glede na njihovo dejansko rabo, kar pomeni, da se ne namenjujejo za druge dejavnosti. Skupaj z osnovno namembnostjo občina določi tudi prostorske izvedbene pogoje za posege na javne zelene površine, v katerih opredeli vrsto dovoljenih posegov, ki pa morajo biti seveda skladni z osnovno namensko rabo. Primer opredelitve javnih zelenih površin v prostorskem načrtu občine je prikazan na spodnji sliki, na kateri so območja zelenih površin obarvana svetlo zeleno:

Slika 19: Kartografski del občinskega prostorskega načrta (Ministrstvo za okolje in prostor, 2008)

Figure 19: Cartographic representation of the municipal spatial plan (Ministry of the Environment and Spatial Planning, 2008)

Na sliki 19 so z različnimi barvami označene različne namenske rabe prostora. Podrobnejša opredelitev vrste zelene površine je razvidna iz oznake območja. V prostorskem načrtu občine se javne zelene površine ločijo od zasebnih tako, da se načrtuje poleg osnovne namenske rabe in enot urejanja prostora tudi območja javnih površin, a iz zgornje slike ta razdelitev ni razvidna. Grafično so določeni le večji kompleksi javnih zelenih površin, kot so na primer javni parki ali športni parki, pri čemer ne moremo razbrati, ali gre za nove ali za že obstoječe javne zelene površine, ki se jim samo ohranja namembnost. Iz zgornje slike je jasno razvidno, da zelene površine znotraj območij stanovanj (območja rumene barve) ali območij centralnih dejavnosti (območja rdeče barve) niso grafično določene. V teh območjih so pogoji za njihovo ohranjanje oziroma nadomeščanje določeni le v tekstualnem delu prostorskega akta, v tako imenovanih prostorskih izvedbenih pogojih. Prostorske izvedbene pogoje morajo investitorji upoštevati pri izdelavi projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja.

Za kompleksnejše ureditve, na primer stanovanjskih sosesk, poslovnih in proizvodnih con pa se ponavadi izdelajo občinski podrobni prostorski načrti, v katerih se konkretnije določi obseg in lokacija javnih zelenih površin, ki se ohranjajo in urejajo na novo. Primer takšnega prostorskega akta je na spodnji sliki:

Slika 20: Zazidalna situacija iz občinskega podrobnega prostorskega načrta (
www.radovljica.si, 2008)

Figure 20: Construction map of municipal detailed spatial plan (www.radovljica.si, 2008)

Na sliki 20 so z zeleno barvo označene zelenice, simbolično so tudi označena območja, na katerih se zasadijo drevesa. V takšnem prostorskem aktu so tudi določene nove parcelne meje, na zgornji sliki so označene z rumenimi črtami. Iz tekstualnega dela odloka je razbrati, na katerih parcelah se ohranijo, obnovijo ali uredijo nove javne zelene površine ter ukrepi za varovanje javnih zelenih površin pri gradnji. V takšnem primeru so določbe prostorskega akta glede ohranjanja in varovanja javnih zelenih površin pri izvedbi ureditve natančnejše.

Pogoje za spremembo namembnosti javnih zelenih površin določa Uredba o prostorskem redu Slovenije (Uradni list RS, št. 122/2004). Glede sprememb namembnosti javnih zelenih površin Prostorski red Slovenije določa, da je potrebno za gradnjo izkoriščati le neizkoriščena ali slabo izkoriščena zemljišča znotraj obstoječih mej poselitvenih območij, vendar ne na račun zelenih površin in drugih javnih odprtih prostorov, ki so namenjeni zagotavljanju pogojev za zdravo življenje, druženje in rekreacijo. Še bolj ekspliciten je Prostorski red Slovenije za območja zelenih površin na območju urbanih središč, za katera je potrebno izdelati urbanistični načrt. V urbanističnem načrtu se območja obstoječih zelenih površin praviloma ne spreminja v drugo namensko rabo. Sprememba namenske rabe je dovoljena le, če se zagotovi enakovredno velika in namenu primerna lokacija za nadomestitev opuščene območja zelenih površin. V območjih zelenih površin tudi niso dopustne spremljajoče rabe, ki zahtevajo večje spremembe prostorskih značilnosti območja, zlasti izgubo naravnosti in odprtosti ter javne dostopnosti. Kljub takšnim določilom Prostorskega reda Republike Slovenije pa v Sloveniji nimamo jasnih normativov in merljivih indikatorjev, na podlagi katerih bi lahko prostorski načrtovalci argumentirano ohranjali namembnost zelenih površin v prostorskih aktih občine (Doležal M., 2006). Pri tem imamo v mislih površino javnih zelenih površin na prebivalca ali na uporabno površino objektov v odvisnosti od tipa objekta in naselja ter načina zazidave (na primer individualne ali večstanovanjske hiše v mestu, poslovne cone, industrijske cone in podobno). Zato je pomembno, da občina v procesu izdelave prostorskih aktov zagotovi valorizacijo javnih zelenih površin, določi obveznost njihovega ohranjanja in oboje kot strokovno podlago posreduje prostorskim načrtovalcem oziroma investitorju izdelave prostorskega akta.

Pomemben instrument občine za dolgoročno zavarovanje javnih zelenih površin je tudi določanje posebnih varovalnih režimov na tistih javnih zelenih površinah, ki zaradi svoje posebne funkcije, edinstvenosti oziroma zgodovinskega ali kulturnega pomena izpolnjujejo pogoje za pridobitev statusa naravnega spomenika oziroma spomenika kulturne dediščine. Za

spomenik naravne dediščine ponavadi izpolnjujejo pogoje posamezni izredni primerki rastlinskih vrst (drevesa oziroma drevoredi, posebni grmi in podobno), za spomenik kulturne dediščine pa posebne krajinske ureditve, najpogosteje javnih parkov kot celote, torej z vso vegetacijo in urbano opremo. V takšnih primerih občina oziroma občinski svet z odlokom razglasi posamezno rastlino ali celotno območje javne zelene površine za naravni in/ali kulturni spomenik ter določi posebne pogoje glede vzdrževanja in poseganja vanj. Takšen pravni režim je obvezna podlaga za prostorsko načrtovanje, poleg tega pa nalaga občinskim službam posebne naloge glede vzdrževanja zavarovanih površin.

2.2.1.3 Določanje pogojev in načinov posebne rabe javnih zelenih površin

V skladu z določbami Stvarnopravnega zakonika je možno na javnem dobru pridobiti posebno pravico uporabe pod pogoji, ki jih določi zakon. Zakon o gospodarskih javnih službah določa, da lahko lokalna skupnost predpiše pogoje in način javne, posebne in podrejene rabe objektov in naprav, namenjenih za izvrševanje lokalnih gospodarskih javnih služb. Čeprav javne zelene površine ne moremo dobesedno šteti med objekte in naprave za izvrševanje javnih gospodarskih služb, menimo, da je to določbo smiselno upoštevati tudi za javne zelene površine. Zakon o gospodarskih javnih službah obenem določa, da se z uporabo objektov in naprav, namenjenih za izvajanje gospodarskih javnih služb ali s pogoji za njihovo rabo, ne sme omejevati osnovni namen objekta ali naprave, razen če to zahteva ohranitev njegove substance. Pod posebno rabo javnih zelenih površin štejemo predvsem:

- Postavitev začasnih oziroma premičnih prodajaln,
- Postavitev gostinskih vrtov,
- Ureditev začasnih prireditvenih prostorov (na primer gledališč na prostem, razstav, cirkusov in podobno),
- Postavitev gradbenih odrov,
- Postavitev reklamnih objektov.

Da bi občina lahko presodila, ali je posebna raba javnih zelenih površin mogoča ter na kakšen način in pod kakšnimi pogoji je mogoča, mora imeti za to oblikovana jasna pravila. Posebna raba javnih površin se namreč dovoli ob upoštevanju vrste, namena in funkcije javne zelene površine ter vrsti posebne rabe. Dovoljenje za posebno rabo javnih zelenih površin se lahko izda fizični ali pravni osebi na njeno zahtevo ali pa občina objavi javni razpis, na podlagi

katerega izbira ponudnike. Imetnik dovoljenja mora plačati upravno takso in javno zeleno površino uporabljati pod pogoji, ki so opredeljeni v ustreznem predpisu.

Da bi trajno ohranili vse javne zelene površine, jih je potrebno zavarovati pred vsemi posegi, ki lahko povzročijo njihovo poškodovanje ali uničenje. To velja tudi za tiste, za katere ni posebej razglašeno posebno varstvo v sistemu ohranjanja naravne in kulturne dediščine. Z vidika zavarovanja javnih zelenih površin pred posegi je potrebno ločiti med posegi, za katere je potrebno gradbeno dovoljenje in posegi, za katere ni.

V primeru, da je potrebna izdaja gradbenega dovoljenja, mora občina v skladu z določili Zakona o graditvi objektov investitorju za potrebe priprave projektne dokumentacije posredovati smernice za projektiranje in podati soglasje na projektne rešitve v primeru, da lahko gradbeni poseg vpliva na stanje javnih zelenih površin. Čeprav izdaja gradbenega dovoljenja ni v pristojnosti občine, je pomembno, da občina zaščito svojih interesov pri graditvi objektov poleg določitev v prostorskih aktih uveljavlja tudi kot udeleženec v postopku izdaje gradbenega dovoljenja. Za področje javnih zelenih površin mora zato imeti ustrezno strokovno službo, ki bo lahko izdajala smernice za projektiranje in preverjala njihovo upoštevanje pri pridobitvi gradbenega dovoljenja. Vsekakor pa mora imeti tudi vzpostavljeno evidenco, iz katere bo razvidno, da se bo določen gradbeni poseg izvajal na ali ob javni zeleni površini in zato lahko nanjo vpliva.

Zakon o graditvi objektov določa, da se lahko redna vzdrževalna dela, investicijska vzdrževalna dela in vzdrževalna dela v javno korist začnejo brez gradbenega dovoljenja. Ker se javne zelene površine nahajajo v urbanem okolju, po njih pogosto potekajo vodi komunalne infrastrukture. Komunalna infrastruktura v primeru okvar oziroma rekonstrukcij zahteva gradbene posege, za katere gradbeno dovoljenje ni potrebno. Te vode vzdržujejo izvajalci gospodarske javne službe, v sklopu katere se ne vzdržujejo javne zelene površine. Uredba o vrstah objektov glede na zahtevnost (Uradni list RS št. 37/2008) določa, da mora investitor pred začetkom vzdrževalnih del vložiti zahtevo za izdajo soglasja pri pristojnem organu oziroma službi, če je tako določeno s posebnim predpisom. Za ohranjanje kvalitete javnih zelenih površin je pomembno, da izvajalec pri načrtovanju in izvedbi posega upošteva posebna pravila za poseg na javne zelene površine ter po izvedenem posegu javno zeleno površino vzpostavi v prvotno stanje. Občine morajo v ta namen sprejeti posebni občinski odlok, ki posebej obravnava postopek dovoljevanja posegov na javne površine (med drugim

tudi zelene) zaradi vzdrževanja in obnove komunalne opreme. Občina vlogo nadzornika ustreznosti izvedbe teh posegov izvaja tako, da predpiše obveznost prijave takšnega posega ter izda dovoljenje za takšen poseg, v katerem predpiše izvajalcu obveznost glede sanacije stanja. Sprejem občinskega odloka na to temo občini neposredno ne nalaga noben državni predpis, saj je način izvajanja Uredbe o vrstah objektov glede na zahtevnost prepuščen občinam, ki morajo same določiti organ, pristojen za izdajo soglasij za poseg na javne zelene površine.

2.2.1.4 Prepovedovanje, sankcioniranje in zaračunavanje škode zaradi poškodovanja javnih zelenih površin

Pogosti razlog za poškodovanje javnih zelenih površin je nedovoljeno oziroma malomarno ravnanje udeležencev v prometu in uporabnikov javnih zelenih površin. Najpogostejše je parkiranje vozil na zelenih površinah ter uničenje urbane opreme in vegetacije zaradi vandalizma. Zato je parkiranje na javnih zelenih površinah pogosto v občinskih predpisih posebej prepovedano in sankcionirano. V primeru prometnih nesreč, katerih posledica je poškodovanje vegetacije ali urbane opreme na javnih zelenih površinah, mora odgovorni za prometno nesrečo poravnati škodo, ki je zaradi njegovega ravnanja nastala. Enako velja tudi za vandalizem in drugo ravnanje, ki poškoduje opremo in prvine javnih zelenih površin. Občine morajo za to sprejeti občinski odlok, ki posebej obravnava nedovoljena ravnanja, sankcije in povračila škode ter nadzor nad uporabo javnih zelenih površin. Za nadzor in sankcije se pooblasti občinski nadzorni organ – redarstvo ali inšpektorat. Obveznost sprejema takšnega predpisa občini ne nalaga noben zakon, saj obveza izhaja že iz izvirnih nalog in pristojnosti občin. Da bi inšpektorji lahko učinkovito izvajali nadzor nad stanjem javnih zelenih površin, morajo poznati njihovo lokacijo, stanje, posebne režime njihove uporabe ter beležiti posege in posledice posegov na njih. Na podlagi tega lahko strokovne službe izvajajo preventivne ukrepe. Pri škodi, ki je nastala zaradi nepravilne uporabe oziroma posega, pa je pomembno, da lahko ocenijo nastalo škodo in jo zaračunajo povzročitelju. Področje varovanja javnih zelenih površin mora biti ustrezno pravno urejeno. V nasprotnem primeru lahko prihaja tudi do prisvajanja in neupravičene uporabe javnih zelenih površin, ki jo je težko sankcionirati.

Poseben problem predstavlja vrednotenje poškodb vegetacije, še posebej rastlin, ki imajo daljšo življenjsko dobo in v katere so bila v prihodnosti vložena precejšnja sredstva. Pri tem

imamo v mislih nekatere grmovnice, še posebej pa drevesa, ki imajo v urbanem okolju posebno ekološko, estetsko ali tudi zgodovinsko vrednost. Povračilo za poškodovanje oziroma uničenje takšnih rastlin nikakor ni enako strošku nabave sadike ter novi zasaditvi. Mlada rastlina namreč še kar nekaj časa ne bo mogla opravljati funkcije rastline, ki je bila poškodovana ali uničena. Za vrednotenje rastlinja v urbanem okolju ne moremo uporabiti standardov za vrednotenje trajnih nasadov, ki jih uporabljajo cenilci kmetijske ali gozdarske stroke. Namen dreves v urbanem okolju namreč ni pridobivanje lesa oziroma pridelkov. Metodologija vrednotenja okrasnih rastlin je posebno področje dendrologije. V gradivu za pripravljani seminar za preizkus strokovnosti za sodne izvedence in cenilce kmetijske stroke iz leta 2005 je osnove vrednotenja okrasnih rastlin podal prof. dr. Aleksander Šiftar. Opisal je postopek ter podatke, ki so potrebni za ocenjevanje vrednosti in škode na okrasnem rastlinju po tako imenovani Koch-ovi metodi. Glede na opisano metodologijo vrednotenja rastlin in škode, ki je nastala na njih, je ključni podatek funkcija rastline, površine, na kateri je bila zasajena ter podatek o lastnostih rastline in o datumu njene zasaditve. V izogib zapletom oziroma pritožbam na določitev višine povzročene škode ima občina v odloku določene postopke in tiste uradne evidence, iz katerih se v škodnem primeru črpajo podatki o lastnostih in namenu rastline, ki je bila uničena ter standardi, ki se jih upošteva pri sajenju in vzdrževanju rastlin. V primeru, da bi imela občina tudi podatke o vseh opravljenih vzdrževalnih delih na rastlini, bi jih lahko uporabila pri določanju stroškov njihovega dotedanega vzdrževanja oziroma nege.

2.2.2 Zagotavljanje vzdrževanja obstoječih javnih zelenih površin

Pod pojmom vzdrževanje javnih zelenih površin bomo smatrali vse tiste aktivnosti, ki so potrebne, da se ohranja funkcija oziroma namen javnih zelenih površin. Občina zagotavlja vzdrževanje obstoječih javnih zelenih površin tako, da:

1. zagotavlja izvedbo del, ki so potrebna za njihovo vzdrževanje;
2. zagotavlja sredstva za njihovo vzdrževanje in enostavno reprodukcijo;
3. nadzira izvajanje vzdrževanja javnih zelenih površin.

Ne glede na to, v kakšni obliki zagotovi občina vzdrževanje javnih zelenih površin, mora v skladu z Zakonom o gospodarskih javnih službah znotraj občinske uprave zagotoviti izvajanje strokovnotehničnih, organizacijskih in razvojnih nalog na področju gospodarskih javnih služb. Na področju javnih zelenih površin so to naloge, ki se nanašajo zlasti na:

1. razvoj, načrtovanje in pospeševanje gospodarske javne službe;
2. gospodarjenje z objekti in napravami, potrebnimi za izvajanje gospodarskih javnih služb;
3. postopke ustanavljanja in organiziranja javnih podjetij, javnih gospodarskih zavodov in režijskih obratov;
4. postopke podeljevanja koncesij in izbire koncesionarjev;
5. strokovni nadzor nad izvajalci gospodarskih javnih služb;
6. financiranje gospodarskih javnih služb;
7. določanje pogojev in dajanje soglasij k dovoljenjem za posege v prostor in okolje, če ti zadevajo infrastrukturne objekte in naprave gospodarskih javnih služb.

2.2.2.1 Zagotavljanje izvedbe del, ki so potrebna za vzdrževanje javnih zelenih površin

Občina zagotavlja izvedbo del, potrebnih za vzdrževanje javnih zelenih površin tako, da določi obveznost izvajanja gospodarske javne službe, obliko in način izvajanja, površine oziroma objekte, na katerih se izvajajo dela, vrsto del ter izvajalce del. Kot je bilo že omenjeno, občini nalaga obveznost izvajanja del, povezanih z vzdrževanjem javnih zelenih površin Zakon o varstvu okolja. Ta nalaga občini obveznost izvajanja občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, med katerimi je tudi gospodarska javna služba urejanje in čiščenje javnih površin. Podrobneje lahko to občinsko gospodarsko javno službo določijo občine. V skladu z Zakonom o gospodarskih javnih službah morajo občine zato najprej sprejeti odlok, v katerem opredelijo, katere občinske gospodarske javne službe bodo izvajale na svojem območju. Ne glede na naziv gospodarske javne službe mora vsaj ena izmed njih zagotavljati vzdrževanje javnih zelenih površin oziroma natančneje, njihovih prvin in opreme. Določitev obveznosti izvajanja gospodarske javne službe je samo potreben, ne pa tudi zadosten pogoj za njeno izvajanje. Občina mora namreč določiti tudi obliko njenega izvajanja. V Sloveniji je možno izvajanje javnih gospodarskih služb zagotavljati v naslednjih oblikah:

1. režijski obrat;
2. javni gospodarski zavod;
3. javno podjetje;
4. koncesija;
5. vlaganje javnega kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava.

Prve štiri javne gospodarske službe določa Zakon o javnih gospodarskih službah, peto obliko pa od leta 2006 Zakon o javno-zasebnem partnerstvu - ZJZP (Uradni list RS, št. 127/2006), ki je razveljavil in na novo uredil tiste člene Zakona o javnih gospodarskih službah, ki so določali pravila za vlaganje javnega kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava.

Režijski obrat se organizira po predpisih, ki urejajo upravo oziroma službe lokalnih skupnosti. Režijski obrat je notranja organizacijska enota občinske uprave in ni samostojna pravna oseba. Občina ustanovi režijski obrat z odlokom, v katerem določi vire njegovega financiranja, pristojnosti in gospodarske javne službe, ki jih izvaja. Včasih je režijskemu obratu dodeljena tudi naloga nadzora in koordinacije dela javnih podjetij in koncesionarjev, ki opravljajo tiste gospodarske javne službe oziroma dela, ki jih režijski obrat ne izvaja. V Sloveniji praviloma velja, da režijski obrat opravlja tiste gospodarske javne službe, za katere bi bilo zaradi majhnega obsega ali značilnosti službe neekonomično ali neracionalno ustanoviti javno podjetje ali podeliti koncesijo. Zato režijske obrate praviloma ustanavljajo manjše občine.

Javni gospodarski zavod lahko občina ustanovi za opravljanje ene ali več gospodarskih javnih služb, kadar se v celoti izvajajo kot neprofitne, njihovo izvajanje pa zahteva samostojno organizacijo izven uprave ali lokalnih služb. Javni gospodarski zavod ustanovi občina z aktom o ustanovitvi. V aktu se določijo dejavnost zavoda, sredstva za ustanovitev in začetek dela zavoda ter način njihove zagotovitve, viri, način in pogoji financiranja dela zavoda, pravice in obveznosti ustanovitelja do opravljanja dejavnosti in upravljanja zavoda, odgovornosti za njegove obveznosti, organ, ki zastopa ustanovitelja v razmerju do zavoda in podobno. Podatka o tem, ali katera občina v Sloveniji javno gospodarsko službo vzdrževanja javnih zelenih površin izvaja v obliki javnega gospodarskega zavoda, nimamo.

Javno podjetje je podjetje v lasti ali solastnini občine, ki ga občina ustanovi z namenom izvajanja ene ali več gospodarskih javnih služb. Javno podjetje se, ne glede na to, da v celoti ali deloma ne opravlja pridobitne dejavnosti ter da ima status osebe javnega prava, šteje za gospodarsko družbo, zato za njegovo poslovanje veljajo določbe Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1) (Uradni list RS, št. 42/2006). Občina kot ustanovitelj javnega podjetja določi posebne pogoje za izvajanje dejavnosti ter zagotavljanje in uporabo javnih dobrin, odloča o cenah oziroma tarifah za uporabo javnih dobrin ter sprejme poslovno poročilo, obračune in zaključni račun podjetja. Javno podjetje je najbolj razširjena oblika izvajanja

javnih gospodarskih služb v Sloveniji. Javna podjetja imajo dve temeljni značilnosti, ki sta si pogosto v protislovju. Kot gospodarske družbe morajo skrbeti za učinkovito poslovanje, na drugi strani pa zagotavljati temeljne družbene cilje, za katere so bila ustanovljena.

Koncesija pomeni pooblastilo lokalne skupnosti osebi zasebnega prava za izvajanje javne gospodarske službe. V primeru koncesije se prenese izvajanje javne gospodarske službe na osebo zasebnega prava, dejavnost pa ohrani režim javne gospodarske službe. S podelitvijo koncesije nastane koncesijsko razmerje, v katerem nastopa tisti, ki je podelil koncesijo (v našem primeru občina) kot koncedent in koncesionar, ki je oseba zasebnega prava, ki izvaja javno gospodarsko službo. Koncesionar izvaja gospodarsko javno službo v svojem imenu in za svoj račun. Koncesionar je lahko fizična ali pravna oseba, če izpolnjuje pogoje za opravljanje dejavnosti, ki je predmet koncesionirane gospodarske javne službe. V skladu z Zakonom o javnih gospodarskih službah je potrebno v postopku podelitve koncesije sprejeti niz aktov, v katerih se določi, da se gospodarska javna služba izvaja kot koncesionirana, določijo se predmet in pogoji za izvajanje koncesije, javni razpis, v katerem se izbira koncesionarja, odločbo o izboru koncesionarja na podlagi javnega razpisa ter na podlagi tega še pogodba z izbranim koncesionarjem.

Na področju javnih zelenih površin se občine odločajo za podelitev koncesije zato, da bi z vzpostavitvijo konkurence med ponudniki in v fazi izbire koncesionarja zagotovile cenejše oziroma kvalitetnejše izvajanje javne gospodarske službe kot v primeru izvajanja v režijskem obratu, javnem zavodu ali javnem podjetju. Predpogoj za to pa je, da na tržišču obstaja zadosti usposobljenih izvajalcev za izvajanje te javne gospodarske službe ter da občina pripravi takšen razpis, da je možno pravilno ocenjevati njihove ponudbe²². Izvajanje gospodarske javne službe vzdrževanja javnih zelenih površin v obliki koncesije je v slovenskih občinah precej razširjeno.

Vlaganje kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava je izraz, ki je uporabljen v Zakonu o javnih gospodarskih službah. V skladu z Zakonom o javno-zasebnem partnerstvu se vlaganje javnega kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava izvede pod nazivom **javno-zasebno partnerstvo**. Osnovni princip in namen ustanovitve takšne oblike izvajanja javne gospodarske službe je v obeh zakonih enak, razlika pa je v tem, da Zakon o javno-zasebnem

²² Več o tem v naslednjem poglavju

partnerstvu podrobneje določa načine, postopek in pravno-formalne osnove za izvedbo.

Oblike izvedbe so lahko naslednje:

- občina skupaj z osebo zasebnega prava ustanovi novo pravno osebo za izvajanje javne gospodarske službe;
- občina kupi delež v obstoječi pravni osebi ali
- občina proda svoj delež drugi pravni osebi (na primer lastniški delež v javnem podjetju).

V vseh treh primerih mora občina izvajanje javne gospodarske službe zagotoviti s posebnimi pogoji nakupa oziroma prodaje deleža. Oblika izvajanja javne gospodarske službe vzdrževanja javnih zelenih površin, katerih uporaba je za uporabnike brezplačna, ni posebej primerna. Podatkov o tem, ali katera od slovenskih občin zagotavlja vzdrževanje javnih zelenih površin preko javno-zasebnega partnerstva, nimamo.

2.2.2.2 Zagotavljanje sredstev za vzdrževanje javnih zelenih površin

V tem poglavju bomo opisali način določanja višine sredstev, ki jih mora občina nameniti za ohranjanje zelenih površin v njihovem obstoječem obsegu in kvaliteti. Če bi se omejili samo na sredstva, ki jih prejme izvajalec gospodarske javne službe, ne bi zajeli vseh sredstev, ki morajo biti zagotovljena, da se bodo javne zelene površine dolgoročno ohranile v obstoječem obsegu in kvaliteti. Samo s tekočim vzdrževanjem namreč še ni zagotovljena enostavna reprodukcija javnih zelenih površin, saj pri tem ne upoštevamo amortizacije opreme in prvin javnih zelenih površin. Način ugotavljanja in strukturo stroškov vzdrževanja javnih površin strukturirano podaja še vedno veljavno Navodilo o ocenjevanju javnih površin ter izkazovanju stroškov za njihovo vzdrževanje. Pri določanju višine sredstev za vzdrževanje javnih zelenih površin mora v skladu s tem navodilom občina upoštevati naslednje stroške:

1. Strošek amortizacije javnih zelenih površin,
2. Strošek tekočega vzdrževanja javnih zelenih površin,
3. Strošek obnavljanja oziroma investicijskega vzdrževanja javnih zelenih površin,
4. Strošek upravljanja javnih zelenih površin.

2.2.2.2.1. Določanje višine amortizacije javnih zelenih površin

Amortizacija je postopni odpis vrednosti osnovnih sredstev in predstavlja strošek. Čeprav vzdrževanje zelenih površin spada med skupne komunalne storitve in stroškov amortizacije ni

mogoče zaračunavati uporabnikom, je potrebno za določene vrste prvin in opreme javnih zelenih površin izračunavati »kalkulativno« amortizacijo. Če sredstev amortizacije ne izračunavamo, nimamo realnih podatkov o stroških za vzdrževanje javnih zelenih površin. Če predpostavljamo, da so zmogljivosti osnovnega sredstva, za katerega izračunavamo amortizacijo skozi vso njegovo življenjsko dobo, enake, je obrazec za izračun letnega zneska amortizacije naslednji:

$$A = \frac{1}{m} * FF$$

Pri tem je m življenjska doba osnovnega sredstva v letih, $1/m$ letna stopnja amortizacije, FF pa reprodukcijska vrednost osnovnega sredstva. Če želimo splošni obrazec implicirati na področje javnih zelenih površin moramo opredeliti:

1. za katere vrste prvin in opreme se izračunava amortizacija,
2. kakšna je reprodukcijska vrednost prvin in opreme oziroma kako jo ugotovimo in
3. kakšna je amortizacijska stopnja.

Vse to so podatki, ki jih je potrebno dobiti iz informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami.

Ker so javne zelene površine oziroma njihova oprema in prvine v lasti občin, je potrebno omeniti določbe Pravilnika o načinu in stopnjah odpisa neopredmetenih dolgoročnih sredstev in opredmetenih osnovnih sredstev, ki je izdan na podlagi Zakona o računovodstvu – ZR (Uradni list RS, št. 23/1999). Podrobneje določil tega pravilnika ne bomo obravnavali, saj ta tematika spada v področje računovodske službe in ni bistvena za področje magistrske naloge. Povzeli bomo le najpomembnejša dejstva:

1. Opredmetena osnovna sredstva na področju javnih zelenih površin so zgornji ustroj poti v parkih, stopnišč, igrišč ter urbana oprema, na primer koši za smeti, klopi, stojala za kolesa, igrala, konfini in podobno. Če je njihova nabavna vrednost manjša kot 500 evrov, se štejejo za drobni inventar in računovodski službi ni potrebno obračunavati amortizacije, temveč se lahko v računovodskih izkazih odpišejo v celoti ob nabavi.
2. Reprodukcijska vrednost prvin in opreme, ki predstavlja amortizacijsko osnovo, se v računovodskih standardih imenuje nabavna vrednost. Nabavna vrednost obsega nakupno ceno, uvozne in nevračljive nakupne dajatve ter stroške, ki jih je mogoče pripisati

neposredno njegovi usposobitvi za nameravano uporabo, zlasti so to stroški dovoza in namestitve.

3. V računovodskih predpisih je amortizacijska stopnja administrativno predpisana in ni odvisna od dejanske življenjske dobe osnovnega sredstva.

Podatkov o amortizaciji, ki jih vodi računovodska služba v skladu z računovodskimi predpisi in standardi, ne moremo neposredno povezati s stroški vzdrževanja javnih zelenih površin. Amortizacijo opreme in prvin javnih zelenih površin za potrebe gospodarjenja z njimi ni možno obračunavati sistematično, če ni vzpostavljene ustrezne samostojne in popolne evidence s podatki o vrsti in starosti oziroma datumu postavitve prvin in opreme. Nazadnje je potrebno še poudariti, da **za vegetacijo amortizacije ne moremo izračunavati**, saj ne moremo določiti odpisa vrednosti (na primer drevesa ali grma) zaradi njegovega staranja. Praviloma je namreč (funkcionalna) vrednost starejšega drevesa višja kot vrednost novega drevesa. Vegetacijo ne štejemo za opredmeteno osnovno sredstvo.

2.2.2.2. Zagotavljanje sredstev za tekoče (redno) vzdrževanje javnih zelenih površin

Pod stroški tekočega vzdrževanja javnih zelenih površin bomo smatrali stroške za dela, ki zagotavljajo stalno funkcionalno uporabo javnih zelenih površin in zajemajo najmanj minimalno stopnjo letnih vlaganj v vzdrževanje prvin in opreme. Stroški tekočega vzdrževanja so odvisni od naslednjih faktorjev:

1. vrste del,
2. pogostnosti del in njihove zahtevnosti,
3. obsega zelenih površin.

Potreben obseg del po vrstah, na podlagi katerega lahko določamo stroške za vzdrževanje objektov skupne komunalne rabe, je bil opisan v študiji z naslovom Povračila za gospodarjenje z objekti in napravami skupne komunalne rabe (Klemenčič T., Rakar A., 1985). Študija je bila predstavljena že v poglavju 1.4.2.1 Osnovni princip določitve višine stroškov, ki je izdelan v tej študiji, je razviden na sliki 1.

Iz slike 1 izhaja, da so vsi faktorji, ki so pomembni za opredelitev tekočih stroškov vzdrževanja zelenih površin, odvisni od ravni oziroma kvalitete javnih zelenih površin, ki jo moramo zagotoviti z njihovim vzdrževanjem. Dogovorjena oziroma predpisana raven

kvalitete vzdrževanja se predpiše s **standardom**. Za področje javnih zelenih površin bomo s standardom določili potrebne postopke ter strokovne pogoje za vzdrževanje²³ javnih zelenih površin glede na njihov namen. Omeniti moramo nekatere že obstoječe standarde, ki po svoji vsebini in namenu obsegajo področje vzdrževanja javnih zelenih površin:

1. DIN 18915: Zemeljska dela;
2. DIN 18916: Sadike in sajenje;
3. DIN 18917: Trate in setev;
4. DIN 18918: Inženirsko biološka varovalna gradnja ter
5. DIN 18919: Oskrba travinj v času razvoja in vzdrževanja.

Naštete standarde je potrebno prirediti za uporabo v posamezni občini glede na značilnosti občine in javnih zelenih površin v njej. Implementacija standardov in normativov vzdrževanja javnih zelenih površin je zahtevna naloga. Ob upoštevanju obstoječih virov lahko standard priredimo za uporabo v lokalnem okolju na podlagi preteklih izkušenj z vzdrževanjem javnih zelenih površin, za vegetacijo pa je potrebno upoštevati pravila arboristične stroke. Težava pri določanju standardov je tudi v njihovi odvisnosti od različnih faktorjev, predvsem za vegetacijo. Faktorji so na primer:

- dostopnost in vidnosti lokacije (ob ulici ali prometni površini, v parku, na nedostopnem mestu ...);
- funkcija javne zelene površine (ekološka, rekreacijska, estetska);
- intenzivnost uporabe javne zelene površine;
- vrsta javne zelene površine – primer so posebna pravila za obrezovanje drevja na obcestnih javnih zelenih površinah, kjer je potrebno upoštevati pravila glede zagotavljanja prometne varnosti;
- nepredvidljive vremenske razmere, ki lahko vplivajo na potrebna dela.

Glede na postavljene kriterije nato v standardu za vse vrste prvin in opreme določimo potrebna vzdrževalna dela ter njihovo pogostnost in na podlagi tega tudi normative, s katerimi neposredno določimo strošek dela in materiala. Za področje zelenih površin že obstajajo nekateri normativi, in sicer pod naslovom »Prosečne normative za uređivanje i održavanje javnih nasada«, ki jih je izdala Privredna komora Jugoslavije leta 1975, ter nemški normativi, ki so objavljeni pod naslovom »Kalkulation im Garten, Landshafts und Sportplatzbau«, ki jih

²³ S standardom lahko določimo tudi strokovne pogoje za načrtovanje in obnavljanje javnih zelenih površin

je izdala organizacija FLL iz Bona leta 1990. Tudi normative je potrebno prilagoditi glede na lokalne razmere. Normativi neposredno vplivajo na stroške vzdrževanja in se izkazujejo v številu zaposlenih in količini materiala, potrebnega za vzdrževanje javnih zelenih površin. Obe kategoriji (število zaposlenih in količina materiala), ki jih predpišemo z normativi, so produkcijski koeficienti in se normirajo glede na minimalno produktivnost produkcijskih faktorjev. V primeru javnih zelenih površin je potrebno določiti število zaposlenih, količino energije in višino amortizacije opreme, ki je potrebna za vzdrževanje javnih zelenih površin oziroma njihovih prvin in opreme (na primer: kvadratnega metra zelenice, čiščenje kvadratnega metra poti, obrezovanje drevesa ali grma, pletje cvetlične grede, zalivanje, zatiranje plevela, praznjenje koša za smeti in podobno). Shema, ki sta jo predstavila Klemenčič in Rakar, je nastala leta 1985. Čeprav so se do danes družbeno-ekonomska razmerja spremenila in na področju vzdrževanja javnih zelenih površin ne poznamo nadomestila za njihovo vzdrževanje, ki bi ga plačevali uporabniki, pa se je potrebno zavedati, da se vzdrževanje zelenih površin financira iz javnih sredstev. Za zagotovitev primerne obsega sredstev za vzdrževanje javnih zelenih površin v režijskem obratu oziroma pred oddajo posameznih del oziroma pred predajo objektov v upravljanje koncesionarjem, javnim podjetjem, javnim gospodarskim zavodom ali sklenitvi javno-zasebnega partnerstva mora občina nedvoumno oceniti stroške, ki bi morali izhajati iz standardov in normativov. Šele na podlagi tako ocenjenih stroškov je možno »kontrolirano« izvesti javni razpis oziroma določiti višino sredstev, ki se jih nameni javnemu podjetju ali gospodarskemu zavodu ali sredstev, ki jih potrebuje režijski obrat. Še posebej pri oddaji del na podlagi javnih razpisov (na primer za koncesijo) je potrebno ponovno omeniti, da je pogoj za oblikovanje realne cene zadosti usposobljenih podjetij, ki se javijo na razpis za podelitev koncesije. Vendar je tudi v takšnem primeru potrebno paziti, da izberemo ponudnika, katerega ponudba je realna in za katero občina oceni, da bo ponudnik ob ponujeni ceni sposoben opravljati vsa razpisana dela oziroma zagotavljati pričakovani standard. Lahko se namreč zgodi, da se javi podjetje s tako nizko ceno, da je takoj jasno, da razpisanih del ne bo kvalitetno opravljalo. Tudi za izločanje takšnih »neresnih« ponudnikov je potrebno imeti izdelane okvirne standarde in normative.

Vrsta del je odvisna predvsem od vrste javne zelene površine oziroma vrste opreme in prvin, ki jo moramo vzdrževati. **Zahtevnost del** je odvisna predvsem od terena, na katerem se delo izvaja (na primer košnja na strmeh ali položnem terenu, košnja ozkih pasov trave, košnja ob drevesih) ter od vrste in starosti objekta (na primer obrezovanje v odvisnosti od vrste in starosti drevesa). Zahtevnost dela je odvisna predvsem od tega, ali je posamezno delo (na

primer košnje) možno opraviti s stroji ali pa je potrebno delo izvajati ročno. V primeru, da se delo opravlja ročno, se porabi večje število delovnih ur (glej zgornjo formulo), v primeru strojnega dela pa so večji materialni stroški (nabava in amortizacija stroja). Zahtevnost del je v primeru dreves odvisna tudi od vrste, starosti in višine drevesa. Zahtevnost se prizna oziroma izkazuje skozi normative.

Vrsto in zahtevnost del, potrebnih za redno vzdrževanje javnih zelenih površin, ki so podane v prilogi F, smo povzeli iz Odloka o zelenih površinah na območju Mestne občine Maribor, iz razpisne dokumentacije Mestne občine Ljubljana za oddajo javnega dela »vzdrževanje javnih zelenih površin za leto 2008« ter iz informacij glede načina določanja stroškov vzdrževanja javnih zelenih površin v občini Železniki. Vrsta ter zahtevnost del se določi glede na vrsto opreme oziroma prvine ter vrsto javne zelene površine. Vrste del je zato potrebno določiti za vsako občino posebej. Zaradi optimizacije vzdrževanja prvin in opreme je pomembno, da občina poskuša standardizirati vrsto opreme in prvin svojih javnih zelenih površin.

Pogostnost del je odvisna od standardov, predpisanih zaradi zagotovitve določene ravni kvalitete zelenih površin in objektov, ki jih sestavljajo. Ko govorimo o standardih v povezavi s pogostnostjo del, imamo v mislih predvsem:

- število košenj trave na leto,
- pogostnost obrezovanja dreves, grmovnic in striženja živih mej na leto,
- pogostnost pobiranja smeti in praznjenja košev,
- pogostnost zalivanja rastlin,
- pogostnost zatiranja plevela,
- pogostnost barvanja košev za smeti, klopi, stojal za kolesa in podobno.

Pogostnosti del ne moremo določiti vnaprej, saj je odvisna od množice parametrov in se jo predpiše za vsako vrsto in namen javne zelene površine ter za vsako občino posebej.

Obseg javnih zelenih površin oziroma količina prvin in opreme na njih je eden izmed bistvenih podatkov, ki jih potrebujemo pri določitvi stroškov vzdrževanja javnih zelenih površin. Za ploskovne objekte, pod katere lahko štejemo travnate površine, poti in površine prekrite z grmovnicami, je potrebno voditi podatek o površini, ki jo je potrebno vzdrževati (na primer v kvadratnih metrih), medtem ko se ostali (števni) elementi vodijo po številu glede na vrsto (na primer število košev za smeti, število klopi, število stojal za kolesa ...). Ne glede na

to, kako dobro imamo določene standarde in normative vzdrževanja, ter na podlagi njih vrsto in zahtevnost del ter stroške za njihovo izvedbo, se bomo v primeru, da ne poznamo dovolj natančno obsega javnih zelenih površin, pri določanju stroškov zmotili.

2.2.2.2.3. Metodologija za določitev stroškov povezanih z rednim vzdrževanjem zelenih površin

Kot smo opisali v prejšnjem poglavju, je potrebno stroške vzdrževanja javnih zelenih površin v osnovi opredeliti glede na vrsto in zahtevnost dela in oboje izkazati za vsako vrsto prvin in opreme posebej. Prav tako je potrebno določiti za vsako vrsto javne zelene površine ter vrsto prvin in opreme še pogostnost in obseg storitve. Splošna formula za izračun stroškov je:

$$S_{OVZ} = SS_{OVZ} * Obseg_{OVZ} * Pogostnost_{OVZ}$$

$O \rightarrow$ vrsta objekta

$V \rightarrow$ vrsta dela

$Z \rightarrow$ zahtevnost dela

$$SS_{OVZ} = \frac{\text{strošek izvedbe dela}}{\text{enota storitve}}$$

Letni strošek je v zgornji enačbi prikazan za količino (oziroma obseg) posamezne vrste objekta, na katerem se opravlja enaka vrsta enako zahtevnih del. Vrsta in pogostnost del morata biti določeni glede na standarde vzdrževanja zelenih površin. Obseg del je podatek, ki temelji na obsegu objektov in je temeljni podatek, ki ga je potrebno pridobiti iz evidence javnih zelenih površin. Skupni strošek vzdrževanja zelenih površin je tako:

$$S = \sum_{OVZ=1}^{OVZ=i} S_{OVZ}$$

Strošek izvedbe dela oziroma storitve (SS_{OVZ}) na enoto storitve (na primer strošek na m^2 pokošene trave) se realizira kot strošek, ki nastane s plačilom izvajalcu dela glede na vrsto in zahtevnost dela. V strošku je potrebno izvajalcu priznati:

1. materialne stroške na enoto storitve (odvisno od vrste in zahtevnosti dela):
 - a. porabljena količina energije oziroma goriva,
 - b. porabljena količina materiala;
2. stroške dela (odvisno od vrste in zahtevnosti dela):
 - a. število porabljenih delovnih ur;
3. amortizacijo za izvedbo dela uporabljene opreme.

Strošek izvedbe dela na enoto storitve pa ni konstanta. Strošek storitve je spremenljivka, ki omogoča konkurenco med posameznimi izvajalci, ki se pod določenimi predpostavkami realizira pri oddaji del preko javnega razpisa (na primer za oddajo koncesije). Večji problem je pri določitvi višine sredstev, ki se namenijo režijskemu obratu ali javnemu podjetju, saj jima je potrebno stroške administrativno priznati. Za boljši nadzor nad višino sredstev, ki jih je potrebno nameniti za vzdrževanje javnih zelenih površin in za lažjo izbiro izvajalcev del, pa je smiselno določiti okvirno minimalno in maksimalno produktivnost produkcijskih faktorjev za posamezno vrsto in zahtevnost dela, ki se izvaja na določeni vrsti prvin in opreme. Stroške izvedbe dela na enoto storitve se izračuna po spodnjem izrazu:

$$SS_{OVZ} = \sum K_X * C_X = \frac{X}{P} * C_X$$

$K_X \rightarrow$ *produkcijski koeficient*

$C_X \rightarrow$ *cena produkcijskega faktorja*

$X \rightarrow$ *kolicina uporabljenega prod.faktorja*

$P \rightarrow$ *kolicina produkta*

Strošek dela na enoto storitve je odvisen od količine uporabljenega faktorja na količino produkta (X/P), ta pa seveda od vrste in zahtevnosti dela. Vsaj okvirno bi bilo potrebno te vrednosti določiti z normativi (površino pokošene trave na uro dela, količino porabljenega goriva na kvadratni meter pokošene trave, strošek amortizacije kosilnice na določeno površino pokošene trave in podobno). Cena produkcijskega faktorja je odvisna od izvajalca

storitve in je za nekatere vrste stroškov spremenljiva (verjetno ne za energijo, ki je znana, lahko pa za urno postavko za delo). Tako posamezni izvajalci lahko med seboj konkurirajo predvsem preko produkcijskih faktorjev.

2.2.2.2.4. Zagotavljanje sredstev za obnavljanje (investicijsko vzdrževanje) javnih zelenih površin

V skladu z Navodilom o ocenjevanju javnih površin in izkazovanju stroškov za njihovo vzdrževanje so stroški obnavljanja oziroma investicijskega vzdrževanja stroški za tista dela, ki posegajo v strukturo urejenih javnih zelenih površin z namenom ohranjanja njihovega prvobitnega stanja oziroma njihove prvotne vrednosti. Dela, ki jih štejemo za investicijsko vzdrževanje, so naslednja:

1. obnova travnišč v parkih in na zelenicah ob javnih prometnih površinah ter drevoredih;
2. zamenjava dreves, ki so ogrožena zaradi bolezni ali pa propadajo zaradi drugih vzrokov;
3. zamenjava dotrajanih grmovnic in vrtnic v parkih in ob prometnih površinah;
4. obnova oziroma sanacija pešpoti;
5. zamenjava dotrajane in uničene urbane opreme;
6. izdelava projektov za večja obnovitvena dela.

Strošek investicijskega vzdrževanja je odvisen od nabavne cene prvin in opreme (na primer cene sadike, koša za smeti), stroškov postavitve (na primer transporta, izkopa jame in podobno) ter stroškov izdelave projektne dokumentacije, če je potrebna. Enako kot za redno vzdrževanje mora imeti občina postavljene standarde za obnovitvena dela, v katerih se opredeli zahtevana kvaliteta opreme in prvin (na primer drevesna vrsta) ter način njene postavitve. Glede na to lahko občina predvidi ceno materiala ter produkcijske koeficiente za delo, ki ga je potrebno opraviti. Vsekakor pa je tudi za investicijsko vzdrževanje potreben verodostojen podatek o stanju vseh elementov v sklopu zelenih površin ter podatek o obsegu (številu, površini) prvin in opreme, ki jih je potrebno obnoviti.

2.2.2.2.5. Zagotavljanje sredstev za upravljanje javnih zelenih površin

Stroški upravljanja so stroški za tista dela, ki zagotavljajo nepretrgan nadzor in gospodarjenje z javnimi površinami. Če se upravljanje javnih zelenih površin izvaja v sklopu občinske uprave, so to stroški plač občinskih uslužbencev ter pisarniške opreme in materiala. V

primeru, da občina določene dele upravljanja prepusti izvajalcu gospodarske javne službe, mora te stroške upoštevati pri višini sredstev, ki jih bo izvajalec potreboval za izvajanje tistih upravljaljskih akcij, ki jih mora izvajati.

2.2.2.3 Nadzor nad izvajanjem vzdrževanja javnih zelenih površin

Ko občina izbere način izvajanja gospodarske javne službe vzdrževanja javnih zelenih površin, opredeli stroške vzdrževanja in zagotovi sredstva za izvajanje vzdrževanja ter izbere izvajalca in z njim sklene pogodbo, je njena naloga v skladu z Zakonom o gospodarskih javnih službah še izvajanje strokovnega nadzora nad izvajalcem gospodarske javne službe. V zakonu ni natančneje definirano, kaj pomeni strokovni nadzor nad izvajalcem, a s ciljem dobrega gospodarjenja je treba:

1. nadzirati, ali so izvedena vsa dela v skladu z načrtom oziroma programom vzdrževanja;
2. nadzirati, ali so dela izvedena kakovostno oziroma v skladu s pogodbo, in v primeru, da niso, zahtevati odpravo pomanjkljivosti;
3. glede na 1. in 2. zagotavljati izvajalcu plačila.

2.2.3 Vodenje evidence o javnih zelenih površinah

Pod izrazom vodenje evidence javnih zelenih površin bomo smatrali:

1. vzpostavitev evidence;
2. ažuriranje evidence;
3. omogočanje uporabe podatkov evidence.

Načelo, zaradi katerega bi občina morala vzpostaviti evidenco javnih zelenih površin oziroma opreme in prvin javnih zelenih površin, je **načelo dobrega gospodarjenja**. Ne da bi posebej razpravljali, trdimo, da je prvi pogoj za dobro gospodarjenje oziroma izvajanje vseh nalog, ki se izvajajo v sklopu gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami, poznati lokacijo, obseg, namen, pomen in druge lastnosti sredstev, s katerimi gospodarimo. Samo na podlagi teh parametrov se lahko odločamo, kako bomo sredstva uporabili in ohranili ter za to določimo odgovornosti in potrebna finančna sredstva. Obseg in lastnosti vodimo v ustrezni evidenci.

Nalogo vodenja posebne evidence javnih zelenih površin oziroma prvin in opreme javnih zelenih površin občini posredno nalaga Zakon o gospodarskih javnih službah. Ta zakon

določa, da občina v odloku, s katerim določi način opravljanja lokalnih gospodarskih javnih služb, določi še organizacijsko in prostorsko zasnovo njihovega opravljanja. Poleg tega občina z odlokom določi še vrsto, obseg in prostorsko razporeditev javnih dobrin, ki se zagotavljajo v javni gospodarski službi. Podrobneje je vsebina evidence določena v Navodilu o vodenju evidence javnih površin in izkazovanju stroškov za njihovo vzdrževanje, ki je formalno še vedno v veljavi. A ker to navodilo vodenje evidence nalaga komunalnim delovnim organizacijam, ki danes ne obstajajo več, ga neposredno ni možno uporabljati. Navodilo bi bilo potrebno spremeniti tako, da bi obveznosti, ki jih določa, nalagal občinam. Občine so namreč lastniki javnih zelenih površin oziroma njihove opreme in prvin in zagotavljajo javna sredstva za izvajanje javne gospodarske službe njihovega vzdrževanja.

Kot smo opisali že v poglavju 2.1.3, kjer obravnavamo javne zelene površine kot del premoženja občine, občino k vodenju evidence premičnega in nepremičnega premoženja v zavezuje Zakon o stvarnem premoženju države, pokrajin in občin. Občine morajo namreč v skladu s tem zakonom vzpostaviti evidenco premičnega in nepremičnega premoženja, ki je v njihovi lasti ali pa v lasti oseb javnega prava, katerih ustanoviteljice so. Določila glede vodenja evidence nepremičnega premoženja za temo magistrske naloge niso posebej pomembna. Evidenca nepremičnega premoženja namreč ne obsega podatkov o opremi in prvinah javnih zelenih površin, katerih vzdrževanje se izvaja v sklopu javne gospodarske službe vzdrževanja javnih zelenih površin. Evidenca se vodi na podlagi podatkov, ki jih občina pridobi iz uradnih evidenc države, in sicer zemljiškega katastra, katastra stavb in katastra gospodarske javne infrastrukture. Občina k podatkom iz teh evidenc lahko doda še podatke o dejanski rabi nepremičnin. Takšna evidenca ne vsebuje vseh podatkov, ki jih občina potrebuje za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Glede vodenja drugega premoženja občine pa se ta zakon navezuje na predpise, ki urejajo materialno in finančno poslovanje upravljavcev premičnega premoženja.

V povezavi z javnimi zelenimi površinami lahko omenimo tudi določila Zakona o računovodstvu, ki ureja vodenje poslovnih knjig ter izdelavo letnih poročil za proračun in proračunske uporabnike ter za pravne osebe javnega prava in pravne osebe zasebnega prava. Pravne osebe morajo v skladu s tem zakonom voditi poslovne knjige ter izdelati letna poročila. V zakonu je določeno, da morajo pravne osebe voditi podatke o opredmetenih osnovnih sredstvih ter knjigovodske listine med katerimi so tudi računi in dobavnice za osnovna sredstva, naročilnice za storitve ter potrdila o vplačilih in izplačilih. Za opredmetena

osnovna sredstva se vodi podatke o nabavni vrednosti ter trenutni vrednosti. Stanje opredmetenih in drugih sredstev in obveznosti do virov sredstev se mora vsaj enkrat letno uskladiti z dejanskim stanjem, ugotovljenem po popisu (inventuri). V popisu se ugotovi dejansko stanje vseh sredstev, s katerimi gospodari občina. Ti podatki so tudi eden od virov za sestavo konsolidirane bilance občine, ki jo občina v skladu z Zakonom o javnih financah sestavi enkrat letno ter posreduje ministrstvu za finance. Ugotavljamo torej, da računovodske službe v skladu z računovodskimi pravili vodijo podatke o tisti opremi in prvinah javnih zelenih površin, ki so opredeljena kot opredmetena osnovna sredstva. Način vodenja te evidence pa je posebej prilagojen knjigovodskim potrebam in zato v teh podatkih ni podatkov, potrebnih za izvajanje upravljaljskih akcij, povezanih z gospodarjenjem z javnimi zelenimi površinami. V skladu z računovodskimi standardi namreč ni potrebno v vseh primerih voditi podatke o posameznem opredmetenem sredstvu, s katerim se gospodari, temveč je potrebno voditi podatek tako, da je možno kadarkoli ugotoviti vrednost premoženja občine. Računovodska evidenca tako ni neposredno uporabljiva za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami, velja pa obratno – iz evidence javnih zelenih površin bi morali za potrebe izdelave računovodskih prikazov črpati podatke o dejanskih količinah in stanju opreme in prvin, ki so v skladu z računovodskimi predpisi in standardi osnovna sredstva občine. Ne glede na to pa velja, da je evidenca javnih zelenih površin edina evidenca občine, v kateri se vodijo podatki o vegetaciji na javnih površinah.

2.3 Upravljaljske akcije, povezane z gospodarjenjem z javnimi zelenimi površinami

2.3.1 Uvod

Naloge, povezane z gospodarjenjem z javnimi zelenimi površinami, občina izvaja skozi upravljaljske akcije, v katerih se odloča o uporabi in vzdrževanju javnih zelenih površin. Pojem upravljanje je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika opredeljen kot odločanje o uporabi, izkoriščanju oziroma vzdrževanju nečesa, akcija pa kot dejanje. Upravljaljska akcija v kontekstu gospodarjenja z javnih zelenimi površinami torej pomeni dejanje, v katerem odločimo o odsvojitvi ali pridobitvi, uporabi ali vzdrževanju javnih zelenih površin.

Upravljaljske akcije se izvajajo v obliki procesov, čeprav se tega včasih niti ne zavedamo. Diagrame in bolj formalne opise poslovnih procesov, ki naj jih podpira informacijski sistem

za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami, bomo prikazali v nadaljevanju magistrske naloge. Diagrami poslovnih procesov bodo namreč del idejnega informacijskega načrta sistema. Izvajanja upravljavskih akcij v tem poglavju ne bomo pogojevali z obstojem računalniško podprtega informacijskega sistema, saj se bomo osredotočili samo na vsebino upravljavskih akcij in ne na način njihovega izvajanja.

Opis upravljavskih akcije je zadnja faza analitičnega dela magistrske naloge. Na podlagi upravljavskih akcij, ki jih je potrebno podpreti zaradi dobrega gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami, bomo v nadaljevanju določili namen evidence javnih zelenih površin ter naloge, katerih izvajanje je potrebno podpreti z informacijskim sistemom za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Upravljavske akcije bodo osnova za izdelavo modela poslovnih procesov informacijskega sistema ter podatkovnega modela evidence javnih zelenih površin. Upravljavske akcije, v katerih se odloča o uporabi in vzdrževanju javnih zelenih površin, smo združili pod posamezne naloge, ki so opisane v prejšnjem poglavju.

2.3.2 Varstvo javnih zelenih površin

2.3.2.1 Izdelava in izvedba programa ureditve stvarnopravnega stanja zemljišč, na katerih se nahajajo javne zelene površine

Skozi izvedbo te upravljavske akcije občina uredi lastništvo in status grajenega javnega dobra zemljišč, na katerih se nahajajo javne zelene površine glede na njihov namen in pomen. Bolj kot za ponavljajoče se upravljavsko akcije gre za projekt, v katerem se najprej ugotovi urejenost lastništva in drugih stvarnopravnih lastnosti zemljišč, na katerih so urejene javne zelene površine ter se na podlagi tega izvede ureditev lastništva ter stvarnopravnega režima teh zemljišč. Pri tem izhajamo iz predpostavke, da morajo biti zemljišča, na katerih se nahajajo javne zelene površine, v lasti občine ter imeti status grajenega javnega dobra. Projekt se izvede na podlagi odločitve vodstva občine po ureditvi stvarnopravnega stanja takšnih zemljišč. Za izvedbo projekta občina potrebuje evidenco zemljiškega katastra in zemljiške knjige ter evidenco javnih zelenih površin oziroma njihove opreme in prvin.

Projekt izvede služba pristojna za upravljanje z nepremičninami v sodelovanju s službo za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami in službo za urejanje prostora. Služba za upravljanje z nepremičninami v prvem koraku določi zemljišča, na katerih so urejene zelene

površine, s katerimi gospodari občina. Zemljišča določi preko združitve podatkov zemljiškega katastra in evidence javnih zelenih površin na podlagi lokacije. Za parcele, na katerih se nahajajo javne zelene površine, se preveri lastništvo ter status grajenega javnega dobra v zemljiški knjigi. Možni so naslednji izidi:

1. kot lastnik nepremičnine je v zemljiški knjigi vpisana občina;
2. kot lastnik nepremičnine v zemljiški knjigi ni vpisana občina, a je možna pridobitev lastninske pravice na podlagi zakona;
3. lastnik nepremičnine je fizična ali druga pravna oseba.

Glede na zgornje izide se pripravi načrt ureditve stvarnopravnega stanja nepremičnin, na katerih so urejene javne zelene površine. V primeru 1. ni potrebne nobene akcije. V primeru 2. občinska služba, pristojna za upravljanje z nepremičninami občine, prične s pripravo dokumentacije na podlagi ustreznega zakona ter pripravi zemljiškoknjižni predlog za vpis lastninske pravice občine. Zemljiškoknjižni predlog in potrebno dokumentacijo vloži na zemljiško knjigo, ki izvede vpis lastništva. Če nepremičnina v zemljiški knjigi nima vpisanega statusa javnega dobra, je potrebno pripraviti sklep o pridobitvi statusa javnega dobra ter na podlagi tega sklepa ugotovitveno odločbo, na podlagi katere se status javnega dobra vpiše v zemljiško knjigo.

V primeru 3. pa je potrebno zemljišča uvrstiti v program pridobivanja premoženja v last občine v skladu z Zakonom o stvarnem premoženju države, pokrajin in občin (ZSPDPO). Prioritete nakupa služba občine, pristojna za izvajanje proračuna, določi skupaj s službo za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami in/ali službo za urejanje prostora. Za to od službe za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami pridobi mnenje o lastnostih, namenu, pomenu in vrednosti javne zelene površine oziroma njenih prvin in opreme. Na podlagi tega se določijo prioritete nakupa, časovni načrt nakupa ter oceni finančna sredstva, potrebna za nakup nepremičnin. Finančna sredstva se oceni na podlagi poročila o oceni vrednosti nepremičnin, ki ga za namen nakupa izdelata sodni cenilec. Če je ureditev javne zelene površine ter nakup in postavitev prvin in opreme financirala občina, se v vrednost nepremičnine to ne prišteje, drugače pa. Tako pripravljen program nakupa nepremičnin se predloži v sprejem občinskemu svetu. Če zemljišče, na katerem so urejene javne zelene površine, po odločitvi občinskega sveta ne ostane v programu nakupa zemljišč, se javno zeleno površino oziroma prvine in opremo javne zelene površine izbriše iz evidence javnih zelenih površin, s katerimi gospodari občina.

Za nepremičnine, ki ostanejo v programu nakupa nepremičnin in so s tem zagotovljena sredstva za njihov nakup, občina pripravi ponudbe za odkup, ki jih posreduje lastnikom nepremičnin. Če nepremičnine ni možno pridobiti v lastništvo, ker jo lastnik kljub ponudbi za odkup po poštenu ceni ne želi prodati, ima občina poleg prej opisanih možnosti še možnost razlastitve v skladu z Zakonom o urejanju prostora (ZureP-1) (Uradni list RS, št. 110/02). Javne zelene površine so namreč v skladu s tem zakonom komunalna infrastruktura, ki je podmnožica gospodarske javne infrastrukture. Razlastitev je možna za namen gradnje ali prevzema objektov oziroma zemljišč gospodarske javne infrastrukture, vendar pa morajo biti za izvedbo razlastitve izpolnjeni naslednji pogoji:

1. izkazana je javna korist, kar pomeni, da je javna zelena površina določena v občinskem podrobnem prostorskem načrtu (ne glede na to, da gre za obstoječo);
2. za dosego javne koristi je nepremičnina nujno potrebna ter je javna korist razlastitvenega namena v sorazmerju s posegom v zasebno lastnino;
3. Razlastitev ni dopustna, če občina razpolaga z drugo ustrezno nepremičnino za dosego istega namena.

Iz napisanega izhaja, da je potrebno za razlastitev strokovno in argumentirano utemeljiti pomen javne zelene površine za občino ter ugotoviti njeno posebno vrednost oziroma nenadomestljivost. Če občina še nima sprejetega podrobnega prostorskega načrta, v katerem je vključena javna zelena površina, zaradi katere je potrebno zemljišče pridobiti v last občine, je potrebno podrobni prostorski načrt pripraviti. Tudi prostorski akt sprejme občinski svet. Če obstaja možnost, da bi se nepremičnina prodala drugemu lastniku in bi to otežilo njeno pridobivanje v last občine, oziroma, da bi se zaradi neustreznih obstoječih prostorskih aktov pred sprejemom občinskega podrobnega prostorskega načrta nepremičnina uničila, lahko občinski svet sprejme tudi odlok o predkupni pravici, prepoved prometa z nepremičnino aličasne ukrepe, s katerimi prepove parcelacijo in gradnjo na tem zemljišču. Iz tega izhaja, da je postopek razlastitve smiseln in možen le za večje in pomembnejše javne zelene površine, na katerih lastništvo zaradi razmer v preteklosti še ni urejeno.

Ko je občina lastnik nepremičnine, na kateri so urejene javne zelene površine, občinska uprava pripravi predlog sklepov o pridobitvi statusa javnega dobra. Sklep sprejme občinski svet. Občinska uprava na podlagi sklepa izda odločbo o pridobitvi statusa javnega dobra in

vloži zahtevo za zaznambo statusa javnega dobra v zemljiško knjigo. S tem je stvarnopravno stanje zemljišč, na katerih so urejene javne zelene površine, urejeno.

2.3.2.2 Vključitev javnih zelenih površin v prostorske akte občine

Opisali bomo aktivnosti, ki so potrebne za zagotovitev pogojev za ohranjanje obstoječih javnih zelenih površin v občinskih prostorskih aktih. Gre za proces, v katerem občina izvaja nalogo ohranjanje namembnosti javnih zelenih površin. Tudi ta proces je izjemno kompleksen, dolgotrajen in se ne izvaja pogosto. Razlog za odločitev o pripravi prostorskega akta je lahko tudi potreba po ohranitvi javnih zelenih površin oziroma potreba o ureditvi stvarnopravnih lastnosti zemljišč, na katerih se nahajajo javne zelene površine.

Postopek priprave občinskega prostorskega akta se v skladu z Zakonom o prostorskem načrtovanju prične s sklepom, ki ga pripravi služba za urejanje prostora in izda župan. Sklep vsebuje:

1. oceno stanja in razloge za pripravo prostorskega načrta,;
2. območje prostorskega načrta, kadar gre za spremembe in dopolnitve občinskega prostorskega načrta;
3. način pridobitve strokovnih rešitev;
4. roke za pripravo občinskega prostorskega načrta in njegovih posameznih faz in
5. navedbo nosilcev urejanja prostora, ki podajo smernice za načrtovane prostorske ureditve iz njihove pristojnosti.

Za dobro gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami je pomembno, da je že v sklepu predviden vir, iz katerega prostorski načrtovalec pridobi podatke o obstoječih javnih zelenih površinah ter da je predvideno, da služba, pristojna za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami, poda smernice s področja varovanja obstoječih javnih zelenih površin v občini.

Služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami ali služba za urejanje prostora posreduje podatke o javnih zelenih površinah prostorskemu načrtovalcu. Poleg podatkov o prvinah in opremi občina prostorskemu načrtovalcu posreduje tudi smernice za ohranjanje javnih zelenih površin, v katere vključi podatke o namembnosti javnih zelenih površin, njihovem estetskem, sociološkem in okoljevarstvenem pomenu za občino ter njihovo vrednost. Prostorski načrtovalec izdelava osnutek prostorskega akta na podlagi prikaza stanja

prostora, ki je obvezna podlaga za pripravo prostorskih aktov. Za ohranjanje javnih zelenih površin je pomembno, da v prikaz stanja prostora, prostorski načrtovalec vključi tudi podatke o obstoječih javnih zelenih površinah.

Služba občine, ki podaja smernice s področja javnih zelenih površin v občini, nato preverja način ohranjanja javnih zelenih površin v osnutku, dopolnjenem osnutku in predlogu prostorskega akta. V primeru, da javne zelene površine v prostorskem aktu niso ohranjene, oziroma, da v primeru spremembe njihove namembnosti ni predvidena ureditev enakovrednih novih javnih zelenih površin enakega namena, pomena in vrednosti, ne da soglasja na rešitve prostorskega akta. S tem je zagotovljeno varstvo obstoječih javnih zelenih površin. O njihovem ohranjanju sta obveščena tudi javnost in občinski svet, ki z odlokom sprejme prostorski akt. Še posebej pomembno je, da je že v prostorskem aktu predvidena finančna konstrukcija nadomestitve javnih zelenih površin, ki bodo zaradi nove ureditve uničene in da občinski svet skupaj s sprejemom prostorskega akta sprejme tudi zavezujoča določila o zagotovitvi sredstev za ureditev nadomestnih javnih zelenih površin. Postopek ureditve nadomestnih in novih javnih zelenih površin ne bomo opisovali, ker ni predmet magistrske naloge.

2.3.2.3 Izdaja dovoljenj za posege na javne zelene površine

Zaradi zaščite javnih zelenih površin pred poškodovanjem ali uničenjem občina sprejme ustrezne predpise, s katerimi določi način pridobitve dovoljenj oziroma soglasij za posege na javne zelene površine oziroma izdajo dovoljenj za posebno rabo javnih zelenih površin. V predpisu mora določiti, katera služba občine je pristojna za izdajo dovoljenj za posege oziroma posebno rabo javnih zelenih površin ter v kateri evidenci so opredeljene javne zelene površine. Slednje je pomembno zato, da lahko vsakdo razbere, katera soglasja oziroma dovoljenja bo moral pridobiti za poseg ali posebno uporabo javne zelene površine.

Upravljalvske akcije, povezane z izdajo dovoljenj za posege ali posebno rabo javnih zelenih površin, se izvaja v naslednjih primerih:

1. V postopku pridobitve gradbenega dovoljenja;
2. Za izvedbo vzdrževalnih del na komunalni infrastrukturi, za katera ni potrebno gradbeno dovoljenje;
3. Za posebno rabo javnih površin.

2.3.2.3.1. Izdaja projektnih pogojev in soglasij na projektne rešitve

V skladu z Zakonom o graditvi objektov morajo investitorji v projektu za pridobitev gradbenega dovoljenja upoštevati določbe prostorskih aktov kot tudi drugih predpisov, ki lahko določajo posebne varovalne režime oziroma določbe, pomembne za graditve objektov, ki niso vključene v prostorske akte občin. Upravne enote zato pred izdajo gradbenega dovoljenja preverijo:

1. ali so v projektu za pridobitev gradbenega dovoljenja upoštevane določbe prostorskih aktov in
2. ali so pridobljena soglasja pristojnih soglasodajalcev na projektne rešitve.

Investitor mora zato pred začetkom izdelave projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja pridobiti smernice za projektiranje, po izdelavi projekta pa soglasja na projektne rešitve. Eden izmed organov, ki je pristojen za izdajo projektnih pogojev in soglasij na projektne rešitve, so tudi občine, in sicer predvsem za področje komunalne infrastrukture, med katere spadajo tudi javne zelene površine.

Investitor mora k vlogi za izdajo projektnih pogojev priložiti idejno zasnovo nameravane gradnje. Projektne pogoje izdajo pristojne strokovne službe občine, med katerimi je tudi služba, ki je pristojna za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. V primeru, da bo nameravan poseg vplival na javne zelene površine, služba, pristojna za javne zelene površine, izda pogoje za njihovo varstvo in ohranjanje pri graditvi. Občina investitorju izda tudi podatke o javnih zelenih površinah, ki jih je potrebno ohraniti.

Investitor na podlagi smernic za projektiranje izdelava projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja. Projekt posreduje občini z namenom pridobitve soglasja na projektne rešitve. Obstoječe stanje javnih zelenih površin, ki je podlaga za preverjanje ustreznosti rešitev, mora biti zato prikazano v projektu nameravane gradnje. Organ, ki je izdal projektne pogoje, lahko tako preveri, ali so v projektu upoštevane njegove smernice. V primeru, da so smernice upoštevane, izda soglasje k projektnim rešitvam, drugače pa ne.

2.3.2.3.2. Izdaja dovoljenja za posege na javne zelene površine zaradi vzdrževanja komunalne infrastrukture

Izvajalec vzdrževanja komunalne infrastrukture mora v primeru, da bo poseg vplival na javno zeleno površino, pridobiti dovoljenje za poseg, če je tako določeno v posebnem odloku občine. Dovoljenje izda služba, za katero je tako določeno v občinskem predpisu. Ponavadi je to služba za urejanje prostora ali pa služba za gospodarjenje s komunalno infrastrukturo, torej tudi služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami.

V vlogi za pridobitev dovoljenja mora biti opisana lokacija in namen posega. Služba, pristojna za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami, izda dovoljenje za poseg, v katerem postavi zahteve za vzpostavitev javne zelene površine v prvotno stanje ter določi čas, do katerega mora biti prvotno stanje vzpostavljeno.

Po končanem posegu oziroma po poteku časa, ki je določen v dovoljenju za poseg, mora služba, ki je izdala dovoljenje, opraviti ogled stanja po posegu. Če stanje odgovarja zahtevam, v dovoljenju pripravi prevzemni zapisnik, v katerem navede vse ugotovitve (ali je nadomeščeno poškodovano rastlinje in urbana oprema). V nasprotnem primeru lahko zahteva odpravo pomanjkljivosti ali pa zapisniško ugotovljene pomanjkljivosti preda občinskemu redarstvu, ki ukrepa v skladu z informacijami, ki jih je pridobilo od strokovne službe občine ter v skladu s svojimi pooblastili in predpisi. V primeru, da izvajalec javne zelene površine ne vzpostavi v prvotno stanje, lahko občina poskrbi za sanacijo škode na račun izvajalca posega.

2.3.2.3.3. Izdaja dovoljenja za posebno rabo javnih zelenih površin

Podlaga za izdajo dovoljenja za posebno rabo javnih površin je predpis, v katerem občina določi pogoje za posebno rabo javnih površin ter organ, ki takšno dovoljenje izda.

Vlogo za dovoljenje za posebno rabo javnih zelenih površin odda zainteresirana oseba. V vlogi mora biti jasno določena lokacija, na kateri bo opravljal dejavnost, za katero potrebuje dovoljenje ter vrsta dejavnosti. Dovoljenje za posebno rabo izda služba, ki je določena v občinskem predpisu. Za javne zelene površine je lahko to tudi služba, pristojna za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami ali služba za urejanje prostora. Ta glede na

lokacijo in vrsto dejavnosti preuči vlogo. Pri tem primerja vrsto dejavnosti z namenom lastnosti javne zelene površine. Če je dejavnost možna, izda dovoljenje za posebno rabo, v katerem določi pogoje posebne rabe ter časovno obdobje za katerega je dovoljenje izdano. Za posebno rabo občina osebi, ki je pridobila dovoljenje, obračuna komunalno takso na podlagi Zakona o komunalnih taksah (Uradni list SRS, št. 29/65, 7/70 in 7/72 in Uradni list RS, št. 18/91). Tudi za določitev višine takse mora imeti občina izdelana jasna pravila. Višina takse je odvisna od vrste rabe, lokacije, trajanja in velikosti površine.

2.3.2.4 Nadzor nad izvedbo posegov ter rabo javnih zelenih površin

Za nadzor nad izvedbo posegov na javne zelene površine ter za nadzor nad posebno rabo javnih zelenih površin je pristojno občinsko redarstvo. Občinsko redarstvo je v skladu z Zakonom o občinskem redarstvu (ZORed) – (Uradni list RS, št. 139/2006) pristojno za varovanje javnega premoženja, naravne in kulturne dediščine, skrbi pa tudi za varnost na občinskih javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah.

Ko občinski redar opazi poseg ali rabo javne zelene površine, ki presega običajno rabo javne zelene površine, najprej preveri, ali je za poseg oziroma posebno rabo izdano predpisano dovoljenje. Če dovoljenja za poseg ali posebno rabo izvajalec nima ali pa poseg oziroma posebno rabo ne izvaja v skladu z dovoljenjem, mu lahko odmeri kazen in odredi vzpostavitev javne zelene površine v prvotno stanje oziroma opustitev posebne rabe javne zelene površine. Če gre za poseg, za katerega je potrebno gradbeno dovoljenje, o tem obvesti državni organ, ki je pristojen za nadzor nad gradnjami. Če je povzročena večja škoda na javni zeleni površini, o tem obvesti službo za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Ta določi višino škode oziroma stroške vzpostavitve javne zelene površine v prvotno stanje na podlagi podatkov o prvini in opremi, ki je bila poškodovana. Če gre za nepopravljivo škodo (na primer poškodovano je bilo vredno drevo), služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami višino škode izkaže na podlagi izvedenskega mnenja, ki temelji na podatkih o poškodovani rastlini.

V primeru poškodovanja javne zelene površine, pri katerem povzročitelj ni znan, občinski inšpektor službo, pristojno za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami, obvesti o povzročeni škodi. Služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami oceni višino škode ter določi dela za sanacijo škode in poskrbi za njeno odpravo.

2.3.2.5 Izdelava načrta vzdrževanja javnih zelenih površin

Načrt vzdrževanja javnih zelenih površin se izdelava za naslednje namene:

1. za potrebe priprave letnega proračuna občine;
2. za potrebe izvajanja vzdrževanja;
3. za potrebe priprave koncesijskega akta oziroma razpisa za podelitev koncesije.

2.3.2.5.1. Izdelava letnega proračuna vzdrževanja javnih zelenih površin

Načrt vzdrževanja je eden izmed dokumentov, na podlagi katerih se pripravi občinski proračun. Z namenom zagotovitve potrebnega obsega sredstev za redno vzdrževanje javnih zelenih površin mora občinska služba, pristojna za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami, opredeliti, katero opremo in prvine bo potrebno redno vzdrževati ter katera dela in kako pogosto bodo opravljena na tej opremi. Enako velja tudi za investicijska vzdrževalna dela. Poleg predvidenih rednih in investicijskih vzdrževalnih del je potrebno v načrtu vzdrževanja predvideti tudi nepredvidena vzdrževalna dela. Nepredvidena vzdrževalna dela lahko opredelimo na podlagi preteklih izkušenj kot delež nepredvidenih del glede na predvidena. Predpogoj, da bi bilo opisano izvedeno pravilno, so standardi in iz njih izhajajoči normativi vzdrževanja ter evidenca o vzdrževanju iz preteklih let. Glede na to lahko služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami določi predviden strošek vzdrževanja javnih zelenih površin v proračunskem obdobju. Načrt vzdrževanja posreduje skupaj z obrazložitvijo službi, pristojni za pripravo proračuna, ki poskrbi za uskladitev proračuna znotraj občinske uprave. Če se izkaže, da planirana sredstva za področje javnih zelenih površin ne bodo zagotovljena, popravi načrt vzdrževanja, pri čemer se jasno opredeli odstopanje kvalitete in obsega predvidenih del od obsega, ki bi moral biti zagotovljen na podlagi standardov in o tem obvesti nadrejene. Sprejet proračun je podlaga za pripravo letne pogodbe z izvajalcem javne gospodarske službe, če je ta javno podjetje ali že izbran koncesionar.

2.3.2.5.2. Izdelava načrta vzdrževanja javnih zelenih površin za izvedbo del

Dokončna višina sredstev za vzdrževanje javnih zelenih površin se določi v postopku sprejetja občinskega proračuna. Če sredstva za vzdrževanje, ki so bila predvidena pred sprejetjem proračuna v sprejetem občinskem proračunu niso zagotovljena, služba za gospodarjenje z

javnimi zelenimi površinami pripravi letni načrt vzdrževanja, upošteva višino zagotovljenih sredstev. Poleg navedbe prvin in opreme, ki se vzdržuje, vrste in zahtevnosti del ter obsega del pa je pomembno, da služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami v načrtu vzdrževanja, ki je podlaga za izvedbo del, opredeli tudi časovne termine izvedbe tistih del, ki lahko vplivajo tudi na izvajanje drugih gospodarskih javnih služb. Tipičen primer je uskladitev časa grabljenja listja z javne zelene površine in čiščenja ceste. Pri tem se lahko upošteva tudi uskladitev rokov vzdrževanja javnih zelenih površin z načrti vzdrževanja komunalnih vodov, ki potekajo na javnih zelenih površinah in podobno. Z usklajevanjem letnih načrtov gospodarjenja s komunalno infrastrukturo je namreč možno prihraniti kar precejšnja sredstva. Tako usklajen načrt je sestavina pogodbe z izvajalcem gospodarske javne službe oziroma predstavlja neposredno podlago za izvajanje del v sklopu režijskega obrata.

2.3.2.5.3. Izdelava načrta vzdrževanja za sklenitev koncesijske pogodbe oziroma oddajo del po postopku javnega naročanja

Tudi pri izdelavi koncesijskega akta, ki je podlaga za razpis za oddajo koncesije, je pomembno, da služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami izdela okvirni načrt vzdrževanja in na podlagi normativov oceni stroške za izvedbo del. Okvirni načrt vzdrževanja se doda kot priloga koncesijskemu aktu oziroma razpisu za oddajo koncesije, a vsebuje le obseg prvin in opreme, ki se vzdržuje ter vrsto in pogostnost del, ki jih je potrebno izvajati pri njihovem vzdrževanju. K razpisu za oddajo koncesije se doda tudi navodila za izpolnitev načrta vzdrževanja ter merila za izbiro najboljšega ponudnika.

Na podlagi takšnega načrta vzdrževanja lahko zainteresirani ponudniki specificirajo ceno izvedbe vseh del oziroma po posameznih sklopih del ter jo vključijo v ponudbo. Ponudniki lahko ponudijo tudi storitve, ki presegajo standard vzdrževanja, ki bi bil zagotovljen preko izvajanja načrta, ki ga je pripravila občina.

Takšen način oddaje koncesije oziroma del zagotavlja transparentnost postopka izbire najboljšega ponudnika ter olajša delo občine in izvajalca gospodarske javne službe po izbiri.

2.3.2.6 Nadzor nad izvedbo vzdrževalnih del

Z namenom učinkovitega nadzora nad izvajanjem vzdrževanja javnih zelenih površin mora služba občine, ki je zadolžena za izvajanje javne gospodarske službe vzdrževanja javnih zelenih površin, v rednih terminih, ki so opredeljeni v pogodbi, pridobivati poročila izvajalca o izvedenih delih. Poročila mora primerjati z določili načrta vzdrževanja ter preverjati, ali so opravljena vsa načrtovana dela ter katera so tista dela, ki jih je bilo potrebno opraviti izven vnaprej predvidenega obsega. Seveda je potrebno pred uradnim sprejemom poročila o opravljenem delu preveriti skladnost poročila s stanjem na terenu ter kakovost opravljenih del. Občina plača izvedne storitve ko ugotovi, da so izvedena dela skladna z načrtom vzdrževanja in opravljena kvalitetno. Če se izkaže, da zaradi objektivnih in nepredvidenih razlogov planirana dela in sredstva ne zadoščajo, mora organ občine, ki je zadolžen za izvajanje javne gospodarske službe vzdrževanja javnih zelenih površin, spremeniti načrt vzdrževanja oziroma zagotoviti dodatna sredstva za vzdrževanje javnih zelenih površin iz občinskega proračuna.

2.3.3 Vzdrževanje evidence javnih zelenih površin

Da bi na podlagi informacij, ki jih lahko izpeljemo iz evidence javnih zelenih površin, izvajali v prejšnjih poglavjih opisane upravljalvske akcije, mora izkazovati dejansko stanje prvin in opreme javnih zelenih površin. Predvsem pomembni so podatki glede obsega oziroma števila prvin in opreme ter podatki o njihovi kvaliteti in vrednosti. Ti podatki se tudi najpogosteje spreminjajo. Razlogi za spremembe podatkov so različni, najpogosteje pa je potrebno podatke spremeniti ob poškodovanju prvin in opreme oziroma odpravi poškodb (na primer obnovi), ko se spremeni vrednost prvin in opreme. Ob uničenju določenega objekta se ta izbriše iz evidence javnih zelenih površin. Ob nabavi in postavitvi novega objekta pa ga je potrebno vpisati v evidenco.

Spremembo podatkov prvin in opreme izvede služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami najpogosteje ob nabavi in postavitvi nove opreme ali prvin. Informacije o spremembi podatkov lahko službi za vzdrževanje posreduje tudi izvajalec gospodarske javne službe, ki na terenu v sklopu vzdrževalnih del pogosto odstranjuje ali postavlja nove prvine in opremo oziroma opazi poškodbe na prvinah in opremi.

Spremembe prvin in opreme, ki se vodijo tudi v registru osnovnih sredstev občine, je potrebno posredovati računovodstvu, ki opravi vpis podatkov v register osnovnih sredstev. Vse spremembe v obsegu in vrednosti osnovnih sredstev, ki jih računovodska služba občine vodi v registru osnovnih sredstev, se posredujejo najkasneje do konca obračunskega leta, ko mora računovodska služba opraviti popis osnovnih sredstev občine.

2.4 Organizacija gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami

Organizacija občinske uprave se med različnimi občinami razlikuje in je odvisna predvsem od velikosti občine. Občina organizacijo občinske uprave določi v statutu občine ter z drugimi občinskimi predpisi, v katerih posamezne naloge podeli posameznim občinskim službam. Občine tudi na različne načine zagotavljajo izvajanje lokalne gospodarske javne službe vzdrževanja javnih zelenih površin. Vseeno bomo poskušali glede na zgoraj opisane upravljalvske akcije čimbolj splošno določiti posamezne subjekte, ki sodelujejo pri gospodarjenju z javnimi zelenimi površinami ter na kratko opisati njihovo vlogo:

1. Služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami: pripravlja predlog višine sredstev, potrebnih za vzdrževanje javnih zelenih površin, pripravlja predloge predpisov, povezanih z gospodarjenjem z javnimi zelenimi površinami, pripravlja standarde in normative vzdrževanja javnih zelenih površin, skrbi za koordinacijo vzdrževanja javnih zelenih površin z izvajanjem drugih javnih gospodarskih služb, pripravlja pogodbe z vzdrževalci, nadzira izvedbo del, odloča o uporabi javnih zelenih površin z vidika njihove zaščite (izdaja projektne pogoje in soglasja na projektne rešitve, dovoljuje posege in posebno rabo), vodi evidenco javnih zelenih površin oziroma prvin in opreme javnih zelenih površin, zagotovi izdelavo strokovnih mnenj glede škode na javnih zelenih površinah.

2. Služba za gospodarjenje z nepremičninami: skrbi za pravno urejenost nepremičnin v lasti občine ter izvaja tehnične postopke upravljanja z nepremičninami.

3. Služba za izvajanje proračuna: pripravi navodila za pripravo proračuna za posamezne službe občine, usklajuje posamezne proračunske porabnike in pripravi predlog proračuna, pripravi predlog načrta pridobivanja in razpolaganja z nepremičnim premoženjem občine.

4. Izvajalec gospodarske javne službe: po pooblastilu občine lahko izdaja dovoljenja za posege na javne zelene površine, izvaja vzdrževanje javnih zelenih površin oziroma prvin in opreme v skladu z načrtom vzdrževanja, poroča o izvedbi del, službi za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami sporoča spremembe podatkov o prvinah in opremi (poškodbe, odstranitve, novi objekti).

5. Župan: posreduje predloge predpisov v obravnavo in sprejem občinskemu svetu ter sprejema tehnične predpise, povezane z vzdrževanjem javnih zelenih površin.

6. Občinski svet: obravnava in sprejema proračun občine ter občinske predpise, povezane z gospodarjenjem z javnimi zelenimi površinami.

6. Računovodska služba: vodi register osnovnih sredstev občine, pripravlja redne finančne izkaze občine, izvede plačila izvajalcem gospodarske javne službe ter beleži druge odhodke, povezane z gospodarjenjem z javnimi zelenimi površinami, beleži prihodke gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami.

7. Občinsko redarstvo: nadzira upravičenost posegov na javne zelene površine, beleži nedovoljene posege na javne zelene površine, izdaja odločbe o odpravi posledic in kaznuje kršitelje.

8. Služba za urejanje prostora: vodi postopke sprejema prostorskih aktov občine, skrbi za izdajo informacij iz prostorskih aktov, če za to ni pristojna služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami ali izvajalec gospodarske javne službe, izdaja projektne pogoje in soglasja na projektne rešitve s področja javnih zelenih površin, soglasja za posege na javne zelene površine ter strokovna mnenja glede varstva javnih zelenih površin. Naloga službe za urejanje prostora je ponavadi tudi vodenje prostorskega informacijskega sistema občine.

9. Sprejemna pisarna občine: sprejema vloge za izdajo projektnih pogojev in soglasij ter vloge za posebno rabo javnih zelenih površin ter skrbi za posredovanje potrebnih dokumentov vlagateljem.

10. Izvajalec posega na javne zelene površine: pridobi dovoljenje za poseg ali posebno rabo, v postopku pridobitve gradbenega dovoljenja pridobi projektne pogoje in soglasja.

2.5 Stanje na področju gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami v nekaterih občinah

Za razvoj informacijskega sistema je pomembno, da poleg formalnih pogojev za njegovo delovanje spoznamo tudi obstoječi način izvajanja nalog oziroma upravljavskih akcij, ki naj bi jih podprl. Pri tem se ne oziramo na to, ali je to teoretično in formalno pravilno ali ne. Informacijski sistem bo uspešen le, če ga bodo za svojega prevzeli uporabniki, torej ljudje, ki so določene naloge opravljali tudi pred uvedbo informacijskega sistema. V predpisih določene minimalne obveznosti glede gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami so se namreč na takšen ali drugačen način izvajale tudi pred uvedbo informacijskega sistema. Vprašanje je le, ali so se izvajale pravilno in učinkovito. Drugo pomembno vprašanje je, ali in kako bo uvedba informacijskega sistema vplivala na njihovo boljše izvajanje.

Zato bomo v nadaljevanju predstavili načine opravljanja obveznosti glede gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami v petih slovenskih občinah. Opisi so izdelani na podlagi razpoložljivih informacij, ki smo jih uspeli pridobiti z neformalnimi razgovori s poznavalci razmer na občinah ter iz spletnih strani občin. Ker je tematika obsežna in kompleksna, smo se osredotočili na opredelitev in način izvajanja javne gospodarske službe vzdrževanja in čiščenja javnih površin, na način vodenja podatkov o javnih zelenih površinah ter na način določanja višine stroškov za njihovo vzdrževanje.

2.5.1 Občina Železniki

Občina Železniki je po podatkih popisa prebivalstva iz leta 2002 štela 6811 prebivalcev. Površina občine je 163 kvadratnih kilometrov. Edino urbano naselje v občini je mesto Železniki. Občina Železniki je nastala z odcepitvijo od občine Škofja Loka leta 1994. Občina je razdeljena na šest krajevnih skupnosti. Stroški vzdrževanja vseh javnih površin v občini so v letu 2008 znašali 80.240 evrov (vir: uprava Občine Železniki, 2008).

Način izvajanja javnih gospodarskih službe je opredeljen v Odloku o spremembah in dopolnitvah Odloka o organizaciji in delovnem področju Občinske uprave občine Železniki (Uradni list RS, št. 96/2001). V tem odloku je določeno, da se javna gospodarska služba

»urejanje zelenih površin, javnih poti in površin za pešce« izvaja v okviru režijskega obrata, ki je ustanovljen v okviru občinske uprave.

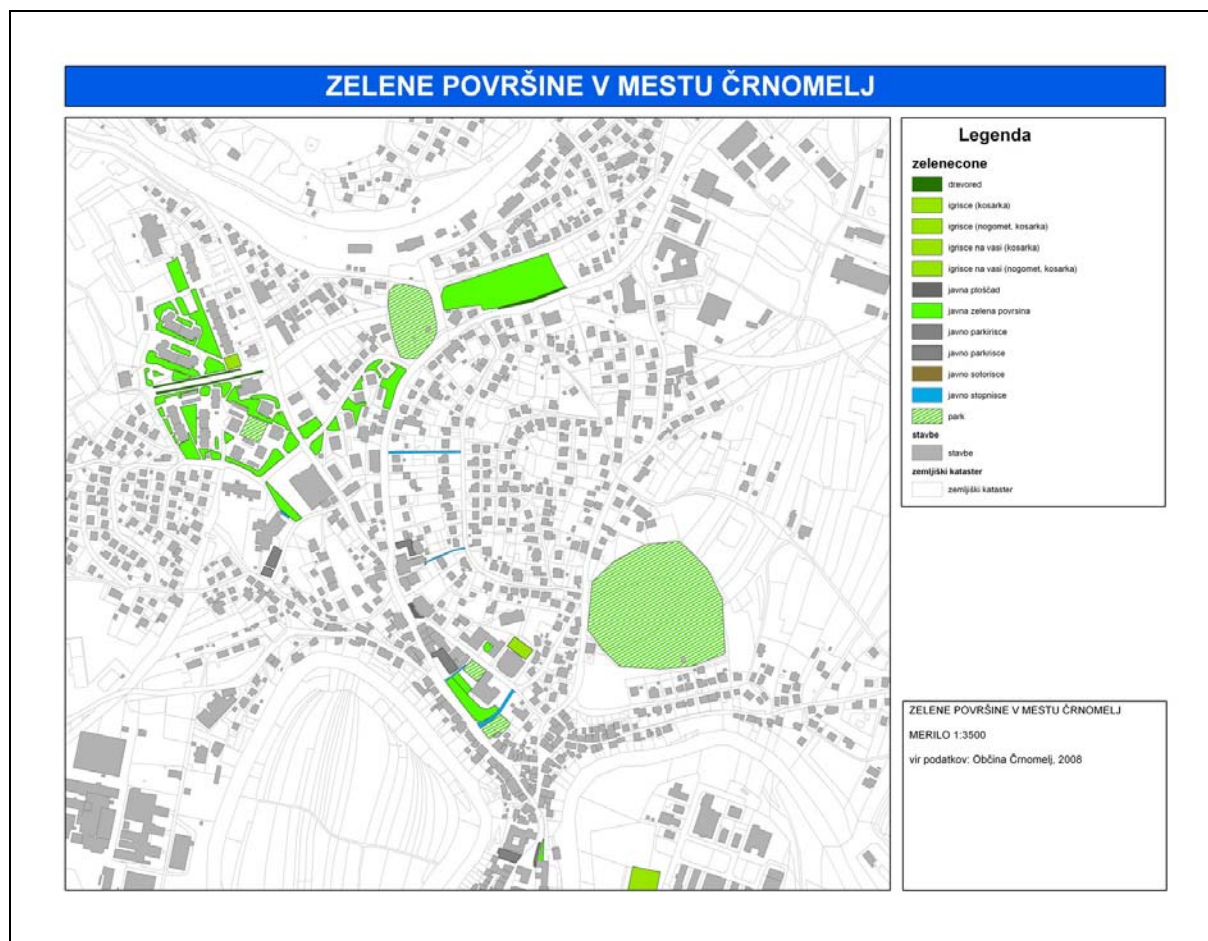
Ker v odloku ni natančneje določenega načina in elementov izvajanja javne gospodarske službe, smo informacije poiskali neposredno na občinski upravi. Delavci, ki so zaposleni v režijskem obratu, vzdržujejo samo javne površine v mestu Železniki in neposredni okolici mesta. Razporeja jih strokovni delavec, ki je zaposlen pri krajevni skupnosti Železniki. Za vzdrževanje ostalih javnih površin skrbijo krajevne skupnosti same. Za ta namen dobijo krajevne skupnosti od občine vsako leto finančna sredstva, katerih višina je odvisna od števila točk, ki so jim dodeljene. Število točk določi občinska uprava glede na površino zelenic in cvetja, pločnikov, število dreves, število pokritih postajališč in podobno v posamezni krajevni skupnosti. Vrednost točke določi vsako leto občinski svet. O načinu porabe dodeljenih sredstev ter načinu izvedbe vzdrževanja odločajo krajevne skupnosti same. Občinska uprava vodi za potrebe določitve višine sredstev sezname o količini prvin in opreme javnih površin po posameznih krajevnih skupnostih. Lokacija prvin in opreme je določena opisno preko imena naselja ali pomembnejšega objekta, ob katerem se javna površina nahaja. Podatki in način določanja stroškov so bili nastavljeni še v času bivše občine Škofja Loka. Metodologija za določitev števila točk glede na posamezno vrsto prvin in opreme tako ni poznana. Podatki se obnavljajo enkrat letno, ko krajevne skupnosti sporočijo nove podatke o količini opreme in prvin, kar se upošteva pri določanju višine sredstev za vzdrževanje javnih zelenih površin v občinskem proračunu.

Občina pobira takso za uporabo javnih površin na podlagi Odloka o komunalnih taksah v občini Železniki (UVG, št. 34/96, 52/96, 33/97, 9/98, 21/99).

2.5.2 Občina Črnomelj

Občina Črnomelj je imela po podatkih popisa prebivalstva iz leta 2002 14.580 prebivalcev. Površina občine je 339,7 kvadratnih kilometrov. V občini je 122 naselij. Urbano središče občine je mesto Črnomelj, ki šteje okrog 6000 prebivalcev. Včasih je občina Črnomelj obsegala območje sedanje občine Črnomelj in Semič, a se je občina Semič leta 1995 odcepila in postala samostojna občina. Stroški vzdrževanja vseh javnih površin v občini so leta 2007 znašali 286.111 evrov (vir: poročilo javnega podjetja Komunala Črnomelj za leto 2007).

Dejavnosti, ki se v občini Črnomelj opravljajo kot gospodarske javne službe, in način njihovega izvajanja določa Odlok o gospodarskih javnih službah v Občini Črnomelj (UG 8/94). V tem odloku je določeno, da občina izvaja gospodarsko javno službo »urejanje javnih poti, površin za pešce in zelenih površin« po Javnem podjetju Komunala Črnomelj, a le v mestu Črnomelj, v drugih središčih krajevnih skupnosti pa le po posebnem dogovoru s krajevnimi skupnostmi. V istem odloku je kot obvezna gospodarska javna služba opredeljena tudi »javna snaga in čiščenje javnih površin«. Tudi to službo, ki se opravlja na celotnem območju občine, opravlja javno podjetje Komunala Črnomelj. Upravne (normativne, procesne in nadzorne), strokovnotehnične, organizacijske in razvojne naloge na področju gospodarskih javnih služb opravlja občinska uprava. V tem odloku je določeno, da občina z enim ali več odloki podrobneje uredi način opravljanja posamezne ali več javnih služb oziroma podrobneje določi elemente iz Zakona o gospodarskih javnih službah. Pri tem so mišljeni predvsem tisti elementi, ki v odloku niso opredeljeni, in sicer vrsta in obseg javnih dobrin ter njihova prostorska razporeditev, vrsta in obseg objektov in naprav, potrebnih za izvajanje gospodarske javne službe ter tehnični, oskrbovalni, stroškovni, organizacijski in drugi standardi in normativi. Od občinske uprave smo dobili informacijo, da za področje javnih zelenih površin v občini Črnomelj do danes takšen odlok še ni bil sprejet. Občina ne razpolaga z evidenco o obsegu in vrsti prvin in opreme javnih zelenih površin, na podlagi katere bi bilo možno določiti višino sredstev za izvajanje gospodarske javne službe. Prav tako s takšno evidenco ne razpolaga Komunala Črnomelj. Višina sredstev za izvajanje javne gospodarske službe se določi na podlagi vsakoletnega finančnega načrta, ki ga pripravi Komunala Črnomelj. V tem načrtu so predvidena dela za vzdrževanje javnih zelenih površin. Občina je predvsem za potrebe določitve obračunskih območij in nadomestitvenih stroškov za ureditev javnih površin, ki jih potrebuje za potrebe obračunavanja komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo, izdelala evidenco javnih površin. V tej evidenci so za območje mesta Črnomelj evidentirani podatki o območjih drevoredov, zelenic, športnih igrišč, javnih ploščadi in javnih parkov. Podatki obsegajo le lokacijo, površino ter vrsto posamezne javne površine. Podatkov o prvinah in opremi v posameznem območju občina nima. Strošek ureditve posamezne površine je ugotovljen na podlagi projektne dokumentacije, stroškov odkupa zemljišča ter računov izvajalcev gradbenih del. Kartografski prikaz podatkov o javnih površinah v mestu Črnomelj skupaj s podatki zemljiškega katastra in katastra stavb je na spodnji sliki:

Slika 21: Območja javnih površin v občini Črnomelj (Občina Črnomelj, 2008)

Figure 21: Public areas in the Municipality of Črnomelj (Municipality of Črnomelj, 2008)

Ker podatki ne vsebujejo podatkov o količini oziroma obsegu opreme in prvin javnih površin, iz njih ni mogoče izpeljati podatkov o stroških, povezanih z njihovim vzdrževanjem. Ti stroški se ocenjujejo izkustveno.

2.5.3 Mestna občina Velenje

Mestna občina Velenje je imela po podatkih popisa prebivalstva iz leta 2002 33.331 prebivalcev, od katerih jih je v samem mestu Velenje živel 26.742. Površina občine je 83,5 kvadratnih kilometrov. Občina ima 25 naselij in 16 krajevnih skupnosti. Mesto Velenje je razdeljeno na tri mestne četrti. Predvideni stroški za vzdrževanje javnih zelenih površin v letu 2008 so 469.455 evrov (vir: Proračun Mestne občine Velenje za leto 2008).

Dejavnosti, ki se v Mestni občini Velenje opravljajo kot gospodarske javne službe so določene v Odloku o gospodarskih javnih službah v Mestni občini Velenje (Uradni vestnik

Mestne občine Velenje 13/93) in Odloku o spremembah in dopolnitvah Odloka o gospodarskih javnih službah v Mestni občini Velenje (Uradni vestnik Mestne občine Velenje 2/00). V navedenih odlokih je določeno, da se v občini izvaja posebna gospodarska javna služba »urejanje in vzdrževanje javnih zelenih površin« kot koncesionirana gospodarska javna služba. Podrobneje so dejavnosti, ki so predmet koncesioniranih javnih služb, območje njihovega izvajanja, pogoji, ki jih mora izpolnjevati koncesionar, postopek za oddajo gospodarske javne službe v koncesijo ter način nadzora nad izvajanjem opredeljeni v Odloku o določitvi pogojev opravljanja koncesioniranih gospodarskih javnih služb urejanja in vzdrževanja javnih površin, javnih zelenih površin, javne snage in čiščenja javnih površin ter izobešanje zastav (Uradni vestnik Mestne občine Velenje 2/98). Koncesionirana gospodarska javna služba »urejanje in vzdrževanje javnih zelenih površin« tako obsega:

1. vzdrževanje javnih zelenih površin (košnjo, grabljenje, zaščito in dognojevanje ter obnovo poškodovanih zelenic, obrezovanje rastlin, zasajevanje, pletje, okopavanje, zaščito, dognojevanje in namakanje nasadov in gredic, odvoz bio odpada na kompostarno, zalivanje in obnovo nasadov);
2. zaščito rastlin pozimi in sanacije rastlin po snegolomih in poškodbah;
3. odstranjevanje kadavrov, pasjih iztrebkov in drugih odpadkov;
4. vzdrževanje in obnovo opreme (klopi, koški, igrala, pergole, ipd.);
5. čiščenje in vzdrževanje otroških igrišč;
6. čiščenje in vzdrževanje trim stez;
7. vodenje katastra in drugih zbirk podatkov.

Natančneje se obseg dejavnosti določi letno z dodatki k osnovni koncesijski pogodbi. Koncesijska pogodba se podpiše za dobo petih let. Glede vodenja podatkov o prvinah in opremi, ki jo vzdržuje koncesionar, je določeno, da mora koncesionar skrbno in natančno voditi ter ažurirati kataster in ostale zbirke podatkov v predpisani obliki. Koncesionar mora koncedentu letno izročiti ažurirane zbirke podatkov ter letni obračun. Kljub takšnemu določilu je evidenco javnih zelenih površin vzpostavila Mestna občina Velenje sama na podlagi podatkov iz obstoječih analognih kart, fotointerpretacije digitalnih ortofoto posnetkov in na podlagi podatkov, ki so jih posredovali vzdrževalci. Podatke iz evidence je občina potrebovala za osnovo pri opredelitvi obsega oddaje koncesije za opravljanje javne gospodarske službe. Občina sedaj vodi evidenco za potrebe evalvacija dejanskega opravljenega dela koncesionarja in jo ažurira na podlagi podatkov, ki jih pridobi od koncesionarja. Za vodenje evidence je odgovoren Urad za okolje in prostor Mestne občine

Velenje, ki vodi podatke v geografskem informacijskem sistemu. Podatke uporablja Urad za gospodarske javne službe za potrebe priprave načrta letnega vzdrževanja, evaluacije dela koncesionarja ter priprave dodatka k koncesijski pogodbi. Prav tako podatke uporablja tudi Urad za okolje in prostor pri analizah urbanističnih parametrov in podobno.

Evidenca javnih zelenih površin v Mestni občini Velenje vsebuje podatke o lokaciji, vrsti in obsegu (površini) naslednjih sestavin javnih zelenih površin: zelenic, enoletnic, vrtnic, trajnic in grmovnic ter živic. Podatkov o lokaciji ter vrstah dreves občina nima, vodi se samo podatek o skupnem številu dreves v občini. Občina na podlagi podatkov o javnih zelenih površinah vsako leto izdela plan njihovega vzdrževanja, in sicer tako, da določi:

- dela, ki se opravljajo na posamezni prvine ter število ponovitev del v letu,
- strošek dela na enoto (za površine na m², za drevesa pa na posamezno drevo).

Spremenljivke pri pripravi letnega načrta vzdrževanja so torej obseg prvin, število ponovitev vzdrževalnih del ter strošek ene ponovitve na enoto mere. Strošek vzdrževanja javnih zelenih površin, ki je določen na podlagi te evidence, je precej nižji kot sredstva, ki so predvidena v proračunu. Razlika je verjetno v stroških vzdrževanja urbane opreme na teh površinah. Evidence urbane opreme nismo pridobili, prav tako nimamo informacij, ali občina takšno evidenco vodi. Kartografski prikaz podatkov o javnih površinah v mestu Velenje skupaj s podatki zemljiškega katastra in katastra stavb je na spodnji sliki:

Slika 22: Območja javnih zelenih površin v Mestni občini Velenje (Mestna občina Velenje, 2008)

Figure 22: Public green areas in the City of Velenje (City of Velenje, 2008)

Podatke o urbani opremi (klopi, koši za odpadke, igrala in podobno) je občina zbrala samo za dve območji, in sicer za potrebe določitve obračunskih območij in nadomestitvenih stroškov za ureditev javnih površin, ki jih potrebuje za potrebe obračunavanja komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo.

2.5.4 Mestna občina Ljubljana

Mestna občina Ljubljana je imela po podatkih popisa prebivalstva iz leta 2002 265.881 prebivalcev. Površina občine je 275 km² in je razdeljena na 17 četrtnih skupnosti. V občini je 38 naselij. Mesto Ljubljana je največje urbano naselje v Republiki Sloveniji. Stroški vzdrževanja javnih poti, poti za pešce in zelenih površin v Mestni občini Ljubljana so po podatkih iz proračuna leta 2007 znašali kar 3,776.415 evrov.

Dejavnosti, ki se v Mestni občini Ljubljana opravljajo kot gospodarske javne službe, so določene v Odloku o gospodarskih javnih službah (Uradni list RS, št. 2/08). Javne zelene

površine se po odloku izvajajo v obliki javne gospodarske službe »urejanje in čiščenje javnih zelenih površin«. Odloka, ki bi podrobneje opredelil izvajanje te javne gospodarske službe v smislu načina izvajanja, vrste in obseg objektov in naprav, potrebnih za izvajanje in njihove prostorske razporeditve, občina še ni sprejela. Priprava in sprejetje odloka sta predvidena v Programu varstva okolja za Mestno občino Ljubljana za obdobje od 2007 do 2013. Odlok naj bi bil sprejet v letu 2009.

Občina zagotavlja izvajanje gospodarske javne službe vzdrževanja in čiščenja javnih zelenih površin tako, da vsako leto objavi javni razpis za oddajo javnega naročila. Na podlagi tega razpisa izbere izvajalca. Občina za potrebe razpisa pripravi načrt vzdrževanja, ki je objavljen kot priloga k javnemu razpisu. V tem načrtu prvine in opremo porazdeli na šest sklopov:

1. SKLOP 1 – park Tivoli;
2. SKLOP 2 – ostali parki in ostale zelene površine;
3. SKLOP 3 – otroška igrišča in parkovna oprema;
4. SKLOP 4 – cvetoče grede in korita;
5. SKLOP 5 – vzdrževanje mestnega drevja;
6. SKLOP 6 – parkovni gozd.

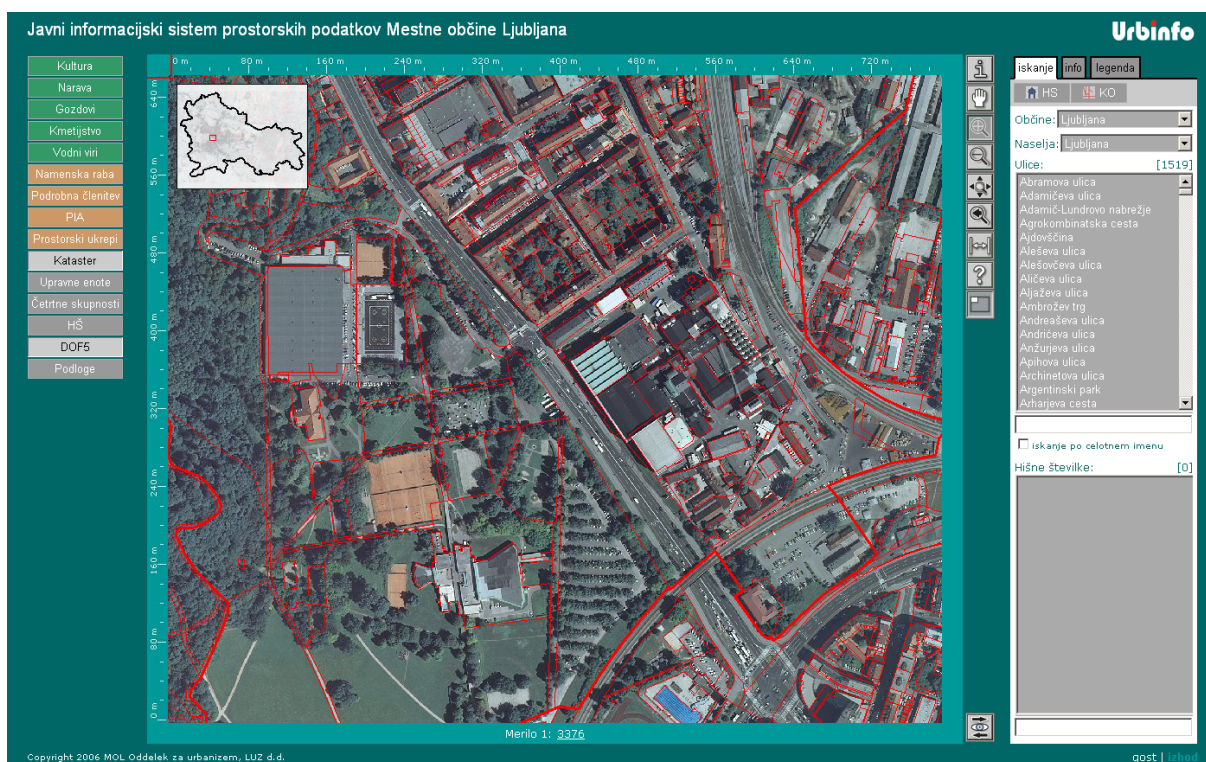
Za vsak sklop so v razpisu objavljeni podatki o:

1. količini (številu oziroma površini) opreme in prvin glede na vrsto in lokacijo (lokacija je podana opisno);
2. vrsti, zahtevnosti in intenziteti dela (v obliki števila ponavljanj na leto) glede na vrsto opreme in prvin..

Iz podatkov je razvidno, da se v sklopu izvajanja te gospodarske javne službe izvaja tudi vzdrževanje urbane opreme. Na podlagi podatkov posamezni ponudnik izračuna svojo ponudbeno vrednost, tako da enostavno določi ceno svoje storitve na enoto glede na vrsto in zahtevnost dela. S tem je dosežena transparentnost ponudbe izvajalca in pogodbe med občino in izvajalcem. Seveda je pravilnost izračuna odvisna od točnosti in ažurnosti podatkov.

Občina vodi podatke o javnih zelenih površinah oziroma o prvinah in opremi javnih zelenih površin v centralni prostorski podatkovni bazi Mestne občine Ljubljana. V centralni podatkovni bazi občine se poleg podatkov o javnih zelenih površinah vodijo tudi podatki zemljiškega katastra, katastra stavb, gospodarske javne infrastrukture, prostorskih aktov in

drugih pravnih režimov, digitalni ortofoto načrti ter topografske karte. Za vsak objekt javnih zelenih površin se v tej bazi vodi tudi podatek o vrsti objekta ter drugi podatki, potrebni za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Prvine in oprema javnih zelenih površin so zaokroženi v območja, za katera se vodi podatek o imenu in vrsti (na primer park, otroško igrišče in podobno). Za pregledovanje teh podatkov ima občina izdelan spletni GIS pregledovalnik, ki omogoča poizvedovanje po bazi podatkov po različnih kriterijih ter prikazovanje rezultatov na različnih geodetskih podlagah (DOF, topografske karte, zemljiški kataster in podobno). Iz razpisa za oddajo javnega naročila vzdrževanja javnih zelenih površin smo razbrali, da je v pogodbi med izbranim izvajalcem vzdrževanja in čiščenja javnih zelenih površin in občino določeno, da izvajalec tekoče dopolnjuje seznam oziroma popis vzdrževanih javnih zelenic, objektov in naprav z vsemi spremembami in podatke redno posreduje na LUZ d.d. kot avtorju programa za pregledovanje podatkov javnih zelenih površin. LUZ d.d. na podlagi prejetih podatkov ažurira obstoječo bazo. Na spodnji sliki je prikaz spletnega GIS pregledovalnika mestne občine Ljubljana, ki je dostopen javnosti:

Slika 23: Uporabniški vmesnik Javnega informacijskega sistema prostorskih podatkov Mestne občine Ljubljana

(http://urbinfo.gis.ljubljana.si/web/profile.aspx?id=MOL_Urbanizem@Ljubljana, 2008)

Figure 23: City of Ljubljana graphical user interface of Public spatial information system

(http://urbinfo.gis.ljubljana.si/web/profile.aspx?id=MOL_Urbanizem@Ljubljana, 2008)

Podatki o javnih zelenih površinah preko javnega pregledovalnika javnosti niso dostopni. Verzija, ki jo uporabljajo uslužbenci Mestne občine Ljubljana te podatke vsebuje. Uslužbencem je omogočeno iskanje podatkov o javnih zelenih površinah po posameznih območjih in po vrsti prvin in opreme. Možen je tudi prostorski prikaz podatkov o lokaciji javne zelene površine skupaj s prvinami in opremo na kartografskih podlagah, digitalnih ortofotih, zemljiškem katastru, katastru stavb, prostorskih aktih in ostalih pravnih režimih. Na podlagi takšnega prikaza je možno pridobiti podatke o nepremičninah, namenski rabi, prostorskih izvedbenih pogojih in podobno. Podatkovna baza ne vsebuje podatkov o delih, ki jih je potrebno izvesti na prvini in opremi, pogostnosti teh del, stroških in izvedbi del ter izvajalcu, ki je dela izvedel. Prostorski pregledovalnik ne omogoča vnašanja podatkov, zato je v pogodbi z izvajalcem med drugim določeno tudi, da mora voditi dnevnik del in ga na zahtevo občine občini predložiti. Prav tako mora občini podati mesečni plan izvedbe in mesečno poročilo o izvedbi.

2.5.5 Mestna občina Maribor

Mestna občina Maribor je imela po podatkih popisa prebivalstva iz leta 2002 114.309 prebivalcev, od katerih jih je v samem mestu Maribor živel 93.847. Površina občine je 147,5 kvadratnih kilometrov. Občina ima 33 naselij, 11 mestnih četrti in 6 krajevnih skupnosti. Predvideni stroški za vzdrževanje javnih zelenih površin v letu 2008 so 1,758.677 evrov.

Dejavnosti, ki se v Mestni občini Maribor opravljajo kot gospodarske javne službe, so določene v Odloku o gospodarskih javnih službah v občini Maribor (MUV 4/94, 26/97, 14/04). Javne zelene površine se po odloku vzdržujejo v okviru javne gospodarske službe »urejanje javnih poti, poti za pešce in zelenih površin«. V tem odloku je določeno, da se javne službe izvajajo na podlagi predpisanih tehničnih, oskrbovalnih, stroškovnih, organizacijskih in drugih standardov in normativov ter da skupščina občine z odlokom, ki ga sprejme za posamezno ali več javnih služb, določi elemente opravljanja javne službe.

Način izvajanja gospodarske javne službe vzdrževanja javnih zelenih površin je določen v Odloku o načinu opravljanja gospodarskih javnih služb v Mestni občini Maribor (MUV, št. 18/95, 11/98, 17/98, 14/04, 6/2006 in 13/2006). V tem odloku je določeno, da se gospodarska javna služba urejanje poti za pešce in zelenih površin izvaja kot koncesionirana gospodarska javna služba. Zanimivo je, da je v tem odloku spremenjeno ime javne službe glede na Odlok o

gospodarskih javnih službah, saj je izločena gospodarska javna služba urejanje in vzdrževanje javnih poti, ki jo opravlja javno podjetje. Ta gospodarska javna služba se opravlja na podlagi Zakona o javnih cestah.

Predmet, območje, obseg in čas trajanja koncesije za vzdrževanje javnih zelenih površin, vire financiranja, obveznosti pri izvajanju koncesije, merila in pogoje za dodelitev koncesije ter sklenitev koncesijske pogodbe so za gospodarsko javno službo »vzdrževanje in urejanje javnih pešpoti in zelenih površin« urejene v Odloku o koncesiji za vzdrževanje in urejanje javnih pešpoti in zelenih površin (MUV, št. 31/2003). Odlok je koncesijski akt, na podlagi katerega je občina pripravila razpis za podelitev koncesije. Predmet koncesije je gospodarska javna služba »Urejanje poti za pešce in zelenih površin«. V obloku je določeno, da so iz predmeta koncesije izvzete zelene površine, ki jih je Mestna občina Maribor prenesla v upravljanje in vzdrževanje s posebnimi pogodbami in tista vzdrževalna dela, ki jih na zelenih površinah opravljajo druge gospodarske javne službe. Katera delo so to, iz tega akta ni določljivo, je pa jasno določeno, da je območje koncesije opredeljeno in razvidno iz ustreznih podlag ter da morajo biti v razpisni dokumentaciji za izbiro koncesionarja natančno navedena območja javnih zelenih površin, ki so predmet koncesije po lokacijah, namembnosti in velikosti ter specifikacija koncesioniranih del z normativi in standardi. Natančneje se medsebojna razmerja med koncedentom in koncesionarjem določijo v koncesijski pogodbi, ki med drugim določa predmet in območje koncesije, elemente in podlage za pripravo in sestavo letnega plana izvajanja dejavnosti ter vrste in način nadzora, ki ga ob izvajanju gospodarske javne službe opravlja koncedent.

Elementi za opravljanje gospodarske javne službe »urejanje javnih poti, poti za pešce in zelenih površin« so opredeljeni v Odloku o zelenih površinah na območju Mestne občine Maribor (MUV, št. 27/02). V odloku so tudi določeni pogoji za načrtovanje novih zelenih površin ter način vzdrževanja in varovanja obstoječih zelenih površin, razen mestnih gozdov, ki se ne urejajo na parkovni način. V odloku je določeno, kaj so javne zelene površine, in sicer tako, da je določeno, da so zelene površine opredeljene v registru zelenih površin, ki vsebuje tudi kartografski del ter v prostorskih planskih in prostorskih izvedbenih aktih Mestne občine Maribor. K zelenim površinam sodijo vsi predmeti, naprave in infrastrukturni objekti, ki so namenjeni zelenim površinam. Za vodenje registra je odgovorna Komunalna direkcija Mestne občine Maribor, ki register vzpostavi na osnovi topografskih podatkov, ki jih zagotovi Služba za geografski informacijski sistem in obdelavo podatkov Mestne občine Maribor. V

odloku je tudi določeno, kateri subjekti so odgovorni za vzdrževanje in varovanje zelenih površin. Pri tem so zelene površine ločene na javne zelene površine, ki imajo status grajenega javnega dobra in so za njihovo vzdrževanje odgovorni Mestna občina Maribor in izvajalci gospodarske javne službe ter ostale zelene površine, za katere so vzdrževanje dolžni zagotoviti njihovi lastniki. Odlok kot javne zelene površine določa javne parke, drevorede, nasade in zelenice, ki se nahajajo ob javnih cestah in poteh, javnih športnih površinah, pokopališčih in spomenikih, posamezne skupine dreves in rastišča posameznih dreves, pomembnih za naravno okolje, otroška igrišča na javnih površinah, parkovno urejene mestne gozdove in parkovno urejene vodne brežine. Kadar ni jasno, kaj se šteje za javne zelene površine, odločijo o tem v skladu z uradnimi evidencami in prostorskimi izvedbenimi akti pristojne službe Mestne občine Maribor. V odloku je določeno tudi vzdrževanje in varovanje javnih zelenih površin, in sicer:

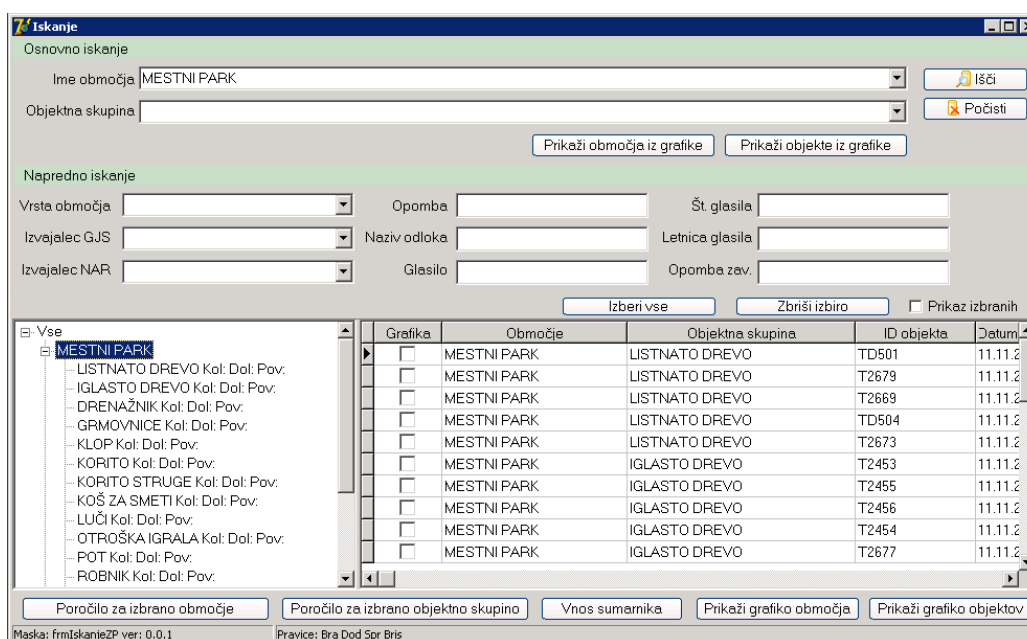
1. Predpisane so vrste rednih vzdrževalnih del na javnih zelenih površinah,
2. Predpisan je postopek pridobitve dovoljenja za poseg na javne zelene površine in pristojnost za dovoljevanje posegov,
3. Našteta so prepovedana ravnanja, ki jih lahko poškodujejo, nadzorstvo nad nedovoljenimi posegi oziroma ravnanji na javnih zelenih površinah,
4. Določene so kazni za kršitev določb odloka.

V Odloku o javnih zelenih površinah je določeno, da bo Mestna občina Maribor do konca leta 2003 sprejela pravilnik, s katerim bo natančneje določila elemente in standarde vzdrževanja javnih zelenih površin, pravila za spremljanje stanja dreves in njihovega ocenjevanja, pravila za izdajanje soglasij za posege in navodila za vodenje evidence javnih zelenih površin. Občina je do danes že pripravila predlog Pravilnika o vzdrževanju dreves in predlog Pravilnika o vzdrževanju grmovnic. V planu je še izdelava pravilnikov za vzdrževanje trajnic in sezonskega cvetja, vzdrževanje travnih površin, ribnikov ter igral. V osnutku Občinskega programa varstva okolja za Maribor 2008 do 2013, ki ga je pripravil Zavod za varstvo okolja Mestne občine Maribor, je predvidena tudi novelacija Odloka o zelenih površinah na območju Mestne občine Maribor. Kljub temu, da navodil za vodenje evidence javnih zelenih površin Mestna občina Maribor še ni sprejela, je že leta 2002 pristopila k vzpostavitvi te evidence in k izgradnji informacijskega sistema za njeno uporabo. Občina je pridobila podatke o vegetaciji in urbani opremi na področju nekaterih večjih in pomembnejših zelenih površin v občini (Mestni park in Lent) na podlagi podatkov iz lokalne topografske baze Mestne občine

Maribor, ki jih je bilo potrebno za potrebe gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami dopolniti s terenskim popisom. Terenski popis je bil potreben iz dveh razlogov:

- o v lokalni topografski bazi so določene le lokacije prvin in opreme javnih zelenih površin, ne pa tudi vsi podatki, potrebni za gospodarjenje z njimi;
- o lokalna topografska baza z vidika gospodarjenja z opremo in prvinami ni popolna, saj ne vsebuje podatkov o lokaciji in vrsti vseh prvin in opreme javnih zelenih površin.

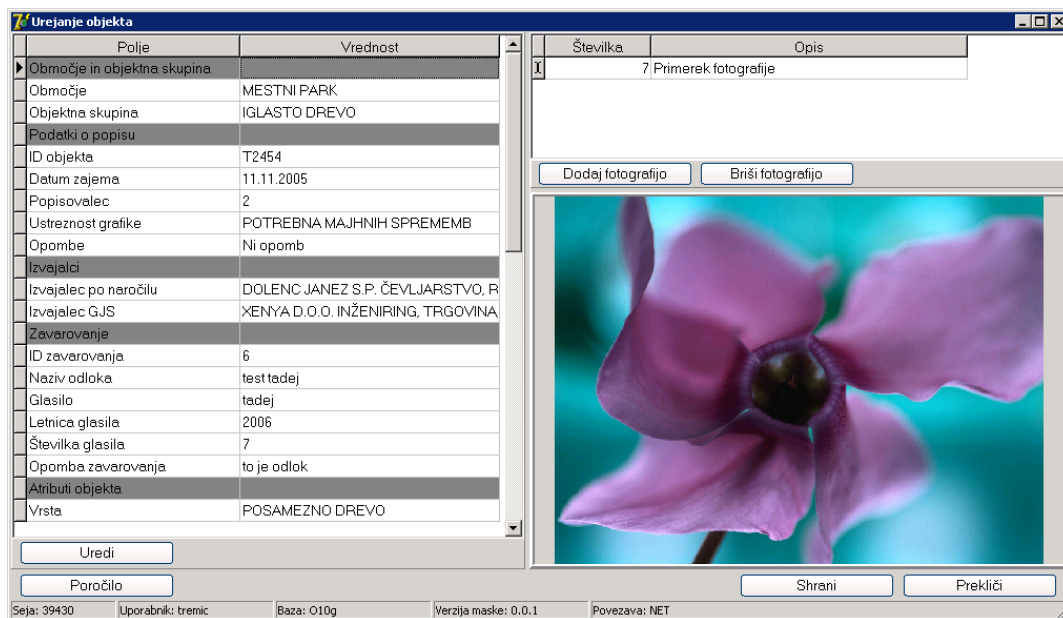
Mestna občina Maribor je vzporedno s pridobitvijo podatkov leta 2002 pristopila k izdelavi informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Do danes je izdelan pregledovalnik podatkov, zajetih v popisu javnih zelenih površin, ki omogoča iskanje prvin in opreme po posameznih območjih, prikaz lokacije, spreminjanje atributnih podatkov ter izdelavo poročil o številu, vrsti in drugih lastnostih prvin in opreme za posamezni objekt, območje ali celotno občino. Na spodnji sliki je prikazan uporabniški vmesnik za iskanje opreme in prvin javnih zelenih površin:

Slika 24: Uporabniški vmesnik za iskanje prvin in opreme javnih zelenih površin (Mestna občina Maribor, 2008)

Figure 24: Graphical user interface for guering Elements and Equipment of public green areas (City of Maribor, 2008)

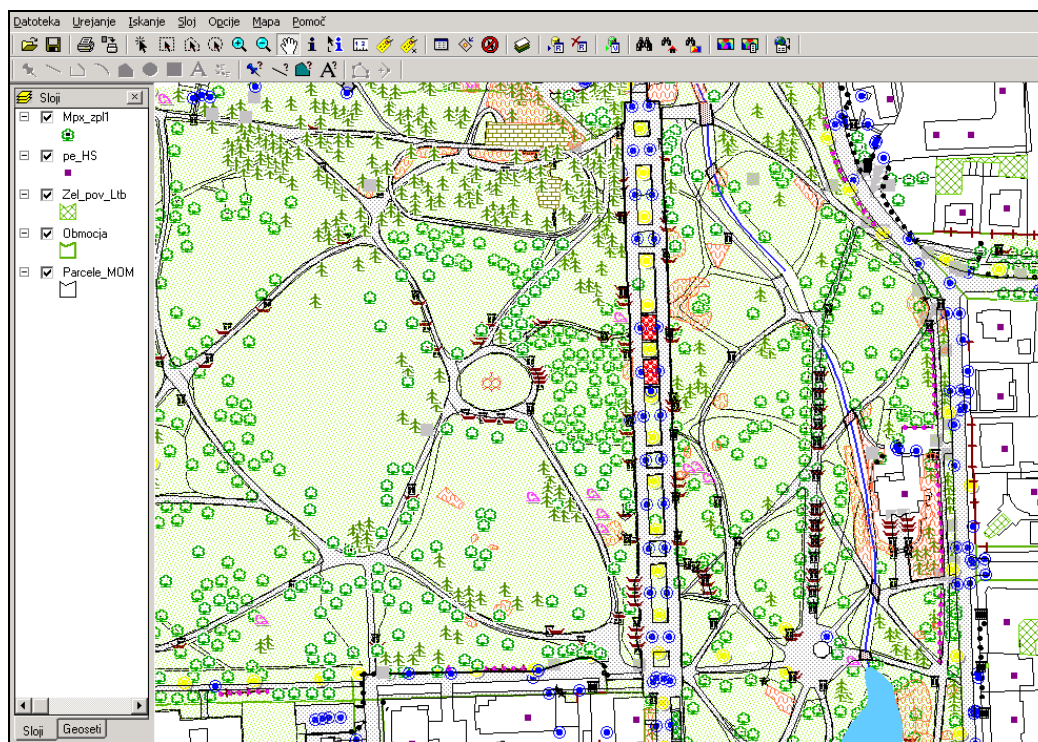
Na sliki 24 je prikazan primer seznama prvin in opreme v mestnem parku. Za posamezen objekt lahko dobimo tudi podrobnejše podatke, ki so bili popisani ob terenskem zajemu, kar je prikazano na spodnji sliki:

Slika 25: Prikaz podrobnih podatkov o prvinah in opremi javnih zelenih površin (vir: Mestna občina Maribor, 2008)

Figure 25: Review of Elements and Equipment of public green areas detailed data (City of Maribor, 2008)

Aplikacija omogoča tudi pregled lokacije opreme in prvin. Na spodnji sliki je prikazan lokacijski del podatkov za območje mestnega parka:

Slika 26: Prikaz podatkov o lokaciji prvin in opreme javnih zelenih površin (vir: Mestna občina Maribor, 2008)

Figure 26: Review of Elements and Equipment of public green areas spatial data (City of Maribor, 2008)

Za vsako območje javnih zelenih površin je omogočena tudi izdelava poročila o skupnem številu, dolžini oziroma površini objektov po posameznem območju.

Enako kot v Mestni občini Ljubljana je možen tudi prostorski prikaz podatkov o lokaciji funkcionalne celote oziroma objekta na kartografskih podlagah, digitalnih ortofoto posnetkih, zemljiškem katastru, katastru stavb, prostorskih aktih in ostalih pravnih režimih, podatkovna baza pa prav tako ne vsebuje podatkov o delih, ki jih je potrebno izvesti na prvini in opremi, pogostnosti teh del, stroških in izvedbi del ter podatkov o izvajalcu, ki je dela izvedel. Podatki o javnih zelenih površinah so trenutno dostopni le uslužbencem Mestne občine Maribor.

3.0 Idejni načrt informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi površinami

3.1 Uvod

V delu Geografski informacijski sistemi (Kvamme et al, 1997) je informacijski sistem definiran kot zbirka metod, pripomočkov in dejavnosti, ki jih neka organizacija potrebuje za zadovoljevanje potreb po informacijah. V istem viru je informacijski sistem definiran po njegovih vsebinskih in procesnih sestavinah kot kombinacija podatkov²⁴, shranjenih v bazi podatkov, človeških sposobnosti in tehničnih pripomočkov, ki skupaj z ustreznim nizom organizacijskih postopkov proizvajajo informacije za podporo upravljanju, poslovanju in odločanju. V sodobni družbi se vse aktivnosti zbiranja in uporabljanja informacij odvijajo v okviru informacijskih sistemov. Informacijski sistemi pa niso novo odkritje. Razlika med informacijskimi sistemi nekdanj in danes je le v tem, da se je včasih (pred drugo svetovno vojno) večina procesov v okviru nekega informacijskega sistema opravljala ročno (pisne evidence, katastri). Takšne informacijske sisteme lahko imenujemo analogni informacijski sistemi. Danes pa si sodobnega informacijskega sistema ne moremo predstavljati brez uporabe računalniške tehnologije. Z uporabo računalnikov je postal večji del aktivnosti v informacijskem sistemu avtomatiziran. Ključna sprememba je v hranjenju in obdelavi podatkov. Ti niso več shranjeni na papirju, ampak na digitalnih medijih. Prav podatki pa so bili in so še vedno ključna sestavina vseh informacijskih sistemov. Digitalno hranjenje podatkov omogoča hitrejši vnos, ažuriranje, distribuiranje, analizo in uporabo podatkov. Informacijski sistem za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami bomo zato zasnovali kot računalniško podprt geografski informacijski sistem. Evidenca podatkov o javnih zelenih površinah bo računalniška podatkovna baza.

²⁴ Podatki so predstavitev dejstev, zamisli in navodil v formaliziranem načinu, primernem za komuniciranje, interpretacijo ali obdelavo s strani ljudi ali avtomatskih sredstev (Kvamme et al 1997)

V poglavju 1.2, kjer smo opredelili namen in cilje magistrske naloge, smo podali trditev, da je pravi koncept vzpostavitve evidence javnih zelenih površin Inštitut za komunalno gospodarstvo pri FGG postavil že pred osamosvojitvijo Republike Slovenije. V delih, ki so nastala v 80. letih prejšnjega stoletja, je bil glavni poudarek na zagotovitvi podatkov, potrebnih za določitev stroškov vzdrževanja javnih zelenih površin – vse te ugotovitve smo skoraj nespremenjene in v celoti prevzeli tudi v magistrsko delo. Takratni koncept nadgrajujemo z razširitvijo upravljaljskih akcij, povezanih z gospodarjenjem z javnimi zelenimi površinami na področje dovoljevanja različnih posegov na javne zelene površine, na dovoljevanje njihove posebne rabe in na vzdrževanje evidence javnih zelenih površin. Prav tako upoštevamo nove možnosti, ki jih ponuja sodobna računalniška strojna in programska oprema. Pri slednji se naslanjamo predvsem na tehnologijo geografskih informacijskih sistemov, ki omogoča povezovanje prostorskih podatkov preko lokacije. To pomeni, da ne vodimo atributne povezave med zemljiški parcelami in javnimi zelenimi površinami oziroma prvinami in opremo javnih zelenih površin, temveč lahko na podlagi prostorskih poizvedb kadarkoli dobimo informacije (v obliki seznamov ali v obliki grafičnega prikaza) o prvinah in opremi javnih zelenih površin na določeni zemljiški parceli in obratno. Prav možnost združevanja podatkov na podlagi lokacije nam dovoljuje, da ni potrebno vnaprej predvideti vseh možnih poizvedb, katerih rezultati naj bodo analitični prikazi obsega in stanja javnih zelenih površin za posamezne prostorske enote. Seveda upoštevamo tudi dejstvo, da so v digitalni obliki zajeti podatki o zemljiških parcelah kot tudi podatki o vseh uradnih prostorskih enotah v Republiki Sloveniji. Naslednja razlika med deli Inštituta za komunalno gospodarstvo pri FGG, povezanih z evidenco in informacijskim sistemom javnih zelenih površin je tudi ta, da smo idejni načrt informacijskega sistema izdelali v skladu z najnovejšimi pravili oziroma metodologijo predstavitve dinamičnega in statičnega dela informacijskega sistema ter uporabili novo terminologijo. Dinamični (oziroma procesni del) informacijskega sistema v preteklosti namreč ni bil obdelan. V magistrski nalogi ga bomo obdelali tako, da bomo opisali poslovne procese gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami, ki jih mora podpreti informacijski sistem.

V nadaljevanju magistrskega dela bomo nedvoumno določili namen informacijskega sistema javnih zelenih površin. Na podlagi tega bomo izdelali konceptualni model poslovnih procesov, ki jih podpira sistem ter s tem okvirno določili funkcionalnost posameznih aplikacij, ki so del sistema. Izdelali bomo tudi podatkovni model evidence javnih zelenih površin. Zaradi jasne ločnice med podatki in informacijskim sistemom bomo posebej ločili

namen evidence javnih zelenih površin ter namen informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami.

Idejni načrt informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami bomo izdelali na podlagi naslednjih predpostavk:

1. Informacijski sistem javnih zelenih površin in informacijski sistemi, s katerimi je povezan, so računalniško podprti.
2. Občina uporablja dokumentacijski sistem, ki omogoča vodenje postopkov oziroma natančneje, vnos in hranjenje vlog ter spremljanje postopkov njihovega reševanja. Dokumentacijski sistem občini omogoča poročanje Ministrstvu za javno upravo v skladu s Pravilnikom o vodenju evidence o upravnem postopku (Uradni list RS, št. 18/2003). Vloge vnaša v dokumentacijski sistem sprejemna pisarna občine, ki je enotna vstopna točka za sprejem vlog. Vloge obdelujejo pristojne službe. Prav tako sprejemna pisarna skrbi za posredovanje izdanih soglasij in drugih dokumentov prosilcem.
3. Občina ima občinski organ, ki izvaja naloge občinskega redarstva v skladu z Zakonom o občinskem redarstvu. Občinski organ uporablja informacijski sistem, v katerega beleži kršitve in izvedene postopke.
4. Občina ima digitalni register osnovnih sredstev, ki ga vodi računovodstvo kot del finančnega informacijskega sistema občine.
5. V informacijskem sistemu za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami ne vodimo podatkov zemljiškega katastra, prostorskih aktov, podatkov o gospodarski javni infrastrukturi in drugih prostorskih podatkov, ki niso neposredno povezani z gospodarjenjem z javnimi zelenimi površinami. Ti podatki se vodijo v drugih podatkovnih bazah ter se vzdržujejo v drugih informacijskih sistemih. Podatki so dostopni preko prostorskega informacijskega sistema občine na takšen način, da jih lahko uporabljajo za izvajanje svojih nalog vse občinske službe, ki jih potrebujejo.
6. Vse upravljalvske akcije, ki so neposredno povezane z gospodarjenjem z javnimi zelenimi površinami, izvaja služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami.

Idejni načrt informacijskega sistema bo izdelan predvsem na podlagi potreb Mestne občine Maribor. Zasnova informacijskega sistema bo takšna, da bo uporabna za izvedbo informacijskega sistema v različnih okoljih in pogojih (lokalni dejavniki in predpisi, informacijska tehnologija, organizacija načina vzdrževanja javnih površin in podobno). To

pomeni, da bo za druge občine uporabna logična struktura sistema, ni pa nujno, da bodo (na primer v manjših občinah) računalniško podprte vse aktivnosti.

3.2 Namen informacijskega sistema

3.2.1 Namen evidence javnih zelenih površin

Namen evidence javnih zelenih površin je pridobiti podatke o lokaciji, obsegu, značilnostih ter namenu javnih zelenih površin oziroma njihove opreme in prvin. Evidenca javnih zelenih površin je osnova za izvajanje vseh upravljavskih akcij, povezanih z javnimi zelenimi površinami. Njeno uporabo v te namene zagotavlja informacijski sistem v delu, v katerem podpira procese, povezane z gospodarjenjem z javnimi zelenimi površinami. Sama evidenca javnih zelenih površin pa je brez posebnega informacijskega sistema javnih zelenih površin neposredna podlaga za izvedbo dveh velikih in zahtevnih upravljavskih akcij:

1. Ureditev stvarnopravnega stanja javnih zelenih površin in
2. izdelava prostorskih aktov.

Skupna značilnost obeh upravljavskih akcij je, da se ne ponavljata pogosto – še posebej to velja za ureditev stvarnopravnega stanja zemljišč, na katerih so urejene javne zelene površine. Druga skupna značilnost obeh upravljavskih akcij je tudi ta, da jih zaradi kompleksnosti ne moremo v celoti podpreti z računalniškim informacijskim sistemom. V njihovo izvedbo je vključenih veliko subjektov, potrebna so posebna strokovna znanja, ki niso neposredno povezana z gospodarjenjem z javnimi zelenimi površinami. Velja pa, da je lahko potreba po izvedbi obeh upravljavskih akcij neposredni povod za vzpostavitev evidence javnih zelenih površin. Če bi vzpostavili evidenco javnih zelenih površin samo zaradi izvedbe obeh procesov, ne bi zagotovili pogojev za redno vzdrževanje podatkov o javnih zelenih površinah. Sama evidenca javnih zelenih površin je namreč statična in zaradi tega niso zagotovljeni pogoji za njeno redno vzdrževanje. Dejstvo pa je, da za izvedbo obeh upravljavskih akcij potrebujemo zanesljive podatke o lokaciji, značilnostih ter namenu javnih zelenih površin oziroma njihove opreme in prvin ter podatke o njihovi vrednosti.

3.2.2 Namen informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami

Informacijski sistem za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami mora nuditi podatke in informacije, ki so potrebne pri izvajanju upravljavskih akcij, povezanih z gospodarjenjem z javnimi zelenimi površinami. Informacijski sistem mora omogočiti:

1. računalniško podprto vodenje podatkov o javnih zelenih površinah oziroma prvinah in opremi javnih zelenih površin (vrsti, vrednosti, namenu in pomenu);
2. računalniško podprto vodenje podatkov o izvedenih delih, rabi in posegih na javne zelene površine oziroma prvine in opremo javnih zelenih površin;
3. uporabo podatkov o javnih zelenih površinah oziroma njihovih prvinah in opremi (vrsti, vrednosti, namenu in pomenu) ter podatkov o izvedenih delih, rabi in posegih na javne zelene površine pri izvajanju upravljavskih akcij;
4. posredovanje podatkov v druge informacijske sistem in pridobivanje podatkov iz drugih informacijskih sistemov pri izvajanju upravljavskih akcij.

Informacijski sistem javnih zelenih površin mora podpirati naslednje poslovne procese:

1. izdajo projektnih pogojev za projektiranje in izdajo soglasij na projektne rešitve v povezavi z varstvom javnih zelenih površin;
2. izdajo dovoljenj za posege na javne zelene površine, za katere ni potrebno gradbeno dovoljenje in dovoljenj za posebno rabo javnih površin;
3. nadzor nad izvajanjem posegov ter rabo javnih zelenih površin;
4. izdelavo načrta vzdrževanja javnih zelenih površin za občinski proračun;
5. izdelavo načrta vzdrževanja javnih zelenih površin za izvajanje vzdrževalnih del;
6. nadzor nad izvedbo vzdrževalnih del;
7. vzdrževanje evidence javnih zelenih površin.

Informacijski sistem se mora povezovati z informacijskim sistemom za obdelavo vlog (dokumentacijskim sistemom občine), informacijskim sistemom občinskega redarstva ter prostorskim informacijskim sistemom.

3.3 Poslovni procesi, ki jih podpira informacijski sistem za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami

Proces je »skupek med seboj povezanih ali vzajemno vplivajočih aktivnosti, ki pretvarja vhode v izhode« (Vajde Horvat R. Et al, 2004). Aktivnost je najmanjša akcija v procesu, za katero navzven ne prikazujemo njene strukture. Pogosto se pojem aktivnost enači še s pojmom naloga ali procesni korak. Vhodi in izhodi so lahko otipljivi (materialni izdelki) ali neotipljivi (miselni proizvodi ali storitve). Procesni pristop pomeni sistematično identifikacijo in obvladovanje procesov, uporabljenih znotraj organizacije, in njihovih medsebojnih vplivov. Procesni pristop se je uveljavil z uvedbo standarda ISO 9001:2000, ki obravnava sisteme vodenja kakovosti. Procesni pristop je temelj celotnega razumevanja zahtev tega standarda, ki ga za izvajanje svojih poslovnih procesov uporabljajo tudi nekatere občine. Organizacija, ki uporablja procesni pristop, mora:

1. identificirati svoje procese in planirati njihovo izvajanje,
2. izvajati procese in jih ustrezno nadzorovati,
3. preverjati, ali procesi izpolnjujejo predvidene zahteve glede njihove vsebine in učinkovitosti ter
4. določiti možnosti za izboljševanje procesov.

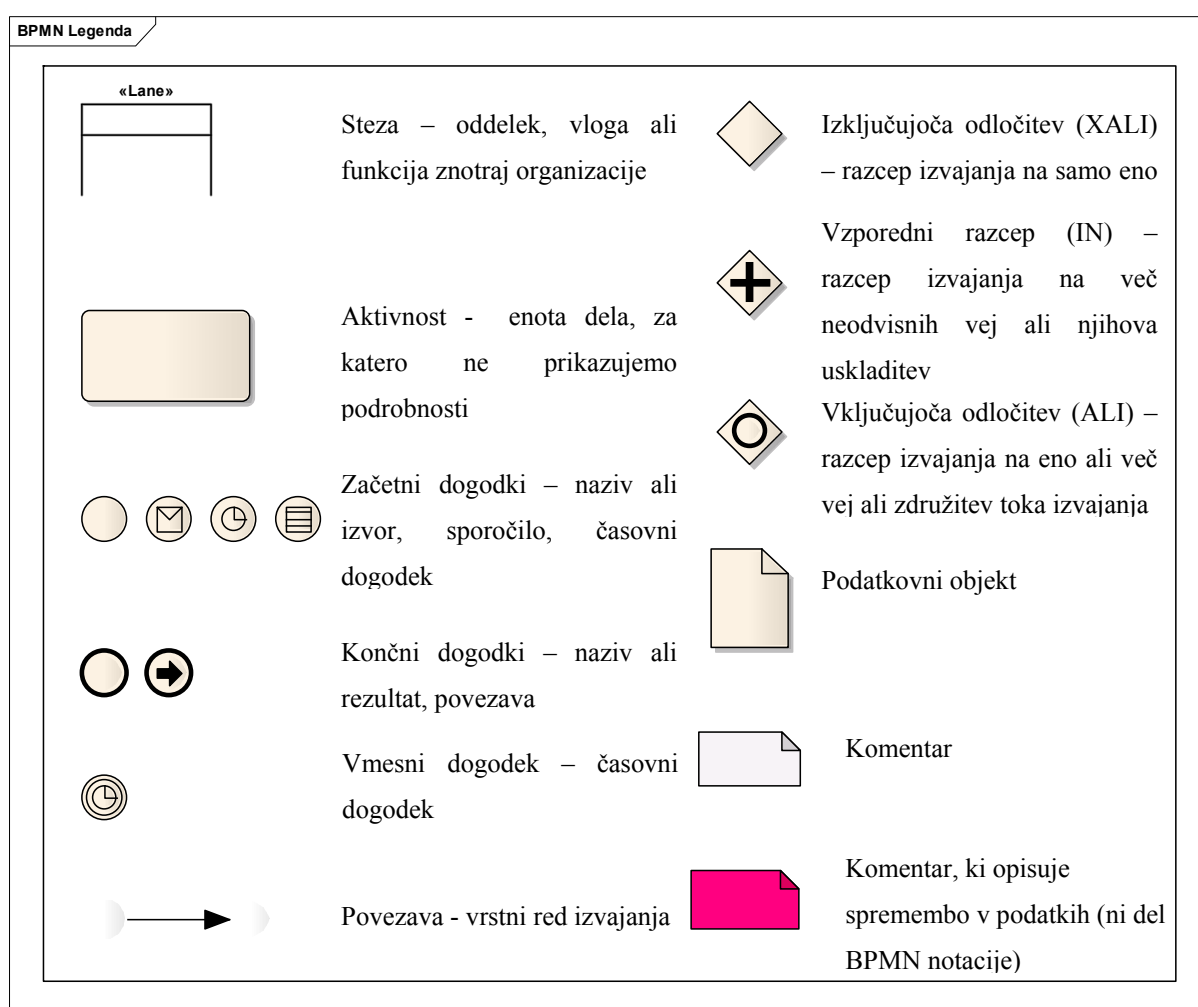
V tem poglavju bomo opisali upravljaljske akcije gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami tako, da bomo med seboj povezali posamezne aktivnosti, ki se pojavljajo v procesu izvajanja posamezne upravljaljske akcije. S tem bomo predstavili zaporedje izvajanja aktivnosti ter njihovo povezavo oziroma soodvisnost. Opredelili bomo subjekte, ki sodelujejo v procesih gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami ter njihovo vlogo. Tako bodo podani vsi parametri, ki so potrebni za določitev funkcionalnosti informacijskega sistema oziroma njegovih delov.

Za opis poslovnih procesov smo uporabili BPMN notacijo. BPMN je kratica za angleški izraz »Business Process Modeling Notation«, kar lahko prevedemo kot »Notacija za modeliranje poslovnih procesov«. Notacija je skupina simbolov in pravil, s katerimi predstavimo podatke ali procese. BPMN je primerna za predstavitev poslovnih procesov oziroma delovnih tokov. Nastala je pod okriljem organizacije BPMI (Business Process Management Initiative). BPMI je neodvisna in neprofitna organizacija, ustanovljena leta 2000, ki združuje strokovnjake iz

raznih področij in iz vodilnih IT podjetij. Zavzema se za možnost razvoja in vodenje poslovnih procesov, ki sežejo preko meja posamezne organizacije. BPMN se uporablja za opis poslovnih procesov znotraj ene organizacije ali pa za opis poslovnih procesov med organizacijami. Opis procesov BPMN se lahko uporabi kot:

- o del pravilnika kvalitete po standardu ISO 9001 ali,
- o osnova za informacijski sistem.

Osnovni elementi BPMN notacije, ki smo jih uporabili pri izdelavi diagramov poslovnih procesov, so prikazani na spodnji shemi:

Slika 27: Osnovni elementi BMPN notacije
Figure 27: Basic elements of BMPN notation

BPMN notacijo smo uporabili, ker je enostavna za razumevanje tudi za tiste, ki niso strokovnjaki na področju informacijske tehnologije. Hkrati je notacija dovolj formalna, da je procesni model možno v nadaljnjih fazah razvoja informacijskega sistema pretvoriti v izvajalno obliko. Vsak poslovni proces smo predstavili z diagramom poslovnega procesa ter opisom diagrama, ki bo vključeval opis aktivnosti in vrstni red njihovega izvajanja, opis vhodnih in izhodnih podatkov in dokumentov ter začetni dogodek. Pri izdelavi diagramov poslovnih procesov gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami morebiti nismo upoštevali prav vseh pravil in možnosti PBMN notacije²⁵, saj je naš cilj predvsem razumljivost procesov. Prav tako nismo uporabili vseh elementov BPMN notacije. Zato so procesi v nekaterih delih poenostavljeni in jih bo potrebno za razvoj informacijskega sistema še dopolniti. V diagramih procesov smo prikazali tudi vpliv aktivnosti na podatkovno bazo informacijskega sistema, in sicer z opisom entitet podatkovnega modela, v katerih se lahko spremenijo podatki ob izvajanju posamezne aktivnosti znotraj procesa (vnos ali sprememba podatkov).

3.3.1 Izdaja projektnih pogojev za projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja

3.3.1.1 Vhodni podatki in dokumenti

Vloga za izdajo projektnih pogojev, v kateri so navedeni vlagatelj, katastrska občina in številka parcele, na kateri se bo izvajala gradnja, vrsta objekta, ki ga želi investitor zgraditi ter idejna zasnova²⁶ objekta.

3.3.1.2 Izhodni podatki in dokumenti

Podatki o javnih zelenih površinah na območju gradnje, projektni pogoji glede varovanja oziroma ureditve javnih zelenih površin po gradnji ali dokument z ugotovitvijo, da predvideni poseg ne vpliva na javne zelene površine.

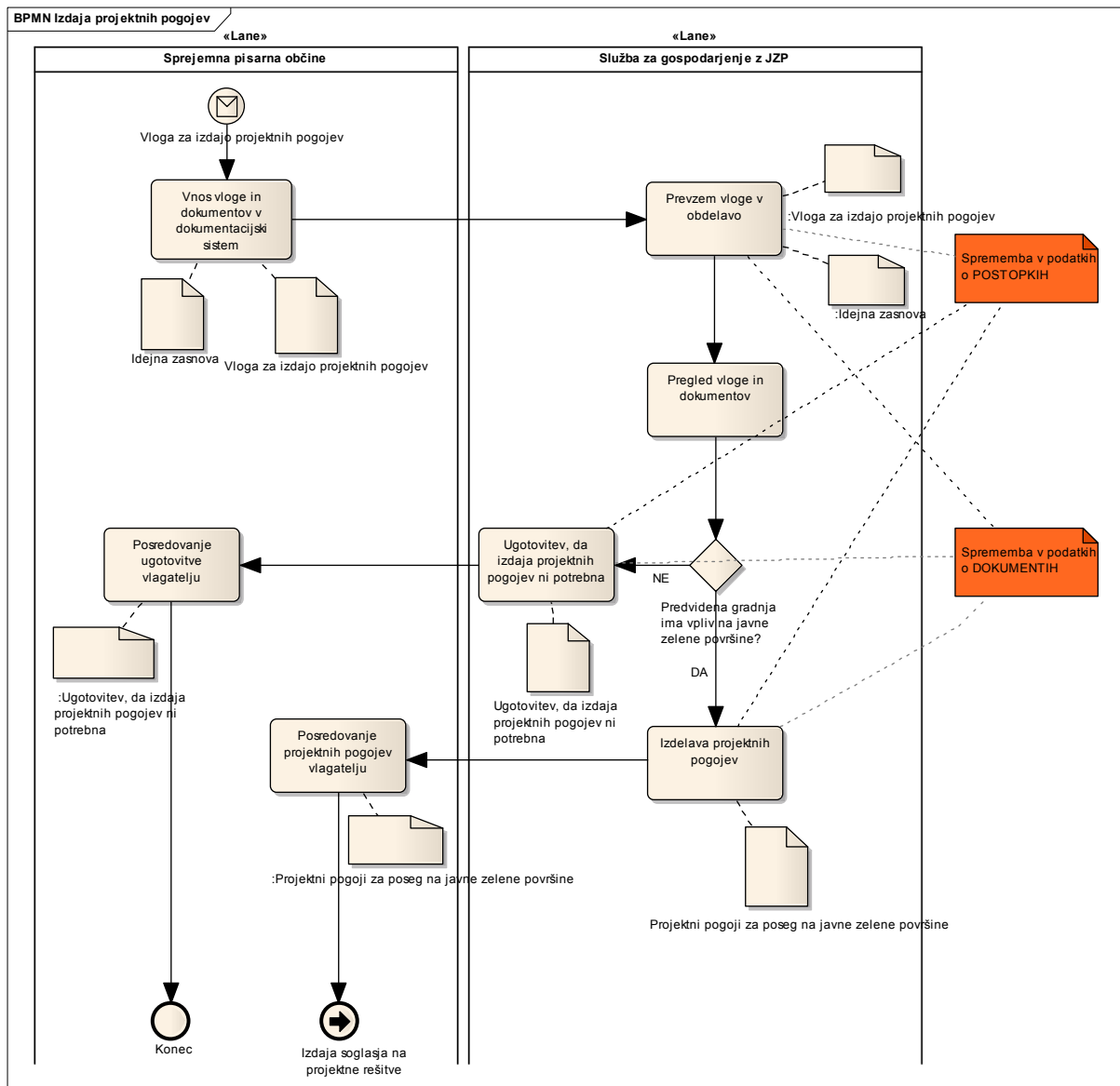
3.3.1.3 Začetni dogodek

Vložena zahteva za izdajo projektnih pogojev.

²⁵ Za več informacij o PBMN notaciji glej spletne strani OMG, URL: <http://www.bpmn.org/index.htm>

²⁶ Idejna zasnova je v skladu z Zakonom o graditvi objektov grafični prikaz in opis nameravane gradnje, na podlagi katerega soglasodajalec navede projektne pogoje.

3.3.1.4 Diagram procesa

Slika 28: Diagram procesa izdaje projektih pogojev za izdelavo projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja

Figure 28: Issue of Terms and conditions of a project for acquisition of building permit - process diagram

3.3.1.5 Opis procesa

Proces se prične z zahtevo za izdajo projektih pogojev, ki jo vlagatelj odda v sprejemno pisarno občine. Sprejemna pisarna podatke o vlogi ter idejno zasnovo vnese v občinski dokumentacijski sistem.

Služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami podatke o vlogi ter idejno zasnovo iz dokumentacijskega sistema prevzame v obdelavo in začne s postopkom izdaje projektnih pogojev. Glede na lokacijo posega, ki jo pridobi iz podatkov o parceli, podatkov o namenu, prvinah in opremi javne zelene površine na tej lokaciji in na podlagi idejne zasnove preveri, ali bo nameravana gradnja vplivala na javne zelene površine.

Če gradnja na javne zelene površine ne vpliva, to zabeleži in izdela dokument, v katerem obrazloži, da izdaja projektnih pogojev s strani službe za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami ni potrebna, saj poseg ne vpliva na javne zelene površine. Dokument posreduje v sprejemno pisarno občine, ki poskrbi za dostavo obrazložitev vlagatelju.

Če gradnja vpliva na javne zelene površine, prevzame vlogo v nadaljnjo obdelavo. Na podlagi podatkov iz idejne zasnove in podatkov o javni zeleni površini oziroma prvinah in opremi na lokaciji predvidenega posega izdela dokument z vsebino projektnih pogojev, v katerega vključi tudi prikaz prvin in opreme javnih zelenih površin.

Na koncu dokument posreduje v sprejemno pisarno, ki poskrbi za dostavo projektnih pogojev vlagatelju.

3.3.2 Izdaja soglasja na projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja

3.3.2.1 Vhodni podatki in dokumenti

Vloga za izdajo soglasja na projektne rešitve, v kateri so navedeni številka vloge za izdajo projektnih pogojev, vlagatelj, katastrska občina in številka parcele, na kateri se bo izvajala gradnja, vrsta gradnje ter pripadajoči načrti, ki so potrebni za izdajo soglasja.

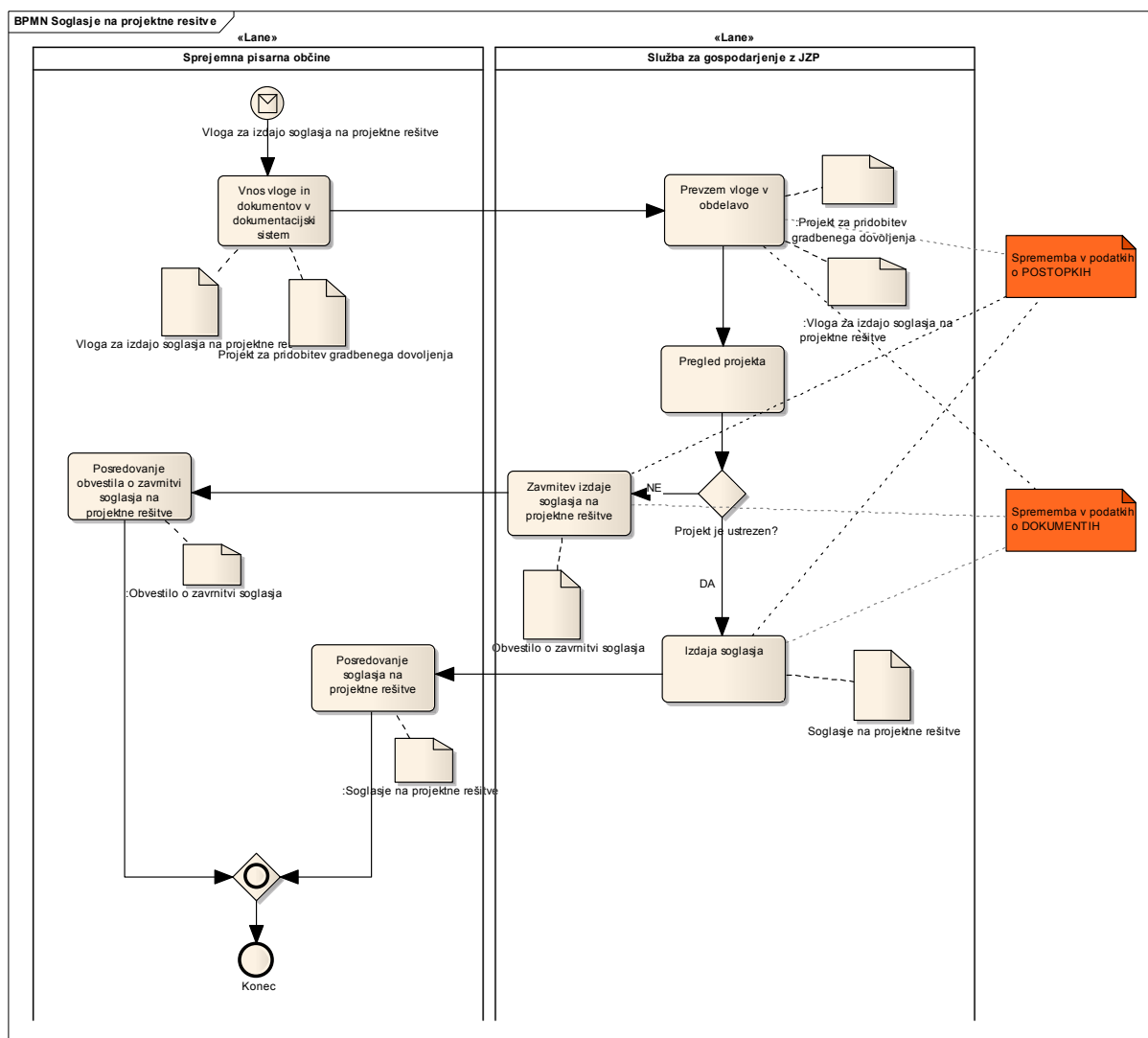
3.3.2.2 Izhodni podatki in dokumenti

Soglasje na projektne rešitve ali zavrnitev soglasja na projektne rešitve.

3.3.2.3 Začetni dogodek

Vložena zahteva za izdajo soglasja na projektne rešitve.

3.3.2.4 Diagram procesa

Slika 29: Diagram procesa izdaje soglasja na projektne rešitve

Figure 29: Issue of consent on a project for acquisition of building permit - process diagram

3.3.2.5 Opis procesa

Proces se prične z zahtevo za izdajo soglasja na projektne rešitve, ki jo vlagatelj odda v sprejemno pisarno občine. Sprejemna pisarna podatke o vlogi ter načrt gradnje vnese v občinski dokumentacijski sistem.

Služba za gospodarjenje z nepremičninami vlogo iz dokumentacijskega sistema z vsemi podatki in pripadajočimi dokumenti prenese v svoj sistem, v katerem že ima podatke o izdanih projektih in začne z obdelavo. Načrte projekta, za katerega izdaja soglasje, primerja s projektnimi pogoji ter drugimi podatki iz evidence javnih zelenih površin in

preveri, če je investitor pravilno upošteval projektne pogoje in je varstvo javnih zelenih površin zagotovljeno.

Če investitor projektne pogoje ni upošteval, v informacijski sistem vnese podatek, da soglasja ne izdaja in izdela dokument o zavrnitvi soglasja, ki ga poveže s prvinami in opremo, na katere gradnja vpliva. Dokument o zavrnitvi izdaje soglasja posreduje v sprejemno pisarno občine, ki poskrbi za posredovanje dokumenta vlagatelju.

Če je investitor projektne pogoje upošteval, v informacijski sistem vnese podatek, da izdaja soglasje in izdela dokument z vsebino soglasja. Dokument s soglasjem posreduje sprejemni pisarni občine, ki poskrbi za posredovanje dokumenta vlagatelju.

3.3.3 Izdaja soglasja za poseg, za katerega gradbeno dovoljenje ni potrebno

3.3.3.1 Vhodni podatki in dokumenti

Vloga za izdajo soglasja za poseg na javne površine, za katerega gradbeno dovoljenje ni potrebno. V vlogi je naveden vlagatelj, katastrska občina in številka parcele, na kateri se bo izvajal poseg, namen posega, datum začetka in konca posega ter opis ali skica posega.

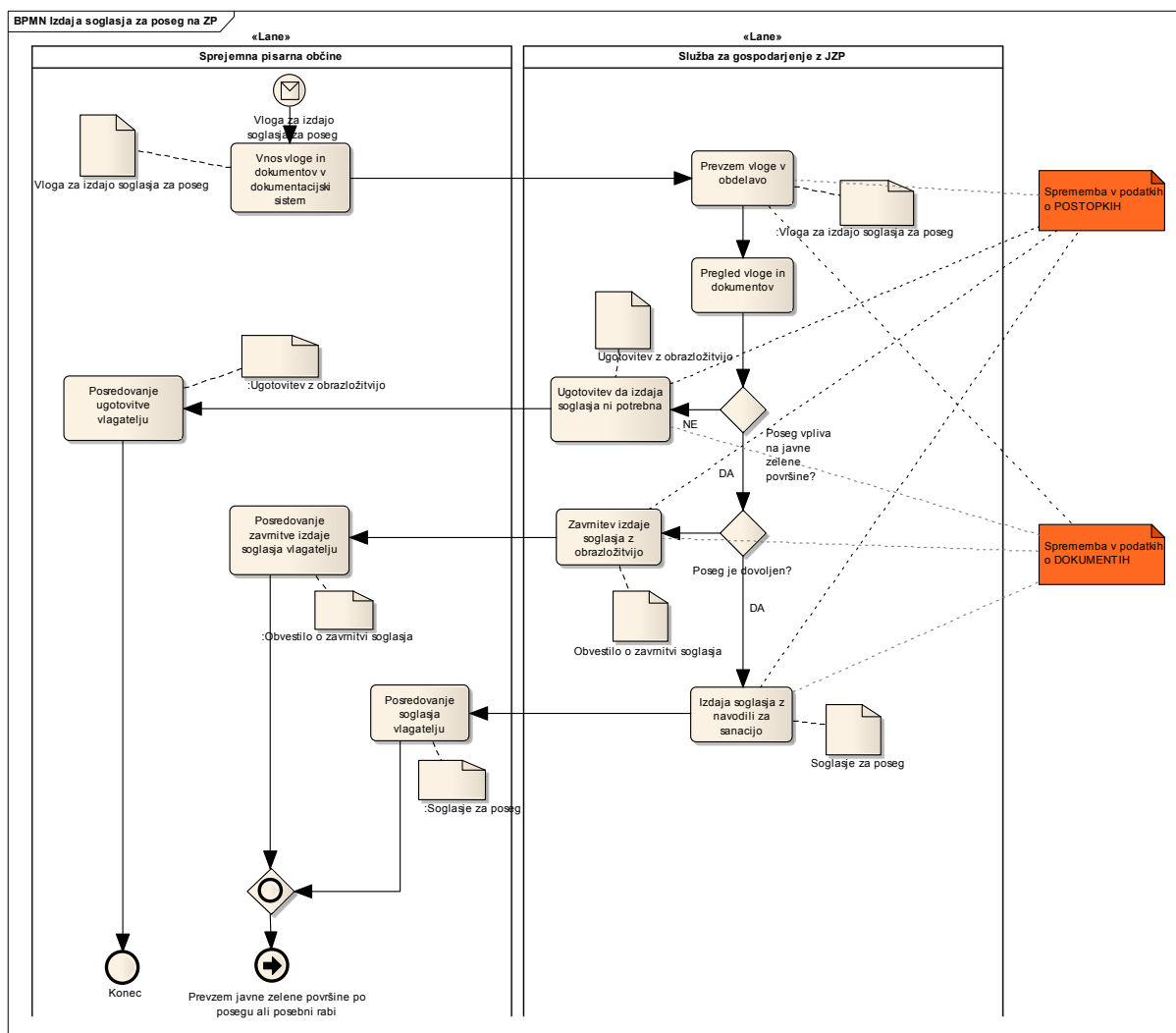
3.3.3.2 Izhodni podatki in dokumenti

Podatki o javnih zelenih površinah na območju posega, dokument o tem, da za poseg ni potrebno soglasje, dokument o zavrnitvi izdaje soglasja z obrazložitvijo ali soglasje za izvedbo posega z rokom za izvedbo posega ter navodili za vzpostavitev javne zelene površine v prvotno stanje po posegu.

3.3.3.3 Začetni dogodek

Vložena vloga za izdajo soglasja za poseg na javne zelene površine, za katerega gradbeno dovoljenje ni potrebno.

3.3.3.4 Diagram procesa

Slika 30: Diagram procesa izdaje soglasja za poseg na javne zelene površine, za katerega gradbeno dovoljenje ni potrebno

Figure 30: Issue of consent for intervention on public green areas where building permit is not necessary - process diagram

3.3.3.5 Opis procesa

Proces se prične z vlogo za izdajo soglasja za poseg na javno površino, ki jo vlagatelj odda v sprejemno pisarno občine. Sprejemna pisarna podatke o vlogi ter obrazec z opisom posega vnese v občinski dokumentacijski sistem.

Služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami vlogo s pripadajočimi dokumenti prevzame v obdelavo in začne s postopkom izdaje soglasja. Glede na lokacijo posega, ki jo

pridobi iz podatkov o parceli, podatkov o namenu, prvinah in opremi javne zelene površine na tej lokaciji in na podlagi opisa nameravanega posega, preveri, ali bo poseg vplival na javne zelene površine.

Če poseg na javne zelene površine nima vpliva, to zabeleži in izdela dokument, v katerem obrazloži, da izdaja soglasja s strani službe za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami ni potrebna, saj poseg ne vpliva na javne zelene površine. Dokument posreduje v sprejemno pisarno občine, ki poskrbi za dostavo obrazložitev vlagatelju.

Če poseg na javne zelene površine vpliva, s postopkom nadaljuje. Če ugotovi, da izdaja soglasja ni možna, izdela dokument z zavrnitvijo soglasja in pripadajočo obrazložitvijo. V dokument navede tudi prvine in opremo, na katero bi poseg vplival. Dokument z zavrnitvijo izdaje soglasja posreduje sprejemni pisarni, ki poskrbi za posredovanje dokumenta vlagatelju.

Če ugotovi, da je izdaja soglasja možna, izdela dokument z vsebino soglasja, v katerem navede prvine in opremo, na katero bo poseg vplival, določi rok za izvedbo posega in sanacijo stanja, navede ukrepe za zavarovanje prvin in opreme ob izvajanju posega in navodila za sanacijo stanja po posegu. Dokument s soglasjem posreduje sprejemni pisarni občine, ki poskrbi za posredovanje dokumenta vlagatelju.

Nadaljevanje tega procesa je proces za prevzem javne zelene površine po posegu, za katerega ni bilo potrebno gradbeno dovoljenje, ki se prične po izteku roka za sanacijo stanja po posegu.

3.3.4 Izdaja dovoljenja za posebno rabo javne zelene površine

3.3.4.1 Vhodni podatki in dokumenti

Vloga za izdajo dovoljenja za posebno rabo javne zelene površine. V vlogi je naveden vlagatelj, številka parcele, na kateri se bo izvajala posebna raba, potrebna površina, vrsta in opis rabe s pripadajočimi skicami ter datum začetka in konca rabe.

3.3.4.2 Izhodni podatki in dokumenti

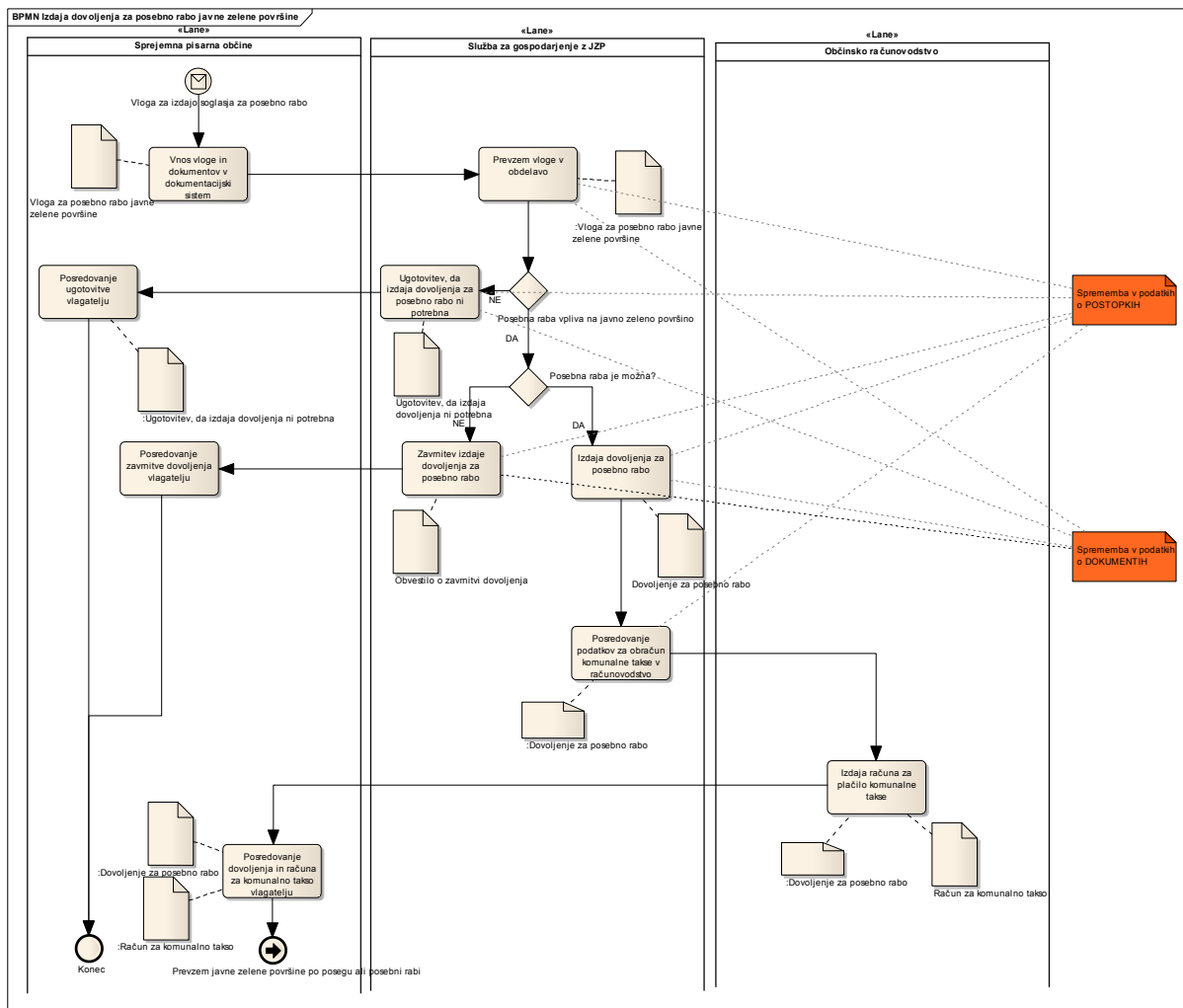
Podatki o javni zeleni površini na lokaciji predvidene posebne rabe, ugotovitev, da izdaja dovoljenja ni potrebna, dokument z zavrnitvijo izdaje dovoljenja za posebno rabo z

obrazložitev ali dovoljenje za posebno rabo s podatki o lokaciji, datumu začetka in konca rabe ter pogoji za posebno rabo ter račun za plačilo komunalne takse.

3.3.4.3 Začetni dogodek

Vložena vloga za izdajo dovoljenja za posebno rabo javne zelene površine.

3.3.4.4 Diagram procesa

Slika 31: Diagram procesa izdaje dovoljenja za posebno rabo javne zelene površine

Figure 31: Issue of permit for special use of green area - process diagram

3.3.4.5 Opis procesa

Proces se prične z vlogo za izdajo dovoljenja za posebno rabo javne zelene površine, ki jo vlagatelj odda v sprejemno pisarno občine. Sprejemna pisarna podatke o vlogi ter obrazec z opisom posebne rabe vnese v občinski dokumentacijski sistem.

Služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami vlogo s pripadajočimi dokumenti prevzame v obdelavo in začne s postopkom izdaje dovoljenja. Glede na lokacijo posebne rabe, ki jo pridobi iz podatkov o parceli, podatkov o namenu, prvinah in opremi javne zelene površine, na tej lokaciji in na podlagi opisa nameravane rabe preveri, ali bo posebna raba vplivala na javne zelene površine.

Če posebna raba na javne zelene površine nima vpliva, to zabeleži in izdela dokument, v katerem obrazloži, da izdaja dovoljenja za posebno rabo javne zelene površine ni potrebna, saj raba ne vpliva na javne zelene površine. Dokument posreduje v sprejemno pisarno občine, ki poskrbi za dostavo obrazložitve vlagatelju.

Če nameravana posebna raba na javne zelene površine vpliva, s postopkom nadaljuje. Če ugotovi, da izdaja dovoljenja ni možna, izdela dokument z zavrnitvijo dovoljenja in pripadajočo obrazložitvijo. V dokument navede tudi prvine in opremo, na katero bi raba vplivala. Dokument z zavrnitvijo izdaje dovoljenja posreduje sprejemni pisarni, ki poskrbi za posredovanje vlagatelju.

Če ugotovi, da je izdaja dovoljenja možna, izdela dokument z vsebino dovoljenja, v katerem navede lokacijo posebne rabe ter prvine in opremo, na katere bo raba vplivala, pogoje za rabo, določi rok veljave dovoljenja in navede ukrepe za zavarovanje prvin in opreme ob posebni rabi ter navodila za sanacijo stanja po koncu posebne rabe. V dovoljenje navede tudi podatke, na podlagi katerih izračuna komunalno takso za posebno rabo javne zelene površine. Dovoljenje posreduje občinskemu računovodstvu, ki na podlagi podatkov iz dovoljenja izda račun za plačilo komunalne takse. Dovoljenje za posebno rabo in račun za plačilo komunalne takse nato občinsko računovodstvo posreduje sprejemni pisarni občine, ki poskrbi za posredovanje dovoljenja in računa vlagatelju.

Nadaljevanje tega procesa je proces za prevzem javne zelene površine po posebni rabi, ki se prične po izteku dovoljenja.

3.3.5 Prezem javne zelene površine po posegu ali posebni rabi

3.3.5.1 Vhodni podatki in dokumenti

Soglasje za poseg na javno zeleno površino, za katerega ni potrebno gradbeno dovoljenje z zahtevami za vrnitev v prvotno stanje oziroma dovoljenje za posebno rabo javne zelene površine z zahtevami za vrnitev v prvotno stanje.

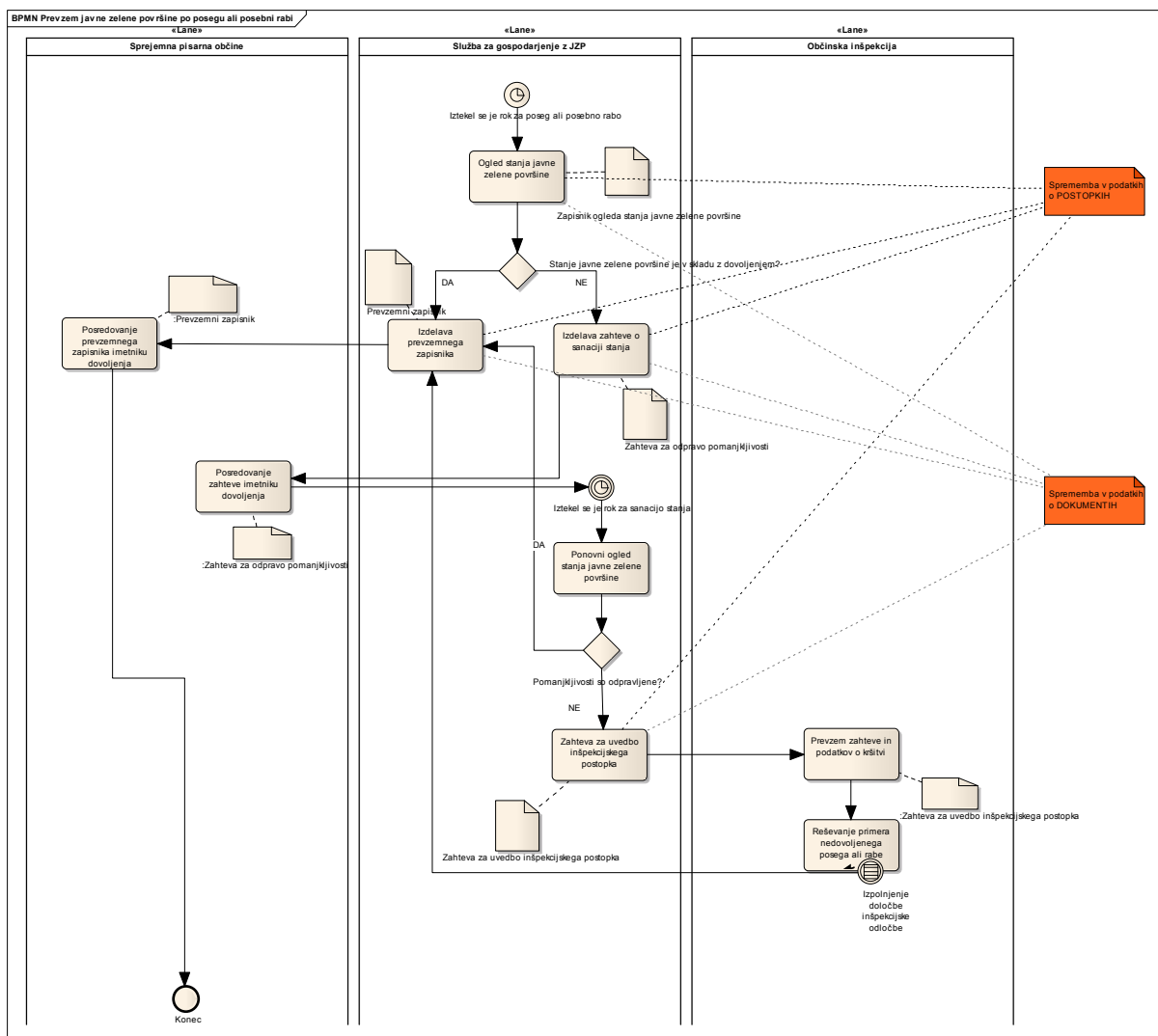
3.3.5.2 Izhodni podatki in dokumenti

Zapisnik ogleda javne zelene površine, zahteva za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti, zahteva za uvedbo inšpekcijskega postopka ali prevzemni zapisnik.

3.3.5.3 Začetni dogodek

Iztek roka za posebno rabo ali vrnitev stanja javne zelene površine v prvotno stanje po posegu.

3.3.5.4 Diagram procesa

Slika 32: Diagram procesa prevzema javne zelene površine po posegu ali posebni rabi
Figure 32: Handover of public green area after intervention or special use - process diagram

3.3.5.5 Opis procesa

Proces se začne, ko služba za gospodarjenje ugotovi, da se je iztekel rok za sanacijo stanja po posegu ali posebni rabi javne zelene površine in imetnik soglasja ali posega ni prosil za podaljšanje dovoljenja ali soglasja.

Postopek služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami začne z ogledom stanja javne zelene površine in preveri, ali je javna zelena površina vrnjena v prvotno stanje v skladu s soglasjem za poseg ali z dovoljenjem. Izdela zapisnik o ogledu javne zelene površine, v

katerem navede stanje javne zelene površine in ugotovi skladnost stanja s soglasjem oziroma dovoljenjem.

Če je stanje javne zelene površine v skladu s soglasjem ali dovoljenjem, izdela prevzemni zapisnik, v katerem navede, da je izvajalec posega ali imetnik dovoljenja izpolnil vse obveznosti do javne zelene površine. Prevzemni zapisnik posreduje sprejemni pisarni, ki poskrbi za posredovanje izvajalcu posega oziroma imetniku dovoljenja. S tem je postopek končan.

Če služba za gospodarjenje ugotovi, da izvajalec posega oziroma imetnik dovoljenja za posebno rabo javne zelene površine ni izpolnil vseh obveznosti, izdela zahtevo za odpravo pomanjkljivosti, v katero navede prvine in opremo, ki je v neprimernem stanju in navodila za njeno sanacijo in rokom odprave pomanjkljivosti. Zahtevo posreduje sprejemni pisarni občine, ki poskrbi za dostavo dokumenta izvajalcu posega oziroma imetniku dovoljenja za posebno rabo.

Po izteku roka iz zahteve ponovno preveri, ali so pomanjkljivosti odpravljene. Če so, izdela prevzemni zapisnik, ki ga posreduje sprejemni pisarni. Ta poskrbi za posredovanje izvajalcu posega oziroma imetniku dovoljenja. S tem je postopek končan.

Če pomanjkljivosti niso odpravljene, sproži inšpekcijski postopek tako, da izdela dokument z zahtevo po uvedbi inšpekcijskega postopka. V zahtevo navede izvajalca posega ali imetnika dovoljenja, prvine in opremo, ki je v neustreznem stanju ter navodila za odpravo pomanjkljivosti. Zahtevo posreduje občinski inšpekciji, ki prične z inšpekcijskim postopkom. Inšpekcijski postopek ni predmet naše obravnave, zato ga ne bomo opisali. Inšpekcijski postopek se zaključi, ko so izpolnjene zahteve iz inšpekcijske odločbe, ki temelji na podatkih, ki jih je inšpekciji posredovala služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Nato služba za gospodarjenje izdela prevzemni zapisnik, ki ga posreduje sprejemni pisarni. Ta poskrbi za posredovanje izvajalcu posega oziroma imetniku dovoljenja. S tem je postopek končan.

3.3.6 Inšpekcijski nadzor nad javnimi zelenimi površinami

3.3.6.1 Vhodni podatki in dokumenti

Obvestilo o nedovoljenem posegu, rabi ali poškodbi javne zelene površine, ki je lahko ustno ali pisno in posredovano iz različnih virov (občani, služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami, izvajalec gospodarske javne službe in podobno). Inšpekcija lahko kršitve predpisov ugotovi tudi sama na rednih terenskih obhodih.

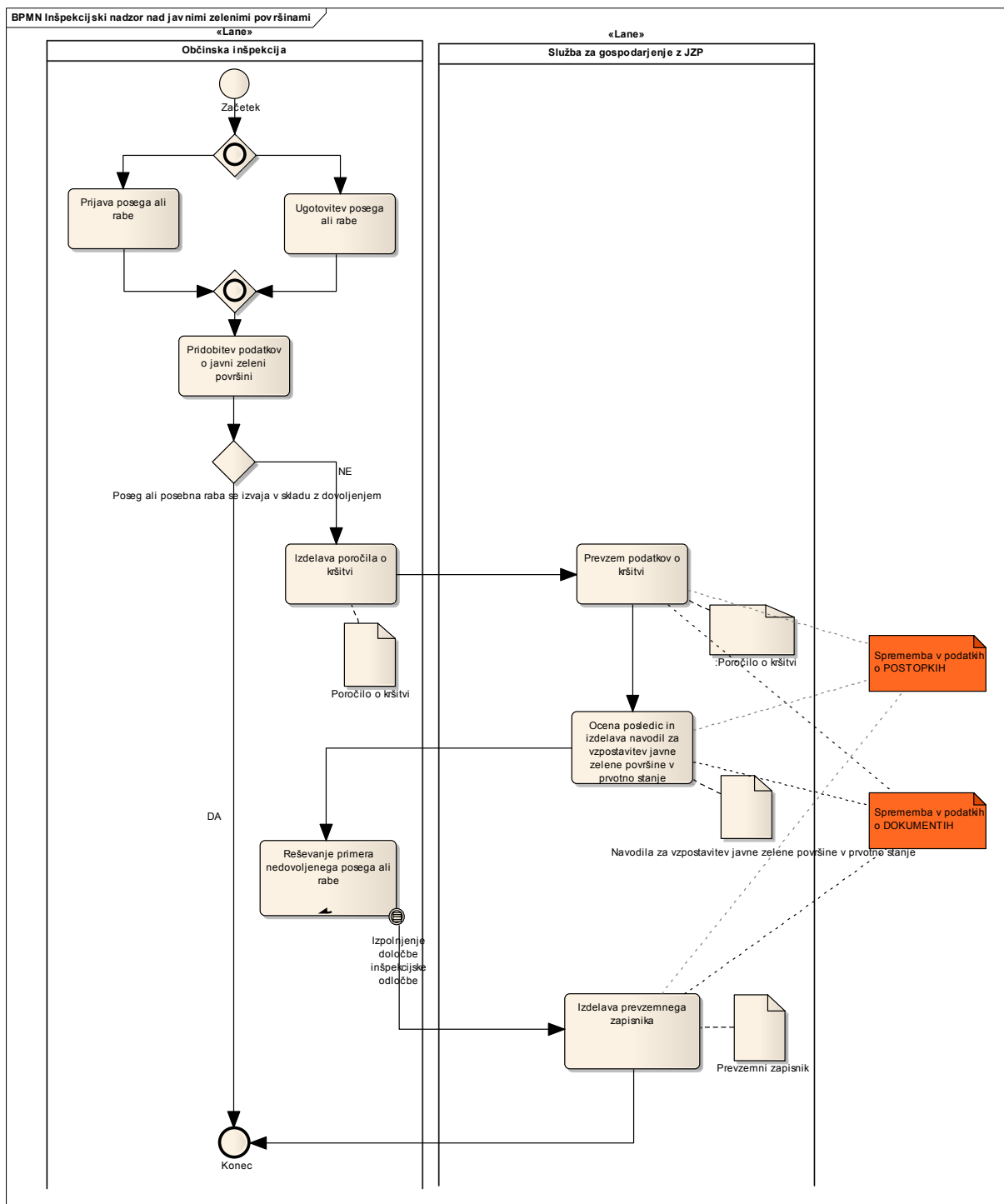
3.3.6.2 Izhodni podatki in dokumenti

Poročilo o kršitvi, poročilo o škodi in navodilo za povrnitev javne zelene površine v prvotno stanje, prevzemni zapisnik.

3.3.6.3 Začetni dogodek

Občinska inšpekcija opazi nedovoljen poseg, rabo ali poškodbo oziroma dobi ustno ali pisno prijavo.

3.3.6.4 Diagram procesa

Slika 33: Diagram procesa inšpekcijskega nadzora nad javnimi zelenimi površinami

Figure 33: Inspection of public green areas - process diagram

3.3.6.5 Opis procesa

Proces se začne, ko občinska inšpekcija dobi ustno ali pisno prijavo nedovoljenega posega, poškodbe ali rabe oziroma ko nepravilnosti ugotovi sama.

Občinska inšpekcija iz informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami pridobi podatke o prvinah in opremi javnih zelenih površin na lokaciji posega in preveri, ali je za poseg oziroma rabo izdano soglasje oziroma dovoljenje. Če je soglasje oziroma dovoljenje pridobljeno, preveri, ali se poseg oziroma raba izvaja v skladu z njim. Če je soglasje oziroma dovoljenje pridobljeno in se poseg oziroma raba izvaja v skladu z njim, je postopek zaključen.

Če za poseg ali posebno rabo ni izdano soglasje oziroma dovoljenje, izdelava poročilo o kršitvi, v katerem navede svoje ugotovitve. Poročilo o kršitvi posreduje službi za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami, ki oceni posledice nedovoljenega posega ali rabe z navodili za sanacijo stanja. Navodilo posreduje občinski inšpekciji, ki na podlagi navodil službe za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami izda inšpekcijsko odločbo ter jo posreduje kršitelju. Ko so nepravilnosti odpravljene²⁷, služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami izdelava prevzemni zapisnik. S tem je postopek končan.

V primeru, da je izid posega trajna sprememba lastnosti ali obsega prvin in opreme, ki ni bila sanirana, služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami evidentira spremembo v podatkih evidence javnih zelenih površin, kar na zgornjem diagramu ni posebej prikazano, je pa obrazloženo v postopku vzdrževanja evidence javnih zelenih površin.

²⁷ Možni izidi so:

- izvajalec posega ali rabe pridobi potrebno soglasje ali dovoljenje;
- izvajalec posega odpravi pomanjkljivosti in škodo oziroma če tega ne stori, jih odpravi občina na račun kršitelja;
- če kršitelja ni mogoče najti, morebitne poškodbe odpravi občina na svoj račun;
- če kršitelja ni bilo mogoče najti in niso zagotovljena sredstva za sanacijo stanja, posledice niso odpravljene, zato se spremeni obseg oziroma stanje prvin in opreme, ki je bila prizadeta.

3.3.7 Izdelava predloga proračuna za vzdrževanje javnih zelenih površin

3.3.7.1 Vhodni podatki in dokumenti

Navodila za izdelavo proračuna, ki jih pripravi služba občine, odgovorna za pripravo občinskega proračuna po prejemu temeljnih ekonomskih izhodišč in predpostavk za pripravo predloga državnega proračuna.

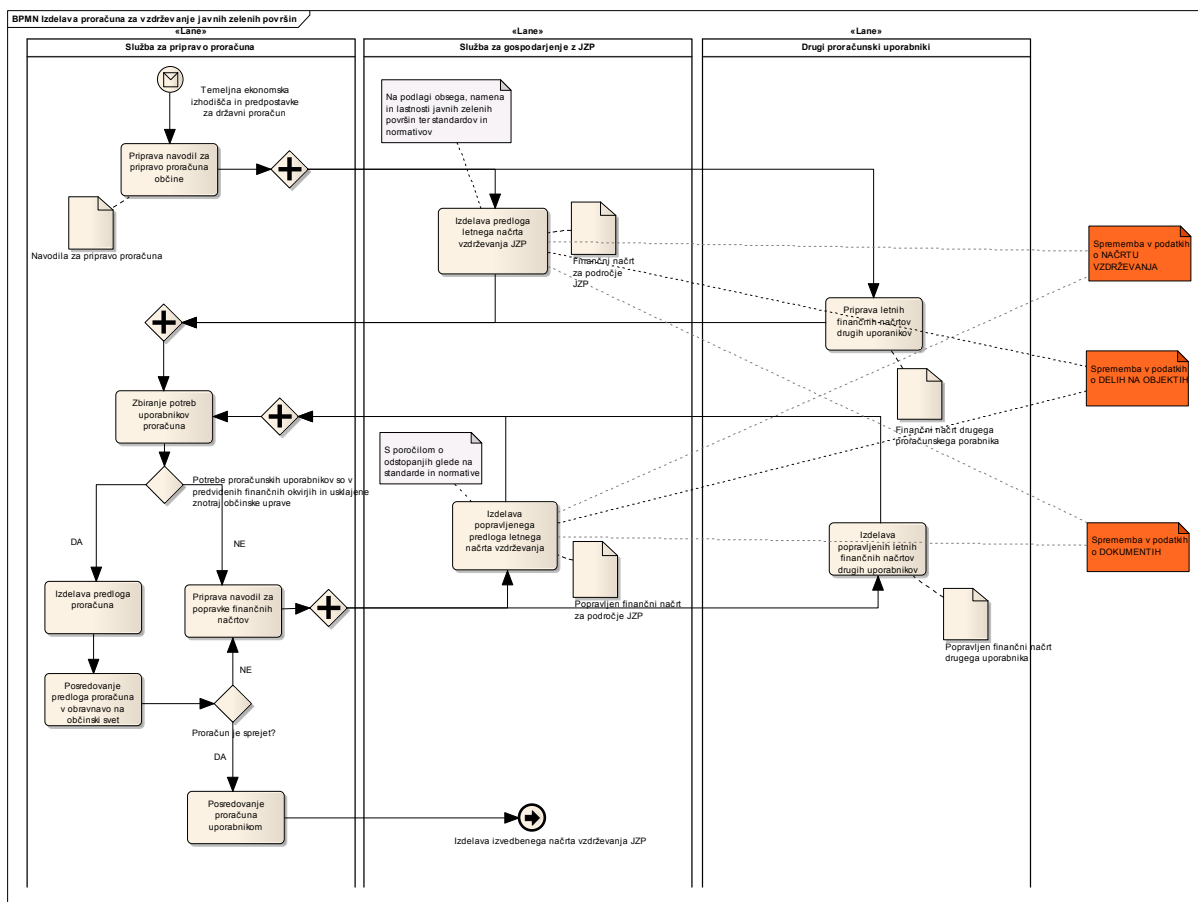
3.3.7.2 Izhodni podatki in dokumenti

Predlog finančnega načrta za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami v proračunskem letu in popravljen predlog finančnega načrta za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami v proračunskem letu.

3.3.7.3 Začetni dogodek

Služba, pristojna za pripravo občinskega proračuna, posreduje službi za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami navodila za pripravo občinskega proračuna.

3.3.7.4 Diagram procesa

Slika 34: Diagram procesa izdelave predloga proračuna za vzdrževanje javnih zelenih površin

Figure 34: Establishment of draft budget for the maintenance of public green areas- process diagram

3.3.7.5 Opis procesa

Proces se začne, ko služba za gospodarjenje izdelava navodila za pripravo občinskega proračuna in jih posreduje vsem neposrednim porabnikom proračuna v občini, tudi službi za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami.

Služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami prične postopek izdelave finančnega načrta gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami za proračunsko leto. Služba za gospodarjenje izdelava predlog finančnega načrta tako, da za prvine in opremo predvidi potrebna vzdrževalna dela ter njihovo pogostnost. Pri tem upošteva standarde in normative za vzdrževanje javnih zelenih površin ter okvirne cene njihove izvedbe glede na pogostost in

zahtevnost. Na podlagi podatkov o predvidenih delih na opreмах in prvini izdela izpis načrta vzdrževanja ter ga dodatno obrazloži. Poleg vzdrževalnih del v načrt vključi tudi potrebne investicije.

Finančni načrt s področja gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami posreduje službi za pripravo občinskega proračuna, ki zbere tudi finančne načrte drugih porabnikov občinskega proračuna. Služba za pripravo občinskega proračuna preveri predvidene finančne potrebe posameznih občinskih služb.

Če ugotovi, da razpoložljiva sredstva ne zadoščajo vsem potrebam, izdela navodila za znižanje predvidenih sredstev in jih posreduje tistim službam, ki morajo sredstva znižati.²⁸ V primeru, da je predvideno znižanje sredstev tudi na področju javnih zelenih površin, služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami popravi vrste del in njihovo pogostnost v prvotnem načrtu vzdrževanja in izdela popravljen predlog finančnega načrta, v katerem opredeli odstopanje zaradi znižanja sredstev od standardov in normativov. Popravljen finančni načrt ponovno posreduje službi za pripravo občinskega proračuna, ki zbere še ostale popravljene finančne načrte in ponovno preveri, ali so potrebe v okviru razpoložljivih sredstev in v skladu z navodili. Postopek usklajevanja se ponavlja toliko časa, da so potrebe vseh proračunskih uporabnikov usklajene in znotraj predvidenih finančnih okvirjev. Ko je ta pogoj izpolnjen, služba za pripravo proračuna občine izdela predlog proračuna in ga posreduje v obravnavo občinskemu svetu. Če občinski svet proračuna ne sprejme, posreduje navodila za popravke vsem službam, katerih proračuni se krčijo ali povečujejo in ponovno se izvede usklajevanje. Proces se izvaja dokler proračun ni sprejet.

Ko je proračun sprejet (oziroma je sprejet vsaj v delu, ki se nanaša na gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami), služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami pristopi na podlagi sprejetega finančnega načrta k izdelavi izvedbenega načrta gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami. Izvedbeni načrt se od finančnega razlikuje po tem, da so v njem lahko podrobneje določeni tudi časovni okviri za izvedbo posameznih del glede na lokacijo prvin in opreme ter vrsto del, ki jih je potrebno izvajati.

²⁸ Postopek usklajevanja je kompleksen in vključuje koordinacije znotraj občinske uprave ter posredovanje župana, ki ga v tem primeru smatramo za subjekt, ki deluje v okviru službe za pripravo občinskega proračuna. Postopek usklajevanja ni smiselno informacijsko podpreti, zato ga na diagramu ne prikazujemo.

3.3.8 Izdelava izvedbenega načrta vzdrževanja javnih zelenih površin

3.3.8.1 Vhodni podatki in dokumenti

Potrjen finančni načrt vzdrževanja javnih zelenih površin.²⁹

3.3.8.2 Izhodni podatki in dokumenti

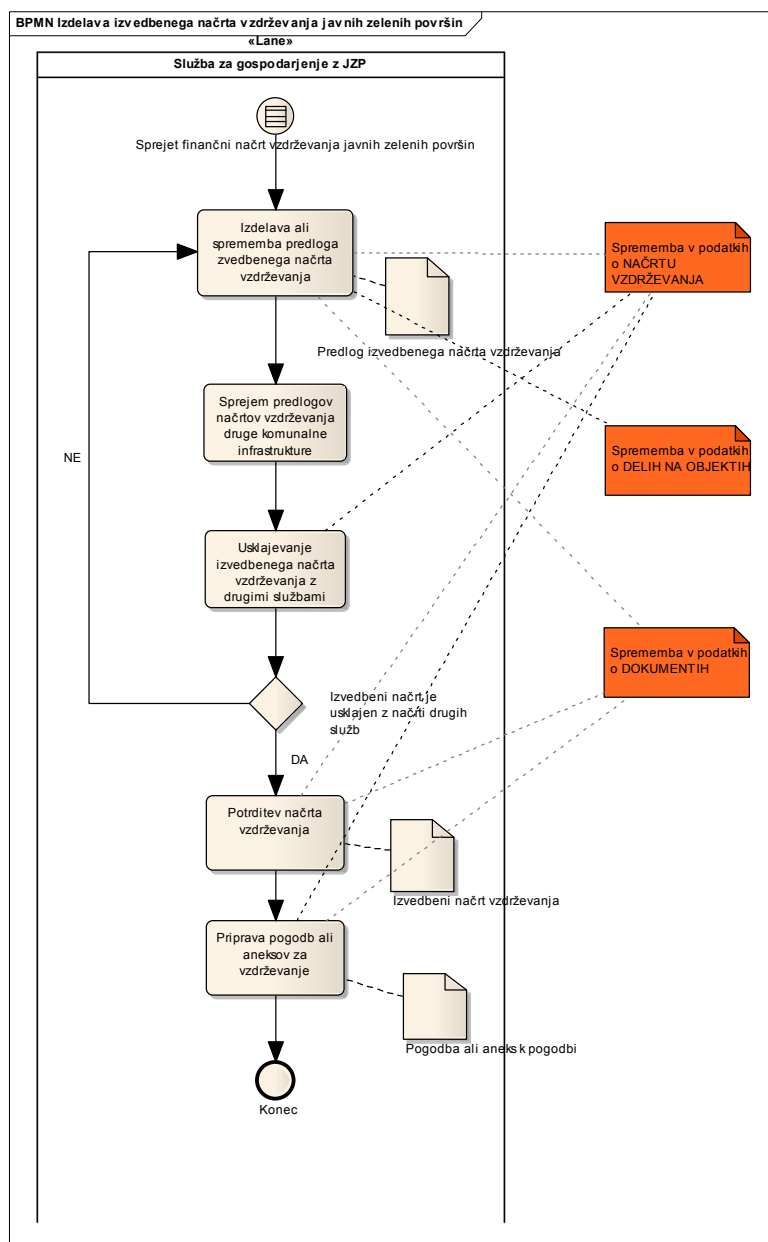
Izvedbeni načrt vzdrževanja ter pogodba ali aneks k pogodbi za vzdrževanje (v primeru sprememb občinskega proračuna med letom ali v primeru koncesijske pogodbe).

3.3.8.3 Začetni dogodek

Sprejet finančni načrt gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami.

²⁹ Postopka izbire najugodnejšega ponudnika (na primer koncesionarja), v katerem se določi cena za izvedbo posameznega vzdrževalnega dela, ne opisujemo. Predpostavljamo, da je cena v primeru koncesijskega izvajanja gospodarske javne službe že določena. V primeru, da izvajalec še ni izbran, pa sklepamo, da je načrt vzdrževanja (ki je podlaga za izdelavo finančnega načrta), v katerem so opredeljena dela, ki se izvajajo na prvinah in opremi, njihova pogostnost in cena, določena na podlagi normativov, primerna podlaga za izbiro izvajalca. Dejansko dosežena skupna cena v ponudbi izvajalca je lahko enaka ali nižja od predvidene.

3.3.8.4 Diagram procesa

Slika 35: Diagram procesa izdelave izvedbenega načrta vzdrževanja javnih zelenih površin

Figure 35: Establishment of public green areas maintenance plan - process diagram

3.3.8.5 Opis procesa

Proces se prične, ko je sprejet finančni načrt za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami po potrebi natančneje opredeli terminski plan izvedbe vzdrževalnih del na površinah in opremljenosti ter na podlagi tega izdelava predlog izvedbenega načrta vzdrževanja. Ta vsebuje tudi kartografski del, na katerem so označene površine in oprema ter tekstualni del, v katerem so navedeni tudi termini izvedbe

posameznih del – predvsem tistih, ki lahko vplivajo na izvedbo vzdrževalnih del drugih služb (na primer vzdrževanje komunalne infrastrukture na javnih zelenih površinah, izvajanje čiščenja javnih površin, ki se ne izvaja v sklopu vzdrževanja javnih zelenih površin in podobno). Ko takšne načrte pripravijo tudi druge službe, se izvede njihovo usklajevanje oziroma optimizacija. Dokler izvedbeni načrt ni usklajen z drugimi službami, ga služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami popravlja v skladu z dogovori. Ko je izvedbeni načrt usklajen, ga služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami potrdi. Na podlagi podatkov o prvinah in opremi, vzdrževalnih delih, ki se opravljajo in terminskim planom izvedbe izdela pogodbo oziroma aneks k pogodbi o vzdrževanju in ga posreduje izvajalcu gospodarske javne službe. Ta izvaja vzdrževanja v skladu s pogodbo in potrjenim načrtom vzdrževanja.

3.3.9 Nadzor nad vzdrževanjem javnih zelenih površin

3.3.9.1 Vhodni podatki in dokumenti

Poročilo o vzdrževanju javnih zelenih površin za tekoče obdobje ter račun za opravljena dela.

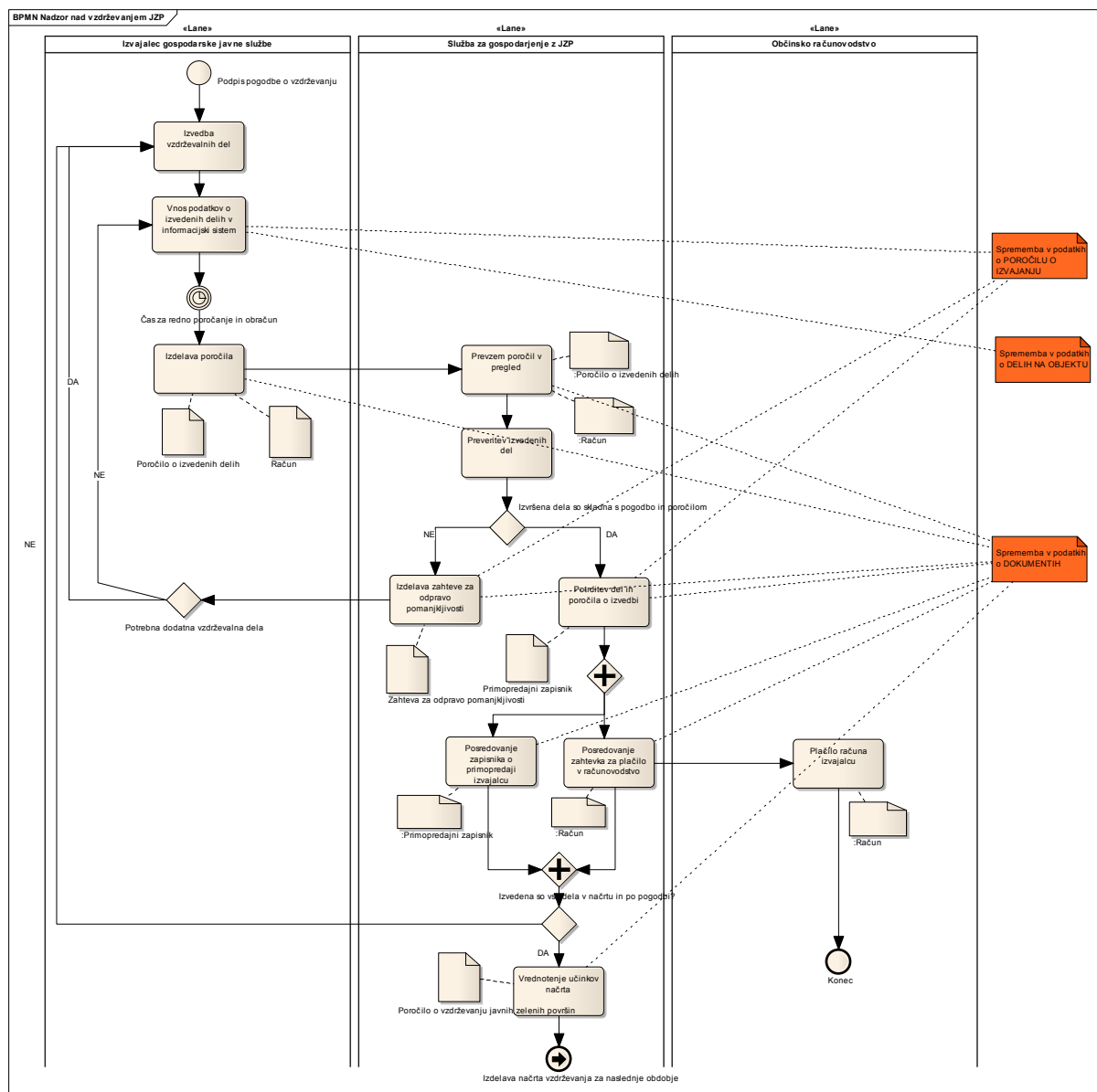
3.3.9.2 Izhodni podatki in dokumenti

Primopredajni zapisnik ali zahteva za odpravo pomanjkljivosti. Na koncu proračunskega obdobja se na podlagi potrjenih podatkov o vzdrževanju izdelava tudi letno poročilo o vzdrževanju javnih zelenih površin, ki vsebuje vhodne podatke za izdelavo novega načrta vzdrževanja.

3.3.9.3 Začetni dogodek

Izvedba vzdrževalnih del v skladu z načrtom vzdrževanja in pogodbo o vzdrževanju.

3.3.9.4 Diagram procesa

Slika 36: Diagram procesa nadzora nad vzdrževanjem javnih zelenih površin

Figure 36: Supervision of maintenance of public green areas - process diagram

3.3.9.5 Opis procesa

Proces se začne, ko izvajalec gospodarske javne službe vzdrževanja javnih zelenih površin vnese podatke o izvedenih delih za določeno obdobje v informacijski sistem za gospodarjenje

z javnimi zelenimi površinami³⁰ in na podlagi teh podatkov izdela poročilo o izvedenih delih ter izda račun za opravljeno delo. S tem prične postopek verifikacije del in plačila za določeno časovno obdobje.

Služba za gospodarjenje sprejema poročila in račun v obdelavo. Preveri (lahko tudi na podlagi terenskega ogleda), ali so opravljena dela skladna z načrtom vzdrževanja in pogodbo. V primeru odstopanj oceni upravičenost razlogov zanje. Preveri tudi, ali so dejansko opravljena vsa dela, o katerih je izvajalec poročal in ali so opravljena kvalitetno oziroma v skladu s standardi.

V primeru, da niso opravljena predvidena dela oziroma dela o katerih je izvajalec gospodarske javne službe poročal ali pa so opravljena nekvalitetno služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami ne potrdi poročila temveč izdela zahtevo za odpravo pomanjkljivosti. V zahtevi navede prvine in opremo na katerih so odkrite pomanjkljivosti. Izvajalec na podlagi zahteve opravi potrebna dela, popravke vnese v informacijski sistem ter izdela popravljeno poročilo.

Ko so vsa dela izvršena korektno in v skladu z načrtom vzdrževanja in pogodbo, jih služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami potrdi in izdela primopredajni zapisnik. Tega posreduje izvajalcu gospodarske javne službe in ga hkrati z izvajalčevim računom izstavi računovodstvu, ki izvede plačilo.

Proces se ponavlja dokler niso izvedena vsa dela v načrtu in pogodbi. Takrat služba za vzdrževanje na podlagi načrtovanih in dejansko izvedenih del lahko izdela letno poročilo o vzdrževanju. Podatki so dobra strokovna podlaga in močno poenostavijo in pospešijo izdelavo novega finančnega in izvedbenega načrta vzdrževanja javnih zelenih površin.

3.3.10 Vzdrževanje evidence javnih zelenih površin

3.3.10.1 Vhodni podatki in dokumenti

³⁰ Izvajalec poroča o izvedenih delih na podlagi načrta vzdrževanja, ki je osnova za podpis pogodbe. To izvajalcu in službi za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami omogoča sproti pregled nad skladnostjo izvedenih in načrtovanih del ter spremljanje realizacije načrta vzdrževanja (iz finančnega in strokovnega vidika).

Podatek o spremembi stanja, lastnosti ali obsega javne zelene površine oziroma prvin in opreme. V primeru postavitve nove opreme ali prvin je vhodni podatek primopredajni zapisnik, v primeru sprememb v zavarovanju prvin ali opreme s posebnim predpisom pa akt o zavarovanju.

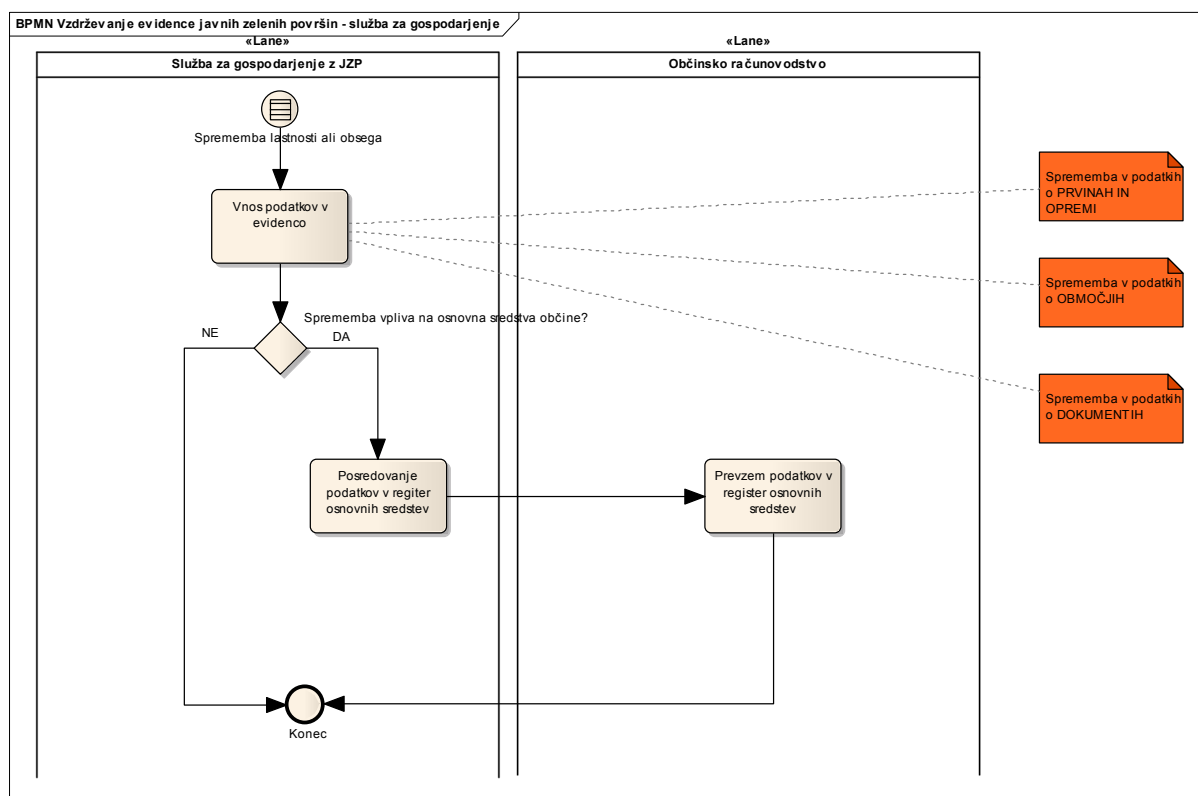
3.3.10.2 Izhodni podatki in dokumenti

Novi podatki o javni zeleni površini oziroma prvinah in opremi (stanje, lastnosti, namen, obseg, zavarovanje) in pripadajoči dokumenti.

3.3.10.3 Začetni dogodek

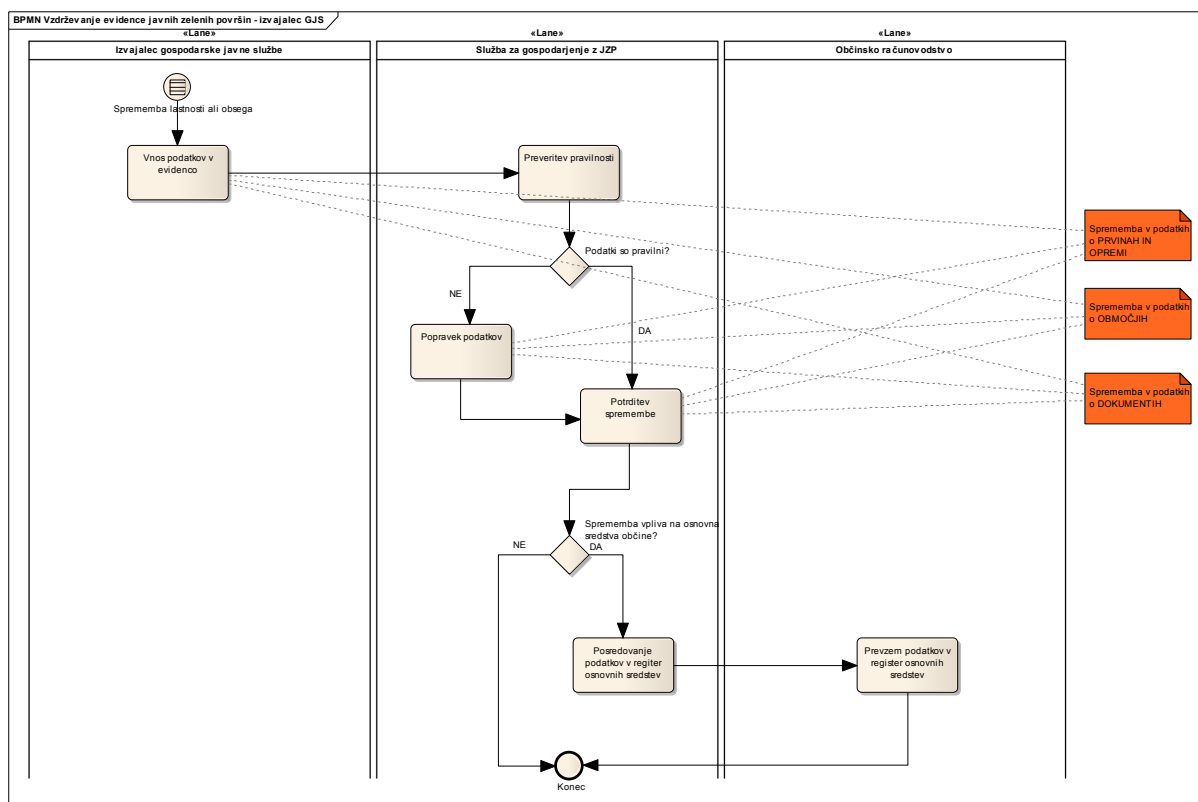
Sprememba stanja, lastnosti ali obsega javne zelene površine oziroma prvin in opreme javne zelene površine.

3.3.10.4 Diagram procesa

Slika 37: Diagram procesa spremembe podatkov o javnih zelenih površinah v primeru, da podatke spreminja občina

Figure 37: Modification of public green areas data in case that change is conducted by municipality - process diagram

Slika 38: Diagram procesa spremembe podatkov o javnih zelenih površinah v primeru, da podatke spreminja izvajalec gospodarske javne službe

Figure 38: Modification of public green areas data in case that change is conducted by public service contractor - process diagram

3.3.10.5 Opis procesa

Proces se začne, ko služba za gospodarjenje ali izvajalec gospodarske javne službe želi v evidenco vnesti nove podatke o javni zeleni površini oziroma prvinah in opremi javnih zelenih površin. Spremembe so lahko naslednje:

1. dodajanje novih prvin in opreme ter njim pripadajočih dokumentov;
2. sprememba lastnosti obstoječih prvin in opreme (stanje, vrsta, dimenzije in podobno);
3. brisanje prvin in opreme;
4. dodajanje podatkov o zavarovanju javne zelene površine oziroma posameznih prvinah in opremi (na primer drevo, arhitekturni element) in podobno.

Služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami vnese spremembo. Če sprememba vpliva na obseg ali vrednost osnovnih sredstev, podatke o prvinah in opremi posreduje tudi v občinsko računovodstvo, ki podatke v registru uskladi z evidenco javnih zelenih površin.

Če spremembo vnese izvajalec gospodarske javne službe, jo najprej preveri služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Če je sprememba pravilna in odgovarja dejanskemu stanju, spremembo potrdi, v nasprotnem primeru pa podatke popravi ali spremembo zavrne. Od tu naprej je postopek enak, kot bi spremembo vnesla služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami.

Spremembe šifrantov, v katerih se nahajajo zaloge vrednosti diskretnih atributov, lahko izvede samo služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Spremembo lahko izvede kadarkoli.

3.4 Podatkovni model informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami

3.4.1 Uvod

V poglavjih 2.2 in 2.3 smo neposredno, preko opisa nalog in upravljaljskih akcij, opredelili podatke o javnih zelenih površinah, ki jih občina potrebuje za sprejemanje pravih odločitev. V teh dveh poglavjih še nismo natančno definirali, v katerih aktivnostih jih potrebujemo in v kakšni obliki. V poglavju 3.3 smo opisali in grafično ponazorili poslovne procese gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami. V diagramih poslovnih procesov smo opredelili, kateri podatki v procesih gospodarjenja nastanejo oziroma se spremenijo. Jasno je, da gre v obeh primerih za iste podatke. Na podlagi podatkov se v izvajanju procesov gospodarjenja odločamo, a podatke v teh procesih tudi spreminjamo. Tako jih vzdržujemo ter pripravljamo za nadaljnjo uporabo. Zaradi nazornosti povezave med poslovnim procesom in podatki smo v diagramih poslovnih procesov posebej označili aktivnosti, v katerih nastane ali se spremeni določen podatek, ki ga trajno hranimo. Posamezne skupine podatkov smo združili v naslednje sklope:

1. podatki o območjih prvin in opreme javnih zelenih površin – OBMOČJA;
2. podatki o prvinah in opremi javnih zelenih površin – PRVINE IN OPREMA;
3. podatki o upravnih postopkih, ki jih izvajamo v procesu gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami in v katerih odločamo o uporabi javnih zelenih površin – POSTOPKI;
4. podatki dokumentov, ki nastajajo v upravnih postopkih, načrtovanju vzdrževanja in poročanju o vzdrževanju javnih zelenih površin ter drugih dokumentov, ki podrobneje opisujejo posamezne prvine in opremo oziroma njihovo stanje – DOKUMENTI;
5. podatki o pripravi finančnega in izvedbenega načrta vzdrževanja prvin in opreme – NAČRT VZDRŽEVANJA;
6. podatki o izvajanju vzdrževanja prvin in opreme javnih zelenih površin – POROČILA O IZVAJANJU;
7. podatki o načrtovanih in izvedenih delih na prvinah in opremi javnih zelenih površin – DELA NA OBJEKTIH.

Vsi podatki, ki jih potrebujemo oziroma nastanejo pri gospodarjenju z javnimi zelenimi površinami, bodo shranjeni v podatkovni bazi informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. V tehničnem smislu pojem baza podatkov uporabljamo za označevanje kakršne koli zbirke podatkov (Kvamme et al, 1997). V primeru javnih zelenih površin bodo podatki shranjeni v digitalni obliki, kar pomeni, da je podatkovna baza informacijskega sistema javnih zelenih površin digitalna baza podatkov. Digitalna baza podatkov je avtomatizirana, mehanizirana, deljiva, formalno opredeljena in centralno vodena zbirka podatkov (Kvamme et al, 1997).

Na podlagi spoznanj iz poglavij 2.2, 2.3 in 3.3 lahko zasnujemo podatkovni model digitalne baze podatkov o javnih zelenih površinah. Podatkovni model v smislu uporabnosti in namembnosti predstavlja percepcijo, poenostavitev ter miselno interpretacijo stvarnega sveta glede na neko določeno uporabo. Pod pojmom podatkovni model tako razumemo logično predstavitev nekaterih objektov ter odnosov med njimi, vzetih iz realnega sveta, ki nas obdaja (Kvamme et al, 1997). Podatkovni model bo definiran z entitetami³¹, atributi entitet³² in povezavami oziroma relacijami³³ med entitetami. Izdelali smo logični relacijski diagram in opis podatkovnega modela po posameznih logičnih sklopih, ki so opredeljeni na prejšnji strani.

V diagramu smo grafično predstavili bazo podatkov z dvodimenzionalnimi tabelami, v katerih hranimo podatke o entitetah ter relacije med entitetami in relacije med entitetami in šifranti. Posamezne tabele smo združili v sedem sklopov podatkov, ki jih imenujemo entitetni tipi oziroma razredi. Zaradi precejšnje kompleksnosti smo podatkovni model digitalne baze podatkov javnih zelenih površin še opisali. Opisali smo pomen, vsebino in ključne lastnosti entitetnih tipov in entitet. Attribute entitete smo opisali s pomočjo dvodimenzionalnih tabel. Vsaka vrstica tabele vsebuje ime atributa in njegov opis. Attribute, ki imajo diskretne in omejene oziroma končne zaloge vrednosti, smo v tabeli posebej navedli. Takšne zaloge

³¹ Entiteta je pomemben imenovan pojav ali objekt, ki je lahko stvaren ali pa predstavljen v podatkovnem modelu, o katerem je treba zbirati ali hraniti podatke (Kvamme et al, 1997).

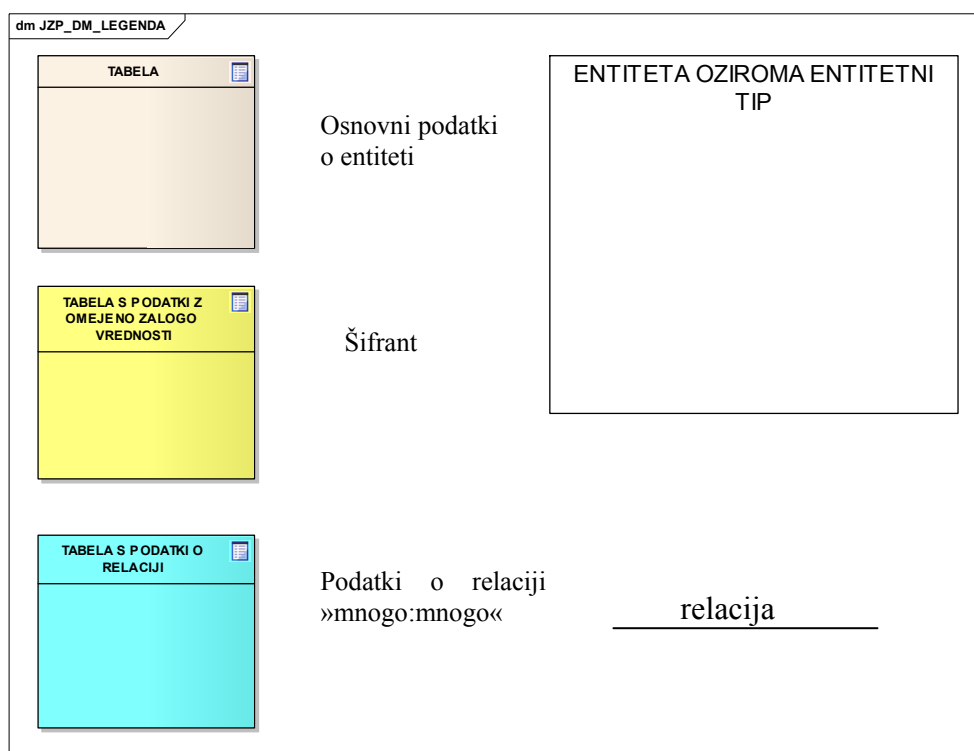
³² Atribut je podatek o entiteti, ki zagotavlja informacije o entitetah in relacijah z opisom njihovih lastnosti (Welzer-Družovec, 2006).

³³ Relacije so povezave med entitetami; vsaka relacija ima eno ime in eno ali več začetnih entitet (Welzer-Družovec, 2006).

vrednosti vodimo v posebnih tabelah, ki jih imenujemo šifranti. V prilogah smo posebej predstavili strukturo in zaloge vrednosti tistih šifrantov, ki so najpomembnejši za razumevanje gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami.

3.4.2 Diagram logičnega entitetno-relacijskega modela baze podatkov

Logični podatkovni model ponazarja podrobne uporabniške zahteve in uporabniške poglede na informacijski sistem (Kvamme et al, 1997). V diagramu logičnega entitetno-relacijskega modela baze podatkov smo grafično predstavili tabele z atributi iz prejšnjega poglavja ter relacije med njimi. Podatkovni model smo izdelali s pomočjo orodja Enterprise Architect 7³⁴ in z notacijo za izdelavo diagramov podatkovnih modelov, ki jo podpira to orodje³⁵. Osnovni elementi notacije, ki smo jo uporabili pri izdelavi entitetno-relacijskega diagrama, so prikazani na spodnji sliki:

Slika 39: Osnovni elementi diagrama podatkovnega modela

Figure 39: Basic elements of data model

³⁴ Enterprise Architect je blagovna znamka podjetja Sparx System

³⁵ To navajamo zato, ker uporabljena grafična notacija ni del standarda UML ali drugih pogosto uporabljenih notacij za predstavitev entitetno-relacijskih diagramov.

V entitetno-relacijskem diagramu smo za vsako tabelo iz zgornje sheme navedli attribute (column), ki so podrobneje opisani v poglavju 3.4.3. Vsak atribut ima v diagramu določen tudi tip podatka, ki je lahko:

- Integer – manjše celo število (od -32768 do +32767);
- Long integer – večje celo število (od -2147483648 do +2147483647);
- Float – decimalno število (od $1.2 \cdot 10^{-38}$ do $3.4 \cdot 10^{+38}$);
- DateTime – datum;
- Text – črke oziroma znaki.

Za vsako tabelo je v diagramu določen tudi njen primarni ključ (atribut z oznako PK). Primarni ključ je vodilni atribut, ki enolično opredeljuje zapis v tabeli. V nekaterih tabelah je določen tudi tuji ključ (atribut z oznako FK). Tuji ključ v tabeli je vedno primarni ključ iz druge tabele in zagotavlja relacijo med entitetami. V primeru, da je relacija med entitetami tipa »mnogo:mnogo«³⁶, smo jo opredelili s posebno tabelo, katere atributi, razen primarnega ključa, so tuji ključi, torej primarni ključi iz drugih tabel.

Vse tabele smo na diagramu razporedili v zaključene celote, ki jih imenujemo entitetne tipe³⁷). S tem je, kljub podrobnosti podatkovnega modela, zagotovljena enostavna vizualna povezava z diagrami poslovnih procesov iz poglavja 3.3. Slika diagrama logičnega podatkovnega modela je zaradi velikosti v prilogi G.

³⁶ Takšna je relacija med dokumenti in objekti ter postopki in objekti.

³⁷ Entitetni tip je pomembna, imenovana skupina entitet ali objektov, o katerih je potrebno hraniti podatke (Kvamme et al, 1997). Drug izraz za entitetni tip je razred.

3.4.3 Opisi entitetnih tipov in entitet

3.4.3.1 Območje

Območje javnih zelenih površin je zaključena površina, na kateri se nahajajo prvine in oprema javnih zelenih površin. Vsako območje javnih zelenih površin vsebuje vsaj en objekt, ki ga imenujemo prvina ali oprema. Že v poglavju 2.1.1, kjer opredeljujemo tipe javnih zelenih površin, smo ugotovili, da je posamezne prvine in opremo smiselno združiti v posamezne kategorije funkcionalnih sklopov oziroma zaključenih območij zelenih površin. Za vsako takšno območje nato opredelimo njegovo vrsto in s tem neposredno tudi namen. Z razdelitvijo območja občine na posamezna območja javnih zelenih površin dosežemo večjo preglednost podatkov o javnih zelenih površinah. Območje igra pomembno vlogo predvsem pri izdelavi načrta vzdrževanja.

Območje lahko predstavimo z eno tabelo, ki ima naslednje atribute:

Oznaka atributa	Pomen atributa	Opis atributa
O_ID	Enolični identifikator območja	Enolični identifikator območja javne zelene površine v občini.
GEOM	Geometrija območja	Lokacija in oblika območja javne zelene površine. Lokacija javne zelene površine je določena s poligonom, katerega koordinate lomnih točk so določene v državnem koordinatnem sistemu.
POV	Površina območja	Površina območja v kvadratnih metrih.
ID_VRSTA_O	Šifra vrste območja	Šifrant vrst območij javnih zelenih površin, ki so predmet obravnave magistrske naloge, je v prilogi A .

Preglednica 1: Opis atributov tabele Območje

3.4.3.2 Prvine in oprema

Prvine in oprema javnih zelenih površin so tiste sestavine ali pritikline nepremičnin, ki omogočajo rabo javne zelene površine glede na njen namen. Prvine in opremo javnih zelenih površin delimo na urbano opremo, vegetacijo in ostale sestavine. Vsaka prvina ali oprema se lahko nahaja le na enem območju oziroma javni zeleni površini. Za prvine in opremo vodimo predvsem tiste attribute, ki so potrebni za odločanje o vzdrževalnih delih, ki jih na njih izvajamo. Ti atributi zaradi različnosti prvin in opreme seveda ne morejo biti za vse vrste prvin in opreme enaki. Isto velja tudi za njihove možne zaloge vrednosti oziroma šifrante. Podatke o prvinah in opremi bi zato morali v podatkovni bazi javnih zelenih površin razdeliti na toliko entitet in posledično tudi dvodimenzionalnih tabel, kolikor vrst prvin in opreme poznamo, torej vsaj 26³⁸. Tabele z atributi prvin in opreme v odvisnosti od vrste prvin in opreme so v prilogi C.

Podatkovni model, v katerem bi vsako vrsto prvin in opreme vodili v posebni tabeli, je enostaven za razumevanje. A na podlagi izkušenj avtorja pri izvedbi informacijskih sistemov menimo, da bi to pomenilo zahtevnejšo izdelavo uporabniških programov za prikazovanje, uporabo in vzdrževanje podatkov. Vsaka uvedba nove vrste prvin in opreme bi pomenila poseg v podatkovni model informacijskega sistema. Zato smo se odločili entitetni tip »prvine in oprema« predstaviti v podatkovnem modelu s pomočjo štirih, med seboj relacijsko povezanih tabel:

1. objekti;
2. šifrant atributi objektov;
3. šifrant zaloge vrednosti atributov in
4. vrednosti atributov objektov.

V tabeli **Objekti** vodimo osnovne attribute prvin in opreme, ki so skupni vsem prvinam in opremi, ne glede na vrsto. Vsebina tabele Objekti je v spodnji preglednici:

Oznaka atributa	Pomen atributa	Opis atributa
OB_ID	Enolični identifikator objekta	Enolični identifikator objekta (prvine ali opreme) v okviru občine.
GEOM	Geometrija objekta	Lokacija in oblika objekta. Objekti so lahko

³⁸ V magistrskem delu smo identificirali 26 različnih vrst prvin in opreme javnih zelenih površin. Povsem možno je, da se jih v praksi pojavi še več – odvisno od lastnosti in načina vzdrževanja javnih zelenih površin v določeni občini.

		predstavljeni s poligonom, linijo ali točko. V obliki poligona vodimo podatke o tistih objektih, za katere nas zanima površina (na primer zelenica, cvetlična greda, pot in podobno), z linijo pa, če nas zanima njihova dolžina (na primer živa meja). Lokacijo drugih objektov vodimo s točko.
ID_VRSTA_OBJ	Šifra vrste objekta	Šifrant vrst objektov oziroma prvin in opreme je v prilogi B.
DAT_N	Datum namestitve objekta	Datum, ko je bil določen objekt postavljen na zeleno površino oziroma zgrajen, v primeru vegetacije pa je to datum zasaditve.
VREDNOST	Vrednost objekta	Nabavna vrednost objekta v evrih. Vrednost vključuje strošek nakupa, transporta in postavitve oziroma zasaditve.
DAT_P	Datum popisa	Datum zadnjega popisa objekta. Gre za datum, ko so bili nazadnje zajeti oziroma preverjeni vsi podatki o objektu.
Z_DOBA	Pričakovana življenjska doba objekta	Pričakovana življenjska doba objekta od datuma postavitve do zamenjave v letih. Za urbano opremo in druge sestavine javnih zelenih površin gre za amortizacijsko dobo objekta.
ID_STANJE_OBJ	Ocena stanja objekta	Šifra splošne ocene stanja objekta, glede na vse podatke o objektu, ki jih vodimo. Stanje ocenimo na podlagi ogleda objekta ob popisu. Šifrant možnih stanj objektov v prilogah nismo posebej predstavili.
OPOMBE	Opombe glede objekta	Splošne opombe glede objekta, ki jih ne vodimo v obliki atributov (na primer predlagan ukrep, posebnosti in podobno).

Preglednica 2: Opis atributov tabele Objekti

V šifrantu **Atributi objektov** vodimo podatke o tem, kateri so tisti atributi, ki določajo pomembne lastnosti posameznega objekta, glede na njegovo vrsto. Ker so odvisni od vrste objekta, jih ne vodimo v tabeli Objekti, temveč v posebnem šifrantu. Vsebina šifranta je v spodnji preglednici:

Oznaka atributa	Pomen atributa	Opis atributa
ATR_ID	Enolični identifikator kombinacije vrsta objekta-atribut	Enolični identifikator posamezne kombinacije vrste objekta in njegove lastnosti oziroma atributa. Enolični identifikator je šifra kombinacije vrsta objekta – atribut objekta iz priloge C.
ID_VRSTA_OBJ	Šifra vrste objekta	Šifrant vrst objektov oziroma prvin in opreme je v prilogi B.
ATRIBUT	Ime atributa objekta	Ime atributa, s katerim opišemo posamezno lastnost objekta glede na vrsto. Atributi objektov glede na vrsto so določeni v prilogi C.
ATR_OPIS	Opis atributa objekta	Opisi imen atributov glede na vrsto objekta. Opisi atributov za vrste objektov so določeni v prilogi C.
ID_TIP	Šifra podatkovnega formata atributa	Podatkovni format je lahko izbran iz omejene zaloge vrednosti (šifranta) ali pa je numerična vrednost. Tipi atributov glede na vrsto objektov so opisani v prilogi C. Možna sta le dva podatkovna formata, in sicer numerična vrednost ali šifrant.

Preglednica 3: Opis atributov šifranta Atributi objekta

V šifrantu **Zaloga vrednosti atributov** vodimo vse možne vrednosti, ki jih lahko zavzamejo atributi, katerih tip iz preglednice 3 je šifrant. V prilogi C smo določili vse takšne attribute, a samih šifrantov za vsak objekt posebej zaradi obširnosti in zahtevnosti nismo izdelovali. V spodnji preglednici predstavljamo samo strukturo šifranta Zaloga vrednosti atributov:

Oznaka atributa	Pomen atributa	Opis atributa
-----------------	----------------	---------------

ID_VRED	Enolični identifikator vrednosti	Enolični identifikator vrednosti za attribute, ki imajo omejeno dovoljeno zalogo vrednosti (v šifrantu Atributi objektov imajo določen tip vrednosti atributa šifrant).
ATR_ID	Šifra atributa	Enolični identifikator posamezne kombinacije vrste objekta in njegove lastnosti oziroma atributa, ki je prevzet iz šifranta Atributi objektov .
VREDNOST	Vrednost atributa	Možne vrednosti atributa glede na vrsto objekta.

Preglednica 4: Opis atributov šifranta Zaloga vrednosti atributov

V tabeli **Vrednosti** vodimo za vsak objekt vrednosti vseh njegovih atributov iz tabele atributi objektov. Podatki, ki opredeljujejo pomembne lastnosti objekta glede na vrsto objekta, se torej nahajajo v tabeli vrednosti. Vsebina tabele je v spodnji preglednici:

Oznaka atributa	Pomen atributa	Opis atributa
ID	Enolični identifikator zapisa v tabeli	Enolični identifikator zapisa v tabeli.
OB_ID	Enolični identifikator objekta	Enolični identifikator objekta (prvine ali opreme) v okviru občine, ki je prevzet iz tabele Objekti .
ATR_ID	Šifra atributa	Enolični identifikator posamezne kombinacije vrste objekta in njegove lastnosti oziroma atributa, ki je prevzet iz šifranta Atributi objektov .
ID_VRED	Šifra vrednosti	Enolični identifikator vrednosti za tiste attribute, ki imajo omejeno dovoljeno zalogo vrednosti iz šifranta Zaloga vrednosti atributov . Vpiše se za tiste objekte, ki imajo v tabeli Atributi objektov določen tip vrednosti šifrant.
VRED_N	Numerična vrednost	Numerična oziroma številka vrednost za tiste

		atribute, ki nimajo določene omejene zaloge vrednosti in imajo v tabeli Atributi objektov določen tip vrednosti numerično polje.
--	--	---

Preglednica 5: Opis atributov tabele Vrednosti

3.4.3.3 Postopki

Postopek je vnaprej predpisana oblika delovanja, ki vodi k določenem cilju. V kontekstu gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami bomo za postopke smatrali vse poslovne procese iz poglavja 3.3, razen vzdrževanja evidence javnih zelenih površin, izdelave načrta vzdrževanja javnih zelenih površin in nadzora nad vzdrževanjem javnih zelenih površin³⁹. Opravka imamo torej z upravnimi postopki⁴⁰. Upravni postopki so tisti, v katerih upravni organ, ki ima to pristojnost na podlagi vloge stranke, izda uradne dokumente, v katerih predpisuje ali odloča o dovoljeni rabi javnih zelenih površin oziroma izdaja potrdila o stanju prvin in opreme za potrebe drugih upravnih postopkov. V primeru javnih zelenih površin je ta upravni organ občina oziroma služba občine, ki je za to določena. V opisu poslovnih procesov smo jo imenovali služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Rezultati takšnega postopka so uradni dokumenti, ki jih upravni organ posreduje vlagatelju. V povezavi z javnimi zelenimi površinami poznamo naslednje vrste upravnih postopkov:

1. izdaja projektnih pogojev za projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja;
2. izdaja soglasja na projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja;
3. izdaja soglasja za poseg, za katerega ni potrebno gradbeno dovoljenje;
4. prevzem javne zelene površine po posegu ali posebni rabi in
5. inšpekcijski nadzor nad javnimi zelenimi površinami.

³⁹ Zaradi posebnosti podatkov, ki jih vodimo o načrtih vzdrževanja ter o nadzoru nad vzdrževanjem javnih zelenih površin, ta dva postopka obravnavamo posebej.

⁴⁰ Poleg upravnih poznamo še tehnične postopke. Tehnični postopki so tisti, ki se ne začnejo z vlogo in katerih rezultat niso uradni dokumenti. Tehnični postopek v poglavju 3.3 je vzdrževanje podatkov o prvinah in opremi javnih zelenih površin in obsega spremembo podatkov, brisanje podatkov ali dodajanje podatkov o območjih, prvinah in opremi ali dokumentih. Podakov o teh postopkih v podatkovnem modelu ne bomo opisovali. Njihova predstavitev je potrebna v podatkovnem modelu, ki je namenjen izvedbi informacijskega sistema v računalniškem okolju.

Vodenje podatkov o upravnih postopkih zagotavlja trajno arhiviranje podatkov o odločitvah glede posegov na javne zelene površine in rabe javnih zelenih površin. Za upravne postopke zato vodimo podatke o vlogi (številka vloge in vlagatelj), fazo postopka, kdo je vodil postopek ter datum začetka in zaključka postopka. Za vsak postopek moramo poznati tudi prvine in opremo, na katere se nanaša ter dokumente, ki so bili v postopku izdani.

Postopke lahko predstavimo z eno tabelo, ki ima naslednje atribute:

Oznaka atributa	Pomen atributa	Opis atributa
POST_ID	Enolični identifikator postopka	Enolični identifikator postopka v okviru občine.
ID_VRSTA_P	Šifra vrste postopka	Enolični identifikator vrste postopka. Prevzet iz šifranta vrst postopkov, ki je v prilogi D.
VLOGA	Oznaka vloge	Oznaka vloge, prevzeta iz dokumentacijskega sistema občine.
VLAGATELJ	Vlagatelj	Naziv vlagatelja. V primeru, da občina vodi seznam oseb v posebni podatkovni bazi, vodimo v informacijskem sistemu javnih zelenih površin le identifikator vlagatelja.
OSEBA	Ime in priimek osebe, ki vodi postopek	Ime in priimek referenta v službi za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami oziroma druge pooblaščen osebe. V primeru, da občina osebe, ki vodijo postopke, vodi v posebni podatkovni bazi, vodimo v informacijskem sistemu za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami le identifikator osebe.
FAZA	Šifra faze postopka	Faze postopka so odvisne od vrste postopka in so razvidne v opisu poslovnih procesov iz poglavja 3.3. Imajo omejeno zalogo vrednosti in jih vodimo v obliki šifranta. Zalogo vrednosti šifranta zaradi relativne nepomembnosti za vsebino magistrske naloge nismo posebej prikazali v prilogi.

D_ZAC_FAZ	Datum začetka faze	Datum, ko smo začeli s posamezno fazo postopka.
D_KONC_FAZ	Datum konca faze	Datum zaključka faze. Vodi se le v primeru, da je faza zaključena.
ID_STATUS_P	Šifra statusa postopka	Status postopka je lahko aktiven, začasno prekinjen ali zaključen. Zaradi enostavnosti in relativne nepomembnosti tega šifranta nismo posebej prikazali v prilogi.
D_Z_POST	Datum zaključka postopka	Datum zaključka postopka je izpolnjen le za zaključene postopke.
OPOMBA	Opomba	Splošne opombe glede postopka, ki jih ne vodimo v obliki atributov postopka.

Preglednica 6: Opis atributov tabele Postopki

3.4.3.4 Dokumenti

Dokumenti so pisna in slikovna gradiva, ki podrobneje opisujejo posamezne lastnosti ali stanje prvin in opreme. Vsebujejo lahko tudi odločitve glede predpisane ali dovoljene uporabe prvin in opreme, ki so nastale v upravnih postopkih. Delimo jih na tehnično dokumentacijo (načrti, risbe), fotografije, dokumente, ki so nastali v upravnih postopkih ter dokumente, povezane z vzdrževanjem javnih zelenih površin. Dokument je lahko povezan:

1. s postopkom, v katerem je nastal;
2. z načrtom vzdrževanja, v katerem je nastal;
3. s poročilom o vzdrževanju, v katerem je nastal;
4. s prvinami in opremo, na katero se nanaša.

Dokumente predstavimo s tabelo, katere atributi so opisani v spodnji preglednici:

Oznaka atributa	Pomen atributa	Opis atributa
ID_DOK	Enolični identifikator dokumenta	Enolični identifikator dokumenta v okviru občine.
ID_VRSTA	Šifra vrste dokumenta	Šifrant vrst dokumentov je v prilogi E. Za dokumente, ki nastanejo v upravnih postopkih, ob načrtovanju ali izvajanju vzdrževanja javnih

		zelenih površin, smo šifrant izdelali na podlagi poslovnih procesov iz poglavja 3.3.
NAZIV	Naziv dokumenta	Naziv dokumenta, iz katerega takoj prepoznamo vsebino dokumenta.
DATUM	Datum dokumenta	Datum zadnje spremembe podatkov o dokumentu.
ID_STATUS	Šifra statusa dokumenta	Ker imajo statusi dokumentov omejeno zalogo vrednosti, jih vodimo v šifrantu. Status dokumenta je lahko: v izdelavi, zaključen, posredovan stranki ali pravnomočen. Zaradi enostavnosti in relativne nepomembnosti za temo magistrske naloge ga nismo predstavili v posebni prilogi.
POST_ID	Identifikator postopka	Enolični identifikator postopka, v katerem je dokument nastal. Prevzet je iz tabele Postopki iz poglavja 3.4.2.3.
OPOMBA	Opomba	Opis pomembnih lastnosti dokumenta, ki jih ne vodimo v obliki atributov.
D_VELJ	Datum veljavnosti dokumenta	Datum, do katerega je dokument veljaven. Datum vodimo za dokumente, ki imajo omejen čas veljavnosti (projektne pogoje, soglasja, dovoljenja).
TAKSA	Taksa	Taksa, ki jo mora plačati imetnik dovoljenja posebne rabe javne površine v evrih. Vpiše se le v primeru, da gre za dovoljenje za posebno rabo javne zelene površine.

Preglednica 7: Opis atributov tabele Dokumenti

3.4.3.5 Načrt vzdrževanja

Načrt vzdrževanja opredelimo s podatki o njegovem nastanku, namenu ter statusu. Poleg tega moramo opredeliti še izvajalca gospodarske javne službe, ki bo izvajal vzdrževalna dela ter pogodbo o vzdrževanju. V načrtu vzdrževanja opredelimo tudi ceno izvedbe vzdrževalnih del na enoto dela. Ker je cena lahko odvisna od več okoliščin (predvsem od izvajalca in območja

vzdrževanja), moramo ceno na enoto dela opredeliti za vsak načrt posebej. Načrt vzdrževanja se povezuje s prvinami in opremo, za katere določa vrsto vzdrževalnih del, ki se bodo na njih izvedla, njihovo pogostnost, čas ter stroške izvedbe. Entiteto načrt vzdrževanja zaradi kompleksnosti predstavimo z dvema tabelama, in sicer:

- s tabelo Načrt vzdrževanja, ki vsebuje osnovne podatke o načrtu;
- s šifrantom Dela na načrtu, ki vsebuje vsa načrtovana dela in njihovo ceno na enoto.

Tabela **Načrt vzdrževanja** ima naslednje atribute:

Oznaka atributa	Pomen atributa	Opis atributa
NACRT_ID	Enolični identifikator načrta	Enolični identifikator načrta vzdrževanja v okviru občine.
NAZIV	Naziv načrta vzdrževanja	Naziv načrta vzdrževanja, na podlagi katerega so razvidni namen in lastnosti načrta.
STATUS_ID	Šifra statusa načrta vzdrževanja	Možni statusi načrta so: v pripravi, v usklajevanju, sprejet in izveden. Ker je zaloga možnih vrednosti omejena, vodimo statuse v obliki šifranta. Zaradi enostavnosti šifranta nismo predstavljali v prilogi.
NAMEN_ID	Šifra namena načrta vzdrževanja	Namen načrta vzdrževanja je lahko: <ul style="list-style-type: none"> ○ načrt za potrebe izdelave proračuna; ○ načrt za izbiro izvajalca; ○ načrt za izvedbo. Ker je zaloga možnih vrednosti omejena, vodimo statuse v obliki šifranta. Zaradi enostavnosti šifranta nismo predstavljali v prilogi.
DAT_ZAC	Datum začetka veljavnosti načrta	Datum začetka veljavnosti se vodi le za sprejete načrte vzdrževanja.
DAT_KONC	Datum konca veljavnosti načrta	Datum konca veljavnosti se vodi le za izvedene načrte vzdrževanja.
IZVAJALEC	Izvajalec vzdrževanja	Naziv izvajalca gospodarske javne službe. V primeru načrta vzdrževanja za pripravo

		proračuna ali za izbiro izvajalca se podatka ne vodi.
POGODBA		Številka in naziv pogodbe o vzdrževanju. V primeru načrta vzdrževanja za pripravo proračuna ali za izbiro izvajalca se podatka ne vodi.

Preglednica 8: Opis atributov tabele Načrt vzdrževanja

Šifrant **Dela na načrtu** povezuje vzdrževalna dela v odvisnosti od vrste prvin in opreme z osnovnimi podatki o načrtu vzdrževanja. Šifrant Dela na načrtu opišemo s tabelo, ki ima naslednje attribute:

Oznaka atributa	Pomen atributa	Opis atributa
DELO_NAC_ID	Enolični identifikator vzdrževalnega dela	Enolični identifikator vzdrževalnega dela v načrtu vzdrževanja
NACRT_ID	Identifikator načrta vzdrževanja	Identifikator načrta vzdrževanja iz tabele Načrt vzdrževanja .
DELO_ID	Šifra vrste dela	Šifra vrste dela, prevzeta iz šifranta možnih del glede na vrsto prvin in opreme. Šifrant vzdrževalnih del glede na vrsto prvin in opreme je v prilogi F.
CENA	Cena na enoto dela	Cena na enoto dela v evrih, ki je predvidena v načrtu vzdrževanja.

Preglednica 9: Opis atributov šifranta Dela na načrtu

3.4.3.6 Poročila o izvedbi

Poročila o izvedbi vsebujejo osnovne podatke, potrebne za spremljanje realizacije izvedbe vzdrževanja po pogodbi. To so podatki o obdobju, v katerem so bila dela izvedena. Podatke o izvedbi del vpiše izvajalec gospodarske javne službe. Zaključek poročila potrди služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Vsako zaključeno poročilo se povezuje z dokumentom z vsebino poročila. Poročila o izvedbi predstavimo s tabelo, ki ima naslednje attribute:

Oznaka	Pomen atributa	Opis atributa
--------	----------------	---------------

atributa		
POR_ID	Enolični identifikator poročila	Enolični identifikator poročila v okviru načrta vzdrževanja.
NACRT_ID	Identifikator načrta	Identifikator načrta iz preglednice 8, na katerega se poročilo nanaša.
NAZIV	Naziv poročila	Naziv poročila, iz katerega so razvidne najpomembnejše lastnosti poročila.
DATUM_ZAC	Datum začetka	Datum začetka izvajanja del, na katera se nanaša poročilo.
DATUM_ZAK	Datum konca	Datum konca izvajanja del, na katera se nanaša poročilo.
STATUS_ID	Šifra statusa poročila	Možni statusi poročila so: v izvajanju, zaključeno in potrjeno. Zaradi enostavnosti vsebine šifranta s statusi poročila nismo posebej predstavili v prilogi.
OPOMBA	Opomba	Opis pomembnih lastnosti dokumenta, ki jih ne vodimo v obliki atributov.

Preglednica 10: Opis atributov tabele Poročila o izvedbi

3.4.3.7 Dela na objektih

Entiteta **dela na objektih** vsebuje podatke o delih, katerih izvedba je predvidena v posameznem načrtu vzdrževanja in podatke o objektih, na katere se načrtovano delo nanaša. Gre za relacijo med načrtom vzdrževanja in objekti, na katere se načrt nanaša. Poleg podatkov o načrtovanih delih entiteta vsebuje tudi podatke o izvedbi teh del in podatke o delih, ki so izvedena, a v načrtu vzdrževanja niso bila predvidena. Dela na objektih lahko predstavimo z eno tabelo, ki ima naslednje attribute:

Oznaka atributa	Pomen atributa	Opis atributa
NACRT_DELO_OBJEKT_POROC_ID	Enolični identifikator dela na objektu	Enolični identifikator dela v okviru načrta vzdrževanja
DELO_NACRT_ID	Identifikator vzdrževalnega dela	Identifikator iz šifranta Dela na načrtu (preglednica 9).

	v načrtu vzdrževanja	Ker se v tem šifrantu vodi podatek o vrsti in ceni dela na enoto, mora ta podatek za nepredvidena dela pred poročanjem o izvedbi dela vnesti služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami.
OB_ID	Identifikator objekta	Identifikator prvin in opreme iz tabele Objekti (preglednica 2).
DATUM_NAC_IZV	Datum načrtovane izvedbe dela	Datum načrtovane izvedbe dela določi služba za gospodarjenje pri pripravi načrta vzdrževanja.
STROSEK	Strošek izvedbe dela	Strošek izvedbe dela je zmnožek med ceno na enoto dela in količino dela (kos, površina ali dolžina objekta iz tabele Objekti).
OPOMBA_NAC	Opomba glede načrtovanja dela	Opis dela, ki ga vnese služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami ob načrtovanju dela.
POR_ID	Identifikator poročila o izvajanju	Identifikator poročila o izvajanju iz tabele Poročila (preglednica 10). Podatek se vodi le za že izvedena dela.
OPOMBA_IZV	Opomba glede izvedbe dela	Opomba z dodatnim opisom dela, ki jo vnese izvajalec po izvedbi dela.
PLANIRANO	Označba, ali je bilo delo planirano v	Označba je lahko DA ali NE. Z DA so označena dela, ki so

	načrtu označevanja	bila že predvidena v načrtu vzdrževanja, z NE pa dela, ki so bila izvedena, čeprav niso bila predvidena.
--	--------------------	--

Preglednica 11: Opis atributov tabele Dela na objektih

4.0 Vzpostavitev evidence javnih zelenih površin

Osnova za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami je evidenca oziroma kataster javnih zelenih površin. V evidenci javnih zelenih površin vodimo podatke o lokaciji ter lastnostih prvin in opreme javnih zelenih površin, ki so opisani v poglavju 3.4.3.2. Poleg teh osnovnih podatkov v evidenci javnih zelenih površin vodimo tudi različne dokumente, povezane z javnimi zelenimi površinami oziroma njihovimi prvinami in opremo (na primer projekte ureditve, odloke o zavarovanju, izdana soglasja, projektne pogoje, pogodbe in podobno). Tako imamo na enem mestu zbrane vse potrebne podatke o javnih zelenih površinah, na podlagi katerih se lahko v upravljavskih akcijah odločamo o načinu njihove uporabe.

Podatke o prvinah in opremi javnih zelenih površin je potrebno pred izdelavo računalniškega informacijskega sistema zajeti in/ali pretvoriti v ustrezno digitalno obliko. Zajem podatkov javnih zelenih površin je zahtevna in verjetno najdražja faza vzpostavitve informacijskega sistema. Zato je zelo pomembno, da je zajem podatkov skrbno načrtovan. Pred samim zajemom podatkov pa je potrebno določiti:

1. območja, za katera se bo podatke zajemalo in podatke, ki se jih bo zajemalo;
2. pregledati obstoječe podatkovne vire;
3. sprejeti odločitev o metodi zajema.

4.1 Določitev podatkov in območja na katerih se podatke zajema

Pri prvi vzpostavitvi baze podatkov javnih zelenih površin moramo prioriteto zajeti vse podatke o lastnostih prvin in opreme, ki so potrebni za izdelavo prvega načrta vzdrževanja javnih zelenih površin in ugotovitev stroškov vzdrževanja. Tako bomo vzpostavili »inicialno« stanje, ki bo osnova za delo v prihodnosti. Na podlagi podatkov o stanju prvin in opreme bo namreč služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami določila ukrepe za izvedbo tistih vzdrževalnih del, ki so nujno potrebna, oziroma določila prioritete sanacije zatečenega stanja. Na podlagi podatkov o tem, katere prvine in oprema so bile vzdrževane oziroma sanirane in katere ne, bo po prvem letu uvedbe informacijskega sistema lahko planirala potreben obseg sredstev za vzdrževanje v prihodnjih obdobjih. Predpostavljamo, da bo na podlagi podatkov informacijskega sistema imela tekoč pregled nad trenutnim stanjem prvin in

opreme javnih zelenih površin. Ostale podatke (na primer vrednost prvin in opreme, namen javnih zelenih površin in podobno) je možno javnim zelenim površinam pripisati tudi kasneje na podlagi podatkov o lastnostih prvin in opreme in na podlagi drugih virov (na primer zavarovanjih, namenu in podobno).

Zaradi razlik med značilnostmi javnih zelenih površin v občinah je potrebno pred samim zajemom podatkov o prvinah in opremi na območju vsake občine poiskati odgovore na naslednja vprašanja:

1. Katere vrste prvin in opreme, se pojavljajo na območju občine?
2. Katere podatke o prvinah in opremi, moramo zajeti?
3. Katera so območja in vrste javnih zelenih površin v občini?

Odgovore poiščemo v sodelovanju s poznavalcem razmer v občini. To je ponavadi služba, pristojna za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami in/ali izvajalec javne gospodarske službe. Prav tako je pomembno, da zaradi strokovnega popisa lastnosti vegetacije že na začetku projekta vključimo strokovnjaka s področja hortilukture in dendrologije. Pri usklajevanju pobud o podatkih, ki jih je potrebno zajeti, moramo paziti na uravnovešenost stroškov zajema podatkov z njihovim namenom.

Faza določanja območij, na katerih se izvede zajem podatkov javnih zelenih površin in določanja podatkov, ki jih bomo zajeli, ima dva pomembna rezultata:

1. določitev javnih zelenih površin, katerih podatke bomo vodili v informacijskem sistemu in okvirna določitev območij, za katere bomo podatke pridobivali ter
2. seznam prvin in opreme, za katere bomo zbirali podatke, s seznamom atributov, ki jih je potrebno zbrati.

4.2 Pregled obstoječih podatkovnih virov

V tej fazi se izvede pregled podatkov, ki so lahko osnova za pridobitev lokacijskih in opisnih podatkov o lastnostih prvin in opreme javnih zelenih površin. Pomembno je, da poleg strokovnjakov, ki so bili vključeni že v določitev vsebine podatkov in območij zajema tudi občinsko službo, ki upravlja s prostorskimi podatki občine. Pri tem izhajamo iz predpostavk, da:

1. bomo podatke potrebovali tudi pri pregledu lastništva zemljišč, na katerih se javne zelene površine nahajajo;
2. bomo podatke potrebovali pri izdelavi prostorskih aktov občine.

Viri za pridobitev podatkov o javnih zelenih površinah so predvsem:

1. projekti, na podlagi katerih so se urejale nove javne zelene površine;
2. podatki o javnih zelenih površinah oziroma prvinah in opremi, s katerimi občina že razpolaga (obstoječi sezname, analogne karte, poročila izvajalcev gospodarske javne službe, register osnovnih sredstev občine in podobno);
3. podatki o javnih zelenih površinah, s katerimi razpolaga izvajalec gospodarske javne službe;
4. podatki zemljiškega katastra;
5. podatki izvedbenih prostorskih aktov;
6. podatki iz obstoječih geodetskih načrtov oziroma podatki iz topografskih baz občine;
7. podatki digitalnih ortofoto načrtov (DOF);
8. podatki o oseh cest in podatki o cestah iz banke cestnih podatkov.

Vse podatke je potrebno pregledati in oceniti njihovo ažurnost ter skladnost z dejanskim stanjem. Za podatkovne vire, na podlagi katerih bomo določali lokacijo prvin in opreme, je pomembno, da določimo tudi njihovo lokacijsko natančnost. Za potrebe ureditve lastnine in potrebe prostorskega načrtovanja moramo oceniti tudi lokacijsko natančnost podatkov digitalnega zemljiškega katastra. Natančnost določitve lokacije podatkov o prvinah in opremi na robovih javnih zelenih površin mora biti primerljiva z lokacijsko natančnostjo digitalnega katastrskega prikaza mej.

Glede na rezultate pregleda podatkovnih virov se lahko odločimo o tem, katere podatke bomo lahko neposredno uporabili ter katerih podatkov nimamo in jih bomo morali zajeti na terenu. V tej fazi dela lahko na podlagi obstoječih podatkovnih virov tudi že podrobneje določimo javne zelene površine, na katerih bomo zajemali podatke o njihovih prvinah in opremi in po potrebi dopolnimo seznam prvin in opreme, ki jo bomo popisovali.

Za določanje lokacije posamezne prvine ali opreme javnih zelenih površin so zelo uporabni podatki iz obstoječih geodetskih načrtov in lokalnih topografskih baz. Vendar je pred uporabo teh podatkov potrebno preveriti namen njihove izdelave ter leto izdelave. Prvo preverjanje

ažurnosti geodetskih načrtov lahko izdelamo na podlagi primerjave obstoječih geodetskih načrtov ali topografskih baz z DOF-i, če so ti novejšega datuma in preko razgovora s službo občine, ki je naročila izdelavo geodetskega načrta. Pri uporabi podatkov geodetskih načrtov (tudi če izkazujejo dejansko stanje na terenu) moramo biti pozorni predvsem na dve dejstvi:

1. v geodetskih načrtih ali topografskih bazah niso vrisani vsi objekti, s katerimi imamo opravka pri gospodarjenju z javnimi zelenimi površinami, kar pomeni, da za potrebe gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami niso nujno popoln podatkovni vir;
2. geodetski načrti ne vsebujejo vseh podatkov o objektih, ki jih potrebujemo za gospodarjenje z njimi.

V geodetskih načrtih oziroma lokalni topografski bazi, ki vsebuje podatke geodetskih načrtov posameznih območij, se praviloma vodi podatke o vrsti in lokaciji objekta v skladu s Pravilnikom o geodetskem načrtu (Uradni list RS, št. 40/2004) oziroma Topografskim ključem za prikaz vsebine geodetskih načrtov, ki je priloga pravilnika. Topografski ključ za geodetske načrte ne vsebuje simbolov za predstavitev vseh prvin in opreme, ki je pomembna pri gospodarjenju z javnimi zelenimi površinami. Geodetski načrti so tudi delno generalizirani in lahko predstavljajo tudi delno subjektiven prikaz dejanskega stanja, ki je odvisen od merila in namena geodetskega načrta. Prav zato je vsebina geodetskega načrta pogojena z njegovim namenom, ki je določen v certifikatu geodetskega načrta. Geodet bo namreč pri njegovi izdelavi zajel in prikazal tiste objekte, ki so za naročnika pomembni. Od namena je lahko odvisen tudi način prikaza objektov. Podatki iz geodetskih načrtov, ki so izdelani za druge namene, na splošno ne dajejo vseh informacij, pomembnih za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Tudi če imamo na voljo ažurne geodetske načrte, bomo pri terenskem zajemu podatkov o javnih zelenih površinah zajeli še lokacije objektov, ki jih na geodetskem načrtu ni oziroma niso predstavljene na ustrezen način. Popisali bomo še lastnosti prvin in opreme, ki so pomembne za določitev stanja objekta ter podatke, potrebne za določitev načina in stroškov vzdrževanja objekta (na primer za drevo višina in obseg debla, poškodbe in podobno). Kljub temu so obstoječi geodetski načrti lahko primerna osnova za prevzem podatkov o lokaciji prvin in opreme, nudijo pa tudi dobro podlago za določitev lokacije prvin in opreme, ki je sicer na geodetskem načrtu ni.

Če občina ne razpolaga z geodetskimi načrti, je edini pomožni vir za zajem lokacije DOF. Geodetska uprava Republike Slovenije sistemsko zagotavlja obnovo DOF-ov merila 1:5000 v ciklih treh let. DOF-i merila 1:5000 so uporabni za zajem lokacijskih podatkov le za večje

zelenice, ki jih ne prekrivajo drevesa. Boljši vir za zajem lokacijskih podatkov so DOF-i merila 1:1000. Izdelava DOF-ov merila 1:1000 seveda ni smiselna samo za zajem podatkov javnih zelenih površin. Tudi iz takšnih DOF-ov ne moremo zajeti vseh prvin in opreme. Težave se pojavljajo pri vegetaciji, saj na DOF-ih med seboj težko ločimo posamezna drevesa, ne zajamemo tudi objektov pod drevesi, na primer poti, grmovnic, klopi in podobno. Uporabnost DOF-ov se izkaže v primeru, da jih uporabimo kot prostorsko podlago za določitev lokacij prvin in opreme, skupaj z drugimi pomožnimi viri.

Iz vsega zapisanega izhaja, da je potrebno za vzpostavitev evidence javnih zelenih površin, kot jo predlagamo v tem magistrskem delu, v vsakem primeru izvesti tudi terenski popis prvin in opreme javnih zelenih površin. Velja pa, da bodo stroški terenskega popisa bistveno nižji, če bomo lahko več informacij zbrali že iz obstoječih podatkovnih virov in bomo na terenu te podatke le preverjali in dopolnjevali.

4.3 Odločitev o metodi zajema

Na terenu zajemamo lokacijske in opisne podatke o opremi in prvinah javnih zelenih površin.

Za metodo zajema lokacijskih podatkov se odločimo na podlagi preveritve obstoječih podatkovnih virov. Če imamo dobre geodetske načrte oziroma topografske podatke, ki so zajeti iz geodetskih načrtov, merila večjega od 1:5000 (še bolje 1:1000), lahko zajem lokacije večine opreme in prvin opravimo tako, da prevzamemo objekte, ki so na geodetske načrte že vrisani ali pa jih nanje »dorišemo« v kombinaciji z DOF-i. Zagotoviti moramo enolično povezavo med lokacijo objekta in njegovimi opisnimi podatki. Če želimo določiti lokacije objektov, ki niso vrisani na geodetskih načrtih, v natančnosti geodetskih načrtov, moramo uporabiti metodo, ki zagotavlja enako natančnost določitve lokacije, kot je bila uporabljena za izdelavo geodetskega načrta. To pa je smiselno le na robnih območjih javnih zelenih površin, za katere obstaja možnost, da delno segajo tudi na zemljišča, ki niso v lasti občine in so trajno spojeni z zemljiščem (meja med zelenico in drugo površino, nikakor pa ne lokacija klopi, ki jo lahko tudi prestavimo). Izdelava geodetskega načrta oziroma uporaba merilnih tehnik, potrebnih za izdelavo geodetskega načrta, je izključno za vzpostavitev evidence javnih zelenih površin, nepotrebna. V primeru, da iz pomožnih virov ne moremo zagotoviti ustreznih podatkov o lokaciji prvin in opreme, se lahko odločimo tudi za zajem podatkov z GPS-om. To je pogosto potrebno tudi v primeru, ko imamo na razpolago samo DOF-e, merila 1:5000 in na

z drevesi poraščenih območjih, kjer imamo lahko težave z orientacijo na kartografski prilogi. Tip GPS sprejemnika ter metodo GPS opazovanj prav določimo glede na potrebo po natančnosti lokacije. Zavedati se moramo, da so zamudnost in s tem stroški zajema odvisni predvsem od zahtev po določitvi natančnosti lokacije. Povsem nepotrebno je na »centimeter« natančno zajeti lokacijo klopi ali koša za smeti, ki ju lahko dokaj hitro prestavimo. Večja natančnost pa je potrebna pri zajemu lokacije zelenice, katere zunanji rob leži na meji med javno zeleno površino in površino druge rabe ali za katero na podlagi digitalnega katastrskega načrta ter DOF-a ugotovimo, da obstaja možnost, da sega na zemljišče, ki ni v lasti občine. Zato je primerno, da imamo na terenu na razpolago tudi podatke zemljiškega katastra, na podlagi katerih lahko ugotovimo, kje obstaja možnost, da se nahajamo na meji med občinsko in drugo lastnino. Upoštevati moramo, da bomo na podlagi zajema lokacijskih podatkov javnih zelenih površin le zaznali in evidentirali neskladje med lastništvom in namenom oziroma rabo zemljišča, vendar ti podatki verjetno še ne bodo podlaga za izvedbo parcelacije, ki se bo izvajala v posebnem postopku odkupa zemljišča.

Opisne podatke o lastnostih prvin in opreme lahko vpisujemo na posebej pripravljene popisne liste. Ker pa so atributi, ki jih popisujemo za različne vrste prvin in opreme javnih zelenih površin, različni, je primerneje, da jih vpisujemo v digitalno podatkovno bazo preko ustrezne programske opreme, ki je nameščena na prenosnem računalniku oziroma »dlančniku«. Zaradi optimizacije dela je smiselno, da tudi prostorske podatke (DOF-e, topografske podatke in DKN), kot tudi opisne podatke prvin in opreme na terenu pregledujemo neposredno s pomočjo prenosnega računalnika oziroma »dlančnika«, ki je povezan z GPS sprejemnikom. Za to potrebujemo tudi ustrezno programsko opremo, ki pa je dostopna tudi brezplačno. Tako vseskozi poznamo vsaj približno lokacijo stojišča na zaslonu. Lokacije dodatnih objektov vnašamo neposredno v digitalno bazo, v katero vpisujemo tudi attribute prvin in opreme. Možnost napak je v tem primeru najmanjša. Zagotovljena je pravilna povezanost lokacijskih in opisnih podatkov. Na terenu zajeti podatki so neposredno pripravljena za nadaljnjo obdelavo in vnos v računalniško evidenco javnih zelenih površin.

Na spodnjih slikah je prikazan primer zajema lokacijskih in opisnih podatkov prvin in opreme javnih zelenih površin s programsko opremo, zajeto na dlančniku. Popisovalec najprej na prostorski podlagi (DOF, DKN in podatki iz lokalne topografske baze oziroma geodetskih načrtov) določi lokacijo, nato pa vpiše še opisne podatke o objektu, ki so odvisni od vrste objekta.

Slika 40: Dlančnik s programsko opremo za zajem podatkov o prvinah in opreми javnih zelenih površin

Figure 40: Palmtop with software for public green areas data acquisition

4.4 Zajem podatkov

Zajem podatkov lahko ločimo na pisarniški in terenski del. V pisarniškem delu zajema podatkov lahko iz obstoječih podatkovnih virov ter s pomočjo DOF-ov in geodetskih načrtov pridobimo precejšen del lokacijskih podatkov, ki jih potrebujemo. Iz DOF-ov lahko za določena območja zajamemo vsaj lokacije vidnih zelenic, dreves, živih mej in podobno. Predvideti moramo tudi potencialna območja, na katerih se javne zelene površine nahajajo oziroma posegajo na zemljišča, ki niso v lasti občine. Že identifikacija takšnih primerov v pisarni je lahko primerna podlaga za začetek izvajanja postopka ureditve lastnine. Na podlagi dopolnilnih virov lahko včasih tudi že precej podrobno določimo podatke o lastnostih prvin in opreme ter predvidimo težave, ki jih bomo imeli pri terenskem zajemu. Tako pripravljene podatki so osnova za terenski popis. V primeru, da bomo na terenu uporabljali podatke v digitalni obliki, jih prenesemo na prenosni računalnik ali »dlančnik« in uporabljamo v obliki elektronskih kart. Če tega ne zagotovimo, vse podatke natisnemo na posebej pripravljene karte, na katerih kombiniramo podatke DOF-ov, zemljiškega katastra ter podatke o lokaciji in vrsti opreme in prvin, ki smo jih zbrali v pisarni na podlagi drugih podatkovnih virov.

Pri pripravi na terenski popis mora sodelovati oseba, ki pozna lokalne razmere in težave, ki jih ima občina pri gospodarjenju z javnimi zelenimi površinami. Pred samim zajemom podatkov je priporočljivo, da poznavalec razmer z ekipo, ki bo izvajala terenski zajem, izvede ogled, in ji tudi na terenu pokaže območje zajema ter jo opozori na morebitne posebnosti. Skupino za zajem podatkov o javnih zelenih površinah sestavljajo oseba, ki zajema prostorske podatke in popisovalci. Geodet mora sodelovati vsaj pri določitvi metodologije in načina zajema podatkov glede na območja zajema. Zajem podatkov mora voditi oseba, ki bo znala pravilno zajeti podatke o prvinah in opreми. Za zajem podatkov o vegetaciji, ki je zahtevna za vzdrževanje in katere strošek vzdrževanja je visok (to velja predvsem za drevesa in grmovnice), je potrebno vključiti strokovnjaka s področja dendrologije. Ta bo znal pravilno popisati vegetacijo (poudarek je na drevesih in grmovnicah), določiti njihovo stanje ter potrebne ukrepe. Za popis urbane opreme ni potrebnih posebnih znanj, vseeno pa mora popisovalec poznati njihove pomembne lastnosti ter prepoznati njihovo stanje.

Terenski popis izvajamo po metodologiji, ki je opisana v prejšnjem poglavju. Če smo podatke zajemali računalniško, jih lahko po terenskem popisu neposredno prenesemo v evidenco javnih zelenih površin. Če smo na terenu zajemali podatke ročno, nas čaka še njihova digitalizacija in šele nato prenos v digitalno bazo. Podatke po vnosu služba za gospodarjenje pregleda ter jih po potrebi dopolni – na primer vnese določene dokumente, podatke o zavarovanju in podobno. Vseh podatkov nam ni potrebno zajeti že na terenu. Določene podatke lahko služba za vzdrževanje vnese v podatkovno bazo po popisu. Če je že vzpostavljen del informacijskega sistema, ki omogoča izdelavo načrta vzdrževanja, lahko takoj po zajemu podatkov pričnemo z vnašanjem podatkov o potrebnih vzdrževalnih delih na opreми in prvinah. S tem se lahko takoj po terenskem popisu prične proces priprave načrta vzdrževanja javnih zelenih površin. Po vzpostavitvi drugih funkcionalnosti informacijskega sistema lahko začnemo tudi z vnosom obstoječe dokumentacije, ki se nanaša na javne zelene površine.

5.0 Sklepne ugotovitve

5.1 Uvod

V dosedanjih poglavjih smo določili pojem javna zelena površina in njene lastnosti, opredelili smo naloge ter opisali procese, ki jih občine izvajajo v sklopu gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami. Na podlagi ugotovitev smo izdelali procesni model informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Prav identifikacija upravljaljskih akcij in procesov, povezanih z gospodarjenjem z javnimi zelenimi površinami, se nam zdi ključnega pomena. Določili smo podatke, ki jih moramo voditi za uspešno izvajanje upravljaljskih akcij s področja gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami, podatkovni model informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami ter opisali metodologijo prve pridobitve podatkov o javnih zelenih površinah.

Slovenske občine imajo področje gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami urejeno različno. Pri izdelavi idejnega informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami smo se naslanjali predvsem na urejenost tega področja v Mestni občini Maribor. Čeprav nismo opredelili stroškov in koristi vzpostavitve takšnega informacijskega sistema, trdimo, da je računalniško podprt informacijski sistem, ki ga predlagamo, samo za področje javnih zelenih površin moč upravičiti le za mestne občine. Za to obstajajo naslednji utemeljeni razlogi:

1. Mestna občina Maribor je primer velike občine, ki po ocenah gospodari s 750.000 do 800.000 kvadratnih metrov javnih zelenih površin⁴¹.
2. Javne zelene površine vzdržuje na območju Mestne občine Maribor več izvajalcev gospodarske javne službe, ki jih nadzira Sektor za komunalo in promet, ki deluje v sklopu Urada za komunalo, promet, okolje in prostor. Zaradi prepletenosti izvajanja različnih gospodarskih javnih služb ter velikega obsega javnih zelenih površin in druge gospodarske javne infrastrukture je potrebna intenzivna koordinacija izvajanja različnih gospodarskih javnih služb.

⁴¹ V številu je vključena samo površina javnih parkov ter površina drugih zelenic. Podatka o obsegu prvin in opreme za celotno območje Mestne občine Maribor še nimamo.

3. Mestna občina Maribor je zaradi obsega in pomena javnih zelenih površin za mesto sprejela predpise, v katerih je opredelila javne gospodarske službe, natančneje določila način izvajanja javne gospodarske službe vzdrževanja javnih zelenih površin, formalno opredelila javne zelene površine in njihov pomen za mesto, formalno opredelila naloge posameznih subjektov ter dela, ki se izvajajo v sklopu javne gospodarske službe, pripravlja pa tudi standarde za vzdrževanje posameznih vrst prvin in opreme javnih zelenih površin. Mestna občina Maribor je v predpisih posebej uredila varstvo javnih zelenih površin.
4. Zaradi velikega obsega javnih zelenih površin je Mestna občina Maribor že pristopila k vzpostavitvi evidence javnih zelenih površin ter informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami, v nastajanje katerega je bil delno vključen tudi avtor magistrskega dela. Evidenca javnih zelenih površin ima tudi formalno osnovo v občinskem predpisu.

Zato smo informacijski sistem za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami zasnovali ambiciozno. Pri varstvu javnih zelenih površin ne upoštevamo »poznavanja lokalnih razmer«, kjer bi lahko vsakdo natančno vedel, kdaj gre za javno zeleno površino ter poznal njen pomen in vrednost, občutljivost in vrednot prvin in opreme, posebni režim uporabe oziroma zaščito pred posegi in podobno. Prav tako ne upoštevamo povezanosti izvajalcev posegov in organov, ki izdajajo soglasja za posege ter »dobronamernosti« vseh subjektovi katerih dejanja lahko vplivajo na javne zelene površine. Ker organizacija gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami v občinah ni urejena enotno, smo službo, ki je odgovorna za izdajo projektnih pogojev in soglasij za posege na javne zelene površine, za izdajo dovoljenj za rabo javnih zelenih površin, za vodenje evidence javnih zelenih površin ter za načrtovanje vzdrževanja javnih zelenih površin, imenovali »služba za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami«. V praksi so te naloge lahko razdeljene med več služb ali pa so nekatere naloge prenesene na izvajalca gospodarske javne službe. Pri procesih gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami smo se namenoma osredotočili samo na gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami tako z vidika izdaje dovoljenj in soglasij za posege na njih kot tudi z vidika izdelave načrta njihovega vzdrževanja in spremljanja njihovega vzdrževanja. Prepletenost javnih zelenih površin z drugimi javnimi površinami in drugo komunalno infrastrukturo smo nakazali le na primeru vodenja podatkov javnih cest in v procesu izdelave načrta vzdrževanja javnih zelenih površin. Razlog za to je kompleksnost procesov gospodarjenja z drugimi vrstami komunalne

infrastrukture, katerih podrobnejše opisovanje bi preseгло okvire te magistrske naloge. Ne da bi posebej dokazovali, pa trdimo, da je:

1. postopek izdaje projektnih pogojev in soglasij enak tudi za druge vrste komunalne opreme⁴² in
2. da je izdelava načrta vzdrževanja enaka tudi za druge javne površine, katerih vzdrževanje spada med skupne komunalne storitve in se vzdržujejo v sklopu obveznih lokalnih gospodarskih javnih služb varstva okolja.

V nadaljevanju želimo oblikovati priporočila za implementacijo informacijskega sistema v delovanje vseh občin, ne samo mestnih.

5.2 Sprejem občinskih predpisov

Formalna opredelitev načina gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami ter evidenca, ki je podlaga za gospodarjenje z njimi, je predpogoj za dobro gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami in s tem tudi predpogoj za vzpostavitev evidence in informacijskega sistema. Pri tem imamo v mislih predvsem:

1. nedvoumno določitev načina opravljanja gospodarske javne službe, v sklopu katere se vzdržujejo javne zelene površine;
2. formalno definicijo javnih zelenih površin v občini ter določitev evidence, v kateri se vodijo podatki o javnih zelenih površinah skupaj z opremo in prvinami javnih zelenih površin;
3. določitev evidence javnih zelenih površin kot tiste evidence, ki je formalna podlaga za določitev tega, kaj se šteje za javno zeleno površino ter podlaga za določitev stroškov njihovega vzdrževanja;
4. izdelava in sprejem standardov in normativov vzdrževanja javnih zelenih površin;
5. vzpostavitev procesov in ustrezne organizacijske strukture gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami za področje izdaje dovoljenj in soglasij za posege na njih ter nadzor nad izvajanjem gospodarske javne službe vzdrževanja.

⁴² V primeru infrastrukturnih vodov, ki potekajo pod površjem zemlje, je izdaja projektnih pogojev in soglasij za posege v okolici infrastrukturnih vodov še toliko pomembnejša, saj na terenu pogosto ni videti, kje vod poteka.

Čeprav se na prvi pogled zdijo zgornji pogoji samoumevni, pa iz ugotovitev glede stanja na področju gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami v različnih občinah ugotavljamo, da v mnogih občinah ni sprejetih trdnih formalnih osnov za učinkovito gospodarjenje z njimi. Takšen primer je presenetljivo tudi Mestna občina Ljubljana, za katero ugotavljamo, da kljub velikemu obsegu, vrednosti in kompleksnosti nima sprejetih posebnih formalnih osnov za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Res pa je, da ima vzpostavljeno evidenco javnih zelenih površin ter del informacijskega sistema za gospodarjenje z njimi. Ker nismo našli predpisa, v katerem bi evidenca Mestne občine Ljubljana dobila status uradne evidence, ne moremo sklepati o tem, v katerih procesih se njeni podatki uporabljajo ter kdo jih uporablja. Utemeljeno lahko sklepamo le, da evidenco uporablja za potrebe priprave javnega razpisa za izbor izvajalca vzdrževanja javnih zelenih površin. Zaradi velikega obsega in stroškov vzdrževanja javnih zelenih površin smo mnenja, da že to opravičuje vzpostavitev evidence in informacijskega sistema v veliki občini.

Zaradi raznolikosti občin je pomembno, da občine nedvoumno določijo, kdo in kako izvaja upravljalvske akcije gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami, ki smo jih opredelili v idejnem načrtu informacijskega sistema in ali je obstoječa metodologija ugotavljanja stroškov, ki so povezani z njihovim vzdrževanjem, ustrezna. Seveda je potrebno takšen popis oziroma definicijo procesov izvesti tudi za drugo komunalno opremo. Na podlagi primerjave obstoječega načina gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami in drugo komunalno opremo z načinom, ki smo ga predstavili v magistrskem delu, se lahko občina glede na svoje potrebe odloči o tem, ali mora sprejeti dodatne predpise oziroma ali je potrebno spremeniti ali dopolniti obstoječe⁴³. Pri tem je seveda potrebno upoštevati namen, obseg in vrednost javnih zelenih površin ter stroškov njihovega vzdrževanja. Poleg mestnih občin lahko upravičeno pričakujemo večjo zahtevnost ureditve tega področja v občinah, v katerih imajo javne zelene površine poseben pomen zaradi dejavnosti, ki se izvajajo v občini (na primer turistični kraji ter kraji z industrijo, ki ima večji vpliv na življenjsko in delovno okolje). Jasno je, da morajo takšne občine javnim zelenim površinam posvečati večjo pozornost in da so sredstva, ki jih namenjajo za njihovo vzdrževanje, višja od povprečja.

Za zagotovitev ustrezne formalne podlage za evidenco javnih zelenih površin in tudi za vzpostavitev možnosti za delovanje informacijskega sistema je pomembno, da v predpisih

⁴³ Razen občinskih predpisov, ki so obvezni že po Zakonu o gospodarskih javnih službah.

občina predvidi uradno evidenco javnih zelenih površin, določi, v katerih upravljavskih akcijah se uporablja, kdo jo uporablja ter kakšna je interakcija med evidenco javnih zelenih površin in izvajanjem javne gospodarske službe njihovega vzdrževanja. S tem je dosežena potrebna transparentnost in vzpostavljeni pogoji za delovanje informacijskega sistema. Pri tem ni pomembno, da so vsi procesi tudi računalniško podprti, pomembno je, da je določeno kdaj in kdo mora iz evidence javnih zelenih površin dobiti določen podatek ter na njegovi podlagi sprejeti odločitev, izdati potrdilo oziroma podatek v evidenci popraviti. Radi bi tudi poudarili, da dvomimo v pravilnost odločitve nekaterih občin, da obveznost vodenja evidence javnih zelenih površin naložijo izvajalcu javne gospodarske službe, še posebej, če (in ker) je od obsega in lastnosti javnih zelenih površin odvisna višina plačil za izvajanje javne gospodarske službe. Občine se morajo pričeti zavedati, da so javne zelene površine v njihovi lasti, da se njihovo vzdrževanje financira iz občinskega proračuna in da so občine odgovorne za nadzor nad delom izvajalcev gospodarskih javnih služb. Zato je primernejše, da evidenco javnih zelenih površin ter informacijski sistem za gospodarjenje z njimi za svoje potrebe vzpostavi občina. Seveda bo načrtovanje in tehnično izvedbo zaupala od sredstev za izvajanje njihovega vzdrževanja neodvisnemu izvajalcu. Smiselno je, da pri nastavitvi informacijskega sistema upošteva tudi potrebe izvajalca gospodarske javne službe ter mu v obojestransko korist omogoči tudi uporabo evidence in informacijskega sistema.

Omeniti velja tudi potrebo po vključitvi varstva javnih zelenih površin v prostorske akte občine. Vsaj v prostorskem načrtu občine, ki je temeljni izvedbeni prostorski akt občine, morajo biti vključena določila glede varstva javnih zelenih površin pri posegih v prostor. Ker vse javne zelene površine v prostorskih načrtih občine ne bodo grafično predstavljene, je pomembno, da se v prostorske ureditvene pogoje vključijo določila o tem, kje se pridobijo podatki o javnih zelenih površinah in katera soglasja so potrebna pri posegih, ki lahko nanje vplivajo.

5.3 Spodbude države

Pomen javnih zelenih površin se v urbanem okolju povečuje. Vprašanje pa je, ali se tega že zavedamo. Razlog za to je predvsem povečanje prometa z osebnimi vozili na notranje izgorevanje in s tem povečano onesnaževanje ozračja. Enako pomemben razlog so globalne klimatske spremembe, ki se kot negativne kažejo predvsem v dvigih temperatur in vedno pogostejših ekstremnih vremenskih pojavih, ki negativno vplivajo na kvaliteto življenja v

urbanem okolju. V okoljih, kjer je zadosti javnih zelenih površin, je na primer višja relativna vlaga in poleti občutno nižje povprečne temperature. Drevesa ustvarjajo senco, pomembna pa so tudi kot element zmanjševanja hitrosti in učinka vetra, zato stroka tudi v mestih že pozna protivetrne nasade. Poleg tega drevesa omogočajo filtracijo prahu in aerosolov. Vplivajo tudi na zmanjšanje emisij ogljikovega dioksida, ki ga drevo, ko raste, vgradi vase in tako prispeva k zmanjševanju globalnega segrevanja.

Kljub temu pa laično opažamo⁴⁴, da se na račun razširitev cest, graditev novih parkirišč, stanovanjskih naselij in poslovnih centrov površine, pokrite z vegetacijo v mestih, zmanjšujejo. To seveda ni nič nenavadnega, če upoštevamo tržne cene zemljišč v razvojno intenzivnih urbanih naseljih v Sloveniji. Visoka cena stavbnih zemljišč namreč povzroča, da investitorji težijo k čim intenzivnejši izrabi prostora in javne zelene površine smatrajo za strošek, ki ga je potrebno zmanjševati. Finančne koristi, ki jih prinašajo sredstva, vložena v gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami, je v primerjavi z izkupičkom od prodaje nepremičnin težko ovrednotiti. Tako so na primer v ZDA za eno od mest izračunali, da vsak v drevesa vloženi dolar prinese 1,89 dolarja koristi. Kjer je na primer na mestni ulici drevje pravilno razporejeno, se močno, lahko celo za 25 do 50 odstotkov, zmanjša poraba energije za hlajenje. Enako lahko ob pravilno postavljenem vetrobranskem drevju pozimi za 10 do 20 odstotkov zmanjšamo stroške ogrevanja (Ahačič M., 2008).

Zato menimo, da bi morala država pričeti posvečati več pozornosti področju gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami in področje ne bi smelo biti prepuščeno le občinam. Zanimivo je, da je področje javnih zelenih površin v 70. letih prejšnjega stoletja urejal poseben zakon. Prav tako so bile v 80. letih prejšnjega stoletja izdelane in objavljene s strani državnih organizacij financirane študije glede financiranja vzdrževanja javnih zelenih površin, izdano pa je bilo tudi državno navodilo, ki je predpisovalo vodenje evidence javnih površin in metodologijo določitve stroškov javnih zelenih površin. Takšnih predpisov, študij in navodil danes nimamo oziroma se ne uporabljajo. Čeprav Zakon o gospodarskih javnih službah v 3. členu določa, da se tehnični, oskrbovalni, stroškovni, organizacijski in drugi standardi ter normativi za opravljanje gospodarskih javnih služb urejajo s predpisi pristojnih ministrov, ugotavljamo, da takšnega predpisa za področje javnih zelenih površin ni. Zato menimo, da je pomembno, da v

⁴⁴ Podatka o tem, ali je že bila opravljena kakšna raziskava o povečevanju oziroma zmanjševanju javnih zelenih površin v urbanih naseljih nismo našli.

povezavi z gospodarjenjem z javnimi zelenimi površinami in informacijskimi sistemi za podporo temu gospodarjenju država izvede naslednje ukrepe:

1. sistematično zbira podatke o načinu gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami v občinah ter preveri način izpolnjevanja določb Zakona o gospodarskih javnih službah tudi na tem področju;
2. glede na ugotovitve iz prejšnje točke novelira Navodilo o evidentiranju in ocenitvi javnih površin ter izkazovanju stroškov, potrebnih za njihovo vzdrževanje;
3. izda priporočila ter širi primere dobre prakse glede načina gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami, vodenja evidence javnih zelenih površin ter informacijskih sistemov za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami;
4. finančno vzpodbuja vzpostavitev evidenc javnih zelenih površin ter skupnih informacijskih sistemov za vzdrževanje in uporabo teh evidenc in pri tem uporablja tudi sredstva iz skladov evropske unije;
5. prične namenjati dodatna sredstva občinam glede na obseg, pomen in stroške vzdrževanja javnih zelenih površin v občinah.

Zgoraj naštetu je še posebej pomembno zaradi razdrobljenosti in majhnosti slovenskih občin, saj te same pogosto niso kos vsem nalogam, ki bi jih morale opravljati.

5.4 Razširitev uporabe informacijskega sistema na vse javne površine

V magistrski nalogi smo se omejili na javne zelene površine v urbanem okolju. Na podlagi ugotovitev iz poglavij, v katerih poskušamo opredeliti pojem javne zelene površine v urbanem okolju, lahko zaključimo, da je javno zelena površina težko natančno ločiti od drugih javnih površin. Javne zelene površine se od ostalih javnih površin v urbanem okolju ločijo le po tem, da se na njih nahaja vegetacija. Vendar pa velja, da na javnih zelenih površinah najdemo tudi prvine in opremo, ki niso vegetacija (sprehajalne poti, stopnice, urbano opremo, razsvetljava, fontane in podobno). Zato so pravila, ki smo jih postavili za vrednotenje stroškov vzdrževanja javnih zelenih površin, enaka tudi za vrednotenje stroškov vzdrževanja drugih javnih površin v urbanem okolju, če se pri tem omejimo na izvajanje javnih gospodarskih služb, v katerih se opravljajo storitve skupne komunalne rabe in se zato financirajo iz občinskega proračuna ter se izvajajo v sklopu varstva okolja. Enako velja tudi za varovanje in nadzor nad uporabo drugih javnih površin. Verjetno so te ugotovitve in zadrege, ki so se v preteklosti pojavljale pri definiciji javne gospodarske službe vzdrževanja javnih zelenih površin, razlog, da danes

veljavni Zakon o varstvu okolja ne določa več obveznosti zagotavljanja posebne gospodarske javne službe »urejanje javnih poti, površin za pešce in zelenih površin«. Zakon je obvezno gospodarsko javno službo »javna snaga čiščenje javnih površin« ter obvezno gospodarsko javno službo »urejanje javnih poti, površin za pešce in zelenih površin« združil v gospodarsko javno službo »urejanje in čiščenje javnih površin«.

Zato je informacijski sistem, ki je primeren za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami primeren tudi za gospodarjenje z drugimi javnih površinami. Občinam lahko služi za vodenje tistih javnih gospodarskih služb, ki se opravljajo v skladu z Zakonom o varstvu okolja in se financirajo neposredno iz občinskega proračuna. Edina potrebna sprememba je razširitev evidence javnih zelenih površin s podatki ostalih javnih površin. V evidenci vseh javnih površin bi vodili podatke, ki so potrebni za financiranje in nadzor nad izvajanjem javne snage (pometanje, pranje, pobiranje smeti, praznjenje košev za smeti) ter rednim vzdrževanjem urbane opreme (ulične svetilke, klopi, koši za smeti, stojala za kolesa in podobno). Ker so tudi te površine grajeno javno dobro, bi morale biti v lasti občine. Občina mora vse posege na njih odobriti, za njihovo posebno uporabo pa sme v skladu z Zakonom o komunalnih taksah zaračunavati takso. Da bi zadostili potrebam občin, bi v evidenci vseh javnih površin tako vodili poleg podatkov o javnih zelenih površinah še podatke o prvinah in opremi naslednjih javnih površin:

1. javnih kategoriziranih cest s pločniki in kolesarskih stezah;
2. javnih površinah, ki niso kategorizirane javne ceste in niso javne zelene površine, na primer ulice oziroma hodniki, trgi, postajališča javnega prometa, parkirišča, pasaže ploščadi in podobno.

Na zgornjih dveh kategorijah javnih površin ni vegetacije oziroma se podatki o vegetaciji vodijo v sklopu javnih zelenih površin. Zato bi tudi o drugih javnih površinah vodili podatke o njihovi lokaciji in obsegu (torej površini), podatke o materialu in druge podatke, pomembne za določanje stroškov njihovega čiščenja (na primer dolžine robov in podobno). Poleg tega bi vodili še podatke o prvinah in opremi, ki se vzdržujejo v sklopu gospodarske javne službe »javna snaga čiščenje javnih površin« na podlagi Zakona o varstvu okolja. A med obema zgoraj naštetima kategorijama obstaja pomembna razlika. Podatkov o javnih površinah, ki niso kategorizirane javne ceste, občine ponavadi ne vodijo, saj jih k temu eksplicitno ne zavezuje noben zakon. To pomeni, da teh podatkov, podobno kot podatkov o javnih zelenih površinah, občine ponavadi nimajo, oziroma jih ne vodijo na takšen način, da bi bilo možno z

njimi učinkovito gospodariti. Sporno pa je vodenje podatkov o javnih cestah. Kot smo ugotovili v poglavju 2.1.5, kjer obravnavamo javne zelene površine kot del javnih cest, pa evidenca javnih cest, ki predstavljajo velik del javnih površin, na katerih se izvaja javna snaga, že obstaja. Na podlagi Zakona o javnih cestah ter Zakona o prostorskem načrtovanju vodijo vse občine v Sloveniji podatke o cestah v katastru gospodarske javne infrastrukture, kjer se vodijo grafični podatki o lokaciji osi javnih cest ter v Banki cestnih podatkov, kjer se vodijo podrobni podatki o kategoriziranih javnih cestah. V teh evidencah ne vodimo podatkov o dejanski meji cestnega sveta. Te evidence zato ne nudijo podatkov, ki so potrebni za ureditev lastništva zemljišč, na katerih se nahajajo javne ceste ter podatkov, potrebnih za določanje stroškov čiščenja javnih cest. Banka cestnih podatkov je evidenca, ki je uporabna predvsem za določanje stroškov in nadzor nad izvajanjem gospodarske javne službe vzdrževanja občinskih cest, ki se izvaja na podlagi Zakona o javnih cestah. Zato menimo, da bi bilo smiselno vzpostaviti evidenco o natančnejšem obsegu javnih cest, na podlagi katere bi občine lahko:

1. določile stroške izvajanja javne snage na kategoriziranih javnih cestah – zaradi intenzivnosti in povezanosti z drugimi javnimi površinami, predvsem v mestnih središčih;
2. pričele urejati stanje lastništva zemljišč, po katerih potekajo javne ceste.

Drug pomemben razlog za vodenje podatkov o dejanskem obsegu cestnega sveta pa so določila Zakona o prometu glede dopuščanja posegov na ali v bližino javnih cest. Zakon namreč določa varovalni pas kategoriziranih javnih cest. To je pas zemljišča ob javni cesti, v katerem je raba prostora omejena zaradi preprečitve škodljivih vplivov okolice na cesto in promet na njej in obratno. Glede varovanja občinskih javnih cest občine sprejmejo ustrezne odloke in v njih med drugim uredijo tudi varstvo občinskih cest. V teh odlokih občine predpišejo tudi varovalne pasove občinskih cest. Varovalni pas določijo kot pas, ki obsega območje, ki se določi glede na oddaljenost od zunanje roba cestnega sveta na vsaki strani občinske ceste. Kljub navidezno natančni definiciji pa se pri izdaji soglasij za posege v varovalne pasove občinskih cest pojavljajo težave, če v nobeni uradni evidenci niso natančno določene meje cestnih svetov. Meje cestnega sveta in posledično tudi varovalni pas ceste namreč v skladu s sedanjo zakonodajo ni možno določiti s pomočjo oddaljenosti od osi ceste. Torej bi morali s ciljem hitrejša in bolj transparentna izdaja oziroma zavrnitve soglasij na posege v varovalne pasove občinskih cest najprej nedvoumno določiti dejanski obseg cestnega sveta. Ta podatek bi bil vhod v urejanje lastniških razmerij na javnih cestah ter podatek, na podlagi katerega bi nedvoumno določili varovalne pasove občinskih javnih cest.

Vse to je pravzaprav tako kot na področju javnih zelenih površin, kjer tudi potrebujemo podatke o njihovem dejanskem obsegu in lokaciji.

V 4. poglavju, kjer obravnavamo način zajema podatkov o javnih zelenih površinah, smo omenili, da izdelava geodetskega načrta oziroma uporaba merilnih tehnik, potrebnih za izdelavo geodetskega načrta, izključno za vzpostavitev evidence javnih zelenih površin ni potrebna. Enako trditev smo postavili tudi za izdelavo DOF-a v merilu 1:1000. Če pa se odločimo za zajem podatkov o dejanskem obsegu ter prvinah in opremi vseh javnih površin v občini, pa se situacija spremeni. Obseg neurejenih lastniških razmerij ter težave pri določanju in varovanju grajenega javnega dobra verjetno zahtevajo začetek izvajanja usklajenih akcij za ureditev stvarnopravnega stanja vseh javnih površin. Če iz terenskih meritev, ki so podlaga za izvedbo ureditve teh razmerij, dobimo še podatke, potrebne za izdajo soglasij na ali v bližino javnih površin ter podatke, potrebne za ovrednotenje stroškov ter nadzor nad stroški vzdrževanja javnih površin, so stroški izdelave **dopolnjenih** geodetskih načrtov javnih površin, katerih podatki bodo osnova za izdelavo evidence javnih površin, upravičeni. Pogoj pa je seveda vnaprejšnja določitev uradnih evidenc, v katerih se bodo podatki hranili ter procesov, v katerih se bodo podatki uporabljali. Ker nekatere občine že vodijo združene topografske podatke v digitalnih topografskih bazah in ker tudi druge občine za različne potrebe (najpogosteje so to izdelava občinskih podrobnih prostorskih načrtov ali izdelava geodetskih načrtov novega stanja zemljišč po dokončanju gradenj) naročajo izdelavo geodetskih načrtov, smo temu namenili naslednje poglavje, v katerem želimo podati usmeritve za optimizacijo zajema in vodenja topografskih podatkov.

5.5 Optimizacija vodenja obstoječih topografskih baz občin

Topografski podatki so osnovni podatki o fizičnih elementih na površini zemlje in zato podlaga, ki omogoča učinkovito uporabo drugih prostorskih podatkov. Topografska podatkovna baza je podlaga in izhodišče za navezavo številnih podatkovnih opredelitev, ki se povezujejo s prostorom (Lipej, 1997).

Večina slovenskih občin je že v 80. letih prejšnjega stoletja izdelala tako imenovane katastrsko-topografske načrte (KTN) velikih meril (1:1000 in 1:500), ki so jih upravljale tedanje občinske geodetske uprave. KTN so bili zemljiškokatastrski načrti, katerih vsebina je bila predpisana v Zakonu o zemljiškem katastru iz leta 1974, dopolnjeni s prikazom reliefa in

topografskimi objekti. Izdelani so bili predvsem za urbano intenzivna območja. Topografska vsebina v KTN je dobila zakonsko podlago v Zakonu o temeljni geodetski izmeri iz leta 1974. Ta je narekoval izdelavo temeljnih topografskih načrtov (TTN) za mesta in naselja, kakor tudi za druga območja, kjer je predvidena intenzivna izraba prostora, in sicer v enem od naslednjih meril: 1:500, 1:1000, 1:2000 ali 1:2500. Ti načrti so se po istem zakonu vzdrževali s tekočim usklajevanjem in reambulacijami najmanj na vsakih 5 let. Izdelavo in reambulacije TTN so financirale občine. KTN so predstavljali analogno zbirko prostorskih podatkov. Vzdrževanje analognih načrtov je postalo drago zlasti zaradi razvoja občine, pri katerem se je prostor hitro spreminjal. V 90. letih prejšnjega stoletja so z reorganizacijo državne uprave ter vzpostavitvijo lokalne samouprave ugasnili sistemski viri za financiranje vzdrževanja topografskih načrtov velikih meril, vzdrževanje podatkov zemljiškega katastra pa je prevzela država. Še posebej drobitev in s tem finančna ter strokovna slabitev slovenskih občin je povzročila prenehanje sistematičnega vodenja topografskih podatkov večjih meril. Z Zakonom o geodetski dejavnosti – ZGEOD (Uradni list RS, št. 8/2000) je postalo vodenje in vzdrževanje temeljnih topografskih načrtov velikih meril naloga lokalne geodetske službe. Nekatere večje občine so z vodenjem teh podatkov nadaljevale (na primer Mestna Občina Ljubljana in Mestna Občina Maribor), večina občin pa je ne izvaja. To pomeni, da večina občin naroča izdelavo geodetskih načrtov po potrebi ter nesistematično. Pogosto je uporaba teh načrtov enkratna, saj se ne zbirajo v evidenci, v kateri bi bili uporabljivi v različnih upravljaljskih akcijah oziroma posamezne občinske službe in drugi uporabniki sploh ne prepoznajo njihove uporabnosti. Prav to dejstvo je razlog, da občine ne razpolagajo s topografskimi podatki, ki bi bili lahko osnova za vzpostavitev ustrezne evidence javnih površin in obratno – zato ti podatki ne obstajajo.

Ker so stroški vodenja topografskih podatkov velikih meril visoki, je temeljna naloga občine vključitev teh podatkov v izvajanje upravljaljskih akcij gospodarjenja z občinskimi nepremičninami, izvajanje občinskih javnih gospodarskih služb ter gospodarjenja z objekti in napravami, ki služijo izvajanju teh gospodarskih javnih služb. Način dopolnitve in vključitve teh podatkov v gospodarjenje z javnimi površinami smo podali v tem magistrskem delu. K dosedanjim ugotovitvam pa dodajamo, da je tudi v občinah, v katerih vodijo topografske podatke velikih meril, verjetno zaradi zmanjševanja stroškov vodenja teh podatkov oziroma njihovi optimizaciji potrebno:

1. prostorsko omejiti obseg vodenja teh podatkov na javne površine;

2. dopolniti topografske podatke s podatki, potrebnimi za izvajanje gospodarskih javnih služb;
3. izdelati pravila za zajem topografskih podatkov oziroma za izdelavo geodetskih načrtov;
4. topografske podatke logično razdeliti na posamezne evidence, jih nadgraditi s potrebnimi opisnimi podatki ter jih takšne procesno vključiti v informacijske sisteme za gospodarjenje z javnimi površinami na način, ki ga predlagamo v magistrskem delu.

Zgoraj naštetu ni naloga države, temveč občin⁴⁵. Posebej bi radi poudarili, da je za optimizacijo zajema in vodenja podatkov pomembno, da občine na ustrezen način pričnejo z vodenjem podatkov vseh javnih površin v urbanih področjih. Zajem in vključitev podatkov o javnih površinah v urbanih naseljih je še posebej pomembna naloga, saj se pod njimi nahaja večina vodov gospodarske javne infrastrukture. Zanimivo je, da občine katastre gospodarske javne infrastrukture zaradi zakonskih določil kakor tudi zaradi finančne pomoči države preko sredstev evropske unije že izvajajo. Tudi za to so potrebne geodetske meritve. Cena zajema podatkov, ki jih potrebujemo za gospodarjenje z javnimi površinami je verjetno višja od cene »običajnih« geodetskih meritev za potrebe izdelave katastra gospodarske javne infrastrukture. Trdimo pa, da je opravičljiva iz naslednjih razlogov:

1. naenkrat so zajete velike količine potrebnih podatkov;
2. podatki so lokacijsko usklajeni in primerni za uporabo v vseh upravljaljskih akcijah;
3. zajeti so le podatki, ki jih potrebujemo;
4. enkratni zajem je gotovo cenejši, kot pa da bi za potrebe vsakega katastra zajemali podatke posebej;
5. če so identificirani in informacijsko ustrezno podprti procesi gospodarjenja z javnimi površinami, s prvim zajemom vzpostavimo le začetno stanje, nato pa za vzdrževanje podatkov skrbijo uporabniki teh podatkov;
6. zajem podatkov bi financirali pravi uporabniki, oziroma stroški zajema bi bili porazdeljeni med različne uporabnike.

Zato predlagamo, da občine pričnejo s popisi procesov gospodarjenja z javnimi površinami, da določijo potrebe uporabnikov podatkov, da z ustreznimi predpisi dosežejo uradnost evidenc s podatki o javnih površinah in na podlagi tega določijo prioritete zajema potrebnih podatkov ter za njih namenijo potrebna sredstva.

⁴⁵ Naloga države je le z ustreznimi predpisi in drugimi spodbudami občine k temu vzpodbuditi.

5.6 Vzpostavitev skupnega informacijskega sistema občin

Že uvodoma smo v tem poglavju omenili, da je informacijski sistem za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami zasnovan ambiciozno. Zahtevnost informacijskega sistema izhaja iz:

1. količine prostorskih in opisnih podatkov, potrebnih za gospodarjenje z javnimi površinami;
2. zahtevnosti izdelave in delovanja informacijskega sistema v računalniškem okolju.

Zato je težko pričakovati, da bodo manjše občine lahko samostojno pristopile k zajemu potrebnih podatkov ter k vzpostavitvi ustrezne informacijske podpore za gospodarjenje z javnimi površinami. Danes ukinjeno Ministrstvo za informacijsko družbo je v sklopu projekta »Sofinanciranje projektov spodbujanja razvoja, uporabe in razširjanja elektronskega poslovanja v javni upravi«, ki se je izvajal v letih 2002 in 2003, izvedlo anketo o informacijski podpori pri delovanju občinske uprave v slovenskih občinah in na svojih spletnih straneh objavilo obširno poročilo. Iz napisanega lahko povzamemo naslednje ključne ugotovitve:

1. majhne, večinoma mlajše občine, nimajo vzpostavljenega ustreznega organizacijskega sistema, kar ovira učinkovito informatizacijo občinske uprave;
2. majhne občine nimajo zadostnih proračunskih sredstev za nakup ali najem ustrezne programske opreme na področju geografskih informacijskih sistemov;
3. majhne občine nimajo zaradi pomanjkanja proračunskih sredstev zaposlenega strokovnega kadra na področju informatike;
4. majhne občine nimajo sredstev za nakup, zajem in ažuriranje potrebnih prostorskih podatkov.

Takšno stanje neposredno povzroča stagnacijo ali celo nazadovanje občin v smislu učinkovitosti gospodarjenja z občinskim premoženjem, izvajanja javnih gospodarskih služb in nadzora nad stanjem v občinskem prostoru. Pridobivanje potrebnih podatkov je parcialno, neorganizirano in verjetno posledično tudi dražje, saj se podatki ne hranijo v standardni obliki in sistematično. To povzroča tudi vedno nove in nove zajeme podatkov, ki nato končajo v predalu in niso na razpolago za več upravljaljskih akcij. Rešitev tega problema je potrebno iskati predvsem v razlogih, ki so pripeljali do razdrobljenosti in s tem posledično finančne in

kadrovske šibkosti občin. Ker pokrajine še niso oblikovane, je najhitrejša rešitev »projektno« zduževanje občin na področju nastavitve in vzdrževanja evidenc podatkov ter razvoja in vzdrževanja informacijskih sistemov za njihovo uporabo.

Z vidika vzpostavitve in vzdrževanja ustreznih prostorskih evidenc je torej potrebno težiti k vzpostavitvi skupnih lokalnih geodetskih služb, ki bodo izvajale vzpostavitev, vodenje in vzdrževanje katastra komunalnih naprav⁴⁶ ter vzpostavitev, vodenje in vzdrževanje temeljnih topografskih načrtov v velikih merilih, ki bodo osnova za vzpostavitev evidence javnih površin. Lokalne geodetske službe do danes v večini občin še niso vzpostavljene, kar je prav gotovo posledica njihove majhnosti. Nekatere občine so pričele ob ustreznih vzpodbudah države že pristopati k vzpostavitvi skupnih občinskih uprav. Dober primer so na primer občine Solčava, Luče, Gornji Grad, Nazarje, Rečica ob Savinji, Šmartno ob Paki, Šoštanj in Velenje, ki so vzpostavile skupni Urad za okolje in prostor ter skupni Medobčinski inšpektorat regije SAŠA. Ta primer ni osamljen, saj občine k temu stimulira tudi Zakon o lokalni samoupravi, ki predvideva posebne finančne podpore takšnemu združevanju. V letu 2007 je Služba vlade Republike Slovenije za lokalno samoupravo in regionalno politiko objavila tudi razpise za dodelitev nepovratnih sredstev za skupno izvedbo projektov vzpostavitve katastrov gospodarske javne infrastrukture, ki so financirani iz strukturnega sklada EU. Logika ustanavljanja skupnih občinskih služb ali izvedbe skupnih projektov zajema prostorskih podatkov je enostavna – s povečanjem števila občin se relativno manjša vsota sredstev, potrebnih za izvedbo določenih nalog. Razlog za to je zmanjševanje fiksnih stroškov delovanja skupne službe oziroma izvedbe projekta. Ne glede na velikost občine, je pomembno, da je v izvedbo nalog vključena strokovna ekipa, katere velikost in usposobljenost do določene meje ni odvisna od velikosti občine oziroma količine podatkov, ki naj jih zajame oziroma vzdržuje. Zato zagovarjamo vzpostavitev skupnih lokalnih geodetskih služb več občin in to ne glede na obliko njihovega izvajanja. V skladu z Zakonom o geodetski službi je lokalno geodetsko službo namreč možno izvajati znotraj geodetske uprave ali s podelitvijo koncesije. Z združevanjem občin na tem področju namreč dosežemo tudi v primeru podelitve koncesije močnejši strokovni nadzor nad delom koncesionarja. Naloge lokalne občinske službe pa je potrebno obravnavati širše, kot le zajem podatkov po potrebi.

⁴⁶ Ker je bil ZGeoD sprejet tri leta pred ZUreP-1, je v njem še vedno uporabljen izraz kataster komunalnih naprav. Ta izraz lahko po novi zakonodaji tolmačimo kot kataster gospodarske javne infrastrukture, saj ZKKN ni več veljaven, obe evidenci pa sta si načeloma podobni.

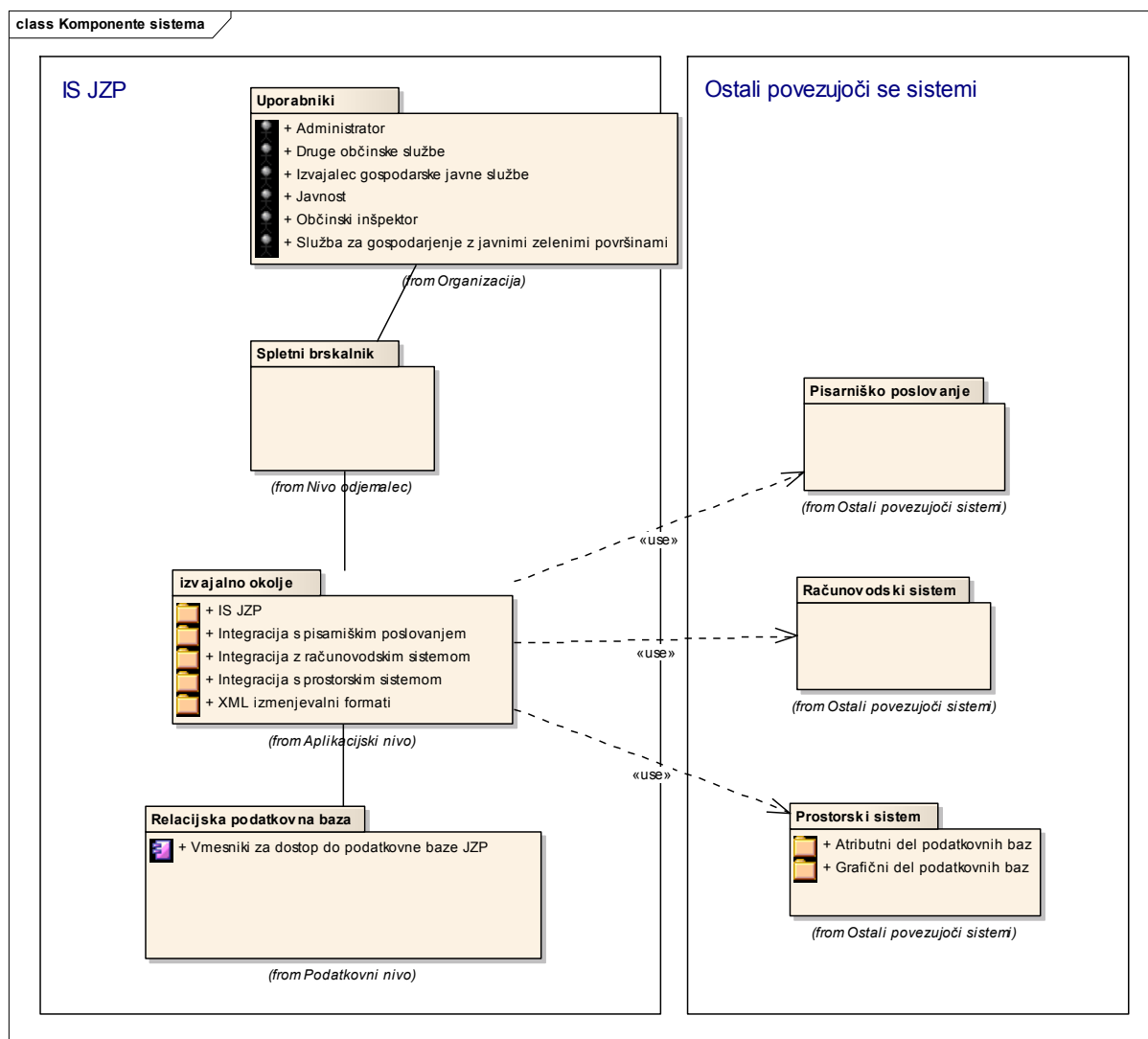
Lokalno geodetsko službo (ne glede na način njenega izvajanja) je potrebno smatrati kot subjekt, ki bo sposoben:

1. občinam svetovati na področju geodetskih zadev;
2. koordinirati delo vseh izvajalcev geodetskih nalog na območju občin, ki jih pokriva;
3. vzpostaviti in voditi ustrezne baze prostorskih podatkov ter občinam nuditi podatkovno oziroma analitično podporo pri izvajanju vseh njihovih nalog;
4. preko podatkovnih baz, s katerimi razpolaga, občinskim službam svetovati in nuditi podporo pri gospodarjenju z občinskim premoženjem, pri izvajanju gospodarskih javnih služb ter v zadevah, povezanih z urejanjem prostora;
5. preko podatkovnih baz, s katerimi razpolaga, občanom, izvajalcem javnih gospodarskih služb ter drugim pravnim osebam omogočiti pridobitev informacij in uradnih potrdil, ki jih potrebujejo za pridobitev dovoljenj za posege v prostor;
6. izvajati naloge občin, povezane s posredovanjem podatkov državi ter s pridobivanjem podatkov od države.

Eden izmed razlogov za vzpostavitev skupnih lokalnih geodetskih služb občin je prav gotovo vzpostavitev evidence javnih površin, ki naj bo nadgradnja obstoječih topografskih podatkov. Vse to pa pomeni, da mora postati geodetska služba na lokalnem nivoju koordinator in snovalec aktivnosti s področja gospodarjenja z nepremičninami, izvajanja gospodarskih javnih služb in urejanja prostora. Samo funkcija evidentiranja in izdelave geodetskih načrtov očitno ni razlog, ki bi opravičeval njeno vzpostavitev oziroma obstoj. Občine v prihodnosti čakajo pomembne naloge ureditve lastništva javnih površin, vzpostavitve nadzora nad stroški izvajanja gospodarskih javnih služb ter izdaje informacij in potrdil, s katerimi bodo odpravljene administrativne ovire pri izdaji dovoljenj za posege v prostor na eni in učinkovitejše varovanje javnega interesa in dobrin na drugi strani. Lokalna geodetska služba mora biti sposobna vključiti geodetske in druge prostorske podatke v delo občin in ne samo odgovarjati na parcialne zahteve po izdelavi geodetskih načrtov in parcelacij. To nalogo občine tudi danes uspešno naročajo pri geodetskih podjetjih, ki pač ponudijo najnižjo ceno.

Poleg podatkov pa je velik strošek tudi vzpostavitev računalniško podprtega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi in drugimi površinami. Za manjše občine je nerealno pričakovati, da bodo same sposobne vzpostaviti in voditi zahtevne računalniško podprte informacijske sisteme, oziroma bi bilo to neracionalno. Nekatere občine so zato že začele z vzpostavitvijo regionalne prostorske infrastrukture, pa čeprav regije oziroma pokrajine še niso

bile oblikovane. Mestna občina Maribor je na primer skupaj s sodelujočimi občinami leta 2002 izvedla projekt Razvoj novitih storitev elektronskega poslovanja v lokalnih skupnostih, ki je bil sofinanciran s strani države. V projektu je bil pripravljen načrt za vzpostavitev skupne informacijske infrastrukture za e-poslovanje občin širšega mariborskega področja, vzpostavljeno skupno podatkovno jedro ter tehnološke možnosti za uporabo skupnih informacijskih rešitev. Projekt je bil nadgrajen leta 2004, ko je Mestna občina Maribor skupaj s štirinajstimi drugimi občinami pripravila projekt, s katerim se je javila na eno izmed donacijskih shem, namenjenih pripravam Slovenije na vstop v EU. Namen projekta je bil vzpostavitev možnosti za priklop dodatnih občin na obstoječo informacijsko ter nadgradnja organizacijske infrastrukture. V projektu je bila vzpostavljena skupna centralna prostorska podatkovna baza. V centralni bazi se vodijo tako podatki vključenih občin (prostorski akti občine, podatki o prostorskih ukrepih občine, podatki gospodarske javne infrastrukture) kot tudi podatki Geodetske uprave Republike Slovenije (na primer: register prostorskih enot, zemljiški kataster in kataster stavb, digitalni ortofoto načrti in topografski načrti), podatki gospodarske javne infrastrukture, podatki Agencije za javno pravne evidence (AJPES), podatki centralnega registra prebivalcev (CRP) in podatki državnih nosilcev urejanja prostora (ARSO, ZRSVN, MZK, MOP itd.). Omogočena je bila tudi uporaba skupnih informacijskih rešitev oziroma aplikacij, preko katerih je možno uporabljati te podatke. Skupni informacijski sistem »Podravske regije« trenutno omogoča vključenim občinam uporabo skupnih aplikacij za izdajo lokacijske informacije, vodenje podatkov prostorskih aktov, pregledovanje podatkov nepremičnin in drugih prostorskih podatkov ter vodenje podatkov registra prebivalstva. Večina podatkov, ki ne vključujejo osebnih podatkov, je na vpogled tudi javnosti. Centralna podatkovna baza se vodi v zmogljivem skupnem podatkovnem jedru občin »podravske regije«, ki je vzpostavljeno na profesionalni strojni in sistemski programski opremi. To pomeni zmanjševanje stroškov, povezanih z ažuriranjem podatkov in stroškov, povezanih z vzdrževanjem in nadgradnjami strojne in programske opreme, pri čemer je vsaka od občin popolnoma suverena pri odločitvi o tem, kateri podatki se vključijo v sistem, kdaj se posodablajo in kdaj so dostopni javnosti. Stroški za vzdrževanje in nadgradnje informacijskega sistema se delijo med vključenimi občinami glede na število prebivalcev v posamezni občini. Vzpostavitev skupnih informacijskih sistemov več občin je omogočil razvoj računalniške strojne in programske opreme (predvsem spletnih tehnologij) ter vzpostavitev zmogljivih telekomunikacijskih povezav. Na spodnji sliki je predstavljena ideja arhitekture informacijskega sistema javnih zelenih površin, ki omogoča sočasno uporabo podatkov in aplikacij več občinam.

Slika 41: Arhitektura informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami

Figure 41: Architecture of Information System Support of Public Green Area Management

Da bi sistem lahko uporabljalo več občin, se ga zasnuje v večnivojski arhitekturi, ki je sestavljena iz naslednjih nivojev:

1. podatkovni nivo;
2. aplikativni nivo (aplikacijski strežniki in spletne aplikacije);
3. odjemalec (lahki odjemalec).

Jedro sistema je podatkovni nivo, ki je skupna relacijska podatkovna baza javnih zelenih površin s podporo za prostorske podatke. Zaradi optimizacije delovanja sistema in varnosti se na podatkovni bazi nahaja tudi večji del poslovne logike sistema, in sicer v obliki standardnih

baznih vmesnikov oziroma procedur. S tem je onemogočen neposredni dostop do podatkovnih virov. Če sistem snujemo tako, da bodo v eni podatkovni bazi shranjeni podatki več občin naenkrat, se na tem nivoju tudi loči pravice občin do vpogleda in uporabe podatkov. To pomeni, da za vsak zapis v podatkovni bazi, vodimo tudi podatek o tem, katera občina je lastnica podatka.

Aplikativni nivo je sestavljen iz aplikacijskih strežnikov na katerih je nameščeno izvajalno okolje v katerega je nameščen informacijski sistem za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Za izvajanje grafičnih operacij je predviden grafični strežnik, do katerega je mogoč dostop s standardnimi spletnimi protokoli. Aplikativni nivo omogoča tudi uporabo podatkov iz drugih občinskih sistemov in posredovanje podatkov v druge občinske sisteme, na primer sistem za pisarniško poslovanje, računovodski sistem in druge prostorske podatkovne baze.

Na odjemalski strani je predviden lahki odjemalec v obliki spletnih brskalnikov tako za atributni in grafični del podatkov. To pomeni, da uporabniki za uporabo informacijskega sistema ne potrebujejo zmogljivih računalnikov in posebne programske opreme.

Iz tehnološkega vidika je torej razvoj in delovanje skupnega informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami izvedljivo in nič novega. Koncept ki ga predlagamo je zasnovan na standardnih in zrelih informacijskih tehnologijah. Pravi izzivi pa je:

1. izdelava enega informacijskega sistema, ki bo pokrival potrebe več občin hkrati in
2. zagotovitev pogojev za delovanje informacijskega sistema.

To pomeni, da mora načrtovalec informacijskega sistema dobro popisati procese, ki se izvajajo v sklopu gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami v občini. Po potrebi je potrebno procese pred razvojem informacijskega sistema v vključenih občinah poenotiti do te mere, da bo razvoj enotnega informacijskega sistema sploh možen. Mislimo, da so usmeritve, ki jih podajamo v magistrskem delu, dobra osnova za delo na področju informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami. Če bo informacijski sistem pravilno zasnovan, bodo vzpostavljeni tudi pogoji za njegov razvoj, kar pomeni zagotovitev sredstev. Delovanje informacijskega sistema pa mora zagotavljati ustrezna strokovna institucija. Oboje je priložnost za vzpostavitev skupnih lokalnih geodetskih služb. Te morajo biti sposobne

prepoznati potrebe občin, zagotoviti ustrezne podatke in njihovo uporabo v upravljavskih akcijah občin. To pomeni, da morajo občinam nuditi podporo pri sprejemu ustreznih predpisov, pri organizaciji na tem področju (poglavje 5.2), pri zajemu in vodenju potrebnih podatkov ter pri ureditvi lastniških razmerij na grajenem javnem dobru (poglavje 5.4 in 5.5). Prav tako morajo nuditi oziroma razviti informacijsko podporo pri izvajanju rednih upravljavskih akcij gospodarjenja z javnimi zelenimi in drugimi površinami. Mogoče bodo te naloge v prihodnosti prevzele pokrajinske službe, a čakanje na oblikovanje pokrajin ne sme biti razlog za stagniranje ali celo za nazadovanje področja gospodarjenja z javnimi površinami. Tega se mora zavedati tudi država, ki mora pričeti z izvajanjem podpornih ukrepov, ki jih opisujemo v poglavju 5.3.

6.0 Povzetek

Javne zelene površine štejemo za dobrine javnega pomena, katerih zagotavljanje je izključno v pristojnosti lokalne skupnosti. Urejanje javnih površin je v skladu z Zakonom o varstvu okolja (uradno prečiščeno besedilo) – ZVO-1-UPB1 (Uradni list RS, št. 39/2006) obvezna lokalna gospodarska javna služba. Javne zelene površine opravljajo v urbanem okolju ekološko, sociološko in estetsko funkcijo. Kljub velikemu pomenu javnih zelenih površin večina slovenskih občin danes nima vzpostavljene evidence javnih površin, še manj pa informacijskih sistemov, s pomočjo katerih bi te evidence uporabljale v procesu gospodarjenja z njimi. Javne zelene in druge površine so prezrte tudi v predpisih, ki občinam nalagajo vzpostavitev katastra gospodarske javne infrastrukture. Takšno stanje je presenetljivo, saj javne zelene površine predstavljajo veliko materialno vrednost, pa tudi stroški vzdrževanja javnih zelenih površin so predvsem v večjih občinah visoki.

Ker je bilo področje razvoja in uporabe informacijskih sistemov za gospodarjenje z objekti in napravami skupne komunalne potrošnje v slovenskih občinah po osamosvojitvi Slovenije zapostavljeno, smo v magistrskem delu podali usmeritve za izgradnjo informacijskega sistema, ki bo ustrezal predvsem uporabi podatkov na področju gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami. Informacijski sistem smo zasnovali na podlagi ugotovitev Instituta za komunalno gospodarstvo pri FGG iz 80. let prejšnjega stoletja. V delih, ki so nastala v 80. letih prejšnjega stoletja je bil glavni poudarek na zagotovitvi podatkov, potrebnih za določitev stroškov vzdrževanja javnih zelenih površin – vse te ugotovitve smo skoraj nespremenjene in v celoti prevzeli. Pri zasnovi sodobnega informacijskega sistema pa smo razširili uporabo na področje varstva javnih zelenih površin, prikazali smo procese, ki jih podpira informacijski sistem in uporabili sodobno metodologijo za prikaz procesnega in podatkovnega modela sistema. Prav tako smo upoštevali možnosti, ki nam jih nudijo sodobni geografski informacijski sistemi ter dejstvo, da se grafični del zemljiškega katastra ter drugih evidenc že vodi v digitalni obliki.

Da bi informacijski sistem za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami pravilno zasnovali, smo dali poseben poudarek definiciji javnih zelenih površin ter popisali naloge občin na področju gospodarjenja z javnimi zelenimi površinami. Pod gospodarjenjem

razumemo odločanje o uporabi, izkoriščanju in vzdrževanju določene dobrine. Gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami občine izvajajo skozi naslednje upravljavske akcije:

1. izdelava in izvedba programa ureditve stvarnopravnega stanja zemljišč, na katerih se nahajajo javne zelene površine;
2. vključitev javnih zelenih površin v prostorske akte občine;
3. izdaja projektnih pogojev in soglasij na projektne rešitve v postopku pridobivanja gradbenega dovoljenja;
4. izdaja dovoljenja za posege na javne zelene površine zaradi vzdrževanja komunalne infrastrukture;
5. izdaja dovoljenja za posebno rabo javnih zelenih površin;
6. nadzor nad izvedbo posegov ter rabo javnih zelenih površin;
7. izdelava načrta vzdrževanja javnih zelenih površin;
8. nadzor nad izvedbo vzdrževalnih del.

Ker mora informacijski sistem omogočati izvedbo zgoraj naštetih upravljavskih akcij, smo zasnovali model poslovnih procesov njihovega izvajanja. Informacijski sistem mora informacijsko podpirati definirane poslovne procese tako, da nudi podatke, ki jih v poslovnih procesih potrebujemo, prav tako pa mora zagotavljati hranjenje novih podatkov ali dokumentov, ki v teh poslovnih procesih nastanejo. Temu je prilagojen tudi podatkovni model evidence javnih zelenih površin. Idejni načrt informacijskega sistema ni namenjen izvedbi informacijskega sistema v računalniškem okolju. Predstavlja pa vsebinski okvir za izdelavo podrobnejšega načrta informacijskega sistema, ki je namenjen njegovi izvedbi.

Najdražja faza izdelave informacijskega sistema je pridobitev podatkov, potrebnih za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami, kar je razlog, da smo precej podrobno določili podatkovni model evidence javnih zelenih površin ter opisali način zajema podatkov. Zaradi optimizacije stroškov naj zajem podatkov temelji na obstoječih prostorskih podatkih (predvsem DOF-ih in topografskih podatkih), katere dopolnimo z opisnimi podatki, pomembnimi za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami.

V sklepnih ugotovitvah smo podali smernice za uspešno implementacijo informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami v slovenske občine. Ker so stroški razvoja informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami visoki, ugotavljamo, da je pred samim zajemom podatkov in izdelavo informacijskega sistema

potrebno sprejeti ustrezne predpise, ki bodo zagotavljali uradnost podatkov javnih zelenih površin. Predlagamo tudi organizacijske in finančne vzpodbude države. Trdimo tudi, da je zasnovan informacijski sistem primeren za gospodarjenje z vsemi javnimi površinami, torej tudi s tistimi, ki niso pokrite z vegetacijo. Zaradi majhnosti občin predlagamo vzpostavitev skupnih informacijskih sistemov več občin (na primer pokrajin) ter vzpostavitev skupnih lokalnih geodetskih služb, katerih naloga bo vzpostavitev ustreznih prostorskih evidenc, koordinacija dela na področju zajema in uporabe prostorskih podatkov ter omogočanje uporabe prostorskih podatkov za različne namene. To pa pomeni, da mora geodetska služba na lokalnem nivoju dobro poznati in razumeti področje gospodarjenja z nepremičninami, izvajanja gospodarskih javnih služb in urejanja prostora. Tako bo uspela podatke, s katerimi upravlja, ponuditi uporabnikom na ustrezen način in ob pravem času, in bo s tem upravičila sredstva, ki jih bodo občine namenile za njeno delovanje.

7.0 Summary

Public green areas are counted among assets of public importance, whose provision falls exclusively within the competence of the local community. According to the *Environment Protection Act* (consolidated version; Official Gazette of the Republic of Slovenia 39/2006), public area management is a mandatory local public utility service. Public green areas in urban environment perform ecological, sociological, and aesthetic functions. Despite great importance attached to public green areas, most Slovenian municipalities have not yet established public area records, let alone information systems which would help them use those records in the management process. Public green and other areas are also omitted from the regulations which require the municipalities to set up public infrastructure cadastres. Such a state of affairs is surprising, since public green areas represent great material value and their maintenance costs, especially in bigger municipalities, are high.

The development and use of information systems for the management of buildings and devices of common municipal utility consumption have been disregarded since Slovenia's independence; therefore, the Master's thesis offers guidelines to set up an information system which will suit primarily the use of data in public green area management. The information system is based on the findings of Municipal Economics Institute, Faculty of Civil and Geodetic Engineering, in 1980's. The main emphasis of the 1980's works is placed on the provision of the data necessary to determine the maintenance cost of public green areas – all

such findings are, almost unaltered and in their entirety, taken up here. However, in designing a modern information system, its application is expanded to the field of public green area protection; processes supported by the information system are described; and modern methodology for the presentation of the processing and data model of the system is used. Furthermore, the opportunities offered by modern geographic information systems are taken into account, as well as the fact that the graphical part of the Land Cadastre and other records has already been digitised.

In order for the information system of public green area management to be designed correctly, special attention is paid to the definition of public green areas, and the tasks of municipalities in the field of public green area management are minutely described. Management herein means deciding on the use, exploitation, and maintenance of a certain asset. Municipalities manage public green areas through the following management actions:

1. Making and implementing the programme of the right-in-rem regulation of land parcels containing public green areas.
2. Inclusion of public green areas in municipal spatial planning documents.
3. Issue of project conditions and consents to project solutions in the process of acquiring a building permit.
4. Issue of approval for activities affecting public green areas due to municipal infrastructure maintenance.
5. Issue of approval for special use of public green areas.
6. Supervision over the carrying out of activities and use of public green areas.
7. Making a plan of public green area maintenance.
8. Supervision over the carrying out of maintenance work.

The information system has to make the above-stated management actions possible, and for that reason the model of business processes for their implementation has been designed. The information system has to offer information support to the defined business processes in such a way that it provides the data needed in business processes and that it ensures the storage of new data or documents which result from such business processes. The data model of public green area records tries to match this purpose, too. The outline plan of the information system is not intended for the implementation of the information system in the computer environment. It represents the substantive framework for the development of a more detailed plan of the information system intended for its implementation.

The most expensive phase of the elaboration of the information system is the acquisition of data necessary for public green area management; and this is the reason why the data model of public green area records is defined in relative detail, as is also the data capture. In order to optimise the cost, the data capture should be founded on the existing spatial data (primarily digital orthophotos and topographic data), which are supplemented by descriptive data necessary for public green area management.

The concluding statements offer guidelines for a successful implementation of the information system for public green area management in Slovenian municipalities. Since the development costs of the information system of public green area management are high, it is necessary – prior to actual data capture and the elaboration of the information system – to adopt appropriate regulations which would ensure the official status of public green area data. Organisational and financial incentives of the State are also suggested. Moreover, it is our belief that the devised information system is suitable for management of all public areas, including those not covered by vegetation. The Slovenian municipalities are small; consequently, the establishment of common information systems for several municipalities (for example, regions) is proposed, as well as the establishment of common local surveying services, whose tasks would include: setting up appropriate spatial records; coordinating work in the field of capture and use of spatial data; and ensuring spatial data usage for various purposes. This, in turn, means that the surveying service on a local level must both know and understand well the fields of real-estate management, public utility services, and spatial planning. Thus it will be able to provide users with the data it manages in an appropriate way and at the right time, which would justify the funds the municipalities would provide for its operation.

Viri

Citirani viri

Ahačič, M., 2008. Drevesa v urbanem okolju.

http://www.gorenjskiglas.si/novice/plus_aktualno/index.php?action=clanek&id=22118
(15.7.2008).

Balantič, L., 2007. Regionalni zeleni sistem Ljubljanske urbane regije. Diplomsko delo. Ljubljana, Biotehniška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Bogataj, M., 1986. Informacijski sistem v komunalnem gospodarstvu – sumarne ugotovitve in predlogi. Ljubljana, Inštitut za komunalno gospodarstvo pri FAGG.

Čeh, S., Divjak, L., Grilc, M., Medvešček, J., Vugrin, M., 2005. Postopek za izdelavo ugotovitvene odločbe za pridobitev statusa grajeno javno dobro lokalnega pomena. Zaključno poročilo skupnega razvojnega projekta podjetij Digi data d.o.o, Geodetski zavod Celje d.o.o., Igea d.o.o. in Ljubljanski urbanistični zavod d.d.. Ljubljana, Digi data d.o.o, Geodetski zavod Celje d.o.o., Igea d.o.o., Ljubljanski urbanistični zavod d.d..

Doležal, M., 2006. Zelene površine v MOL. Prispevek za drugo delavnico v sklopu priprave programa varstva okolja v MOL. Ljubljana, Mestna občina Ljubljana.
http://www.ljubljana.si/file/600905/Zelene_povrsine_v_prostorskih_aktih_MD.pdf
(30.6.2008)

Goriup, Z., 1983. Mestno zelenje kot kvalitativni dejavnik bivalnega okolja – ekološka izhodišča za načrtovanje. Ljubljana, Urbanistični inštitut SRS.

Klemenčič, T., 1980. Komunalno gospodarstvo. Ljubljana, Časopisni zavod Uradni list SRS.

Klemenčič, T., Rakar, A., 1985. Povračila za gospodarjenje z objekti in napravami skupne komunalne rabe. Ljubljana, Inštitut za komunalno gospodarstvo pri FAGG.

Kvamme, K., Oštir-Sedej, K., Stančič, Z., Šumrada, R., 1997. Geografski informacijski sistemi. Ljubljana, Znanstveno raziskovalni center Slovenske akademije za znanost in umetnost.

Lipej, B., 1997. Topografska podatkovna baza Slovenije. Geodetski vestnik 41, 2: str 111 – 120.

Mestna občina Ljubljana, 2007. Razpisna dokumentacija za oddajo javnega naročila storitev »vzdrževanje javnih zelenih površin na območju Mestne občine Ljubljana.

http://www.ljubljana.si/si/mescani/javna_narocila/default.html (10.5.2008)

Richtlinien für die Aufstellung einer Grünflächendatei im Garten- und Friedhofsamt der Stadt Bonn. 1986. (Smernice za ugotavljanje namembnosti zelenih površin v vrtnarski in pokopališki dejavnosti mesta Bonn). Bonn, Stadt Bonn.

Ogrin, D., 1982. Vrednotenje odprtega prostora in možnosti razvoja. Sinteza 58/60.

Perko, V., Zastavnikovič, Z., Godina, V., Kampuš, A., Vrzel, D., Zagorc, D., Bodanec, D., Pivec, I., Remsko, D., Kujundžič, D., Brumen, J., Ščavničar, J., Cvetkovič, P., Borko, D., 2004. Razvojni program Občine Gornja Radgona za obdobje 2004 – 2008.: <http://www.gor-radgona.si/> (10.4.2008)

Rakar, A., 1992). Opredelitev kriterijev za kataster površin v javni rabi na območju mesta Ljubljane. Ljubljana, Institut za komunalno gospodarstvo pri FAGG.

Rus, V., 2003. Javno dobro in meje privatizacije. V: Hvala, I., Sedmak, M., Simoneti, R., (ur). Sodobna država - kaj mora in kaj zmore. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede: Društvo občinski forum.

Statistični urad Republike Slovenije, 2007. Statistični letopis 2007, Ljubljana.

Stopar, T., 2004. Financiranje lokalnih skupnosti. Diplomsko delo. Maribor, Ekonomsko poslovna fakulteta univerze v Mariboru.

Ministrstvo za informacijsko družbo, 2003. Strategija uvajanja elektronskega poslovanja v lokalne skupnosti (E-občine). Ljubljana, Ministrstvo za informacijsko družbo.

<http://www.mid.gov.si> (11.4.2006)

Šiftar, A., 2005. Vrednotenje okrasnih rastlin. Gradivo za pripravljalni seminar za preizkus strokovnosti za sodne izvedence in cenilce kmetijske stroke 11. in 12.2. 2005. Ljubljana, Združenje izvedencev ter cenilcev kmetijske stroke Slovenije in Ministrstvo za pravosodje.

Šuklje, E. I., 2000. Narava v mestu ali mesto v naravi. Med odnosom in načrtovanjem. B: Narava v mestu. Med načrtovanim in spontanim. Zbornik 7. redne konference Društva krajinskih arhitektov Slovenije v Ljubljani oktobra 2000. Ljubljana, Društvo krajinskih arhitektov Slovenije.

Vajde Horvat, R., Rozman, T., Harej, K., Jerčinović, A., Polančič, G., Pavlič, L., 2004. Metodologija za vzpostavitev in vzdrževanje sistemov vodenja kakovosti. Maribor, Univerza v Mariboru – Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko.

Virant, G., 1996. Javno dobro. V: Šturm, L., (ur.).Upravni zbornik 1996. Ljubljana, Inštitut za javno upravo.

Zavod za urbanizem Maribor, 1996. Strokovne zasnove za izdelavo urbanistične zasnove mesta Maribor – Zeleni sistem Mesta. Maribor, Mestna občina Maribor.

Welzer-Družovec, T., 2006. Podatkovne baze I. Študijsko gradivo pri predmetu Podatkovne baze 1. Ljubljana, Univerza v Ljubljani - Fakulteta za elektrotehniko, računalništvo in informatiko.

<http://lpt.uni-mb.si/lpt/student/pb1-new/files/PB1-prosojnice-sive.pdf> (30.1.2009)

Drugi viri

Božičnik, M., 2003. Posebnost računovodskega sistema javnega sektorja. Magistrska naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani - Ekonomska fakulteta.

Černe, T., 1995. Izmenjava, ažuriranje in distribucija podatkov lokalne topografske baze Mestne občine Maribor. Diplomski naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani – Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

Černe, T., 2002. Implementacija geografskega informacijskega sistema. Seminarska naloga pri predmetu Temelji informacijsko upravljalnih sistemov – prof. M. Žura. Ljubljana, Univerza v Ljubljani – Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

Černe, T., 2003. Gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami v Mestni občini Maribor. Seminarska naloga pri predmetu Temelji urbane ekonomike – prof. A. Rakar. Ljubljana, Univerza v Ljubljani – Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

Černe, T., 2003: Strokovne osnove katastra gospodarske javne infrastrukture. Seminarska naloga pri predmetu Zemljiška politika - prof. A. Rakar. Ljubljana, Univerza v Ljubljani – Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

Černe, T., Ravnik, D., Tilen, Š., Fajfar, D., 2002. Izdelava informacijskega sistema za nastavitve, vodenje in vzdrževanje zelenih površin – zaključno poročilo projekta. Ljubljana, IGEA d.o.o.

Panjan, J., Rakar, A., Vahtar, M., Polanc, I., Babič, R., Novak, P., Simoneti, M., 2001. Zbirka prostor Slovenije 2002 - komunalni sistemi in prostorski razvoj Slovenije. Ljubljana, Ministrstvo za okolje, prostor in energijo – Urad za prostorsko planiranje.

Prosen, A., Čeh, M., Drobne, S., Ferlan, M., Foški, M., Grigillo, D., Hari, J., Hudoklin, J., Humar, M., Koler, B., Kos, D., Košmrlj – Levačič, B., Kuhar, M., Petrovič, D., Pogačnik, A., Rakar, A., Selak, I., Simič, S., Steinman, F., Šubic Kovač, M., Šumrada, R., Zavodnik Lamovšek, A., Žaucer, T., Perko, D., Kladnik, D., Nared, J., Bole, D., Gašperič, P.,

Hrvatina, M., Josipovič, D., Komac, B., Pavšek, M., Pipan, P., Ravbar, M., Repolusk, P., Topole, M., Turel-Faleskini, A., Urbanc, M., Zorn, M., 2005: Osnutek terminološkega slovarja urejanja prostora z naborom pojmov po strokovnih področjih od A do Ž - zaključno poročilo projekta. Ljubljana, Univerza v Ljubljani - Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo, ZRC - SAZU in Acer Novo mesto, Ministrstvo za okolje in prostor in Javna Agencija za raziskovalno dejavnost.

Juvan – Gotovac, V., 2001. Zagotavljanje lokalnih gospodarskih služb varstva okolja v Sloveniji – danes in jutri. V: Zbornik referatov Strokovnega posveta o gospodarskih javnih službah varstva okolja na lokalni in regionalni ravni v Moravskih toplicah 25. in 26. januar 2001. Ljubljana, Svetovalni center.

Mestna občina Ljubljana, 2007. Program varstva okolja za Mestno občino Ljubljana za obdobje od 2007 do 2013. Ljubljana, Mestna občina Ljubljana.

<http://www.ljubljana.si> (30.6.2008)

Mestna občina Maribor, 2008: Občinski program varstva okolja za Maribor 2008 do 2013. Maribor, Mestna občina Maribor.

<http://www.maribor.si> (30.6.2008)

Rončević, B., Smodej V., 2005. Poslovanje v javni upravi in neprofitnih organizacijah. Novo Mesto, Visoka šola za upravljanje in poslovanje.

www.visoka-sola.com (25.7.2008)

Šparovec, B., 2008. Prostorski potenciali za vzpostavitev zelenega sistema mesta na primeru mesta Kranj. Diplomsko naloga. Ljubljana, Univerza v Ljubljani - Biotehniška fakulteta.

Vugrin, M., 2005. Definiranje pojma javno dobro: Geodetski vestnik 49, 3: str. 416-423

Predpisi

Navodilo o evidentiranju in ocenitvi javnih površin ter izkazovanju stroškov, potrebnih za njihovo vzdrževanje (Uradni list SRS, št. 29/1985).

Zakon o urejanju, vzdrževanju in varstvu zelenih površin v naseljih (Uradni list SRS, št. 37-313/73)

Zakon o komunalnih dejavnostih (Uradni list SRS, št. 8/1982, 32/1989, 42/1989, RS, št. 8/1991, 32/1993-ZGJS, 32/1993-ZVO, 44/1997-ZSZ)

Zakon o katastru komunalnih naprav (ZKKN) (Uradni list SRS, št. 27/74)

Zakon o lastninjenju nepremičnin v družbeni lastnini (ZLN DL) (Uradni list RS, št. 44/1997)

Zakon o lokalni samoupravi (ZLS) (Uradni list RS., št. 72/1993)

Zakon o urejanju prostora (ZUREP-1) (Uradni list RS, št. 110/02)

Zakon o stvarnem premoženju države, pokrajin in občin (ZSPDPO) (Uradni list RS, št. 14/2007)

Zakon o varstvu okolja (ZVO-1-UPB1) (Uradni list RS, št. 20/06)

Zakon o varstvu okolja (ZVO) (Uradni list RS, št. 32/93)

Zakon o graditvi objektov (ZGO-1-UPB1) (Uradni list RS, št. 14/05)

Stvarno-pravni zakonik (SPZ) (Uradni list RS, št. 87/2002)

Zakon o evidentiranju nepremičnin (ZEN) (Uradni list RS, št. 47/2006)

Zakon o gospodarskih javnih službah (ZGJS) (Uradni list RS, št. 32/1993)

Zakon o prostorskem načrtovanju (ZPNačrt) (Uradni list RS, št. 33/07)

Zakon o javnih cestah (uradno prečiščeno besedilo) (ZJC-UPB1) (Uradni list RS, št. 33/2006)

Pravilnik o načinu označevanja javnih cest in o evidencah o javnih cestah in objektih na njih (Uradni list RS, št. 49/1997)

Zakon o geodetski dejavnosti (ZGEOD) (Uradni list RS, št. 8/2000)

Uredba o prostorskem redu Slovenije (Uradni list RS, št. 122/04)

Zakon o financiranju občin (ZFO) (Uradni list RS, št. 80/94)

Zakon o računovodstvu (ZR) (Uradni list RS, št. 23/1999)

Zakon o vodah (ZV-1) (Uradni list RS, št. 67/2002)

Zakon o pokopališki in pogrebni dejavnosti ter o urejanju pokopališč (Uradni list SRS, št. 34/1984)

Zakon o občinskem redarstvu (ZORed) – (Uradni list RS, št. 139/2006)

Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o organizaciji in delovnem področju Občinske uprave občine Železniki (Uradni list RS, št. 96/2001)

Odlok o komunalnih taksah v občini Železniki (UVG, št. 34/96, 52/96, 33/97, 9/98, 21/99)

Odlok o gospodarskih javnih službah v Občini Črnomelj (UG 8/94)

Odlok o gospodarskih javnih službah v Mestni občini Velenje (Uradni vestnik Mestne občine Velenje 13/93)

Odlok o spremembah in dopolnitvah Odloka o gospodarskih javnih službah v Mestni občini Velenje (Uradni vestnik Mestne občine Velenje 2/00).

Odlok o določitvi pogojev opravljanja koncesioniranih gospodarskih javnih služb urejanja in vzdrževanja javnih površin, javnih zelenih površin, javne snage in čiščenja javnih površin ter izobešanje zastav (Uradni vestnik Mestne občine Velenje 2/98)

Odloku o gospodarskih javnih službah na območju Mestne občine Ljubljana (Uradni list RS, št. 2/08)

Odlok o gospodarskih javnih službah v občini Maribor (MUV 4/94, 26/97, 14/04)

Odlok o načinu opravljanja gospodarskih javnih služb v Mestni občini Maribor (MUV, št. 18/95, 11/98, 17/98, 14/04, 6/2006 in 13/2006)

Odlok o koncesiji za vzdrževanje in urejanje javnih pešpoti in zelenih površin (MUV, št. 31/2003)

Odlok o zelenih površinah na območju Mestne občine Maribor (MUV, št. 27/02)

Pravilnik o načinu in stopnjah odpisa neopredmetenih dolgoročnih sredstev in opredmetenih osnovnih sredstev (Uradni list RS, št. 45/2005)

Spletni viri

Slovar slovenskega knjižnega jezika.

<http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> (2009)

Pregledovanik geodetskih podatkov – PREG moduli.

<http://prostor.gov.si/preg/index.jsp> (2008)

Spletne strani podjetja Sparxsystems Sparx Systems Pty Ltd.

<http://www.sparxsystems.com.au/> (2009)

Si-Stat podatkovni portal.

<http://www.stat.si/pxweb/Dialog/statfile2.asp> (2009)

Spletne strani Občine Radovljica.

<http://www.radovljica.si> (30.5.2008)

Javni informacijski sistem prostorskih podatkov Mestne občine Ljubljana.

http://urbinfo.gis.ljubljana.si/web/profile.aspx?id=MOL_Urbanizem@Ljubljana

(30.5.2008)

Spletne strani Object Management Group/Business Process Management Initiative.

<http://www.bpmn.org/> (2008)

Spletne strani Berlin Senate department for Urban development - Green-Space Information System.

http://www.stadtentwicklung.berlin.de/umwelt/stadtgruen/gris/index_en.shtml (5.3.2009)

Priloge

Priloga A: Šifrant vrst območij javnih zelenih površin

Šifra	Vrsta
1	Javni parki
2	Otroška igrišča
3	Zelenje ob javnih stavbah in drugih javnih površinah
4	Parkovno urejene vodne brežine;
5	Zelene površine v stanovanjskih naseljih;
6	Zelenje ob poslovnih in industrijskih conah;
7	Parkovni urejeni gozd v urbanem okolju;
8	Ostala vegetacija na javnih površinah v urbanem okolju.

Priloga B: Šifrant prvin in opreme javnih zelenih površin

Skupina	Šifra	Vrsta
VEGETACIJA	1	Zelenice
	2	Grmovnice
	3	Trajnice
	4	Vrtnice
	5	Sezonsko cvetje na gredah
	6	Žive meje
	7	Drevesa
	8	Gozd
URBANA OPREMA	9	Parkovne klopi
	10	Parkovne mize
	11	Koši za smeti
	12	Ograje
	13	Konfini
	14	Cvetlična korita
	15	Stojala za kolesa
	16	Peskovniki na otroških igriščih
	17	Informativne table
	18	Fontana
	19	Otroška igrala
	20	Luči
OSTALE SESTAVINE	21	Betonske površine
	22	Peščene površine
	23	Tlakovane površine
	24	Asfaltne površine
	25	Mulde in koritnice
	26	Vodne površine

Priloga C: Šifrant atributov prvin in opreme javnih zelenih površin

1. Zelenice

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
1	Povrsina	Površina v kvadratnih metrih	Numerična vrednost
2	Trav_mes	Vrsta travne mešanice	Šifrant
3	Kosnja_tez	Težavnost košnje	Šifrant
4	Stanje	Stanje zelenice (arboristična ocena)	Šifrant

2. Grmovnice

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
5	Povrsina	Površina v kvadratnih metrih	Numerična vrednost
6	Rastl_vrsta	Rastlinska vrsta	Šifrant
7	Habitus	Celotna zunanja oblika rastline	Šifrant
8	Visina	Višina grma v metrih	Numerična vrednost
9	Tip_zas	Način zasaditve grma (ploskovna, samostoječ grm ...)	Šifrant
10	V_rob	Dolžina vzdrževanega roba grma	Numerična vrednost
11	Stanje	Stanje grma (arboristična ocena)	Šifrant

3. Trajnice

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
12	Povrsina	Površina v kvadratnih metrih	Numerična vrednost
13	Rastl_vrsta	Rastlinska vrsta	Šifrant
14	Stevilo	Število rastlin v gredi	Numerična vrednost
15	Stanje	Stanje trajnic (arboristična ocena)	Šifrant

4. Vrtnice

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
16	Povrsina	Površina v kvadratnih metrih	Numerična vrednost
17	Rastl_vrsta	Rastlinska vrsta	Šifrant
18	Stevilo	Število rastlin v gredi	Numerična vrednost

19	Visina	Ocenjena povprečna višina rastlin	Numerična vrednost
20	Stanje	Stanje trajnic (arboristična ocena)	Šifrant

5. Sezonsko cvetje na gredah

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
21	Povrsina	Površina grede v kvadratnih metrih	Numerična vrednost
22	Rastl_vrsta	Rastlinska vrsta	Šifrant

6. Žive meje

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
23	Dolzina	Dolžina žive meje	Numerična vrednost
24	Visina	Višina žive meje	Numerična vrednost
25	Rastl_vrsta	Rastlinska vrsta	Šifrant
26	Stanje	Stanje trajnic (arboristična ocena)	Šifrant

7. Drevesa

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
27	Rastl_vrsta	Rastlinska vrsta	Šifrant
28	Visina	Višina drevesa v metrih (ocenjena)	Numerična vrednost
29	Obseg	Obseg debla drevesa na prsni višini v cm	Numerična vrednost
30	Tip_zas	Način zasaditve drevesa (v drevoredu, samostoječe)	Šifrant
31	Habitus	Habitus drevesa	Šifrant
32	Deblo	Tip debla	Šifrant
33	Zs_korenine	Zdravstveno stanje korenin	Šifrant
34	Zs_Korenicnik	Zdravstveno stanje koreničnika	Šifrant

35	Zs_deblo	Zdravstveno stanje krošnje	Šifrant
36	Zs_krosnja	Zdravstveno stanje krošnje	Šifrant

8. Gozd

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
37	Površina	Površina gozda v kvadratnih metrih	Numerična vrednost
38	Vrsta	Vrsta gozda glede na prevladujoče vrste dreves (mešan, iglast, listav)	Šifrant

9. Parkovne klopi

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
39	Vrsta	Vrsta klopi (smatramo da so tipizirane)	Šifrant
40	Stanje_stran	Stanje stranice	Šifrant
41	Stanje_lam	Stanje lamel	Šifrant

10. Parkovne mize

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
42	Vrsta	Vrsta mize (smatramo da so tipizirane)	Šifrant
43	Stanje_pod	Stanje podnožja	Šifrant
44	Stanje_p	Stanje plošče	Šifrant

11. Koši za smeti

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
45	Vrsta	Vrsta koša (smatramo da so tipizirani)	Šifrant
46	Postavitev	Način postavitve koša	Šifrant

		(samostoječ, pritrjen na drevo, pritrjen na stavbo ...)	
47	Stanje_v	Stanje vložka	Šifrant
48	Stanje_t	Stanje temeljev	Šifrant
49	Stanje_l	Stanje lamel	Šifrant

12. Ograje

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
50	Vrsta	Vrsta ograje (smatramo da so tipizirane)	Šifrant
51	Dolzina	Dolžina ograje v metrih	Numerična vrednost
52	Visina	Višina ograje v metrih	Numerična vrednost
53	Stanje_d	Stanje drogov ograje	Šifrant
54	Stanje_p	Stanje mreže oziroma lamel	Šifrant

13. Konfini

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
55	Vrsta	Vrsta konfinov (smatramo da so tipizirane)	Šifrant
56	Dolzina	Dolžina linije v kateri so postavljeni konfini	Numerična vrednost
57	Stevilo	Število konfinov v liniji	Numerična vrednost
58	Povezava	Material povezave med konfini v primeru če so med seboj povezani	Šifrant
59	Stanje	Stanje konfinov	Šifrant

14. Cvetlično korito

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
60	V_korita	Vrsta korita	Šifrant
61	Sirina	Širina korita (v primeru da ne gre za tipizirano korito)	Numerična vrednost
62	Dolzina	Dolžina korita (v primeru da ne gre za tipizirano korito)	Numerična vrednost
63	Rastl_vrsta	Rastlinska vrsta	Šifrant
64	Stevilo	Število sadik v koritu	Numerična vrednost
65	Material	Material korita (v primeru da ne gre za tipizirano korito)	Šifrant
66	Stanje	Stanje korita	Šifrant

15. Stojala za kolesa

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
67	Vrsta	Vrsta stojala (smatramo da so tipizirane)	Šifrant
68	Stevilo	Število stojnih mest za kolesa	Numerična vrednost
69	Stanje	Stanje stojala za kolo	Šifrant

16. Peskovnik na otroškem igrišču

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
70	Vrsta	Vrsta peskovnika (smatramo da so tipizirane)	Šifrant
71	Povrsina	Površina peskovnika v kvadratnih metrih	Numerična vrednost

72	Polnilo	Vrsta peska v peskovniku	Šifrant
73	Stanje_o	Stanje obrobe peskovnika	Šifrant

17. Informativna tabla

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
74	Vrsta	Vrsta table	Šifrant
75	Postavitvev	Način postavitve table	Šifrant
76	Stanje	Stanje informativne table	Šifrant

18. Fontana

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
77	Vrsta	Vrsta fontane	Šifrant
78	Stanje_o	Stanje fontane	Šifrant

19. Otroška igrala

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
79	Vrsta	Vrsta igrala	Šifrant
80	Stanje_o	Stanje igrala	Šifrant

20. Luč

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
81	Vrsta	Vrsta luči	Šifrant
82	Stanje_s	Stanje svetilke	Šifrant
83	Stanje_d	Stanje droga	Šifrant

21. Betonska površina

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
84	Povrsina	Površina betonske utrjene površine v kvadratnih metrih	Numerična vrednost

85	Robnik	Vrsta robnika	Šifrant
86	Stanje	Stanje betonske površine	Šifrant

22. Asfaltna površina

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
87	Povrsina	Površina asfaltne utrjene površine v kvadratnih metrih	Numerična vrednost
88	Robnik	Vrsta robnika	Šifrant
89	Stanje	Stanje asfaltne površine	Šifrant

23. Tlakovana površina

	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
90	Povrsina	Površina tlakovane utrjene površine v kvadratnih metrih	Numerična vrednost
91	Robnik	Vrsta robnika	Šifrant
92	Stanje	Stanje tlakovane površine	Šifrant

24. Peščena površina

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
93	Povrsina	Površina peščene površine v kvadratnih metrih	Numerična vrednost
94	Robnik	Vrsta robnika	Šifrant
95	Stanje	Stanje peščene površine	Šifrant

25. Mulda oziroma koritnica

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
-------	--------------	---------------	--------------

96	Dolzina	Dolžina v metrih	Numerična vrednost
97	Širina	Širina v metrih	Numerična vrednost
98	Dolžina	Dolžina v metrih	Numerična vrednost
99	Stanje	Stanje mulde	Šifrant

26. Vodna površina

Šifra	Ime atributa	Opis atributa	Tip atributa
100	Vrsta	Vrsta vodne površine (potok, ribnik, bajer ..)	Šifrant
101	Površina	Površina vodne površine v kvadratnih metrih	Numerična vrednost
102	Rastl	Prevladujoča vrsta obvodne vegetacije na brešini	Šifrant
103	Širina_b	Širina brežine v metrih	Numerična vrednost
104	Stanje	Stanje vodne površine	Šifrant

Priloga D: Šifrant vrst upravnih postopkov pri gospodarjenju z javnimi zelenimi površinami

Šifra	Vrsta
1	Izdaja projektnih pogojev za projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja,
2	Izdaja soglasja na projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja,
3	Izdaja soglasja za poseg za katerega ni potrebno gradbeno dovoljenje,
4	Prevzem javne zelene površine po posegu ali posebni rabi in
5	Inšpekcijski nadzor nad javnimi zelenimi površinami.

Priloga E: Šifrant vrst dokumentov pomembnih za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami

Šifra	Vrsta
1	Vloga za izdajo projektnih pogojev
2	Idejna zasnova
3	Sklep, da izdaja projektnih pogojev ni potrebna
4	Projektni pogoji za poseg na javne zelene površine
5	Vloga za izdajo soglasja na projektne rešitve
6	Projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja
7	Sklep o zavrnitvi soglasja na projektne rešitve
8	Sklep o izdaji soglasja na projektne rešitve
9	Vloga za izdajo soglasja za poseg za katerega ni potrebno gradbeno dovoljenje
10	Sklep, da izdaja soglasja za poseg za katerega ni potrebno gradbeno dovoljenje ni potrebna
11	Sklep o zavrnitvi izdaje soglasja za poseg za katerega ni potrebno gradbeno dovoljenje
12	Soglasje za poseg za katerega gradbeno dovoljenje ni potrebno
13	Vloga za izdajo dovoljenja za posebno rabo javne zelene površine
14	Sklep, da izdaja dovoljenja za posebno rabo ni potrebna
15	Sklep o zavrnitvi izdaje dovoljenja za posebno rabo javne zelene površine
16	Dovoljenje za posebno rabo javne zelene površine

17	Zapisnik o ogledu stanja javne zelene površine po posegu ali posebni rabi
18	Zapisnik o prevzemu javne zelene površine po posegu ali posebni rabi
19	Zahteva za odpravo pomanjkljivosti na javni zeleni površini
20	Zahteva za uvedbo inšpekcijskega postopka
21	Poročilo o kršitvi predpisov s področja rabe javnih zelenih površin
22	Navodila za vzpostavitev javne zelene površine v prvotno stanje
23	Finančni načrt za področje javnih zelenih površin
24	Izvedbeni načrt vzdrževanja javnih zelenih površin
25	Pogodba o vzdrževanju javnih zelenih površin
26	Aneks k pogodbi o vzdrževanju javnih zelenih površin
27	Poročilo o izvedbenih vzdrževalnih delih
28	Račun za izvedbo vzdrževalnih del
29	Zahteva za odpravo pomanjkljivosti pri vzdrževanju javnih zelenih površin
30	Primopredajni zapisnik za izvedbo vzdrževalnih del
31	Poročilo o realizaciji načrta vzdrževanja javnih zelenih površin
32	Fotografija prvin in opreme
33	Projekt izvedenih del
34	Načrt krajinske arhitekture
35	Odlok o zavarovanju naravne ali kulturne znamenitosti
36	Poročilo o ceni

37	Drug dokument
----	---------------

Priloga F: Šifrant vzdrževalnih del glede na vrsto prvin in opreme

Vrsta prvine oziroma opreme	Šifra	Vrsta dela	Opis dela	Enota mere
ZELENICE	1	Ročno pobiranje smeti	Čiščenje, pobiranje smeni na zelenicah, nakladanje in odvoz na deponijo	m2
	2	Čiščenje	Grabljenje in čiščenje odpadlega listja, eventuelnih smeti in odpadlih vejic na travnatih površinah, vključno z nakladanjem in odvozom materiala na deponijo	m2
	3	Strojna in ročna košnja na ravnini in brežini	Strojna in po potrebi ročnja košnja zelenic na ravninah, ročno obkošavanje okoli dreves, košev za smeti, panojev, konfinov in podobno, grabljenje, nakladanje in odvoz na deponijo	m2
	4	Košnja na brežini	Strojna in po potrebi ročnja košnja zelenic na brežinah, ročno obkošavanje okoli dreves, košev za smeti, panojev, konfinov in podobno, grabljenje, nakladanje in odvoz na deponijo	
	5	Obsekavanje travnih robov	Odstranjevanje trave ob robovih zelenic, ki mejijo na peščene, tlakovane in asfaltne površine in s tem ustvarjanje ravne, linijske razmejitve med površinami.	mt
GRMOVNICE	6	Okopavanje in pletev	Okopavanje, pletev in odvoz materiala	m2

	7	Obrezovanje in pomlajevanje	Obrezovanje in pomlajevanje ter zbiranje vej in ostalega odpadnega materiala, odvoz	m2
	8	Dognojevanje		m2
	9	Zamenjava	Nakup ter zamenjava uničenih grmovnic	m2
	10	Pobiranje smeti		m2
TRAJNICE	11	Okopavanje in pletev	Okopavanje, pletev in odvoz materiala	m2
	12	Dognojevanje		m2
	13	Pobiranje smeti		
VRTNICE	14	Okopavanje in pletev	Odvoz plevela	m2
	15	Obrezovanje in pomlajevanje	Obrezovanje in pomlajevanje ter zbiranje vej in ostalega odpadnega materiala, odvoz	m2
	16	Dognojevanje		m2
	17	Zaščitno škropljenje		m2
	18	Pobiranje smeti		m2
SEZONSKO CVETJE NA GREDAH	19	Okopavanje in pletev	Okopavanje in pletev ter odvoz plevela	m2
	20	Dognojevanje		m2
	21	Zaščitno škropljenje		m2
	22	Spomladansko sajenje cvetja	spomladansko sajenje cvetja - 25 kom/m2	m2
	23	Jesensko sajenje cvetja	jesensko sajenje cvetja - 25 kom/m2	m2
	24	jesensko sajenje čebulic	jesensko sajenje čebulic - 25kom/m2	m2
	25	Zalivanje		m2
SEZONSKO CVETJE V KORITIH	26	Jesensko sajenje sadik sezonskega cvetja v korita	Število sadik na korito	kos
	27	spomladansko sajenje sadik sezonskega cvetja v korita	Število sadik na korito	kos
	28	Spomladansko dosajevanje sezonskega cvetja	Število sadik na korito	kos
	29	Jesensko dosajevanje sezonskega cvetja	Število sadik na korito	kos
	30	Okopavanje in pletev	Okopavanje in pletev ter odvoz plevela	kos

	31	Zalivanje		kos
	32	Popravilo korita		kos
	33	Barvanje korita		kos
ŽIVE MEJE	34	Okopavanje in pletev	Okopavanje, plete in odvoz plevela	tm
	35	Obrezovanje in oblikovanje	Obrezovanje in oblikovanje ter čiščenje in odvoz	tm
	36	Dognojevanje		tm
	37	Obkoševanje	Obkoševanje, nakladanje in odvoz materiala	tm
	38	Odstranjevanje	Odstranjevanje polomljene, stare in pošušene žive meje vključno z izkopom korenin, nakladanjem in odvozom materiala	tm
	39	Zasaditev	Nadomestitev odstranjene oziroma že manjkajoče ali nova zasaditev - izkop sadilnega jarka, dodajanje plodne zemlje, sajenje, utrjevanje in po potrebi zalivanje	tm
	40	Zalivanje	Zalivanje novo zasajene žive meje	tm
DREVJE	41	Obrezovanje drevja do višine 5 m	Obrezovanje, oblikovanje krošnje, nakladanje materiala in odvoz materiala	kos
	42	Obrezovanje drevja višine 5 -10 m	Obrezovanje, oblikovanje krošnje, nakladanje materiala in odvoz materiala	kos
	43	Obrezovanje drevja višine 10-15 m	Obrezovanje, oblikovanje krošnje, nakladanje materiala in odvoz materiala	kos
	44	Obrezovanje drevja višine 15-20 m	Obrezovanje, oblikovanje krošnje, nakladanje materiala in odvoz materiala	kos

	45	Obrezovanje drevja višine nad 20 m	Obrezovanje, oblikovanje krošnje, nakladanje materiala in odvoz materiala	kos
	46	Obrezovanje dreves z oblikovano krošnjo do obsega krošnje 1,2	Obrezovanje, nakladanje materiala in odvoz materiala	kos
	47	Obrezovanje dreves z oblikovano krošnjo obsega 1,3 - 3 m	Obrezovanje, nakladanje materiala in odvoz materiala	kos
	48	Obrezovanje dreves z oblikovano krošnjo nad obsegom 3 m	Obrezovanje, nakladanje materiala in odvoz materiala	kos
	49	Odstranitev drevja do višine 5 m	Zavarovanje delovišča, podiranje drevesa, razrez debla in vejevja, odvoz na deponijo	kos
	50	Odstranitev drevja višine 5 -10 m	Zavarovanje delovišča, podiranje drevesa, razrez debla in vejevja, odvoz na deponijo	kos
	51	Odstranitev drevja višine 10-15 m	Zavarovanje delovišča, podiranje drevesa, razrez debla in vejevja, odvoz na deponijo	kos
	52	Odstranitev drevja višine 15-20 m	Zavarovanje delovišča, podiranje drevesa, razrez debla in vejevja, odvoz na deponijo	kos
	53	Odstranitev drevja višine nad 20 m	Zavarovanje delovišča, podiranje drevesa, razrez debla in vejevja, odvoz na deponijo	kos
	54	Freziranje štorov	Zavarovanje delovišča, odvoz zdroblejen biomase	kos
	55	Dognojevanje		kos
	56	Prezračevanje in zamenjava zemlje		kos
	57	Uravnavanje in privezovanje		kos

	58	Saditev	Izkop jame, material (sadika, zemlja, založno gnojilo, oporni količek) ter saditev	kos
GOZD	59	Redna in sanitarna sečnja	V skladu z gozdno-gospodarskim načrtom ZGS	ha
	60	Pospravilo sečišča	V skladu s standardi ZGS	ha
	61	Nega gozda	V skladu z gozdno-gospodarskim načrtom ZGS	ha
PARKOVNE KLOPI	62	Odstranitev jeseni in shranitev		kos
	63	Pleskanje popravilo klopi	Odstranitev, brušenje, kitanje in pleskanje v delavnici ter namestitev	kos
	64	Namestitev klopi spomladi		kos
	65	Popravilo - zamenjava sedala		kos
	66	Popravilo - zamenjava naslona		kos
	67	Popravilo - zamenjava podstavka		kos
	68	Pleskanje		kos
	69	Zamenjava klopi		kos
PARKOVNE MIZE	70	Odstranitev jeseni in shranitev		kos
	71	Popravilo in pleskanje	Odstranitev, brušenje, kitanje in pleskanje v delavnici ter namestitev	kos
	72	Namestitev spomladi		kos
	73	Menjava miznih ploskev		kos
	74	Zamenjava mize		kos
KOŠI ZA SMETI	75	Praznjenje koškov za smeti	Odstranitev smeti iz koška, čiščenje širše okolice koška, namestitev nove vrečke, nakladanje in odvoz na deponijo	kos
	76	Popravilo koškov	Odstranitev, popravilo v delavnici (ravnanje kovinskih delov, zamenjava elementov) in namestitev	kos

	77	Zamenjava dotrajanih koškov	Odstranitev uničenega koša in namestitev novega	kos
	78	Ravnanje zvitihi koškov	Razvanje kovinskih delov	kos
	79	Pleskanje košev		kos
OGRAJE	80	Popravilo ograje	Menjava lesenih in kovinskih sestavnih, delov, ravnanje, ponovno vbetoniranje, ter pleskanje na terenu	tm
	81	Zamenjava ograje	Odstranitev in namestitev nove	tm
KONFINI	82	Pleskanje	Brušenje in pleskanje na terenu	kos
	83	Ravnanje	Odstranitev, ravnanje v delavnici in namestitev	kos
	84	Zamenjava	Odstranitev in postavitve novega	kos
CVETLIČNA KORITA	85	Pleskanje	Pleskanje oblog svetličnih korit	kos
	86	Zamenjava	Odstranitev cvetličnih korit in zamenjava z novimi	kos
STOJALA ZA KOLESA	87	Odstranitev jeseni	Odstranitev in shranitev	kos
	88	Popravilo in pleskanje	Popravilo in pleskanje	kos
	89	Namestitev spomladi		kos
	90	Zamenjava	Odstranitev dotrajanih, postavitve novih	kos
PESKOVNIKI NA OTROŠKIH IGRISČIH	91	Prekopavanje in čišenje		m2
	92	Izpraznitev in odvoz neuporabne mivke ali pseka		m2
	93	Dodajanje mivke ali peska		m2
	94	Polnjenje z novo mivko ali peskom		m2
	95	Menjava obrobe peskovnika		m2
	96	Čiščenje	Ročno pobiranje smeti	m2
INFORMATIVNE TABLE	97	Popravilo		kos
	98	Menjava		kos
FONTANE	99	Popravilo		kos

	100	Čiščenje		kos
OTROŠKA IGRALA	101	Menjava poškodovanih sestavnih delov in pleskanje		kos
	102	Menjava blažilnih gumiranih površin		kos
	103	Odstranitev mobilnih igral jeseni	Odstranitev in shranitev	kos
	104	Namestitev mobilnih igral spomladi		kos
LUČI	105	Barvanje		kos
	106	Zamenjava žarnice		kos
	107	Zamenjava svetilke		kos
	108	Popravilo	Popravilo ali obnova električne napeljave v oporniku ali drugih sestavnih delov luči	kos
BETONSKE POVRŠINE	109	Ročno pometanje	pometanje in odstranjevanje smeti	m2
PEŠČENE POVRŠINE	110	Mehanično odstranjevanje plevela	Čiščenje, pobiranje smeni na peščenih površinah, nakladanje in odvoz na deponijo	m2
	111	Ročno pobiranje smeti po peščenih površinah		m2
	112	Posipavanje z dolomitnim peskom	Nakup peska, posipavanje ter utrjevanje	m2
	113	Popravilo	Popravilo spodnjega in zgornjega ustroja makadamske ceste, poti ali peščene površine pri večjih poškodbah; ročno ali strojno izravnavanje terena (odstranitev nasipov peska in grbin, odlaganje le tega na mesta, kjer peska manjka) polnjene erozijskih jam, čiščenje okolice delovišča	m2
TLAKOVANE POVRŠINE	114	Ročno pometanje		m2
	115	Mehanično odstranjevanje plevela		m2

	116	Popravilo	Zamenjava tlakovcev	m2
ASFALTNE POVRŠINE	117	Ročno pometanje	pometanje in odstranjevanje smeti	m2
	118	Popravilo	Popravilo spodnjega in zgornjega ustroja asfaltne poti, poti ali peščene površine pri večjih poškodbah; ročno ali strojno izravnavanje terena, polnjene erozijskih jam, čiščenje okolice delovišča	m2
MULDE IN KORITNICE	119	Čiščenje	Ročno čiščenje koritnic in muld: odstranjevanje peska, zemlje, listja, trave, vejevja in drugih materialov iz koritnic in muld z lopatami, metlami in drugim ročnim orodjem, nakladanje ter odvoz materiala	mt
	120	Popravila	sanacija erodirane površine ob koritnicah in muldah	mt
VODNA POVRŠINA	121	Čiščenje	Čiščenje dna (odstranjevanje odvečnega mulja in smeti) ter odstranjevanje smeti iz vodne površine	m2
	122	Košnja obrežne vegetacija		m2
FONTANA	123	Čiščenje		kos
	124	Manjša popravila		kos

Priloga G: Logični entitetno-relacijski diagram baze podatkov informacijskega sistema za gospodarjenje z javnimi zelenimi površinami

